

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху
(глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантами)**

**Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист Міністерства освіти і науки України №1/11-6421 від 15.07.2019)**

Київ – 2019

ПРОГРАМА

**розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху
(глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантами)**

/За редакцією К. В. Луцько/

Рецензенти:

М. К. Шеремет - декан факультету спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор;

В. Т.Єфіменко - практичний психолог закладу дошкільної освіти комбінованого типу з порушеннями мовлення № 485 у м. Києві.

К .Ю. Скуйбіда - директор ДНЗ №582 комунального типу для дітей з порушеннями слуху у м. Києві.

Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху (глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантами) створена з врахуванням здобутків української та зарубіжної сурдопедагогічної теорії і практики та на основі експериментальних досліджень авторів програми.

Дана програма пройшла ґрунтовну апробаційну перевірку, експертизу практичних працівників і отримала позитивну оцінку не лише фахівців із сурдопедагогіки, але й з суміжних нозологій, зокрема логопедів, тифлопедагогів. Отримані зауваження та побажання враховані авторами при її доопрацюванні. Програма, насамперед, скерована на формування активної особистості дитини, здатної пізнавати довкілля, розвиватись, оволодівати знаннями, а також уміннями, навичками ігрової та практичної діяльності, доступної й цікавої для конкретної дитини з врахуванням її віку, індивідуального розвитку. Вперше в програмі акцентується увага на розвитку логічного мислення дітей на домовленнєвому рівні, що активізує розвиток словесно-логічного мислення, інших психічних процесів, в основі яких розуміння логіки діяльності дорослого та дитини, характеру їх взаємодії, логіки пізнання, з широким використанням сенсорних складових компенсаторно-корекційних механізмів та природних ресурсів особистості. Оволодіння мовленням

здійснюється на міжпредметному рівні в процесі виховних заходів з використанням універсальної системи спеціальних та специфічних методів та прийомів роботи, відомих в класичній сурдопедагогіці та розроблених авторами програми.

У програмі вперше подано зміст виховання дитини з порушенням слухової функції немовлячого та раннього віку, охоплюючи вік від народження та період до 2-х років, що є базовим етапом гармонізації її подальшого розвитку – дошкільний період, результати якого проектуються на ефективність шкільного навчання, на успішну інтеграцію в соціальне середовище.

Мета освітньої діяльності, означена в програмі, та орієнтовні педагогічні технології дозволяють педагогам, батькам раціоналізувати виховний процес, визначити пріоритети компенсаторно-корекційного впливу на конкретну дитину в процесі її індивідуального розвитку: здатності відтворювати послідовність дій з пам'яті, формувати міжпівкулеву взаємодію, розвивати нижні відділи мозку, що створює умови для успішного функціонування центральних, активізувати пізнавальну та мовленнєву діяльність.

Програма розрахована на педагогічних працівників закладів дошкільної освіти компенсуючого типу для дітей з порушеннями слуху; спеціальних закладів освіти для дітей з порушеннями слуху (глухих, зі зниженим слухом); закладів інклюзивної освіти, центрів реабілітування, батьків, викладачів та студентів вищих навчальних закладів, психологів та всіх тих, хто цікавиться можливостями та динамікою розвитку таких дітей.

Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху (глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантами) може використовуватися закладами дошкільної освіти різних форм власності та підпорядкування, реабілітаційними центрами.

Довідка про авторів

Луцько Катерина Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка (науковий керівник).

Круглик Оксана Петрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сурдопедагогіки та сурдопсихології імені М. Д. Ярмаченка Факультету спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Губар Світлана Юріївна - старший викладач кафедри сурдопедагогіки та сурдопсихології імені М. Д. Ярмаченка Факультету спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Мартинчук Олена Валеріївна - кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Скуйбіда Катерина Юліївна - директор закладу дошкільної освіти № 582 компенсуючого типу для дітей з порушеннями слуху м. Києва.

Хіміч Світлана Станіславівна - вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 582 компенсуючого типу для дітей з порушеннями слуху м. Києва.

Долинна Ірина Петрівна - вчитель-дефектолог вищої категорії закладу дошкільної освіти № 582 компенсуючого типу для дітей з порушеннями слуху м. Києва.

Біла Алла Олександрівна - вчитель-дефектолог вищої категорії закладу дошкільної освіти № 582 компенсуючого типу для дітей з порушеннями слуху м. Києва.

Марченко Оксана Володимирівна - вчитель-дефектолог вищої категорії закладу дошкільної освіти комбінованого типу з порушеннями мовлення № 485 у м. Києві.

Пояснювальна записка

Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху (глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантами) спрямована на забезпечення загального особистісного розвитку дитини, її психічних процесів (у тому числі й тих, на яких порушення слуху позначилося негативно, зокрема, це сприймання, уява, пам'ять, мислення), на закладання основ її саморозвитку, здатності до пізнавально-когнітивної діяльності, на формування та розвиток мовлення, з максимальним використанням можливостей неушкодженого інтелекту, нових компенсаторно-корекційних технологій, які базуються на сучасних досягненнях української та зарубіжної теорії й практики, а також на багаторічних дослідженнях, проведених авторами програми.

Одним із основних пріоритетів змісту програми, всіх її складових є підведення дитини-дошкільника до самостійної пізнавальної діяльності, до спостережень, порівнянь, узагальнень, висновків, як основи розвитку та

саморозвитку: формування мовлення, зокрема, спілкування, в процесі спільної діяльності дорослого і дитини, розуміння мовлення, яке визріває на основі слухового сприймання мовленнєвих сигналів, здатності до аналітико-синтетичних операцій, розуміння логіки дій дорослих та своїх власних, взаємозв'язків та взаємозалежностей предметно-об'єктних реалій; розвитку логічного мислення в домовленнєвий період та в процесі оволодіння мовленням.

У програмі викладено принципово важливі підходи до реалізації компенсаторних технологій цілісного формування особистості глухої дитини в контексті її соціалізації, адаптації в суспільстві з орієнтацією на ефективне використання її неушкодженого інтелекту, унікальних специфічних можливостей, зокрема при формуванні мовлення (звуковимови, читання з губ, слухового сприймання мовлення, з опорою на складоритми, окремі акустичні сигнали, доступні її слуховому сприйманню тощо), при закладанні основ аналітико-синтетичного сприймання довкілля та опанування технологій його пізнання, уміння наслідувати на доступному рівні діяльність дорослих, відображати її з пам'яті, а на її основі оволодівати сюжетно-рольовою грою, розвивати логічне (абстрактне) мислення на домовленнєвому та мовленнєвому рівнях тощо.

Програма наскрізно пронизана ідеєю всебічного розвитку дитини, що забезпечується спрямованістю на формування у неї любові та бережливого ставлення до природи, розуміння закономірностей її життєдіяльності, усвідомлення себе як особистості в контексті навколишнього середовища, взаємодії з іншими людьми, спілкування, задоволення власних потреб, усвідомлення моральних та культурних цінностей, відповідно віковим можливостям. Нами виділено основні напрямки розвитку глухої дитини: фізичний, пізнавально-креативний, інтелектуальний (на домовленнєвому та мовленнєвому рівнях), мовленнєвий, емоційний, соціально-моральний, естетичний, які реалізуються в системі міжпредметних зв'язків з врахуванням динаміки якісного, результативного компенсаторно-корекційного впливу на дитину дошкільного віку.

При складанні програми враховувалось те, що біологічний вік дитини не є достовірним критерієм визначення реального рівня її розвитку. Особливо це стосується дитини з порушеннями слуху, розвиток якої залежить від часу втрати слуху, якості слухопротезування, ефективності фахової допомоги, підтримки сім'ї тощо. У зв'язку з цим варто враховувати психологічний вік дитини. В залежності від підготовки дитини, вона може певний час перебувати не серед однолітків, а серед молодших дітей доки не освоїть певне коло знань, умінь та навичок співжиття у колективі, не оволодіє уявленнями про світ немовленнєвих та мовленнєвих звуків, про мовленнєву та пізнавальну діяльність.

Зміст програми враховує динаміку закономірностей становлення дитячої особистості, послідовність розвитку сенсорного сприймання та пізнання довкілля, характер взаємодії дитини з дорослим у кожному віковий період (від сумісної діяльності до сумісно-розподільної і до самостійної та поєднаних, в залежності від обставин та особливостей дитини), пріоритетність видів діяльності, час появи новоутворень свідомості, пов'язаних із адекватністю застосування компенсаторних механізмів, з максимальним наближенням до показників розвитку дитини з нормальним слухом.

Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху націлена на вирішення таких основних завдань:

1. Формування та розвиток сенсорних систем, їхнє ефективне використання при забезпеченні та активізації пізнавально-когнітивної діяльності дитини;
2. Спрямованість освітнього процесу на застосування технологій компенсуючого типу, які здатні забезпечити розвиток глухої дитини, використати її потенційні можливості для саморозвитку вже в ранньому та дошкільному дитинстві з проекцією на подальшу креативно-пізнавальну діяльність;
3. Реалізація міжпредметних зв'язків при доборі матеріалу розвивального, пізнавального, виховного та мовленнєвого характеру;
4. Забезпечення інтелектуального розвитку, в тому числі наочно-дійового, наочно-образного, логічного (абстрактного) мислення, інших психічних процесів (сприймання, уяви, пам'яті) на домовленнєвому рівні, активізація домовленнєвого розвитку психічних процесів;
5. Забезпечення інтелектуального розвитку на мовленнєвому рівні (спочатку в умовах обмеженого володіння мовленням з використанням окремих слів, словосполучень, коротких речень, а далі розгорнутого фразового та зв'язного мовлення);
6. Формування та розвиток мовлення, починаючи з немовлячого віку (а якщо цей період було упущено, то повторення етапів становлення мовлення в будь-якому віці, якщо дитина ще ним не оволоділа);
7. Забезпечення діяльнісного підходу у формуванні особистості дитини, її соціалізації та інтеграції.

Особливої ваги у даній програмі надається сенсорному розвитку-формуванню тактильних відчуттів, їхнього використанні у пізнанні навколишнього, у організації зорового сприймання при обстеженні предметів, у виділенні їхніх деталей, з'ясування назв деталей та предмета в цілому, у формуванні аналітичного та синтетичного сприймання й

логічного мислення. Розвиток тактильного сприймання, використання тактильних відчуттів у поєднанні із зоровим сприйманням (іншим сенсорними каналами) як сигналів для називання предметів та їхніх деталей, трактується авторами програми як один із засобів формування пізнавальної активності, ініціативності у з'ясуванні словесних позначень предметів, деталей. Дослідження предметів неминуче призводить дитину до потреби ставити запитання стосовно призначення предмета, його деталей. Таким чином пізнання предметів, докільля є засобом формування у дитини з порушеннями слуху проявів «чомучок», що у дітей даної категорії в дошкільному віці не завжди яскраво проявляється, а формування цієї складової дитячого розвитку в сурдопедагогіці залишається методично не забезпеченою.

Саме використання питання «чому?» дитиною тривалий час гальмується. Загальновідомо, що діти з порушеннями слуху значно рідше ставлять свої запитання, що свідчить про необхідність формування у них допитливості, активізації пізнавальних інтересів, на що спрямовано, зокрема, розділи програми «Пізнання докільля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність», «Розвиток мовлення та комунікативна діяльність» та інші розділи.

Пізнання на сенсорному рівні, багатовимірні характеристики предмета (на основі динамічних дотикових відчуттів при обстеженні предмета, дотик, поєднаний із зоровим сприйманням, відчуття смаку, запаху тощо), забезпечує дитині можливість не лише створити уявлення про конкретний предмет, але сприяє кращому засвоєнню мовлення, запам'ятання назви предмета. Поступове тактильне обстеження предмета розвиває аналітико-синтетичне сприймання та мислення.

Для найбільш раціонального використання часу, для досягнення максимального результату при розвитку пізнавальної активності дитини з порушеннями слуху, розвитку мовлення та мислення доцільно раціонально використовувати міжпредметні зв'язки, узгоджувати діяльність всіх педагогічних працівників, скеровувати її на опрацювання одних і тих же тем, формування одних і тих же умінь та навичок, засвоєння одного й того ж мовленнєвого матеріалу (словника, введення його у словосполучення та речення) на різних заняттях та в режимних моментах, враховуючи специфіку роботи кожного фахівця, її зміст.

Програма розрахована й на батьків, на залучення їх до спільної команди дорослих, яка працює в одному напрямку допомоги кожній конкретній дитині з врахуванням її індивідуальних особливостей. Лише співпраця батьків з фахівцями дає позитивні результати у вихованні, навчанні дітей з порушеннями слуху, забезпеченні їх повноцінного розвитку з опорою на неушкоджений інтелект.

Особливої ваги при навчанні та вихованні дошкільника з порушеннями слуху набуває розвиток домовленнєвого мислення, сприймання, образної та образно-дійової пам'яті, інших психічних процесів, незалежно від розвитку мовлення.

У процесі діяльності та її відтворенні дитина потребує звукового супроводу, мовленнєвої стимуляції з боку дорослих, що позитивно впливає на емоційний, мовленнєвий, сенсорний розвиток дитини, залучає її до звукотворення без примусу в природних умовах. На основі діяльності здійснюється формування психічних процесів та функцій («накладання» мовлення на практичну діяльність, на аналіз об'єктів, що забезпечує розвиток аналітико-синтетичного сприймання, уваги, пам'яті).

Вперше у програмі, орієнтованій на дітей від народження, раннього та дошкільного віку, акцентується увага на формування та розвиток внутрішнього мовлення дитини, як підґрунтя, умову та засіб повноцінного розвитку особистості, подано окремі технології, які сприяють цьому процесу (дослідження К. В. Луцько). На даний час дослідження пов'язані з формуванням внутрішнього мовлення у дітей з порушеннями слуху, ні у вітчизняній, ні у зарубіжній сурдопедагогіці нам не відомі.

Програма складається з таких розділів:

1. Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини.
2. Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини.
3. Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови.
4. Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини.
5. Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання.
6. Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність.
7. Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини.
8. Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини.
9. Фонетична ритміка.

Кожен з розділів за своєю значущістю є рівноцінним, а всі в комплексі забезпечують гармонійний розвиток дитини.

Така структура програми дозволяє педагогу зорієнтуватися в системі змісту та технологій (механізмів) його реалізації, виділити пріоритетні напрямки компенсаторно-корекційної роботи на міжпредметному рівні при формуванні знань, умінь та навичок дитини (дітей) конкретної вікової групи.

У кожному розділі визначено зміст навчання та виховання, компенсаторно-корекційну мету, подано орієнтовні педагогічні технології її досягнення та орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року. Виділення мети та відповідних технологій навчання і виховання зумовлено необхідністю об'єднання зусиль сурдопедагогів та вихователів на забезпечення компенсаторно-корекційних заходів, на конкретні шляхи їх втілення в життя, в практику навчання та виховання глухих дітей. Це дозволяє спільноті фахівців створити уявлення про освітню, в тому числі й компенсаторно-корекційну систему роботи з дітьми певної вікової групи, про особливості їх орієнтації на формування одних і тих же механізмів подолання наслідків слухової патології, використання в освітньому процесі повноцінного інтелекту дитини, відкритого для адекватних педагогічних технологій в системі міжпредметних зв'язків.

Компенсаторно-корекційна мета та технології засвоєння змісту, є орієнтовними. Кожен педагог може реалізувати свої ефективні наробки в цілісній системі освітнього процесу, творчо використати їх для розкриття індивідуальних, особистісних можливостей кожної дитини, у вихованні її самостійності, творчості, моральності.

Дактильна форма мовлення у дошкільному віці широко використовується у освітньому процесі.

Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини

Створення ресурсів для функціонування мовлення у дитини з порушеннями слуху включає її готовність до спілкування, уміння налагоджувати емоційний контакт з оточуючими, користуватись природними жестами та мімікою в різних ситуаціях, оволодіння дитиною звуконаслідуваннями, лепетними словами, складоритмом слів та самими словами, словосполученнями, як будівельним матеріалом для фраз (речень), непоширеними та поширеними реченнями, зв'язним мовленням. Оволодіння окремим словом – назвою предмета, як правило, є актуальним лише для дитини з порушеннями слуху до 2-го року життя. Далі оволодіння словом пов'язується з введенням його у словосполучення чи речення. Сміслові значення слова розкривається в граматичних формах, в поєднаннях з іншими словами: дитина оволодіває не одним словом, а декількома, які характеризують предмет (зайчик сірий, пухнастий, великий, м'якенький, зайчик

стрибає, біжить тощо). Демонструючи підстрибування зайчика, інші дії, дитина засвоює їх назви. Ці дії вона може відтворити, назвати, імітувати.

Схема оволодіння словом має такий вигляд: від предмета до слова, від слова до предмета, тобто спочатку дитина освоює предмет, а потім слово, яким цей предмет позначається, а далі за словом дитина виділяє предмет, об'єкт.

Раннє слухопротезування, компенсаторно-корекційне втручання у розвиток дитини, забезпечення емоційно-особистісного спілкування з дорослим, формування пізнавальної активності дитини тощо, дозволяє наблизити динаміку її розвитку до чуючого однолітка. У даний час особливої ваги набуває розвиток у дитини домовленнєвого мислення, забезпеченого активізацією пізнавальної діяльності дитини, освоєння предметного світу, що її оточує, умінь вступати в емоційний контакт з дорослими. Діяльність дитини спільно з дорослим обумовлює розвиток ініціативності, спостережливості, аналізу, синтезу та інших психічних функцій, які уможливають в подальшому активне формування мовлення та мовленнєвого мислення.

Формування мовлення у глухих дітей потребує дотримання тих же закономірностей, які характерні для дитини з нормальним слухом: по-перше, це постійний супровід всієї діяльності (всіх дій) мовленням дорослого, що стимулює породження звуків, слів, фраз самою дитиною; по-друге, називання предметів, маніпулювання ними, називання дій, які здійснює дитина з предметами, називання предметів, об'єктів, які знаходяться на відстані тощо.

У ранньому віці дитина оволодіває звуковою стороною мовлення, досвідом свідомого сприймання звукових сигналів, розвитком фонематичного слуху. Особливої уваги заслуговує оволодіння складоритмом слів, словосполучень, фраз, як важливої передумови формування мовлення у дітей з порушеннями слуху, розвитку їх мовленнєвої пам'яті та словесно-логічного мислення.

В основі навчання читання лежить складовий метод, орієнтований на читання прямих складів, на засвоєння, відтворення складоритмів слів, словосполучень та речень, як умови ефективного запам'ятання мовленнєвого матеріалу, його свідомого аналізу та розуміння.

Засвоєння письма пов'язано з розвитком моторики, старанною підготовкою дитини до письма, з оволодінням просторовими орієнтаціями при написанні букв та їх елементів, з розвитком слухової та артикуляційно-моторної пам'яті. При оволодінні письмом програма орієнтує на привчання дітей до самодиктування, необхідною умовою якого є запам'ятання та відтворення складоритму слова, його звуко-буквеного складу, умінь утримувати в пам'яті

послідовності складів та фонем у слові, слів у короткому реченні та частині поширеного речення, до відтворення речення в цілому, розуміючи його інформаційну значущість.

Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови

Відомо, що центральними факторами, які визначають фонологічний розвиток дитини, є дозрівання і розширення репертуару артикуляційних навичок.

Формування звуковимови, умінь і навичок говоріння, сприймання усного мовлення за даною програмою має, з одного боку, концентричний характер, що передбачає роботу за одними й тими ж розділами на нових етапах навчання, проте в більш розширеному обсязі, а з іншого боку, спіралеподібний, що націлений на удосконалення одних і тих же умінь та навичок, на забезпечення позитивної динаміки розвитку мовлення, нарощування обсягу словника, граматичних конструкцій та синтаксичних моделей, механізму розуміння усного та писемного тексту. Одні й ті ж самі уміння та навички формуються й удосконалюються на різному мовленнєвому матеріалі (як за змістом, тематикою, так і за характером, який ускладнюється згідно з етапами навчання).

Особливої уваги потребує відпрацювання моторного образу голосного звука, значної частини приголосних звуків у прямих (відкритих) складах, словах, тобто подолання моторних труднощів звуковимови, оскільки звук (звуки) включається (включаються) дитиною в її фонологічну систему лише тоді, коли дозріють артикуляційні можливості його (їх) реалізації.

В цей же час увага дитини акцентується на звучанні звуків, доступних її слуховому сприйманню.

Послідовність формування фонем у дітей з порушеннями слуху дошкільного віку подається умовно. При виборі фонем для опрацювання враховуються суб'єктивні та об'єктивні фактори (готовність артикуляційного апарату, частота вживання фонем, її складність вимовляння тощо).

Основним чинником формування у дітей з порушеннями слуху якісного сприймання та розуміння усного мовлення є повноцінне використання можливостей слуху, розпізнавання доступних фонем, формування тих психічних процесів, які пошвидшують не лише сприймання та розпізнавання мовленнєвих сигналів, але і їх інтелектуальне

опрацювання (розпізнавання складоритмів, місце сприйнятої фонемі у слові, прогнозування появи наступного слова, здатність утримати в пам'яті опрацьований матеріал тощо).

Вправи на сприймання, запам'ятання ритміко-інтонаційних особливостей слів (словосполучень, коротких речень), покладені в основу мовленнєвого розвитку глухих дітей починаючи з раннього віку, і широко використовуються впродовж всього перебування дитини в дошкільному закладі.

Фонетична ритміка

Фонетична ритміка – система вправ, у яких різні рухи (тулуба, голови, рук, ніг) поєднуються з вимовою певного мовленнєвого матеріалу (речень, фраз, слів, складів, звуків).

Фонетична ритміка органічно входить у роботу з формування вимови та відіграє важливу роль як у корекції мовлення дітей, так і у розвитку у них природних рухів.

У науковій літературі доведено філогенетичний зв'язок між розвитком рухів та формуванням вимови, мовлення. Сукупність рухів тіла та мовних органів сприяє активізації діяльності артикуляційного апарату, подоланню моторних труднощів, синхронізації мовленнєвого дихання та артикулювання, формуванню моторних центрів, мовленнєвій діяльності в цілому. Невимушеність, які набуваються дітьми при виконанні ритмічних рухів тілом, мають позитивний вплив на рухові якості мовних органів.

Завдання, які визначають основні напрямки в заняттях з фонетичної ритміки, полягають в тому, щоб:

- поєднати роботу мовно-рухового та слухового аналізаторів з розвитком дрібної моторики;
- сприяти формуванню у дітей з порушеннями слуху природного мовлення з вираженою інтонаційною та ритмічною стороною у процесі переходу від загальної моторики до мовно-рухової;
- розвивати слухове сприймання дітей та використовувати його в процесі формування та корекції мовленнєвих умінь та навичок.

Формування мовленнєвих навичок на заняттях з фонетичної ритміки здійснюється в умовах постійного розвитку слухового сприймання дітей.

При визначенні змісту занять, окрім вимог, які висуваються до вимови дітей, враховуються також рекомендації з розвитку рухів у цих дітей.

Всі вправи, які включають рухи та усне мовлення, на заняттях з фонетичної ритміки спрямовані на:

- нормалізацію мовленнєвого дихання та пов'язану з ним злитність вимови;
- формування вмінь змінювати силу і висоту голосу, зберігаючи нормальний тембр без грубих відхилень від норми;
- правильне відтворення голосних звуків та їх поєднання ізольовано, в прямих складах типу *ni* та словосполученнях, словах, фразах (спряжено з дорослим та самостійно);
- відтворення мовленнєвого матеріалу в заданому темпі (спряжено з дорослим та самостійно);
- сприймання, розрізнення та відтворення різних ритмів у словах, словосполученнях, фразах;
- запам'ятання складоритмів слів, словосполучень, фраз та на їх основі розвиток словесної пам'яті;
- вміння виражати свої емоції різноманітними інтонаційними засобами.

Вправи на розвиток голосу, мовленнєвого дихання, темпу і ритму проводяться з музичним супроводом і без нього. У заняття включають вправи, у яких використовують лише рухи, без проговорювань – музично-ритмічні стимуляції. В процесі цих занять відбувається нормалізація дихання, розвиток почуття ритму, розвиток рухів.

Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини

Формування елементарних математичних уявлень має на меті розвиток мислення дітей з порушеннями слуху, умінь аналізувати предмети, робити узагальнення, висновки на основі власного чуттєвого досвіду, створення уявлень про навколишні предмети, їх подібність та відмінність, взаємно-однозначну відповідність предметів, об'єктів.

У процесі спілкування з оточенням діти з порушеннями слуху мимовільно засвоюють досвід елементарної практичної діяльності та набувають деяких уявлень про кількість шляхом зіставлення одних груп предметів з іншими. Їм доступно також порівняння реальних предметів за величиною (довжина, площа, об'єм, маса).

Програма розрахована на систематичне навчання дітей на спеціальних заняттях, розширення їх математичного досвіду в процесі різних видів практичної діяльності. Засвоєння дітьми з порушеннями слуху основного змісту програми забезпечує підготовку їх до подальшого вивчення математики в школі.

На заняттях з формування елементарних математичних уявлень ведеться систематична робота з розвитку мовлення. Опора на наочність сприяє повноцінному мовному оформленню виконуваних дій і операцій, переведенню їх на мисленнєвий рівень, розвитку абстрактного мислення. Особлива увага приділяється формуванню умінь та навичок утримувати в пам'яті образний та словесний матеріал (зміст завдання, послідовність виконання дій та їх результат), оперувати ним при виконанні завдань, уміти відтворити з пам'яті. Усі типи фраз (питання, доручення, повідомлення) вживаються як в короткій, так і в розгорнутій формі.

Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини

Завданням фізичного розвитку дітей з порушеннями слуху є сприяння зміцненню їхнього здоров'я, правильний фізичний розвиток, формування рухових навичок, розвиток основних рухових якостей — спритності, швидкості, сили м'язів, координації рухів здатності відтворювати послідовність дій з пам'яті, формувати міжпівкулеву взаємодію, розвиток нижніх відділів мозку, що створює умови для успішного функціонування центральних.

Правильно організований і систематично здійснюваний процес фізичного виховання створює сприятливі умови для гармонійного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Діти з порушеннями слуху часто відрізняються від своїх чуючих однолітків соматичним ослабленням, недостатньою рухливістю, відставанням у фізичному й моторному розвитку, а також характерними особливостями й порушеннями в поставі та моториці. Тому поряд із загальними завданнями у роботі з даною категорією дітей існують спеціальні, рішення яких сприяє подоланню відставання й корекції наявних відмінностей. Ці спеціальні завдання й визначають специфіку освітньої роботи з дітьми в процесі фізичного виховання.

Зміст програми передбачає розширення й збагачення рухового досвіду, навчання діям із предметами, спільним діям з вихователем, підвищення рухової активності дітей, запам'ятання та відтворення з пам'яті послідовності дій, проведення корекційної роботи протягом усього періоду навчання.

Основним засобом навчання дітей рухам в дитячому садку є заняття з фізичної культури. За допомогою основних рухів (ходіння, біг, лазіння, стрибки, кидання м'яча) у дітей формуються життєво важливі рухові навички, засвоєння яких впливає на всебічний фізичний і психічний розвиток дитини, отже, створює необхідну основу для успішного навчання, компенсації та корекції наявних недоліків.

На заняттях широко застосовуються також спеціальні вправи для зміцнення м'язів стоп і тулуба, для розвитку функції рівноваги, формування правильної постави.

Доцільним є включення в заняття різноманітних рухливих ігор та ігрових вправ, які спрямовані на розвиток уваги, просторової орієнтації, збагачення словникового запасу, формування мовлення і одночасно закладають основи ігрової діяльності дітей з порушеннями слуху.

Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини

Пізнавальний розвиток дітей з порушеннями слуху є однією з важливих складових системи компенсаторно-корекційної роботи. В процесі пізнання довкілля здійснюється цілеспрямоване сенсорне виховання дітей, розвиток мислення (наочно-дійового, образного, логічного на домовленнєвому та мовленнєвому рівнях, уваги, образної і словесної пам'яті, уваги; формування способів розумової діяльності (аналізу-синтезу, порівняння, класифікації, узагальнення); розвиток мовлення. Завданням даного розділу програми є проведення цілеспрямованої роботи з розвитку сприймання, аналізу об'єктів, формування умінь та навичок знаходити спільне та відмінне в предметах, що оточують дитину, зокрема, пізнання зовнішнього вигляду, будови, способу використання і сфери функціонування найбільш потрібних в житті людини предметів, ознайомлення з умовами існування самої людини і тварин, а також з фенологічними дослідженнями погоди і природи рідного краю. У зміст роботи входить концентричне вивчення предметів і явищ, об'єднаних загальною темою.

Трудова діяльність дитини дошкільного віку розглядається в комплексі з пізнанням довкілля. Тому праця дитини в природі, побутова праця, самообслуговуюча праця розглядається як складова пізнавальної діяльності. В свою чергу, пізнавальна діяльність виступає як серйозна мотивація трудової діяльності. В процесі трудової діяльності дитина з порушеннями слуху практично пізнає довкілля та своє місце в ньому.

В процесі пізнання довкілля діти отримують різнобічні враження, уявлення про предмети, що вивчаються, пізнають і досліджують їх безпосередньо в практичних ситуаціях, в різноманітних зв'язках і проявах з іншими предметами, явищами, істотами. Під час такого пізнання в процесі опанування дій з предметами, знайомства з природними явищами, людьми, тваринами, рослинами, діти засвоюють і необхідний мовленнєвий матеріал. Робота над словом, фразою (реченням) продовжується на заняттях з розвитку мовлення, інших заняттях, де реальні предмети є для дітей вже не новими, а застосовуються як своєрідний наочний матеріал.

Основними напрямками навчання є формування у дітей пізнавальної активності на заняттях, в інших видах діяльності, в процесі дій з натуральними предметами, з їх зображенням, при перегляді кінофільмів, діафільмів, складанні тематичних альбомів, тощо. В усіх випадках в центрі уваги знаходяться самі предмети, їх характеристики, дії, факти реальної дійсності.

Мовленнєвий матеріал планується спільно вихователем та сурдопедагогом.

Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність

У дошкільному дитинстві ігрова діяльність є основним видом діяльності дітей, а сюжетно-рольова гра – провідним видом діяльності, в процесі якої створюється зона найближчого розвитку, найбільш ефективно розвиваються всі сторони пізнавальної діяльності, психічні процеси та новоутворення дошкільного віку, відбувається оволодіння соціальним простором через спілкування з дорослими та однолітками.

Для того, щоб сюжетно-рольова гра у дітей з порушеннями слуху стала провідним видом діяльності, потрібно в процесі спеціальних занять сформувати необхідну основу для цього, тому що в умовах спонтанного розвитку гра не досягає потрібного рівня. Відтак, на відміну від чуючих однолітків, діти з порушеннями слуху потребують проведення з ними спеціальних занять з навчання гри.

Першим етапом розвитку ігрової діяльності є ознайомлювальна гра, яка являє собою предметно-ігрову діяльність. Її зміст складають дії-маніпуляції, що здійснюються дитиною в процесі обстеження предмета. Ця діяльність малюка вельми швидко (до 5-6 місяців) змінює свій зміст: обстеження спрямовано на виявлення особливостей предмета-іграшки і тому переростає в орієнтувальні дії-операції.

Наступним етапом ігрової діяльності є предметно-відображувальна гра, що ґрунтується на інтересі дитини до іграшки або ігрової ситуації і в якій окремі предметно-специфічні операції переходять у ранг дій, спрямований на виявлення властивостей предмета і на досягнення за допомогою певного предмету певного ефекту. Це кульмінаційний момент розвитку психологічного змісту гри в ранньому дитинстві. Саме він створює необхідний ґрунт для формування у дитини власне предметної діяльності.

Здатність до рольової поведінки в грі формується не тільки на основі наслідування або навчання, але й завдяки розумінню дитиною призначення предмета, тобто завдяки практичному засвоєнню можливих дій з ним. Тут вже недалеко й до прийняття ролі, і малюк із задоволенням це робить. Наступає етап власне рольової гри, в якій діти моделюють знайомі їм взаємини між людьми.

Отже, в дошкільному закладі формування ігрової діяльності починається з розвитку предметно-відображувальної гри. Заняття проводяться в різних умовах: за столом, в ігровому куточку, на прогулянці.

Ігрові дії носять предметно-відображувальний характер і здійснюються дітьми спільно з дорослим, спряжено, за наслідуванням, але кінцевий результат – сформований рівень одиночної гри.

Навчання сюжетно-відображувальній грі передбачає відображення за наслідуванням, а в подальшому самостійно побутових дій, добір необхідних іграшок, дії з предметами-замінниками і умовними предметами. Роль дорослого – збагачувати життєві враження дітей, допомагати відображувати це в грі, розвивати уяву, ініціативу, формувати рівень гри поруч.

Продовження роботи з формування сюжетно-відображувальної гри спрямовано на ускладнення її структури, розширення сюжетної лінії, що відображає логічний зв'язок побутових ситуацій, близьких соціальному досвіду дітей. Продовжується робота з навчання дітей умінню діяти з предметами-замінниками і умовними предметами.

В структурі ігрової діяльності формується такий сюжет, коли діти беруть на себе ролі близьких людей, вступають у стосунки з неживими предметами: лялька, зайчик, ведмедик, машина тощо і діють від їх імені (такі ігри в деяких джерелах називають режисерськими іграми дітей молодшого дошкільного віку). Це сприяє формуванню короткотривалого спілкування.

Навчання сюжетно-рольовій грі спирається на раніше сформовані у дітей уміння брати на себе роль, вступати у взаємини з неживими предметами, використовувати предмети-замінники, відображати в сюжеті певний соціальний досвід.

Поступово кількість ролей збільшується і гра розвивається за кількома сюжетними лініями. За своїм змістом гра є сюжетно-рольовою, однак за способом існування вона сюжетно-дидактична, оскільки діти діють за засвоєною схемою і практично не вносять нічого творчого з причини недостатньої готовності до цього. Головне завдання дорослого – розвивати у дітей здібність перевтілюватися в образи реальних і казкових героїв, формувати уміння використовувати різні засоби для передачі чисельних явищ дійсності. Необхідно, щоб в процесі підготовки до гри у дитини виникло прагнення втілювати в грі все те, що вона бачила в житті: трудову діяльність людей, різні побутові процеси, явища суспільного життя тощо, відображати казкові сюжети, попередньо відпрацьовані на заняттях з розвитку мовлення.

У процесі кожного заняття з гри крім реалізації основного ігрового завдання необхідно реалізовувати корекційно-компенсаторну мету, яка в загальних рисах може бути охарактеризована як розвиток зорової, слухо-зорової уваги, тактильного, зорового, слухо-зорового сприймання, наочно-дійового і наочно-образного мислення, мовлення, творчої уяви. Потрібно створювати умови для розвитку пізнавальної активності, прояву мовленнєвої активності дітей, мовленнєвого спілкування.

Програма передбачає заняття з навчання творчим іграм: сюжетно-рольовим, театралізованим, режисерським, конструктивно-будівельним, іграм з природним матеріалом та іграм за правилами: дидактичним і рухливим.

Окрім спеціальних занять, в режимі дня виділяється час для організації сюжетно-рольових, режисерських, театралізованих, конструктивно-будівельних, дидактичних, рухливих ігор, на ділянці проводяться ігри з піском, водою, снігом.

Основною умовою успішного проведення занять з гри є позитивний емоційний настрій педагога і дітей, уміння педагога здійснювати кваліфіковано психолого-педагогічний супровід ігрової діяльності дітей.

Орієнтовний розподіл ігор за роками навчання (на розсуд вихователя може бути доповнений), поданий в програмі, допоможе вихователю правильно спланувати роботу, а запропоновані педагогічні технології – реалізувати основне ігрове завдання і корекційно-компенсаторні цілі, які педагог має усвідомлювати і виконувати у процесі занять з навчання гри.

Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання

Образотворча діяльність дошкільників з порушеннями слуху сприяє формуванню особистості дитини, активному пізнанню нею довкілля, вмінню відображати свої враження про оточуючу дійсність в різних формах. Важливими складовими образотворчої діяльності є естетичне та сенсорне виховання дитини. Сенсорне та естетичне виховання скероване на розвиток сприймання, формування уявлень про зовнішні якості предметів, зокрема, про форму, колір, величину, положення в просторі.

Основою сенсорного виховання є навчання дошкільників обстеження, що надалі сприяє розвитку вміння самостійно аналізувати і вирізняти основні якості предметів, синтезувати їх в єдине ціле, використовувати в якості чуттєвих стимулів для з'ясування назв деталей та предметів в цілому. Важливою складовою програми є навчання обстежувати предмет, формувати засоби та прийоми виокремлення форми, деталей предмета (об'єкта), розуміння функціонального призначення деталей тощо. Вміння обстежувати предмети стає одним із шляхів сенсорного та мовленнєвого виховання глухих дітей дошкільного віку.

Зміст програми знаходиться у тісному взаємозв'язку зі змістом програми з розвитку мовлення, формування математичних уявлень, пізнання навколишнього, тому тематика, яку обирають вихователі для опрацювання, має співпадати з тематикою, яка опрацьовується сурдопедагогом та вихователем в цей час на заняттях з інших розділів програми.

Образотворча діяльність виступає продуктивною складовою розвитку дитини з порушеннями слуху. Саме в діяльності відбувається розвиток дитини: пізнання довкілля, оволодіння словником, що позначає назви предметів (об'єктів), обладнання.

Вторинні зміни пізнавальної діяльності, які виникають на основі первинної втрати слуху, досить успішно підлягають спеціальному педагогічному впливу, спрямованому на їх корекцію та мобілізацію потенційних компенсаторних можливостей особистості. З огляду на це можна констатувати, що активний, цілеспрямований процес образотворчої діяльності дає змогу знизити вплив глухоти на розвиток мовлення та психічних процесів дітей. Для образотворчої діяльності важливим є навчання дітей бачити в складних формах предметів їх основу – геометричні

форми. Крім того до змісту програми включено такі види роботи як малювання за текстом, передавання піктограмами власних вражень, змісту практичних ситуацій, текстів.¹ Особливого значення набуває розвиток рухів провідної руки, що пов'язано з центром мовлення, зі здатністю спрямовувати та регулювати ці рухи, ефективно засвоювати при цьому назви предметів, їх деталей, які дитина виділяє та передає засобами образотворчої діяльності.

Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини

Музично-ритмічні заняття є складовою частиною загальної системи навчання і виховання дітей з порушеннями слуху і мають корекційно-компенсаторну спрямованість. Корекція порушень здійснюється за допомогою участі дітей в музично-ритмічній діяльності, що відбувається на основі розвитку сенсорних процесів, формування реакції на звучання музики, виховання емоційної чуйності особистості. Знаходячись в безпосередньому зв'язку з розвитком слухового сприймання і усного мовлення, основних рухів, музичне виховання спрямоване на формування сприйняття музики, голосу, ритму мовлення і ритмічності рухів.

Формування сприйняття музики здійснюється на основі диференційованого підходу до використання збереженого залишкового слуху дітей за умов виявлення музичного діапазону кожної дитини з урахуванням акустичних можливостей приміщення і музичного інструменту.

Послідовність завдань з розвитку слухового сприймання музики подана в програмі з урахуванням поступового наростання їх складності. Проте для вироблення стійких слухових навичок слід вводити в роботу усі види розвитку слухового сприймання, починаючи з першого ж півріччя у зв'язку з тим, що кожен вид завдань вимагає різної тривалості, переходу від слухо-зорового до слухового сприйняття і до формування самостійних реакцій дітей.

Важливою формою реалізації завдань з розвитку слухового сприймання та формування звуковимови є проведення фронтальних занять (вводячи їх на четвертому році навчання). Саме мовленнєва діяльність дітей в колективі економить час, дає можливість удосконалення слухомовленнєвих умінь та навичок, які діти опановували в процесі всіх занять та

¹ Піктограма – у даному випадку це умовне графічне зображення складу, слова, словосполучення чи цілої фрази. Наприклад, склад «ТА» подається у вигляді палички (|), «ТО» палички з кружком зверху (◯) тощо. Слова мають теж схематичні (часто умовні) графічні зображення (спати – ліжка зі стрілочкою) тощо.

режимних моментів. Важливою частиною змісту музично-ритмічних занять є робота з пісеньками, віршованим мовленнєвим матеріалом. Саме на цьому матеріалі ефективно засвоюється складоритм пісні, вірша, їх зміст, розвивається слухо-мовленнєва пам'ять, удосконалюється мовлення.

Предметні заняття є основним видом навчальної діяльності дошкільників і проводяться з урахуванням диференційованого підходу до розвитку дітей. На індивідуальних заняттях закріплюються і удосконалюються уміння, отримані дітьми в процесі фронтальних видів навчання. Успіх реалізації компенсаторно-корекційного впливу на дитину обумовлений комплексним підходом педагогів до реалізації міжпредметних зв'язків у взаємозв'язку з режимними моментами, до формування конкретних (універсальних) умінь та навичок (аналізу, синтезу, групування, узагальнення, розуміння універсальності умінь та навичок, граматичних явищ тощо), до добору конкретного мовленнєвого матеріалу, який одночасно опрацьовується на заняттях з різних предметів та в режимних моментах.

Ранній вік

Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини

Перший - другий роки життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Забезпечення психічного розвитку дитини через словесно-емоційний вплив дорослого на дитину (з перших тижнів життя).	Сприяти емоційному розвитку як результату словесно-емоційного впливу дорослого.	Систематичне спілкування дорослого з дитиною, продукування позитивних емоцій з боку дорослого власним мовленням, ласканням дитини; викликання радісних звукових проявів у дитини, рухового поживлення.
Підготовка дитини до спілкування, до активного мовлення.	Розвивати у дитини зорове та слухове зосередження. Відповідати посмішкою на лагідне звертання дорослого, стимулювати породженням звуків у відповідь на його мовлення.	Розвиток емоційно-звукових реакцій на погладження, ігри з дитиною. Забезпечення достатньої кількості подразників для розвитку зорового та слухового сприймання дитини: привчати дитину відслідковувати рух ліхтарика, яскравого предмета, демонструвати статичні предмети та такі, що рухаються, пропонувати дитині яскраві предмети для їх сприймання та обстеження (обмацування); наспівування пісень в тому числі й окремим голосним звуком перед обличчям дитини, знайомство зі звуками природи, записаними на відповідному носії інформації (птахів, тварин), подавати звуки з одного місця та з різних сторін (одного й того ж

		звуча, різних звуків), мовленнєве спілкування з дитиною з метою викликання її посмішки, стимулювання пошуку людини, яка спілкується з дитиною; виховання реакції на спокійну музику і танцювальну мелодію.
Оволодіння гулінням.	Сприймати на слух, відтворювати окремі протяжні звуки, які при гулінні наближені до голосних. Розвивати мовленнєву (слухо-зорово-мовленнєву) пам'ять, активізувати звукомоторні навички.	Стимулювання дитини дорослим до протяжного називання звуків, які вона породжує, шляхом вимовляння, наспівування цих звуків, включення дорослого до дитячого звукотворення, «співання» разом з дитиною, підлаштовуючись під її звуковимову, активізуючи артикуляційні рухи. Залучення дитини до називання звуків, які промовляє дорослий. Наспівувати дитині звуки на голівку, пропонувати звуки при наявності у неї слухових протезів (СА, КІ).
Розвиток слухової та зорової уваги.	Формувати слухову та зорову увагу, зосередженість.	Формування слухової та зорової уваги. Привертання уваги дитини до яскравих предметів, зображень, наближення предметів до обличчя дорослого, щоб у полі зору дитини потрапляло і обличчя. Повільне забирання предметів (зображень) від обличчя та наближення до нього. Супровід предметів біля обличчя виразним артикулюванням та вимовлянням голосних звуків На запитання «де?» шукає і знаходить поглядом

		предмет, який вона раніше бачила на одному й тому ж місці і його їй багаторазово називали; на запитання «де?» знаходить підряд декілька предметів, які змінили місце розташування; стимулювання до співпраці з іншими дітьми; наслідує дорослого у повторенні голосних звуків та лепетних складів, нарощуючи їх кількість.
Оволодіння лепетним мовленням, засвоєння звуконаслідувань, окремих лепетних слів у конкретній ситуації.	Активізувати мовленнєву діяльність дитини – повторювати за дорослим, разом з дорослим доступні слуховому сприйманню голосні звуки. Наслідувати ряди складів типу ПГ (приголосний, голосний). Сприймати та відтворювати лепетні слова, які позначають не лише предмети, а й конкретну ситуацію.	Називання дорослим низок відкритих складів (бабабаба, папапапа, бубубубубубу тощо), заохочення дитини до аналогічного говоріння, наслідування мовлення дорослого. Підключення дорослого до повторення складів дитиною (до 10- 20 повторень складів). Називання лепетних слів – ба-ба – барабан, тата – тато, му, няу, гав-гав (ав-ав), ла-ла (лялька), пов'язування їх з предметами, об'єктами.
Засвоєння назв дій (лепетним мовленням), які дитина виконує, виконувала чи буде виконувати. Навчання дитини самостійно повідомляти про дію, яку виконувала, буде виконувати.	Формувати у дитини здатність до супроводження дій лепетним мовленням, до називання дій, які буде виконувати. (Підготовка дитини до передбачення діяльності, до розуміння у подальшому майбутнього часу, до планування діяльності).	Навчання дитини повідомляти про дію, яку вона вже виконала, завершила (дитина кинула чи розбила чашку і повідомила – бу!). Навчання дитини повідомляти про дію, яку вона виконує через називання її дорослим з демонстрацією дії, пов'язування однієї й тієї ж дії з конкретним звуконаслідуванням. (баю-баю-бау-бау – спати), (бух-бу – упала), (ді-ди – дивлюсь) (а-а-а лялька спить, я хочу спати); стимулювання дитини до самостійного

		<p>називання дій в конкретних практичних умовах (ам-ам – їм; ді-ді – іду гуляти тощо). Розширення ситуацій, які дитина може називати одним і тим же звуконаслідуванням (а-а-а-лялька спить, дитина лягає спати або її спонукають до сну), лала – лялька, дівчинка, гам-гам – ам-ам – дитина їсть, дитину запрошують до приймання їжі; баю – бау-бау – спати, ліжко тощо.</p> <p>Навчати дитину повідомляти про дії, які вона буде виконувати: спочатку перед виконанням дії її називає дорослий, а потім спонукає і дитину (дітей) називати майбутню дію. Наприклад, да, да (а-а, ау-ау) – буду говорити по телефону; бу (бух) – перед киданням м'яча, іншого предмета; ба-ба – буду спати тощо.</p> <p>Формування у дитини спряженого мовлення: підлаштовування мовлення дорослого до дитячого.</p> <p>Удосконалення звички дитини самостійно називати дії, які вона буде виконувати: сідає за стіл, накритий для сніданку, обіду, вечері тощо і повідомляє: Ам-ам, тобто вона буде приймати їжу, буде пити (пи-пи, пі-пі) тощо.</p>
Формування умовних рефлексів на звук.	Привчати дитину до слухового сприймання звуків, виховувати	Знайомство дитини зі звуками та предметами, що їх породжують (натуральними та

	звичку реагувати на звуки повертанням очей, голови у бік джерела звуку /звука.	іграшковими). Наприклад гра на барабані, стукання по предметах побуту-склянках, каструлях; формування реакції дитини на роботу побутових приладів та механізмів (кавомолки, пилососа, мотора машини тощо), наприклад, перед включенням говорити «О!», привчання дитини дослухатися до співу (мовлення) дорослого при наспівуванні ним окремих голосних звуків, звукосполучень, пісеньок.
Закладання основ спряженого мовлення.	Формувати у дитини звичку дивитись на губи дорослого, дослухатись до його звуковимови, вимовляти звуки разом з дорослим	Дорослий підлаштовується під звуковимову дитини і наслідує її, емоційно підтримує, намагається стимулювати вимову, наслідуючи і повторюючи звуки, які породжує дитина.
Формування уміння сприймати та розуміти назви предметів, дій, імен дітей та дорослих. Активізація наслідування мовлення дорослого з врахуванням можливостей дитини.	Забезпечувати розуміння окремих слів, готувати дитину до засвоєння складоритму слів.	Розуміє без показу назви декількох предметів, дій, імен дорослих і дітей, виконує окремі доручення (знайди, принеси, віддай тьоті, поклади на місце). Розуміє слова «не можна, можна, молодець» тощо. Сприймання на слух (слухо-зорово) назв предметів, дій, імен дорослих та дітей на основі засвоєння складо-ритмічних образів цих слів, опорних звуків, доступних слуховому та зоровому сприйманню конкретної дитини; групування дорослим предметів за спільністю складоритмічних структур, їх називання; стимулювання дитини розкласти предмети за

		спільністю складоритмічної структури. Формування розуміння спонукальних слів, орієнтуючись на їх складоритм та опорні звуки: візьми, танцюй, співай; дай, їж, пий, спи;
Формування комунікативної поведінки як передумови словесного спілкування.	Привчати дитину до співпраці з дорослим, до встановлення зорового контакту з ним, до вирішення спільних практичних завдань.	Формування звички у дітей дивитись в очі дорослого та один одного, як основи спілкування, зародження передумови словесного спілкування. Дорослий спонукає дитину до спільної діяльності, але видає предмети (деталі) для виконання дії (складання піраміди, простих пазлів, сервірування стола) лише після того, як дитина подивиться в очі дорослого. Одна дитина роздає іграшки іншим дітям. Емоційне підтримання педагогом їх реакції на появу іграшок, на те, що інша дитина дає іграшку товаришеві; уміння звертати погляд на товариша, дорослого, переводити його на іншу дитину чи дорослого; виконання завдання спільно з дорослим (без словесного пояснення дій, лише зі звертанням погляду, використанням природних жестів та простих слів –дай, візьми, так, не так, 2-3-слівних фраз – Дай м'яч. Оля, візьми м'яч, ляльку, рухів головою тощо); педагог супроводжує дії мовленням.

		виконання завдання спільно з іншою дитиною (складання піраміди, пасочок, розкладання маленьких і більших предметів у відповідні кошики чи коробки, поділ ляльок на мам і дочок чи синочків, добір дитинчат до дорослих тварин тощо); педагог емоційно підтримує (OOOO! ЛЯля –даючи змогу маленькій дитині почути опорні звуки, АААА, ЯЯЯ тощо).
Підготовка дитини до читання (з врахуванням можливостей дітей).	Засвоювати графічні позначення голосних звуків, слів, звуконаслідувань, формувати рефлекси звукоутворення на появу графічного відповідника (букви, слова, звуконаслідування). Замість букв можна використовувати придумані графічні знаки на їх позначення (пиктограми). Розвивати слухову та словесну пам'ять.	Демонстрація букви (висота букв 7,5 см, товщина шрифту 1,5 см, буква записана червоним фломастером з подальшим переходом на чорний шрифт звичайного розміру). При вимовлянні дитиною голосного звука, їй демонструється картка з записом відповідної букви, а при вимовлянні слова чи звуконаслідування (няу-няу, гав-гав тощо) картка з написаним словом чи звуконаслідуванням. Замість букв можна використовувати пиктограми.
Підготовка дитини до письма.	Розвивати у дитини дрібну моторику, м'язи кисті руки	Забезпечення дитині можливості здійснювати замальовування великих площинних поверхонь аркушів типу «ватман», зворотного боку шпалер тощо, спочатку фломастерами, потім олівцями і ручками.

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- емоційно реагує на появу близьких, їхнє звернене та супровідне мовлення;
- уміє затримувати погляди на предметах, слідкувати за їх переміщенням;
- дослухається до знайомих та нових звуків;
- уміє співпрацювати з дорослим;
- уміє породжувати звуки та намагається наслідувати звуки, які вимовляють дорослі;
- оволодіває лепетним мовленням (а по можливості, окремими словами, словосполученнями, короткими фразами хоч би в наближеному варіанті).

Фізичний розвиток та здоров'язберезувальна діяльність дитини

Перший-другий роки життя

<i>Орієнтовні показники розвитку дитини (норма)</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Здрігається і кліпає очима, коли чує різкий звук. 10 днів		
З'являється слухове зосередження. Лежачи на животі, намагається підняти й утримати голову. Відтворює окремі звуки, з'являється перша посмішка. 1 міс.	Розвивати вестибулярний апарат, рівновагу. Розвивати слухове зосередження. Активізувати появу звукоутворення при емоційному звертанні дорослого до дитини.	Словесні звертання до дитини, співання голосних звуків типу а-а-а. Носіння дитини по колу, роблячи при цьому плавні рухи вгору-вниз, назад, у різні сторони.
Виразніше стають зорове та слухове зосередження. Голова повертається у відповідь на звук, в бік дорослого. Лежачи на животі, піднімає і тримає голову 1-1,5 хв. у вертикальному положенні. Довго дивиться на предмет, швидко відповідає посмішкою, агукає. 2 міс.	Розвивати вестибулярний апарат, рівновагу. Розвивати зорове та слухове зосередження. Розвивати комплекс поживлення. Розвивати умовні рефлексії. Розвивати голосові реакції.	Тримання дитини перед собою, долоні дорослого – під її потилицею. Віддаляння та піднімання до рівня очей дорослого. Перекочування дитини на подушці, піднімаючи то один край подушки, то інший. Погойдування дитини на подушці вгору-вниз. Дитина може лежати на животі або на спині. Обертання подушки разом з дитиною. Наспівування звуків, повторення звуків перед обличчям дитини. Постукування ложечкою об чашку перед початком годування, викликаючи поживлення у дитини тощо.

<p>Відзначається стійкий зоровий рефлекс на годування, впізнає матір. Випадково наштовхується руками на іграшки, які низько висять над нею. Повертає голову за предметами. Лежить декілька хвилин на животі, спираючись на передпліччя і високо піднявши голову. Утримує голову у вертикальному положенні на руках у дорослого. Перевертається зі спини на бік. 3 міс.</p>	<p>Розвивати вестибулярний апарат, рівновагу. Розвивати зорове та слухове зосередження. Розвивати комплекс пожвавлення. Розвивати умовні рефлексії. Розвивати голосові реакції.</p>	<p>Обережне кружляння з дитиною за годинниковою стрілкою та проти неї: дитина спочатку лежить на правому боці на лівому плечі дорослого, потім – на лівому боці, відповідно, на правому плечі. Примітка: намагайтеся самі не втратити рівноваги, не робіть усі кружляння поспіль. Пригортання дитини до себе та стрибання, щоб вона відчула рухи тіла дорослого. Примітка: стрибайте не тільки на одному місці, подорожуйте квартирою. Погойдування та підкидання (легеньке) дитини над дорослим: дорослий лежить на спині. Привчання дитини реагувати на побутові звуки разом з дорослим. Показування предмета, який звучав(стукання по чашці, включання звуку телевізора тощо). Намагання привчити дитину шукати предмет, який звучав. Підтримання дорослим голосових реакцій дитини своїм голосом, своїми схвально-позитивними емоціями. Говоріння, співання перед обличчям дитини.</p>
<p>Розрізняє кольори та музичні звуки. Зникає гіпертонус верхніх кінцівок і рухи стають вільними. Дитина обмацує предмети та іграшки і захоплює їх. Повертає голову у бік незнайомої людини і знаходить її. Тримає голову,</p>	<p>Розвивати вестибулярний апарат, рівновагу. Розвивати слухову та зорову зосередженість. Розвивати умовні рефлексії. Активізувати голосові реакції. Розвивати здатність</p>	<p>Розгойдування дитини уперед-назад і в сторони. Привчання дитини реагувати на побутові звуки, шукати джерело звучання. Спільне промовляння звуків, підлаштовуючись під голосові реакції дитини, підтримуючи їх позитивними емоціями, схваленням її голосотворення та звукотворення. Намагання зацікавити дитину новими предметами то</p>

<p>упирається ногами у вертикальному положенні. Повертається зі спини на бік і на живіт. Голосно сміється. Гукання стає довшим, з'являються співучі й гортанні звуки. 4 міс.</p>	<p>захоплювати предмети.</p>	<p>наближаючи їх до неї, то повільно віддаляючи, спонукаючи її захопити предмет.</p>
<p>Впізнає матір по голосу, розпізнає інтонації голосу. Тягне руку до іграшки, що сподобалася. Схоплює іграшку, яку їй дають і утримує її. Довго лежить на животі, піднявши тулуб і спираючись на долоні випрямлених рук. Повертається зі спини на живіт. Може рівно стояти при підтримці під пахви 5 міс.</p>	<p>Розвивати вестибулярний апарат, рівновагу. Стимулювати гуління. Розвивати слухову та зорову зосередженість. Розвивати умовні рефлекси.</p>	<p>Повільне кружляння дитини, наприклад, дорослий бере дитину під пахви та піднімає у вертикальному положенні, «танцює», грається з нею. Активне стимулювання гуління вимовлянням звуків дорослим, заохочення дитини до «веселого гуління» разом з дорослим. Підтримання та намагання подовжити гуління дитини дорослим, відтворюючи її звуки, продукуючи нові. Співання подовжених голосних звуків у повільному темпі.</p>
<p>Промовляє окремі склади (ма, ба, да). Вільно бере іграшки, грається, перекладає з однієї руки в іншу. Перевертається з живота на спину. Намагається повзати.</p>	<p>Навчати володіти своїм диханням. Розвивати м'язи, необхідні для розвитку мовлення. Розвивати слухову та зорову зосередженість.</p>	<p>Навчання дитини дмухати, наприклад, наберіть у рот повітря й подмухайте в обличчя дитині. У відповідь вона буде намагатися дмухнути на вас. Якщо маля не може дмухнути, покажіть, як це треба робити, із</p>

<p>Недовго сидить за підтримки за дві або за одну руку. Переступає за підтримки. Тягне обидві руки до мами (бажання, щоб взяли на руки). 6 міс.</p>	<p>Розвивати умовні рефлекси. Розвивати лепетне мовлення.</p>	<p>силою видихнувши повітря. Так дитина скоріше зрозуміє, як треба дути. Навчання дитини здмухувати пушинку з долоні, мильну піну у ванні. Привчання стукати паличкою по барабану разом з дорослим, швидко включаючись у цю діяльність, «танцювати» при появі музики. Підтримання лепітного мовлення дорослим - дорослий ініціює та підтримує називання дитиною звуків, складоподібних звуків, складів, тобто всієї мовленнєвої діяльності дитини.</p>
<p>Довго повторює склади (лечече), на питання «де?» шукає і знаходить поглядом предмет. Тривалий час грається іграшкою (стукає, розмахує тощо). Добре повзає (багато швидко, в різних напрямках), намагається самостійно сісти. Наслідує дії дорослого з іграшками (штовхає, стукає, виймає тощо). Сідає з положення лежачи. Сидить рівно самостійно. Лягає з</p>	<p>Розвивати маніпулятивні навички. Стимулювати лепетне мовлення. Розвивати предметне сприймання. Розвивати просторове сприймання. Розвивати акт хапання. Розвивати слухову та зорову зосередженість. Розвивати увагу. Навчати уважно стежити за</p>	<p>Формування навичок хапання: простягніть маляті брязкальце, тримаючи його вертикально. Повторіть те саме, тримаючи ручку брязкальця горизонтально, а потім – і в інших напрямках. Формування навичок кидання: знайдіть відро (або іншу ємність), підберіть іграшки, які породжують привабливий звук, упавши у відро. Через певний час поставте його з іншого боку. Дитині доведеться тягтися в інший бік або перекладати іграшку в однієї руки в іншу. Дайте їй більшу за розміром іграшку, щоб вона почала діяти обома руками. Спільне промовляння з дитиною звуків, намагання активізувати вимовляння складів, дивлячись в</p>

<p>положення сидячи. Стає на коліна, на ноги, тримаючись за опору (піднімається з положення сидячи), стоїть і опускається. Переступає, тримаючись за опору. Наслідує дії дорослих: піднімає, опускає руки, поплескує. Пересувається приставним кроком, тримаючись за опору. 7- 8 міс.</p>	<p>рухами дорослого й наслідувати їх. Розвивати рівновагу. Стимулювати емоційний розвиток. Навчати володіти рухами своїх рук.</p>	<p>обличчя дорослого. Формування навичок повзання: зробіть невеликий «тунель» із коробок. Самі станьте на протилежному боці та покличте дитину, щоб вона повзла до вас. Навчання наслідування рухів дорослого: ви піднімаєте одну руку – дитина теж; ви тупаєте двома ногами – дитина теж; потім коли дитина навчиться з легкістю копіювати їх, можна запропонувати їй певну послідовність дій. Привчання дитини рухатись по звуковому сигналу, називаючи звуки, склади. Погойдування дитини в різні сторони (колихання), піднімання дитини дорослим над головою. <i>Примітка:</i> в жодному разі не можна підкидати дитину вгору. Розгортання іграшок: загорніть іграшки в декілька шарів паперу та дайте дитині можливість розгорнути їх. Називайте ритм слів-назв іграшки (Тата-лялька), самі слова.</p>
<p>Звертає увагу дорослих на себе. Здійснює танцювальні рухи під відповідну мелодію. Виконує прості завдання (дай руку, па-па). Доганяє дитину, повзе їй назустріч. Наслідує дії і рухи іншої дитини. З предметами діє, в залежності від їх якостей</p>	<p>Навчати узгодженості рухів. Розвивати дрібну моторику. Активізувати мовленнєву діяльність. Розвивати увагу. Розвивати зорову зосередженість. Виховувати посидючість.</p>	<p>Навчання узгодженості рухів: сядьте з малям на підлозі. Поставте перед собою чашки, наповнені пластівцями (крупамі). Покажіть дитині, як пересипати пластівці з однієї чашки в іншу. Тепер дозвольте їй зробити це самостійно. Наступний шабель – спроби переливати воду із однієї посудини в іншу. Але цю навичку діти опанують пізніше. Супроводження дій мовленням</p>

<p>(котить, виймає, відкриває тощо). Підстрибує, тримаючись за бар'єр. Стоїть при підтримці за одну руку. 9 міс.</p>		<p>(повторенням складів, слів, звуками захоплення тощо), стимулювання дитини супроводжувати свої дії мовленням, звуками.</p>
<p>Добре орієнтується в назвах предметів, промовляє окремі слова (мама, баба), знає назви окремих об'єктів (собака – гав-гав, корова – му-му). Сходить на невисоку поверхню або гірку приставним кроком, тримаючись за поручні і спускається з них (з допомогою дорослого). Ходить, тримаючись за руку дорослого. 10 міс.</p>	<p>Розвивати здатність володіти руками.</p>	<p>Освоєння здатності володіти руками: знайдіть коробочки з кришками. Покажіть дитині, як зняти кришку з коробочки й потім знову закрити її. Намагайтесь знайти коробочки різних розмірів і з різних матеріалів.. Покажіть дитині, як укласти речі в коробочку і як виймати, коли вони потрібні. Супровід дій мовленням, звуками, стимульованими дорослим.</p>
<p>Оволодіває новими діями і починає виконувати їх по слову дорослого (накладає кубик на кубик, знімає і накидає кільця з великими отворами на стрижень). Стоїть самостійно (без опори). Робить перші самостійні кроки. Уміння і навички закріплюються. Промовляє перші слова, називаючи предмети, об'єкти</p>	<p>Навчати елементам кочення.</p>	<p>Оволодіння навичками кочення: якщо маля починає викидати все підряд зі свого ліжечка, настав йому час опанувати цю вправу. Вам знадобиться м'який м'ячик. Сядьте на підлогу обличчям до дитини й покотіть м'яч до неї. Візьміть руки маляти у свої й покажіть, як котити м'яч до вас. Емоційно-мовленнєвий супровід дій. Словесно-емоційне заохочення дитини до такої діяльності.</p>

<p>одним складом, звуком, словом. 11 міс.</p>		
<p>Довго ходить, не присідаючи, змінює положення (присідає, нахиляється, посувається назад). 12-15 міс.</p>	<p>Розвивати узгодженість дій очей і рук. Виховувати потребу у спілкуванні з дорослим. Розвивати маніпулятивні навички. Розвивати увагу. Навчати розуміти прийменники та співвідносити їх з діями.</p>	<p>Знімання кришки з великої банки або будь-якої іншої ємності без гострих або зазублених країв та прикріплення прищіпки до краю банки, а потім кидання прищіпок в банку (самостійне відтворення дій)- взяв, прикріпив, зняв, кинув, дістав. Вкладання предметів до ємності та їх виймання: візьміть коробку з відділеннями всередині. Підготуйте пластикові пляшки, щоб класти їх до відділень коробки, а потім виймати і ставити їх поряд. Запам'ятання дитиною послідовності дій та відтворення з використанням інших предметів (взяти предмет, покласти, витягти, поставити). Діти будуть тривалий час робити це з великим задоволенням. Звертаючись до малюка із проханням покласти будь-що до коробки або діставати, підкреслюйте прийменники «у», «до», «з». Супровід дій їх називанням дорослим та залучення до цього дитини.</p>
<p>Переступає через перешкоду (брусочки) приставним кроком. 15-18 міс.</p>	<p>Розвивати маніпулятивні навички. Розвивати просторову орієнтацію. Розвивати рівновагу</p>	<p>Встановлення зоро-тактильно-кінестетичних зв'язків: розташуйте дві великі ємності у протилежних кутках кімнати. Наповніть одну з ємностей іграшками. Вам знадобиться ще й третя ємність, яку легко пересувати (наприклад кошик з ручкою). Покажіть маляті, як перевантажувати іграшки з повної ємності в кошик, потім тягти кошик через</p>

		кімнату та висипати ці іграшки в іншу порожню ємність. Вчіть повідомляти: «Все!» Повторюйте цю вправу зі словами: є - немає, «порожній» і «повний».
Ходить по обмеженій поверхні (шириною 15-20 см), піднятою над підлогою (на 15-20 см). 18-21 міс.	Навчати уважно стежити за рухами дорослого й наслідувати їх. Розвивати слухову та зорову зосередженість. Активізувати мовленнєву діяльність. Розвивати рівновагу.	Виконання малюком різноманітних дій, спонукання малюка наслідувати дії дорослого: <ul style="list-style-type: none"> • розмахування руками; • ворушіння пальцями; • тупотіння ногами.
Переступає через перешкоду почережними кроками. 21-24 міс.	Розвивати силу, почуття рівноваги, координацію та спритність. Розвивати силу, координацію рухів. Виконувати дії з реальними предметами. Навчати узгоджувати рухи рук та очей. Розвивати слухо-зорове сприймання. Навчати виконувати окремі доручення.	Зістрибування з підвищення: знайдіть досить міцну коробку, щоб вона змогла витримати вагу дитини. Поставте дитину на коробку й візьміть її за руки. Допоможіть маляті зістрибнути з коробки. Руки дорослого повинні бути на висоті її плечей, щоб вона «приземлилася» за рахунок власної ваги. Оволодіння навичками координації рухів: візьміть ковдру за два кути, а два інших нехай тримає в руках дитина. Покажіть їй, як струшувати ковдру. Струшування ковдри з предметами: покладіть м'яч на середину ковдри й спробуйте струшувати її так, щоб він підстрибував. Коли м'яч упаде, нехай маля піймає його й знову покладе на ковдру. Називання предметів, дій.

		<p>Узгодження рухів рук та очей: розстеліть на підлозі великий рушник. На середину його посадіть ведмедика. Попросіть малюка взятися за один кінець рушника, а самі візьміться за інший. Промовляючи «О!» або якийсь інший звук, підніміть рушник у повітря. Постарайтесь, щоб дитина зрозуміла, що коли вона чує «О!», рушник потрібно підняти, але щоб ведмедик не впав.</p>
--	--	--

Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини

Третій рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>1. Формування комунікативної поведінки, як передумови словесного спілкування. Формування у дітей уявлення про ритм: сприймання ритмічних постукувань по побутових предметах та їх відтворення, сприймання танцювальних мелодій та мовлення.</p>	<p>Привчати дитину до встановлення зорового контакту. Розвивати відчуття ритму при сприйманні та відтворенні постукувань по предметах, барабану, сприйманні мелодії, ритміко-інтонаційних особливостей мовлення. Формувати розуміння того, що одні й ті ж фрази можуть використовуватись у різних ситуаціях.</p>	<p>Формування звички у дітей дивитись в очі дорослого та один одного, як основи спілкування, зародження передумови словесного спілкування. Педагог емоційно підтримує кожне звертання однієї дитини до іншої, супроводжує словами її жести, виділяючи голосом опорні звуки ([y], [o], [и], [e],[a] тощо), які діти можуть сприйняти на слух, слухо-зорово. Відстукування педагогом ритму та його відтворення дитиною, використовуючи предмети і слова, словосполучення короткі фрази (один та два удари з сильнішою гучністю спочатку першого удару, використовуючи різні предмети, а потім другого. Перехід до іншого ритму здійснюється після того, як діти добре засвоїли один з ритмів). Спряжене відстукування ритмів. Самостійне відстукування ритмів з пам'яті за педагогом. Сприймання танцювальних мелодій і танцювання під їх звучання. Наспівування пісень у відповідності із засвоєним їх</p>

		складоритмом. Використання одних і тих же мовленнєвих одиниць (звуків, звуконаслідувань, слів, коротких фраз) у різних ситуаціях. Дай пити (у їдальні, на прогулянці, по дорозі додому тощо).
Виховання умінь та навичок спільної діяльності дитини з дорослим, дитини з дитиною. Залучення дитини до спілкування (доступними засобами) в процесі спільної діяльності. Закладання підґрунтя вмотивованого спілкування.	Формувати соціально спрямовану поведінку дітей. Привчати дітей до співпраці, до вирішення спільних практичних завдань. Формувати мотиваційну сторону спілкування в процесі спільної діяльності дорослого та дитини, дитини та іншої дитини. Стимулювати мовленнєвий (звуковий) супровід діяльності.	Виконання завдання спільно з дорослим, з іншою дитиною. Стимулювання педагогом мовлення дітей, голосового супроводу їх діяльності (Є! О-О-О! : «Дай корову, Дай зайця») Накладання зображень на їх контури. зображення, добір та прикладання однакових зображень, добір до більшого зображення відповідного меншого за розміром і навпаки. Відсутність одного зображення викликає здивування, необхідність спільного пошуку потрібного предмета серед інших.
Засвоєння слів, що позначають предмети, які дитина обстежує, пізнає, використовує у власній практичній діяльності, маніпулює ними, грається. Засвоєння питання «що?» при називанні предметів. Засвоєння імен дітей групи та їх називання. Засвоєння питання	Засвоювати назви предметів при їх обстеженні на основі попередньо засвоєного ритму. Знаходити потрібний предмет за ритмом, за назвою, поданою на картці (при глобальному сприйманні напису), при слуховому, слухо-зоровому, слухо-зоро-тактильно-вібраційному сприйманні його	Ознайомлення дитини з натуральними предметами з близького оточення, дослідження їх, маніпулювання ними, використання у грі. Попереднє засвоєння складоритмів слів, назви яких будуть засвоюватись. Сприймання назв цих предметів слухо-зорово, на слух, зором, а при можливості, слухо-зорово-вібраційно (2-3 слова). Називання ритму слів одним складом, доступним дитині, відбивання

«хто?».	назви. Добирати до предмета малюнок. Називати предмет за його демонстрацією, за його малюнком. Називати предмет (об'єкт) за питанням: що? або хто?	ритму рухом руки чи тупанням ніжкою, плесканням у долоні (вибір із двох предметів, а далі із 3-4-х, а по можливості, і більше). Групування (підкладання один під одним, у стовпчик) предметів (слів), малюнків, які відповідають на питання «що?» та фотографій (слів), малюнків, які відповідають на питання «хто?» (спочатку дорослим, а дитина лише торкається до них, обводить пальчиком, потім разом з дитиною, та самостійно з пам'яті).
Засвоєння складоритму слів, які дитина вимовляє добре, та тих, які вона ще не вміє говорити чітко. Формування у дитини підґрунтя для наслідування мовлення, засвоєння механізмів спряженого мовлення.	Закладати основи механізму сприймання усного мовлення. Усвідомлювати наявність різних мовленнєвих ритмів. Орієнтувати дитину на сприймання та відтворення ритмів. Привчати дитину орієнтуватись на опорні сигнали(голосні та інші доступні звуки, артикуляційні потреби слів) при сприйманні назв предметів. Розвивати мовленнєву пам'ять : з опорою на складоритми слів (з використанням складів типу приголосний голосний (ПГ), що містять звуки, які дитина засвоює чи автоматизує). Відтворювати	Відтворення ритму слів дитиною одночасно з педагогом, самостійно з пам'яті. Групування слів та предметів, які вони позначають, за кількістю складів та їх називання (спочатку групує педагог предмети і слова, а потім діти) Наближене називання слів, що базується на тих слухових, зорових (читання з губ) відчуттях, які доступні дитині з намаганням правильного відтворення ритму. Відтворення складоритмів слів, які дитина говорить добре. Засвоєння складоритмів слів, які дитина ще чітко не говорить, застосовуючи ті склади, якими вона володіє. Підготовка дитини до засвоєння нових слів, попередньо оволодіваючи їх складоритмом. Спряжене з дорослим називання складоритмів

	<p>назви предметів, імен дітей групи на основі складоритму. Виховувати звичку самовслуховування при власному називанні слів.</p>	<p>та відповідних слів, самостійне їх відтворення з пам'яті (починати з 2-3 слів).</p>
<p>Засвоєння слів, що позначають дію. Формування умінь виділяти та наслідувати дії дорослого. Формування уявлення про дію, що виконується чи буде виконуватись. Розвиток слухо-мовленнєвої пам'яті на основі самовслуховування.</p>	<p>Розвивати аналітичне сприймання дій, здатність до наслідування дій дорослого (від 2 до 3 і більше дій). Засвоювати слова, що позначають дію. Виховувати у дитини звичку самовслуховування при власному називанні слів, словосполучень, коротких фраз. Розвивати слухо-мовленнєву пам'ять.</p>	<p>Фіксування уваги дитини на окремих діях в процесі предметної діяльності дорослого та самої дитини (ставлю тарілку, кладу ложку, кладу виделку, кладу ніж, кладу серветку, ставлю чашку). Демонстрація дорослим дій дитині; наслідування дитиною дій дорослого, спряжене виконання дій дорослим і дитиною та самостійно. Використання дій самої дитини для називання, відтворення разом з дитиною (дітьми) цих дій та їх мовленнєвий супровід: - педагогом, - дитини разом з педагогом (спряжено), - самостійно дитиною в конкретних ситуаціях з конкретними предметами: візьми, поклади, дай, на, іди-іди, кидай, лови, танцюй-ляля-ля. Формування у дитини здатності відтворювати складоритми та мовленнєвий матеріал, до вимовляння якого вона щойно дослухалась, називати ті ж слова, словосполучення через 5-10 хвилин зі збільшенням інтервалів повторень</p>

		<p>слів, які засвоюються, в практичних та ігрових ситуаціях.</p> <p>Систематичне виховання у дитини звички повідомляти про дію, яку вона виконує (спочатку називання її дорослим з демонстрацією дії, а потім самою дитиною), пов'язування однієї й тієї ж дії з конкретним звуконаслідуваннями чи словами; стимулювання дитини до самостійного називання дій в конкретних практичних умовах.. Розширення ситуацій, які дитина може називати одним і тим же звуконаслідуванням або словом, словосполученням (а-а-а- лялька, дитина, мама спить, тота а-а-, Оля а-а-а- тьотя співає . Оля співає).</p> <p>Привчання дитини повідомляти про дії, які вона буде виконувати: спочатку перед виконанням дії її називає дорослий, а потім спонукає і дитину (дітей) називати майбутню дію. Наприклад,буду (будемо) ам-ам, буду та-та-та - буду їсти, буду гратися).</p> <p>Формування у дитини звички вслуховуватися у власне мовлення.</p>
<p>Формування фразового та описово-розповідного мовлення.</p>	<p>Формувати фразове мовлення. Засвоювати нові слова, стимулювати використання</p>	<p>Демонстрація діяльності дорослим, а потім дитиною. Мовленнєвий супровід (омовлення)дій дітьми разом з дорослим та самостійно.</p>

<p>Вживання назв предметів та дій, засвоєних раніше, на основі їх демонстрації та виконання дорослим та дитиною.</p> <p>Засвоєння нового мовленнєвого матеріалу (слів, словосполучень, коротких речень) на основі практичних дій, площинних зображень (фотографій, малюнків) та умовних позначень слів, фраз (піктограм).</p> <p>Формування спряженого мовлення, здатності відтворювати рухи артикуляційного апарату співрозмовника.</p> <p>Навчання дитини повідомляти про аналогічну дію, яку виконують інші - тьотя, хлопчик, дівчинка.</p>	<p>відомих, введення їх у словосполучення, короткі фрази.</p> <p>Омовлювати предметні дії при їх демонстрації.</p> <p>Стимулювати дитину до розповіді.</p> <p>Розвивати спряжене мовлення, наслідування артикуляційних рухів.</p>	<p>Навчання дітей висловлювати прохання, виконувати доручення.</p> <p>Формування спряженого мовлення: 1.дорослий постійно наслідує мовлення дитини і 2.привчає дитину відтворювати рухи артикуляційного апарату дорослого, що сприяє удосконаленню її мовлення, уточненню артикуляції, закладанню основ читання з губ, слухо-зорового сприймання мовлення.</p> <p>Вживання назв знайомих предметів у різних ситуаціях у зв'язку з іншими словами: візьми ляльку, дай ляльку, лялька спить, лялька миє руки, помий руки, опусти руки, підними руки, покажи руки, дай руки, дай руку, покажи руку, підними руку.</p> <p>Називання дій дорослим, з демонстрацією фотографій, де зображена сама дитина, що виконує дію, дій, зображених піктограмами і називання дії, яку виконує дитина в реальній ситуації.</p> <p>Називання аналогічних дій, які виконують інші діти.</p>
<p>Розвиток слухо-мовленнєвої пам'яті на основі засвоєння складоритму коротких речень та словосполучень.</p>	<p>Розвивати слухо-мовленнєву пам'ять – відстрочено відтворювати слова, словосполучення та їх ритми. За</p>	<p>Виховання у дитини відчуття мовленнєвого ритму, усвідомлення того, що речення, словосполучення має свій ритм. Запам'ятання ритму словосполучень, коротких речень. <i>Добір</i></p>

	ритмом розпізнавати назву предмета, словосполучення чи речення із 2-х слів.	словосполучень, речень до записаних ритмів. Дай(візьми,кинь) м'яч - ТА (таТА, ТА) ТА Дай м'яч – ТА ТА. Дай хліб. Їж борщ. -ТА ТА. тощо. Їж м'ясо - ТА ТАта. Називання ритму словосполучень та коротких речень разом з педагогом та їх відтворення з пам'яті. Розпізнавання словосполучення, речення за складоритмом (вибір із 2-х), наприклад: їж хліб-їж м'ясо - ТА ТА, ТА ТАта.
Розвиток уяви, зорової та словесної пам'яті.	Розвивати уяву, зорову та словесну пам'ять на основі сприймання реальних предметів та їх площинних зображень (фотографій, піктограм). Формувати уміння за частиною розпізнати предмет чи об'єкт, їх зображення на малюнку чи фотографії.	Навчання дитини аналітико-синтетичної діяльності при сприйманні частково прикритих предметів, використовуючи при цьому предмети, з якими дитина грається, використовує в побуті та вміє називати. Якщо дитина не може назвати предмет чи об'єкт, вона може віднайти серед даних відповідний предмет, вказати його і потім порівняти з тим, що був частково закритий, засвоїти його назву: Наприклад, яблуко, чашка, лялька, машинка. Називання предметів, людей, тварин за їх зображеннями на малюнках, фотографіях, які частково прикриті (використовується тактильний контроль зображеного при обведенні їх контурів вказівним пальчиком).
Формування умінь та навичок, які готують дитину до читання.	Формувати уміння та навички, які готують дитину до читання з	Називання педагогом разом з дітьми голосних звуків, а доступних приголосних у складах.

<p>Формування дактильного мовлення (при потребі). Розвиток словесної пам'яті та мислення. Формування умінь та навичок артикулювання голосних звуків ізольовано та у складах.</p>	<p>якісним артикулюванням голосних та доступних приголосних звуків (ізольовано та у складах). Розвивати словесну пам'ять при запам'ятанні та відтворенні складів, знайомих та нових слів, словосполучень та коротких речень, підписаних під малюнками з допомогою букв та піктограм (при потребі з формуванням дактильного мовлення).</p>	<p>Називання літери, що позначає голосний звук, яку демонструє та називає педагог(при сприйманні на слух, слухо-зорово, тактильно-вібраційно). Читання з карток голосних (повільно та пошвидшено). Демонстрація відповідної картки дитиною після слухового, зорового чи слухо-зорового сприймання голосного звука. Називання за педагогом, а потім спряжено з ним складів, звуконаслідувань, слів, в усній формі, та сприймання, читання (глобально) їх написів на картках, відтворення з пам'яті. Подолання артикуляційних труднощів при повторенні одного-двох чи більше слів з руховим супроводом (плесканням у долоньки тощо). Відтворення складоритмів цього мовленнєвого матеріалу тими складами, голосними звуками, якими володіє дитина. Самостійне знаходження парної картки тій, яку демонструє і називає педагог. Самостійне називання звуконаслідування, слова, словосполучення, записаного на картці. Читання добре знайомих слів, словосполучень, речень, підписаних під малюнком. Відтворення з пам'яті прочитаного складу (чи прочитаних 2-х складів), слова, словосполучення з пам'яті. Аналіз, обстеження предметів та засвоєння їх</p>
--	---	---

		<p>назв та назв виділених деталей предмета, поданих на картках (м'яч, м'яч ве-и-и-й - м'яч великий, ляля, ніс). Складання із розрізних складів слів, що позначають предмети, які дитина обстежує (обводить пальчиком, долонькою, зупиняє пальчик на деталях), пізнає. Називання складів, якими дитина володіє і називання лише голосного у складах з приголосними, якими дитина ще не оволоділа. Відтворення ритму слів, словосполучень, коротких речень з опорою на табличку та з пам'яті. Самостійне швидке розпізнавання добре знайомих звуконаслідувань, слів, словосполучень з усного мовлення педагога (читання з губ, сприймання на слух, тактильно вібраційно чи поєднано). Повторення їх з пам'яті.</p>
--	--	--

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- уміє відтворювати складоритм двоскладових слів (спряжено з педагогом та самостійно);
- володіє назвами предметів найближчого оточення (з урахуванням індивідуальних можливостей);
- знає назви дій, які часто повторюються;
- уміє називати складоритми слів, словосполучень, коротких речень спряжено з педагогом та відтворити їх самостійно;
- знає назви голосних звуків, уміє назвати знайомі склади, склади, слова, добре знайомі словосполучення, короткі речення, записані на картках, підписані під малюнками (в тому числі з допомогою піктограм).
- уміє розпізнати голосні звуки, добре знайомі слова, словосполучення, короткі речення при читанні з губ, слухозоровому сприйманні.

Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови

Третій рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>1. Розвиток слухового сприймання, слухової уваги, пам'яті та мовлення. Формування у дітей уявлень про світ звуків, реакцій на звуковий сигнал. Формування умовних рефлексів на звукові сигнали. Співвіднесення почутого звуку (звука) з предметом (об'єктом). Визначення напрямку звучання.</p>	<p>Формувати слухове зосередження при звучанні немовленнєвих звуків та голосу дорослого. Формувати у дитини умовні рефлекси на звуковий подразник. Розвивати слухову пам'ять та увагу, забезпечувати усвідомлення наявності різних звуків, які породжують різні предмети. Виховувати у дитини швидкість реакції на звуковий сигнал. Формувати просторові орієнтації.</p>	<p>Формування у дітей уявлень про світ звуків, реакцій на звуковий сигнал. Визначення джерела та напрямку звучання. Співвіднесення почутого звуку/звука з предметом (об'єктом). Формування умовних рефлексів на звукові сигнали (поворот голови, плескання в долоньки тощо, коли почує звук). Ознайомлення дітей з предметами, що звучать, та звуками, які вони породжують. Споглядання предмета, що звучить (звучав) та самого процесу породження звуку. Маніпулювання дитиною цими предметами та їх тактильне дослідження. Дослухання до немовленнєвих звуків (голосів тварин, птахів, побутових звуків, іграшок, музичних інструментів); знаходження предмета за звуком. Навчання дослухатися до звуків-стукання дитиною ложкою об ложку, паличками по барабану, по клавішах піаніно тощо з допомогою руки дорослого, а далі самостійно, доводячи гучність до такої сили, яка дозволяє чути результати власних зусиль. Вчити дослухатись до звучання одного предмета, послідовно до 2-х -3-х, визначати, що звучить у</p>

		<p>відповідній послідовності (з пам'яті); вчити дослухатися до голосів тварин (до 2-3 звучань) та ідентифікувати їх, визначати, кому належать звуки, прослухавши звуки (з пам'яті).</p> <p>Впізнавання нового інструмента серед добре знайомих звучань.</p> <p>Розуміння значень побутових звуків. Привчання дитини швидко зреагувати на звук - плеснути в долоньки, підстрибнути тощо.</p> <p>Вчити реагувати на голос дорослого, котрий співає голосний звук - відтворити спів, миттєво включитись у наслідування співу (спряжене співання)</p> <p>Привчання дитини визначати напрям звучання (де звучить? звідки звучить? Там, тут), використовуючи для цього добре засвоєні дитиною звучання; зреагувати емоційно з використанням власного голосу і показом не тільки звідки звучить, а і предмета (там УУУУ).</p> <p>Розпізнавання слів, словосполучень(слухо-зорово, на слух, слухо-зоро-тактильно), що містять звуки, доступні сприйманню конкретної дитини.</p> <p>Глобальне сприймання слів, поданих на табличках, та їх ідентифікація з предметами. Сприймання відповідних слів на слух та демонстрація відповідного предмета.</p>
Розрізнення гучних і тихих	Розвивати слухову увагу,	Визначення гучності звучання з використанням

<p>звуків та реакція на них з використанням великих і маленьких предметів. Розпізнання протяжних та переривчастих звуків.</p>	<p>слухову зосередженість, здатність розрізняти гучні і тихі звуки, протяжні та переривчасті.</p>	<p>великого і маленького (предмета) kota, великої і малої машини тощо. Відтворення дитиною тихого і гучного звучання з демонстрацією великих і маленьких предметів-підкріплень. Формування у дітей уміння відбивати ритм переривчастих звуків, зосереджуючи саме на них основну увагу. Наприклад, УУУ- У- У-; У; У-У; У-У-У. Засвоєння дитиною переривчастості звучань у ритмах, що відповідають складоритму слова, готують її до відтворення складоритмів слів, їх запам'ятання. Наприклад, Коко - КУРка, муМУму - коРОВА, КАка - КАЧка</p>
<p>2. Розвиток голосу, мовленнєвого дихання та мовлення.</p>	<p>Формувати уміння піддувати легкі предмети на одному видиху, набирати повітря та регулювати вдих і видих. Навчати регулювати вдих і видих, довжину видиху (без голосового супроводу та при протяжному вимовлянні звука, яким володіє дитина).</p>	<p>Плавне та ритмічне піддування легких предметів (вати, паперових сніжинок, повітряної кулі тощо). Довге та коротке піддування. Усвідомлення різниці між довгим та коротким видихом на основі своїх відчуттів. Переривчасте піддування предметів. Тривале та переривчасте задування в мікрофон, пов'язаний з вібратором. Спостереження в процесі піддування за плавним та переривчастим переміщенням по поверхні стола вібратора від кісткового телефону, який є у комплекті програми «Живий звук» (йдеться саме про такий вібратор, оскільки він легкий) або іншого легкого предмета.</p>
<p>Розвиток мовленнєвого дихання на базі складоритмів,</p>	<p>Формувати уміння та навички говорити на одному видиху</p>	<p>Спряжене з педагогом відстукування ритму, який відповідає односкладовим словам, двоскладовим та</p>

<p>що відповідають словам, словосполученням, реченням.</p>	<p>складоритми, які відповідають конкретним словам, словосполученням та коротким реченням</p>	<p>трискладовим; відстукування ритму одночасно з промовлянням одного й того ж складу з виділенням наголошеного складу сильнішим звуком. Наприклад: татаТА, ТА, таТА-молоко, чай, компот. ТАта, ТАта-руки ноги; татаТА, таТА - голова живіт; ТАта, ТА, ТА, ТАта-очі рот ніс вуха ТАта, таТА, таТА-мило вода рушник Мама там. Тато там. Тьотя тут. - ТАта ТА.</p>
<p>3. Формування звуковимови. Усвідомлення дитиною власної здатності породжувати звуки. Навчання дітей гуління та белькотіння (лепетання) Розвиток слухового та зорового сприймання образів голосних фонем.. Формування та уточнення звуковимови голосних звуків. Розрізнення голосних звуків на слух, слухо-зорово та при читанні з губ. Самоусвідомлення звукових відчуттів при називанні голосних.</p>	<p>Активізувати мовленнєву діяльність. Привчати дитину до самовслуховування. Оволодівати звуковимовою на основі артикуляційних та акустичних образів, які дитина сприймає на слух, при читанні з губ та з вслуховуванням у вібраційні відчуття. Розпізнавати звуки при їх сприйманні. Використовувати голосні звуки у мовленні.</p>	<p>Стимулювання дитини до породження власних звуків типу: ааааааа, аба, дадада, мамама, агу, абу, папапа, гав-гав тощо при слуханні музики, в процесі виконання рухів - підстрибуванні, постукуванні ніжкою, диригуванні, похитуванні тощо. Активізація її звукопородження з використанням вібраційних відчуттів (вібратора від комплексу «Живий звук», «Видима мова» та інші). Формування у дитини акустичних образів звуків на основі вслуховування у мовлення педагога (інтервал між називанням звуків до 25 сек.) та своє власне. Демонстрація дорослим артикуляційних образів голосних звуків. Спонування до відтворення звуків, протяжне наспівування та переривчасте називання їх. Спряжене називання голосних звуків. Орієнтовна послідовність формування звуків: а, у, і, о, и, е. Або: а, і, у, и, о, е. Диференціація звуків у такій послідовності</p>

		<p>(орієнтовно): А – У, А-І, У-І. У-О, І-О, А-О, У-Е, У-И, А-И, И-Е, А-Е.</p> <p>Почергове протяжне та переривчасте називання звуків. Розпізнавання звуків на слух, при читанні з губ та слухо-зорово. При засвоєнні акустичних ознак голосних звуків здійснюється попередня орієнтація дитини на звук (звуки), які будуть називатись дорослим. Наприклад. Буде У; Буде А. Спочатку буде А, а потім У. Далі можна міняти звуки місцями.</p> <p>Співання голосних звуків разом (спряжено) з дорослим, відтворення їх самостійно А-А-А; У-У-У, І-І-І, О-О-О тощо. Самовслуховування у вимову голосних звуків. Коротке (природне) називання голосних звуків.</p>
<p>Формування звуковимови приголосних у відкритих складах</p>	<p>Розвивати слухове та слухо-зорове сприймання приголосних фонем у відкритих складах. Формувати звуковимову приголосних у відкритих складах на основі звуконаслідувань, з використанням загальної рухової активності дитини.</p>	<p>Викликання звуковимови у прямих складах типу: па,(ба), та (да), ша (жа) тощо.</p> <p>Використання рухового супроводу вимови приголосних у відкритих складах(помахом кулачка-ба-ба-ба, плавним рухом долоньки - шу-у-у,шу-у-у). Тривале повторення одного і того ж складу - тата тата...з вживанням приголосного, який потрібно дитині автоматизувати.</p>
<p>4. Розвиток моторики</p>	<p>Активізувати рухову</p>	<p>Засвоєння артикуляції найуживаніших у мовленні</p>

<p>артикуляційного апарату, формування внутрішнього мовлення.</p>	<p>активність дитини, засвоєння артикуляційних образів фонем. Формувати артикуляційні уміння та навички при називанні складів зі звуками, якими дитина оволоділа, слів, словосполучень, речень. Розвивати слухо-зорову пам'ять - розпізнавати склади, слова, словосполучення при слухозоровому сприйманні. Забезпечити визрівання артикуляційних навичок</p>	<p>дитини звуків, включаючи тривалу фазу підготовки артикуляційного апарату до вимови звуків в цілому (загальна гімнастика язика) та до вимови конкретного звука з врахуванням вибраного педагогом підходу - початкове формування дзвінких чи глухих звуків (або змішаний варіант), проривних, щілинних тощо. Формування уміння керувати рухами язика, утримувати його в потрібному для вимови конкретного звука положенні. Розвиток рухової пам'яті - запам'ятання рухового образу складу, слова з засвоєним звуком. Приголосні звуки, якими може оволодіти дитина (орієнтовні групи, з врахуванням можливостей дитини): в (ф); г (х); ж (ш); з (с); й, п (м) та інші. Подолання артикуляційних труднощів при багаторазовому повторенні складу відображено за педагогом, спряжено (разом) з педагогом та самотійно з використанням піктограм типу: / -та // - тата , /// татата. / - то. .- па; -- папа, ---папапа або складів. Розпізнавання слів: тато, мама, авто, піпіпі тощо. Наприклад: УУУУ - поїзд, ПРРРР - коник, ПППП - пташка, ЛЯЛЯ - лялька, дитина, НЯУ - котик, ГАВ-ГАВ - собака, КОКОКО - курка, ГАГАГА - гуска, БАЙ-БАЙ - спи, МУУ - корова, ТАТАТА - барабан,</p>
--	---	--

		БОБО - болить, ВВВВ - літак, МЕЕЕ - коза, ОФОФ - свиня, ШШШШ - тихо, імена дітей, назви одягу тощо
<p>5. Формування мовленнєвого ритму(складоритму) та внутрішнього мовлення. Виховання відчуття ритму при засвоєнні мовлення та його сприйманні.</p>	<p>Формувати відчуття мовленнєвого ритму. Розвивати пам'ять на основі ритміко-інтонаційних особливостей слів, а по можливості, і словосполучень, фраз.</p>	<p>Удосконалення відчуття ритму при засвоєнні мовлення та його сприйманні. Ігри на спряжене з педагогом відстукування словесного ритму з позначенням наголосу. Подання педагогом слів, звуконаслідувань різної складоритмічної структури в масивах (групах) з метою усвідомлення та запам'ятання дитиною обмеженої кількості ритмів, усвідомлення їх типовості. Наприклад, ТАта - (МАма, ТАто, БАба тощо. - таТАта - маШИна, маЛІИна тощо) Відтворення з пам'яті засвоєних ритмів, які відповідають цілим групам слів з однаковою складоритмічною структурою - суп, хліб, борщ; чашка, ложка Співання пісеньки без слів з відтворенням мелодії ритмами, які за складом відповідають словам. Добір до одного ритму 2-3 предметів, назви яких відповідають даному складоритму, або слів. Супровід ритму називанням предметів дорослим. Групування слів з однаковим складоритмом – односкладових, двоскладових з наголосом на першому складі, трискладових. Наприклад. ТАта МАма, ТАто, БАба, ЛЯля.</p>

<p>6. Формування спряженого мовлення. Привчання дитини миттєво реагувати на звук-натискати на кнопку, відкривати ротик при появі звука. Сприймання та розпізнавання знайомих звуків, прямих складів, слів, словосполучень, коротких речень</p>	<p>Привчати дитину робити артикуляційний порух одночасно з мовцем, наслідувати рухи артикуляційного апарату при спряженому говорінні.</p>	<p>Привчання дитини плескати в долоні при поруху губ дорослого, робити зустрічний порух губами. Наслідування рухів артикуляційного апарату педагога при вимовлянні звуконаслідувань, слів, словосполучень, коротких речень, якими дитина володіє (спочатку на основі відображеного мовлення, тобто дитина повторює сказане дорослим, а далі відтворює цей же мовленнєвий матеріал спільно з дорослим-спряжено). Називання педагогом звуконаслідувань, слів, словосполучень, коротких речень при спогляданні дитиною конкретних предметів, ситуацій. Спряжене промовляння мовленнєвого матеріалу з дорослим від уповільненого до нормального та пришвидшеного темпу.</p>
<p>7. Розвиток словесної пам'яті, зовнішнього та внутрішнього мовлення. Автоматизація вимови цілих слів, словосполучень, речень, спираючись на свої слухові, зорові (читання з губ), тактильно-вібраційні відчуття.</p>	<p>Формувати здатність миттєво реагувати на звук при сприйманні усного мовлення. Розвивати слухову пам'ять, слухову зосередженість.</p>	<p>Дослухання та слухо-зорове сприймання мовлення: Вибір із 2-3-х карток, малюнків, фотографій тих, які відповідають сприйнятому мовленню. Відтворення почутого з пам'яті. Голосне та тихе називання знайомих предметів (об'єктів), їх зображень на малюнках та фотографіях (в тому числі близьких людей, улюблених тварин тощо). Спряжене з дорослим називання знайомих предметів (об'єктів) голосно, тихо. Вибір із 2-3-х знайомих предметів(об'єктів) тих, які назвав дорослий. Вибір із 5-и предметів 2-3 знайомих, назви яких дитина</p>

<p>Формування навички дослухатися до свого голосу в процесі звукопородження, називання слів, словосполучень .</p>	<p>Формувати вміння дослухатися до свого голосу з використанням комп'ютерної програми «Живий звук», при називанні предметів, дій, розуміння того, що власний голос можна почути.</p>	<p>сприйняла перед їх вибором і утримала в пам'яті. Привчання дитини дослухатися до власного голосу, мовлення, як важливого засобу стимуляції мовленнєвої та інтелектуальної діяльності. Вправлення дитини у розпізнаванні голосу дорослого та свого власного при вимові голосних звуків, знайомих слів, словосполучень та коротких речень (з використанням комп'ютерної програми «Живий звук»).</p> <p>Самостійне вимовляння мовленнєвого матеріалу в нормальному темпі (з пам'яті).</p> <p>Пов'язування розвитку моторики артикуляційного апарата, голосу з розвитком мовленнєвого дихання: Співання мотиву пісеньки з використанням голосних, складоритмів - голосно, тихіше, тихо. повторення ритму конкретного речення, його засвоєння та вживання у мовленні (ритм пропонує вчитель, а учень лише його відтворює). Наприклад. ТАта ТА. (Лялька спить). ТАта ТАтата.(Котик грається.) ТАта таТА таТАта. (Мама дала цукерку.)</p> <p>Самостимуляція мовленнєвої та інтелектуальної діяльності через сприймання та контроль власного голосу та мовлення.</p>
---	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- вміє швидко зреагувати на звуковий сигнал;
- вміє співвідносити звук та предмет, який його породжує;
- розрізняє гучні та тихі звуки;
- вміє відстукувати ритм спряжено з педагогом;
- породжує власні звуки, вміє називати голосні;
- оволодіває приголосними в складах типу «приголосний-голосний» (ПГ) у відповідності з індивідуальними можливостями;
- намагається чітко артикулювати знайомі звуки, склади, слова;
- вміє відтворити складоритм із 2-3-х складів зі зміною наголосу;
- намагається говорити спряжено з дорослим;
- називає знайомі предмети (на доступному рівні), їх складоритм.

**Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та
предметна аналітико-синтетична діяльність дитини
Третій рік життя**

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Кількість	<p>Формувати уявлення про кількість предметів, вчити дітей розрізняти один-багато. Привчати дітей супроводжувати дії звукотворенням. Розподіляти множину однорідних предметів з виділенням одного з них.</p>	<p>Навчання дітей виділяти один предмет з групи однорідних предметів за наслідуванням, за зразком. Навчання сприйманню слів, записаним на картках. Ознайомлення з поняттями та словами «один», «багато». Практичне порівняння кількості предметів 1 і багато (по можливості зі словесним позначенням), вибір одного предмета з множини. Добирання до реальних предметів їх зображень (малюнки, піктограми) та співвіднесення з кількістю (один – багато). Використання співвідношення предметів з кількістю пальців. Доторкання вказівним пальчиком до одного предмета. Охоплення долонькою багатьох предметів. Тримання в одній долоньці одного предмета, а в іншій – багатьох (за зразком). Навчання вказуванню за написом на картці одного і багатьох предметів. Формування у дітей умінь та навичок слухо-зорового сприймання та розуміння слів, словосполучень типу:</p>

		«Дай», «Покажи», «Візьми одне яблуко», засвоєння їх складоритму. Відтворення складоритму даних слів одним складом, наприклад: «Візьми одне яблуко – таТА таТА ТАтата».
Величина	Розвивати зоро-тактильне сприймання. Формувати уявлення про величину. Формувати у дітей здатність до зорово-мисленнєвого співставлення предметів та їх розмірів.	<p>Зорово-тактильне обстеження предметів.</p> <p>Навчання виділяти предмети за розміром (великі і маленькі) з групи однорідних (яблука великі і маленькі, м'ячі, кубики великі і маленькі тощо).</p> <p>Навчання співвідносити однакові предмети за величиною (на заняттях і в побуті). Співвідносити площинні зображення предметів за величиною шляхом прикладання і накладання їх один на один. Збирати пірамідки з 3-4 (4-6) кілець в певній послідовності (за зразком).</p> <p>Навчання порівнювати предмети різних і однакових розмірів за величиною. Учити зіставляти предмети в практичній ситуації. Ознайомлення дітей зі словом «однакові». Гра «Порівняй і підбери».</p> <p>Навчання зіставляти предмети за величиною в ігровій ситуації (наприклад: лялька велика - ліжко маленьке, будинок маленький - ведмедик великий, ворота маленькі-машина велика).</p> <p>Формування у дітей здатності зорово-мисленнєвого співставлення розмірів (чи заїде велика машинка у маленькі ворота, чи заховається мишка у маленьку дірочку, чи залізе у цей маленький отвір киця тощо).</p>

		Засвоєння дітьми слів «великий», «маленький». Глобальне читання табличок зі словами «великий», «маленький», засвоєння та відтворення їх складоритму. Слухо-зорове сприймання цих слів, добір предметів за словом, зазначеним на табличці та сприйнятим з усного мовлення.
Форма	Розвивати пізнавальну, активність (що котиться? що не котиться? чому?). Вчити обстежувати предмети тактильно-зорово та порівнювати їх. Досліджувати форми фігур та співвідносити їх з предметами та малюнками.	Навчання розрізняти «круг» і враховувати форму при роботі з дидактичними іграшками (ігри "Що котиться, що не котиться", чому?, "Знайди віконце"). Дослідження, які предмети котяться, а які ні. Ознайомлення дітей з квадратом. Розрізнення круга та квадрата. Ознайомлення дітей зі словами «куля», «квадрат». Знаходження дитиною предметів схожих на кулю (м'ячі, різні за розміром), на квадрат. Навчання співвідносити об'ємні і площинні форми. Добирання об'ємних фігур за зразком інструкції "Дай такий". Дидактична гра: "Великі і маленькі кульки". Підкочування великих кульок (м'ячиків) до великих іграшок, а маленьких до малих. Вживання слів (жестів) великий – маленький. При зіставленні предметів користуватися накладанням, зоровим і тактильно-руховим обстеженням. Формування уявлення про те, що фігури однієї форми можуть мати різний колір, величину, можуть бути

		<p>виготовлені з різного матеріалу.</p> <p>Навчання виділяти форму в навколишніх предметах і іграшках.</p> <p>Прошовхування геометричних фігур в прорізи коробки. Ігри "Лото", "Колір і форма", "Поштова скринька".</p>
Орієнтування в просторі	<p>Навчати дітей орієнтуватися у просторі, засвоювати слова, що позначають напрям, місце (тут, там, вгорі, внизу).</p> <p>Засвоювати елементарний мовленнєвий матеріал.</p> <p>Розвивати образну та словесну пам'ять.</p> <p>Закріплювати уміння орієнтуватися в просторі приміщень групи і дитячого саду.</p>	<p>Навчання дітей орієнтуватися в просторі кімнати і просторовому розташуванні предметів: тут – там, внизу – вгорі, поруч (в процесі праці з самообслуговування, в конструюванні, в предметно-ігровій діяльності).</p> <p>Запам'ятання місцезнаходження предметів (тут, там, вгорі, внизу). Відтворення складоритму слів. Добір до складоритму їх словесних відповідників та самостійне повторення. Слухо-зорове сприймання засвоєних слів та використання їх в навчанні та побуті.</p> <p>Відтворення з пам'яті, де знаходився знайомий (демонстрований) предмет (тут, там, вгорі, внизу).</p> <p>Засвоєння мовленнєвого матеріалу типу: мама, тато, Оля, Миколка ... тут, там та використання його в ігровій діяльності.</p> <p>Навчання розташовувати предмети, цифри, букви провідною рукою зліва направо.</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- володіє поняттями «один – багато», «великий – маленький», «однакові»;
- має уявлення про форму, величину і розмір предметів;
- уміє співвідносити реальні предмети з їх зображенням.

Фізичний розвиток та здоров'язберезувальна діяльність дитини

Третій рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Розвиток крупної моторики: Основні рухи		
Ходіння	<p>Розвивати інтерес до рухів та бажання включитися в даний процес.</p> <p>Формувати позитивне ставлення до рухової діяльності.</p> <p>Навчати узгоджувати рухи рук та ніг.</p> <p>Розвивати здатність до наслідування рухів (дій) вихователя.</p> <p>Розвивати ритмічність рухів (під звуковий супровід).</p> <p>Формувати термінологічну лексику.</p> <p>Навчати відтворювати рухи педагога з пам'яті.</p> <p>Розвивати зорове і слухозорове сприймання мовлення в</p>	<p>Закладання основ уяви про одночасність діяльності дитини з дорослим та уміння наслідування діяльності (на матеріалі фізичних вправ).</p> <p>Супроводження діяльності педагога та дітей мовленням.</p> <p>Формування вміння ходити за наслідуванням дій педагога, спряжено (одночасно) з педагогом та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «зграйкою» за педагогом або до педагога з даруванням йому квітки; - «зграйкою» за педагогом із зупинкою в центрі зали і танцюванням у відповідності з ритмом мелодії; - за педагогом парами, взявшись за руки, по прямій, по колу з кошиками для збирання шишок, яблук тощо; - один за одним «по доріжці» вздовж канату за педагогом до «парку», до «лісу» тощо; - один за одним по доріжці, яку раніше зображав канат; - один за одним вздовж канату, викладеного по колу, квадратом; рух по заданих колу та квадрату без канату в заданому напрямку (до іграшки, до педагога);

	<p>процесі відтворення рухів та дій.</p> <p>Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p> <p>Розвивати уяву, слухову і зорову пам'ять.</p> <p>Навчати орієнтуватися у просторі.</p> <p>Розвивати чуттєво-руховий досвід.</p>	<p>- за педагогом, змінюючи напрям, обходячи предмети (кубики, м'ячі, стільці);</p> <p>- із зупинками по закінченню звукових сигналів за педагогом під супровід звукового сигналу із зупинками по сигналу (зоровому, звуковому): від стінки до стінки «зграйкою» по сигналу барабана або бубна.</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, ходити за педагогом один за одним, тримаючись рукою за мотузку, супроводжуючи рух вимовлянням звука <i>у-у-у</i>; ходити за педагогом по колу, промовляючи <i>папапа</i>, зупинитися, тупнути ніжкою – <i>па</i> тощо.</p> <p>Формування здібності швидкої перебудови: переходити від ходьби до бігу, від бігу до ходьби.</p> <p>- пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.</p>
<p>Бігання</p>	<p>Формувати основні фізкультурні навички.</p> <p>Розвивати вміння діяти разом, наслідуючи дії вихователя.</p> <p>Розвивати увагу, уяву, образну, рухову пам'ять, зорове, слухове сприймання.</p> <p>Навчати орієнтуватися у відстані на основі зорового сприймання.</p>	<p>Закладання основ розуміння дитиною техніки виконання запропонованих вправ, розвиток моторики в процесі бігу.</p> <p>Заохочення дітей до участі в руховій діяльності разом з дорослим та однолітками.</p> <p>Формування вміння бігати за наслідуванням дій педагога, спряжено (разом) з педагогом та самостійно з використанням звукових сигналів:</p> <p>- «зграйкою» за педагогом до «зупинки» транспорту, назустріч мамі тощо (з використанням малюнків, фотографій, прикріплених в кінці маршруту);</p>

	<p>Розвивати сприймання мовлення на слухо-зоровій основі. Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій. Розвивати кінестетичні відчуття. Навчати виконувати рухи в супроводі звукових сигналів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - «зграйкою» за педагогом до протилежної стінки («змагання спортсменів». Хто швидше?); - «зграйкою» до педагога, до предмета (ляльки); - групою в заданому напрямку (до іграшки, педагога); - за педагогом по уявній прямій доріжці додому, по колу в гості до бабусі тощо (з використанням малюнків, фотографій); - один за одним в заданому напрямку (до іграшки, до педагога); - один за одним вздовж уявної доріжки по колу, по квадрату за педагогом (спочатку по колу, потім по квадрату і навпаки); - один за одним, наздоганяючи предмети, що котяться (м'ячі), повернення його в руки вихователю; - із зупинками по закінченню звукових сигналів за педагогом. <p>Навчання розуміння словесних команд «іди», «біжи», «стій», поданих усно та на табличках, запам'ятання та відтворення ритму цих слів: таТА (іди), таТА (біжи), таТА (іди). Безперервне бігання в середньому темпі в межах 15-20 с., у повільному темпі – 40-50 с. - пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.</p>
<p>Стрибання</p>	<p>Формувати вміння відтворювати рухи (дії) за показом зі страховкою та самостійно. Розвивати вміння відтворення за зразком, а потім і за словесним спонуканням.</p>	<p>Формування вміння підстрибувати на носках за наслідуванням дій педагога, за показом зі страховкою, за допомогою педагога та самостійно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на обох ногах; підстрибування в ритм музичного супроводу - на обох ногах на місці, тримаючись за руки дорослого. <p>Формування вміння стрибати на носках з просуванням уперед по килимовій доріжці, відштовхуючись обома ногами</p>

	<p>Розвивати уяву, зосередженість, образну, словесну пам'ять, слухове і слухо-зорове сприймання. Формувати словниковий запас у зв'язку з називанням дій, які дитина виконує. Навчати слухо-зорово сприймати команди з орієнтацією на префікси, які змінюють значення слова. Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p>	<p>(перестрибування «річечки», «струмочка», у якості яких виступає цинівка, килимок тощо). Перестрибування уявної річечки, струмка при відсутності предметів, які їх зображали. Оволодіння навичками зістрибування за допомогою педагога:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з дошки, покладеної на підлогу (стрибаннбля «парашутиста» з парасолькою, хустиною в якості парашута); - з дошки (лава, куб) піднятої над підлогою заввишки 5-10 см, спочатку з допомогою дорослого, до кінця року – самостійно. <p>Формування вміння перестрибувати за наслідуванням дій педагога та з допомогою педагога:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через покладену на підлогу мотузку, палицю, що зображають воду, колоду дерева, що лежить на дорозі; - через дві паралельні лінії (відстань між ними 5-10 см). - виконання декількох різних дій за наслідуванням педагога, спряжено з педагогом та самостійно з пам'яті (підстрибни, пройди, пробіжи, сядь тощо). <p>Привчання дитини виконувати команди подані усно та на табличках: «підстрибуй», «стрибай», «зістрибуй», «перестрибуй».</p> <ul style="list-style-type: none"> - пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.
<p>Кочення, кидання, ловіння</p>	<p>Навчати виконувати дії спряжено з педагогом та самостійно. Розвивати слухове сприймання та слухову увагу.</p>	<p>Формування уявлення про просторові і часові відношення предметів, дій. Збирання предметів (м'ячі, кульки), перенесення і складання їх у певне місце (кошик, ящик), забезпечуючи правильний захват м'яча в залежності від величини – однією або двома руками.</p>

	<p>Формувати образно-рухову пам'ять.</p> <p>Засвоювати словник у зв'язку з виконанням дій.</p> <p>Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.</p> <p>Розвивати окомір, точність рухів, зосередженість.</p> <p>Навчати узгоджувати рухи очей з рухами кисті руки та пальців.</p> <p>Розвивати м'язове (мускульно-суглобове) чуття.</p>	<p>Формування вміння передавати м'яч з мовленнєвим супроводом (на, візьми, дай тощо):</p> <ul style="list-style-type: none"> - педагогом дитині і назад; - по ряду один одному, сидячи. <p>Відштовхування великого м'яча, підвішеного в сітці, двома руками: дитина сидить на стільчику, вихователь тримає сітку з м'ячем на рівні обличчя дитини на відстані 30 см, поступово переходить до положення дитини стоячи (гра «волейбол»).</p> <p>Виконання дії уперед однією (правою і лівою) рукою знизу, від грудей, з-за голови без предмета (з уявним м'ячем, який педагог демонструє, з відповідним положенням пальчиків, які нібито тримають великий, а потім маленький м'яч).</p> <p>Закладання основ уміння розраховувати силу й точність кидка залежно від відстані до цілі та її розміщення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'яча педагогом до дітей (з відстані 15-20 см, наприкінці року до 1,0 м); - м'яча парами один одному з відстані 15-20 см (наприкінці року не менше 0,5 м); - маленького м'яча уперед однією (правою і лівою) рукою зручним для дитини способом; - великого (середнього) м'яча обома руками вниз, удалину (педагогу) стоячи; - середнього м'яча педагогу та його ловіння, сидячи; - м'яча в кошик двома руками спочатку, стоячи безпосередньо над ціллю, потім з відстані 30 см; - маленького м'яча (шишки тощо) на дальність та в
--	---	---

		<p>горизонтальну ціль (кошик, ящик) правою та лівою руками (почергово) з відстані 30 см (наприкінці року до 1,0 м).;</p> <ul style="list-style-type: none"> - маленького м'яча у вертикальну ціль (щит) з відстані 30 см (наприкінці року до 1,0 м). <p>Перекидання м'яча обома руками через мотузку, натягнуту на рівні грудей дитини (відстань 0,5 м).</p> <p>Енергійне відштовхування дитиною від себе м'яча або кульки в заданому напрямку (кочення):</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'яча однією та обома руками педагогу, під дугу, під стільці, один одному, пересуваючись за предметом, що котиться; - м'яча в ціль (кубики, кеглі, що стоять на підлозі) з відстані 0,5м (до кінця року з відстані 1,0 м). <p>Намагання ловити середній м'яч, кинутий педагогом (відстань 15-20 см, до кінця року 0,5 м).</p> <p>Звертання педагога до дитини зі словами «дай», «кидай», «коти».</p> <p>Навчання дитини підпорядковувати свої рухи (дії) словесним вимогам дорослого подані усно та на картках «дай», «кидай», «коти».</p> <ul style="list-style-type: none"> - пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.
<p>Повзання, лазіння, перелізання</p>	<p>Розвивати загальну моторику та координацію рухів. Розвивати уяву, зорове та слухо-зорове сприймання,</p>	<p>Закладання основ засвоєння дітьми циклічності в рухах рук та ніг: приставний крок поступово змінюється на перемінний (однойменний та різнойменний способи).</p> <p>Формування вміння повзання за показом зі страховкою, за</p>

	<p>словесну пам'ять. Засвоювати словник, що позначає спонукальні дії (повзи, лізь, пролізь, перелізь), поданий усно та на табличках. Розвивати у дитини просторові відношення між предметами. Навчати поєднувати зорові відчуття з тактильно-руховими. Розвивати умовні рефлекси. Набувати чуттєво-руховий досвід. Формувати рухові навички.</p>	<p>допомогою педагога та самостійно за звуковим сигналом: - по килимовій доріжці в упорі стоячи на долонях та колінах; - по дошці, покладеній на підлогу (ширина 30-40 см); - по похилій дошці (кут нахилу 20-25°); - з підповзанням під мотузку (висота до 50 см); - з підлізанням під перешкоди заввишки 30-40 см (лавка); - до цілі без перешкод в упорі стоячи на колінах та кистях рук. Формування вміння лазіння по похилій драбині, гімнастичній стінці зручним для дитини способом за показом зі страховкою та за допомогою педагога. Формування вміння пролізання в обруч довільним способом за допомогою педагога. Формування вміння перелізання через лаву, через колоду, що лежить на землі, за допомогою педагога. Супроводження діяльності дітей мовленням. Використання слів «під», «по», «через» тощо. Засвоєння словника, що позначає спонукальні дії (повзи, лізь, пролізь, перелізь), поданого усно та на табличках.</p>
<p>Формування рівноваги</p>	<p>Розвивати почуття рівноваги. Розвивати статичні відчуття. Розвивати уяву, слухову увагу, рухову, образну пам'ять. Розвивати координацію рухів. Навчати виконувати рухи (дії) в супроводі звукових сигналів. Навчати поєднувати зорові</p>	<p>Закладання основ активного сприймання довкілля, прояву вольових якостей, позитивних емоцій. Формування навички ходіння за показом зі страховкою та самостійно з використанням музичного супроводу: - по прямій широкій доріжці, викладеній з канату (ширина 25-30 см, довжина 3-4 м) з опущеними руками, до кінця року з розведеними в сторони руками (перехід через «місток»); - по звивистій доріжці;</p>

	<p>відчуття з тактильно-руховими.</p> <p>Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p> <p>Розвивати фізичні якості.</p> <p>Розвивати розумову діяльність в процесі виконання фізичних вправ.</p> <p>Удосконалювати руховий аналізатор.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - по ребристій доріжці, піднімаючись на «горбочки» (бруски), переступати «канавки» («горбочки» лежать на відстані 5-7 см один від одного в довжину, утворюючи доріжку); переступання уявних горбочків при відсутності брусків; - по колу; - по широкій дошці, покладеній на підлогу (ширина 30-35 см); - по широкій дошці, рівномірно піднятій над підлогою на 5-10 см, потім на 15-20 см (вхід до магазину, в метро тощо); - по вузькій дошці (ширина 20-25 см), покладеній на підлогу(по чистій доріжці через калюжку); - по вузькій дошці, піднятій над підлогою рівномірно на висоту 5-10 см; - по гімнастичній лаві, колоді в упорі стоячи на колінах та спираючись на кисті рук; - вгору по дошці (ширина 25 см), підведеній одним кінцем від підлоги на висоту 5-10 (до 20 см), спускатися по ній вниз. <p>Оволодіння навичками переступати за показом, спряжено з педагогом та самостійно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через палиці (2-3 шт.), покладені на підлогу паралельно одна одній на відстані 15 см довільним способом; - через палицю, горизонтально підняту над підлогою на 20 см (до кінця року на 30 см). <p>Повільне кружляння на місці переступанням.</p> <p>Мовленнєвий супровід дій педагогом. Засвоєння слів, які позначають дії, предмети. Слухо-зорове сприймання інструкцій дітьми.</p>
--	--	---

<p>Формування правильної постави</p>	<p>Розвивати статичні відчуття. Засвоювати словник: «м'яч», «лежи», «іди» тощо, поданий усно та на табличках. Розвивати вміння відтворення за зразком, а потім і за словесним наказом. Навчати виконувати дії з реальними предметами.</p>	<p>Оволодіння навичками кочення спряжено з педагогом та самостійно: - середнього м'яча, лежачи на животі; - середнього м'яча до вихователя, лежачи на животі (відстань 30-50 см). Формування вміння ходити боком приставними кроками по канату (доріжці), що лежить на підлозі, потім по уявній доріжці. Топтання на канаті стопами сидячи та стоячи поперек канату. Супроводження діяльності педагога та дітей мовленням. Розуміння дітьми словника, поданого усно та на табличках. - пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.</p>
<p>Загальнорозвивальні рухи</p>		
<p>Вправи для рук і плечового пояса</p>	<p>Формувати уявлення про власне тіло, його частини та їх рухи. Розвивати словесну, образну пам'ять, уяву, зорове та слухозорове сприймання, Відтворювати 2 і більше рухів. Навчати виконувати словесні інструкції дорослого. Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи</p>	<p>Закладання основ привчання виконувати вправи за словесною інструкцією, без показу, запам'ятовувати окремі елементи руху – напрям, амплітуду, послідовність. Супроводження рухів рахунком до 2-х. Виконання рухів головою – повороти вправо-вліво, нахили вперед-назад – разом з педагогом, самостійно з пам'яті. Розуміння дитиною техніки виконання запропонованих вправ – одночасні рухи руками: - вгору, відведення назад за спину; - вперед-угору-на пояс, в сторони-до плечей-вниз (за показом педагога, а потім за піктограмами); - згинання й розгинання рук перед грудьми й розведення їх у</p>

	<p>мовленнєвої ритміки з руховими вправами. Навчати дітей порівнювати програму руху з його фізичним виконанням. Розвивати дрібну моторику. Навчати розуміти схематичні зображення дій (піктограми).</p>	<p>сторони; - махи руками (вперед, у сторони); - плескання в долоні перед собою, над головою; - кругові рухи зігнутих перед грудьми рук («пропелер»); Формування рухових навичок – розмахування руками: - вперед – назад (з положення руки вниз); - вниз – вгору (з положення руки в сторони). Колові рухи кистями рук перед собою. Стискання пальців рук у кулаки та їх розтискання. Мовленнєвий супровід дій педагогом. Слухо-зорове сприймання інструкцій дітьми. Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, - один оплеск в долоні перед грудьми, вимовляючи <i>па</i>, плескати руками по ногах або стегнах, вимовляючи – <i>папапапа</i>; - плескання в долоні перед собою, супроводжуючи рухи вимовлянням складів <i>па-па-па-па</i>; - плескання долонями по колінах, супроводжуючи рухи вимовлянням складів <i>та-та-та-та</i>. - пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.</p>
<p>Вправи для ніг</p>	<p>Навчати ритмічному і координованому виконанню гімнастичних вправ.</p>	<p>Закладання основ розвитку фізичних якостей (на матеріалі фізичних вправ) з використанням музичного супроводу. Ходіння на місці.</p>

	<p>Навчати оволодівати навичками відтворення рухів. Розвивати наочно-дійове мислення, рухову, словесну пам'ять. Збагачувати словниковий запас (засвоєння слів, звуконаслідувань, складоритму).</p>	<p>Кружляння на місці переступанням, руки на поясі. Згинання й розгинання ніг, сидячи на підлозі. Згинання й розгинання однієї ноги в коліні, стоячи на другій. Присідання: - тримаючись руками за опору; - опускаючи руки вниз. Ворушіння пальцями ніг. Мовленнєвий супровід дій педагогом. Розуміння словесних команд, поданих усно та на табличках, запам'ятання та відтворення ритму цих слів. - пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.</p>
<p>Вправи для тулуба</p>	<p>Формувати спряжені рухи дітей з педагогом. Формувати уміння відтворення рухів (дій). Навчати розуміти схематичні зображення дій (пиктограми). Навчати відображати (виконувати) рухи (дії) за пиктограмами. Розвивати зосередженість, спостережливість, увагу, рухову, словесну пам'ять, зорове і слухо-зорове</p>	<p>Закладання основ розуміння та виконання рухів за схематичними зображеннями (пиктограмами). Спряжене виконання рухів: повороти вправо – вліво; стоячи на колінах, сідати на п'ятки і підніматися. Передавання предмета тому, хто стоїть, сидить поруч. Нахилення тулуба вперед, у сторони (за показом педагога, а потім за пиктограмами). Піднімання й опускання ніг, лежачи на спині, з одночасними рухами руками. Піднімання й опускання ніг, лежачи на животі (за показом педагога, а потім за пиктограмами). Перевертання з боку на бік, лежачи на животі. Мовленнєвий супровід дій педагогом. Слухо-зорове</p>

	сприймання.	сприймання інструкцій дітьми. Використання рольової гри: дитина-педагог дає команди, демонструє засвоєні дії, діти виконують дії. пригадування та зображення дій, які виконувались на занятті (від 2 до 3 і більше) з пам'яті.
Вправи з предметами	Розвивати здатність до наслідування рухів (дій) вихователя. Розвивати вміння діяти разом, наслідуючи дії вихователя. Виконувати дії з реальними предметами. Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.	Формування вміння виконувати вправи з прапорцем за наслідуванням дій вихователя разом з вихователем, самостійно з пам'яті: - перехресні широкі розмахування руками з прапорцем внизу перед собою; - перехресні рухи рук з прапорцем вгорі; - присідання з опусканням прапорця на підлогу. Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, - одночасні рухи рук вгору-вниз, в сторони-вниз, вперед-вниз, супроводжуючи рухи вимовлянням складів (руки вгору – <i>мамама</i> , руки вниз – <i>ма</i>); - розмахування прапорцем вгорі над головою однією рукою, з вимовлянням звуку <i>а-а-а</i> . Супроводження діяльності педагога та дітей мовленням. Використання рольової гри: дитина-педагог дає команди, демонструє засвоєні дії, діти виконують дії (3 дії і більше).
Шикування і перешиковування	Розвивати фізичні якості. Розвивати зосередженість, увагу, рухову, образну пам'ять, зорове та слухо-зорове	Закладання основ виконання рухів (дій) за показом та самостійно в супроводі звукових сигналів. Шикування за допомогою вихователя без рівняння: - в шеренгу вздовж канату, покладеного на підлогу;

	сприймання. Навчати орієнтуватися в просторі.	- в колону один за одним, тримаючись за мотузку; - по колу вздовж канату; - в коло підгрупами і всією групою з допомогою педагога.
Рухливі ігри та ігрові вправи		
Ігри з ходьбою, бігом, рівновагою	Навчати розуміти назви ігор, поданих усно та на картках. Збагачувати словниковий запас, формувати мовлення. Розвивати уяву, закладати основи ігрової діяльності. Удосконалювати рухову реакцію.	«Біжи – ловлю», «Пташки полетіли», «Дожени мене», «Жили у бабусі», «Сонечко і дощик», «Хто як пересувається», «Біжіть за мною», «Ідіть за мною», «Біжіть до мене», «Хоровод», «Бджілки». Активізація емоційного та мовленнєвого супроводу дій, наприклад, «О-о-о!»
Ігри з повзанням і лазінням	Розвивати фізичні якості. Розвивати вольові якості.	«Доповзи до ляльки», «У ворітця», «Не наступи на лінію», «Поїзд», «Квочка і курчата».
Ігри з киданням та ловінням м'яча	Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.	«Прокоти м'яч по нахиленій дошці», «М'яч у ворота», «Дожени м'яч», «Передай по колу», «Злови м'яч», «М'ячики», «Принеси м'яч», «Кеглі».
Ігри із стрибками	Розвивати комплекс психофізіологічних функцій.	«Підстрибни до долоні», «Дістань кульку», «Зайчик біленький сидить», «Пташки літають», «Мій дзвінкий веселий м'яч».
Ігри на орієнтування в просторі	Розвивати просторову орієнтацію, слухове сприймання.	«Ховаємо ведмедика», «Знайди свій будиночок», «Де подзвонили?», «Дзвіночок», «Знайди прапорець».

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- з інтересом та бажанням входить до спортивної зали, дивиться на дорослого, шикується в шеренгу, орієнтується на опору – стінку, мотузку, палицю, кубик;
- виконує рухи поєднано (спряжено) та за наслідуванням вихователя;
- ходить «зграйкою» за вихователем, по доріжці та дошці, в заданому напрямку;
- ходить один за одним, тримаючись за мотузку та самостійно;
- кидає м'яч у ціль;
- катає м'яч;
- зістрибує з дошки зі страховкою;
- повзає по килиму, дошці, похилій дошці;
- проповзає під мотузкою;
- перекочується з положення лежачи на спині в положення лежачи на животі;
- бігає «зграйкою» за вихователем, по колу та в заданому напрямку;
- виконує рухи за звуковим сигналом.

Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини

Третій рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Я серед людей		
<p>Пізнання оточуючих людей</p>	<p>Мотивувати позитивне ставлення до людей. Збагачувати позитивний емоційний стан дитини. Розвивати комунікативні уміння. Активувати експресивне мовлення. Розвивати слухомовленнєву пам'ять, словесне мислення, стійку довільну увагу, слухо-зорове та слухове сприймання. Привертати увагу до статі людей.</p>	<p>Знайомство дітей в групі, знайомство з працівниками дитячого садка. Створення ситуацій для запам'ятовування власного імені, імен дітей в групі, сурдопедагога, вихователів (при погладжуванні волосся, потиску руки, доторкання до одягу тощо). Впізнавання дітей групи, педагогів, самого себе на портретних та сюжетних фотографіях. Контролювання розвитку слухового сприймання та вимови дитини. Співвіднесення фотографій з реальними людьми. Знаходження серед фото з незнайомими близьких людей. Коментування емоційного стану людей. Називання педагогом тих, хто оточує дитину, хто зображений на фотографіях. Стимулювання дитини до говоріння, запитування разом з педагогом та самостійно, використовуючи доступні звуки, склади, слова. Наприклад: <i>Хто це? Де мама? Де Таня? Це мама. Ось мама. Це Таня. Хто там? Що там?</i> Активування мовлення дитини рухами тіла, власним</p>

		говорінням, доброзичливим ставленням до неї. Розрізнення статі людини (хлопчик, дівчинка). Заохочування педагогом засвоювати дітьми складоритм слів, словосполучень, коротких речень.
Моделювання уявлень про сім'ю	Привертати увагу до членів родини. Підтримувати емоційну та соціальну єдність сім'ї. Збагачувати емоційний контакт дитини з членами родини. Розвивати здатність запам'ятовувати складоритм слів.	Упізнавання членів родини (мама, тато, баба, дід), в тому числі й на фотографіях. Реагування радісними звуками, словами, мімікою на близьких людей. Привчання дітей до розпізнавання, наслідування та вираження емоцій. Знаходження та розрізнення за фотографіями членів своєї сім'ї, називання членів сім'ї за одно- та двоскладним складоритмом та опорними звуками (ТА – Дід, ТАта – БАба, ТАта – МАма, ТАта – ТАто). Активізація позитивних почуттів у дитини (пригорнути, поцілувати, попестити).
Засвоєння частин тіла та обличчя людини	Розвивати зорове, слухо-зорове, тактильно-слухо-зорове сприймання. Розвивати спостережливість та дослідницькі дії дитини. Розвивати уміння розрізняти частини тіла та обличчя людини (дитини). Привертати увагу до власних частин тіла, обстежувати перед дзеркалом за аналогією.	Пізнання зовнішнього вигляду людини. Показування різних частин тіла (руки, ноги, голова, живіт, тулуб, шия) разом з дорослим та без нього на слуховій, слухо-зоровій основі (з використанням глобальних табличок, піктограм, малюнків тощо). Привертання уваги до обличчя людини, дитини: очі, ніс, брови, вуха, губи, рот, волосся, його співвіднесення. Називання частин тіла та обличчя людини (дитини) разом з педагогом (спряжене проговорювання), за наслідуванням та самостійно, використовуючи

	<p>Стимулювати відчувати власне тіло. Активізувати мовлення дитини.</p>	<p>складоритм слів (тата – руки, ноги, губи, вуха; тата – рука, нога, живіт). Моделювання людини з різного матеріалу. Обстеження свого власного відображення перед дзеркалом: показування носа, вух тощо, тіла - доторкатися до відображення руки, показувати ногу, ноги, живіт тощо. Супровід обстеження мовленням, доступним дитині. Формування уміння порівнювати, знаходити спільне у близьких людей, дітей групи.</p>
<p>Виховання культурно-гігієнічних навичок</p>	<p>Привертати увагу до культурно-гігієнічних навичок. Заохочувати знаходити свої речі. Звертати увагу на зміну одягу, взуття. Розвивати загальну та дрібну моторику дитини. Розвивати образно-дійову пам'ять.</p>	<p>Ознайомлення з туалетною кімнатою; спостереження та послідовне наслідування дій дорослого при умиванні. Відтворення послідовності дій умивання спряжено з діями вихователя (педагога), за піктограмами, за усною підказкою, самостійно з пам'яті. Імітування перед дзеркалом власних дій умивання та повторення їх без дзеркала. Коментування педагогом та збагачення уявлень дитини через нюхові, смакові та тактильні відчуття про властивості туалетного приладдя (мило пахне, рушник м'який чистий, зубна щітка шершава тощо). Правильне користування гігієнічним приладдям (мило, рушник, зубна щітка). Стимулювання експресивного мовлення дитини. Перенесення послідовності дій під час умивання в ігрову діяльність. Умивання ляльки (будь-якою</p>

		<p>іграшки) з відтворенням всіх необхідних дій. Мовленнєвий супровід (звуконаслідування, окремі слова, складоритми) своїх дій і дій з іграшкою.</p> <p>Активізація участі дитини в її роздяганні, одяганні; знімання і одягання різних видів одягу (в певному порядку). Імітування одягання-роздягання в логічному порядку. У II півріччі доцільно вчити дитину розстібати та застібати великі гудзики попереду; розшнуровувати взуття.</p> <p>Обстеження одягу і взуття. Активне розглядання одягу і взуття, їх тактильно-зорове обстеження (доторкання до деталей, прогладжування долонькою тощо). Підготовка до розуміння необхідності тих чи інших деталей (застібки, шнурки, гудзики, тощо). Знаходження власного одягу серед одягу інших дітей (моя, мій, твоя, твій).</p> <p>Називання важливих предметів одягу і взуття, засвоєння їх назв після слухового, слухо-зорового сприймання мовлення педагога, називання разом (спряжено) з дорослим, за аналогією, самостійно (з пам'яті). Показування лялькового одягу, його співвіднесення з власним одягом, одягом дорослого.</p> <p>Знаходження свого місця за столом, уміння самостійно сідати на стілець за стіл, пити з чашки, користуватися ложкою, їсти з тарілки.</p> <p>Засвоєння складоритму: ТА – суп, чай, хліб; ТА-та –</p>
--	--	---

		<p>каша; та-ТА – компот; тата-Та -молоко. Привчання дітей після їжі ставити стілець на місце, прибирати за собою, дякувати. Педагог постійно супроводжує дії дітей (дитини) мовленням (Таня сіла. Ось суп. Марія їсть. Андрій їсть. Візьми ложку. Смачна каша.).</p> <p>Стимулювання дітей повідомляти про свої дії, називати предмети, речі доступними їм вербальними засобами.</p> <p>Засвоєння і розуміння слів (письмово): добре, погано, можна, не можна, дякую, привіт, до побачення.</p>
<p>Заохочення до самостійності та працелюбності</p>	<p>Спостерігати за роботою дорослих (сурдопедагога, вихователя, няні, лікаря, двірника, шофера) і діями старших дітей.</p> <p>Привчати наслідувати та відтворювати низку дій дорослого за показом, за піктограмами, з пам'яті (2-3 і більше дій).</p> <p>Розвивати слухове, слухо-зорове сприймання та формувати правильну вимову.</p>	<p>Спостереження за послідовністю дій дорослого (сурдопедагога, вихователя, няні). Виконання дій разом з ними (спряжено), самостійно (з пам'яті). Супровід дій доступним мовленням, словами, звуками.</p> <p>Привчання допомагати вихователю, няні, сурдопедагогу, близьким людям за алгоритмом наслідування дій.</p> <p>Формування послідовності дій за піктограмами.</p> <p>Спостереження на прогулянці за діями старших дітей і дорослих, що знаходяться на території дитячого садка (лікаря, двірника, шофера). Відстрочене відтворення дій дитини, дорослого через певний час.</p> <p>Спільна діяльність з дорослим: садіння, пророщування цибулі, сіяння кропу тощо у груповій кімнаті. Супровід дій мовленням, обстеження та засвоєння назв предметів, використання та називання їх в процесі діяльності.</p> <p>Відтворення дітьми 2-3 і більше дій з усним</p>

		проговорюванням (за аналогією, за піктограмами, з пам'яті). Упізнавати назви дій (в усній і писемній формі): встань, сядь, іди, стій, їж, пий, зніми, надінь, дай, візьми. Проведення сюжетно-рольових ігор з відтворенням 2-3 і більше дій.
Оточуючі предмети, речі		
Орієнтування в навколишньому середовищі	<p>Розвивати просторове сприймання і просторові уявлення.</p> <p>Розвивати уміння орієнтування в групі, на території закладу.</p> <p>Уміти знайти свій ігровий майданчик, вхід у будинок дитячого закладу та знати приміщення своєї групи.</p> <p>Розвивати орієнтувально-дослідницьку діяльність.</p> <p>Виховувати бажання брати участь в підтримці порядку.</p> <p>Формувати поняття ТАМ, ТУТ.</p>	<p>Розкладання предметів від рисочки: вгорі чи внизу.</p> <p>Ознайомлення дітей з приміщенням групи: груповою кімнатою, спальнею, роздягальнею, класом.</p> <p>Демонстрація дій педагогом, що можна робити в кожному приміщенні, відбувається з мовленнєвим та емоційним супроводом. Повторення дій дітьми та їхнє спряжене називання разом з педагогом, на основі піктограм.</p> <p>Звертання уваги на оформлення приміщень групи (що лежить чи стоїть на полицях, на підвіконні, в шафах).</p> <p>Обстеження основних предметів, характерних для даного приміщення з їхнім називанням на основі складоритму.</p> <p>Формування умінь орієнтуватися в групі: знаходити своє місце за столом, свій стілець, свою шафу в роздягальні, своє ліжко в спальні (за табличками з написами, символом-піктограмою). Засвоєння складоритму слів, фраз: ТА-стіл, та-ТА – стілець, ТА-та – шафа, ліжко. Тут ліжко, там стілець – ТА ТАта, ТА таТА</p>

		<p>Обстеження дітьми іграшок в ігровому куточку групи, встановлення їхніх особливостей і можливостей використання: учити розрізняти і називати іграшки, виконувати дії з ними; співвідносити іграшки з їхніми зображеннями, глобальними табличками; співставляти іграшки з живими істотами – кіт, лялька-хлопчик, лялька-дівчинка, лялька-мама тощо.</p> <p>Ознайомлення з діями дітей в спальні (роздягається, спить, одягається), засвоєння складоритму слів.</p> <p>Ознайомлення з устаткуванням ігрового майданчика (веранда, пісочниця, гойдалки, гірка, драбинка). Знаходження входу в дитячий садок, в приміщення своєї групи.</p>
<p>Формування уявлень про натуральні предмети на основі їхнього дослідження</p>	<p>Розширювати уявлення дітей про предмети, формувати цілісний образ предмета.</p> <p>Розвивати тактильне, тактильно-зорове, слухове, слухо-зоро-тактильне сприймання.</p> <p>Пробуджувати здатність до тактильно-зорового обстеження та аналізу предметів.</p> <p>Розвивати стійкість і концентрацію увагу.</p> <p>Стимулювати вказівні жести дитини.</p>	<p>Поділяти захоплення дитини цікавими новими яскравими і блискучими предметами. Активізація слухового, тактильно-зорового, слухо-зоро-тактильного сприймання дитини. Мотивування здатності запам'ятовувати складоритм слів, фраз.</p> <p>Пізнання дитиною знайомих та нових предметів, іграшок; обстеження їх пальчиком, долонькою, зосередження уваги на них протягом певного часу.</p> <p>Обстеження та розрізнення предметів (меблі, посуд, іграшки, одяг, взуття). Засвоєння назв різних предметів у зв'язку з обстеженням: назви меблів (стіл, шафа, стілець, ліжка та ін.), посуду (тарілка, чашка, ложка та ін.), одягу (сорочка, спідниця, штани, сукня та ін.).</p>

	<p>Розвивати пізнавальний інтерес, логічне мислення.</p> <p>Розвивати уміння порівнювати предмети.</p> <p>Автоматизувати відтворення складоритму слів, словосполучень, речень.</p>	<p>Засвоєння складоритму слів: ТА-та – шафа, сукня, чашка; та-ТА-та – сорочка, спідниця тощо.</p> <p>Знаходження знайомих предметів на дотик без зорового сприймання. Упізнавання знайомих предметів серед незнайомих (за усним словом).</p> <p>Знаходження однакових предметів в різних місцях (парні предмети). Показування предметів за їхньою назвою (усно, письмово). Заохочувати дитину робити пальчикову гімнастику, розвинення здатності брати предмет двома пальцями.</p> <p>Детальне обстеження предмета під час його порівняння з іншими. Розуміння дій з предметами, їх називання, імітація дій з пам'яті під час споглядання та маніпулювання предметами. Омовлення дій доступними для дитини засобами.</p> <p>Навчання перерозподіляти пальці на предметі в залежності від його форми (можливість втримати предмет в руках чи надати йому необхідного положення).</p>
<p>Формування уявлень про призначення предметів</p>	<p>Збагачувати досвід дитини правильно користуватися предметами.</p> <p>Активізувати мовлення дітей словесним позначенням предметів та дій з ними.</p> <p>Заохочувати відтворювати дії з</p>	<p>Зосередження уваги дитини на ознаках предмета та діях з ним.</p> <p>Засвоєння функції застосування предметів довкілля (м'яч лежить, летить, падає, їм грають; за столом сидять, їдять, малюють; на ліжку лежать, сплять тощо).</p> <p>Виконання дій з предметами. Відтворення дій з предметами за усною вказівкою, за наслідуванням, за</p>

	<p>предметами, супроводжуючи їх мовленням (на доступному рівні). Розвивати асоціативну пам'ять, словесне мислення, творчу уяву.</p>	<p>пiктограмами (за зображенням) та самостійно з пам'яті. Супроводження дій мовленням, доступним дитині (<i>мию тарілку, кидаю м'яч, візьми ведмедика тощо</i>). Виконання однієї дії різними дітьми, дорослими, іграшками (<i>лялька іде, ведмедик іде, котик іде</i> тощо). Виконання 2-3 і більше дій з предметами разом з педагогом (відображено, спряжено та самостійно).</p>
<p>Збагачення уявлень про предмет та його зображення.</p>	<p>Порівнювати предмети з їхніми зображеннями та зображення (малюнок) з зображенням. Демонструвати дії за картинками, піктограмами. Розвивати образне мислення, словесну пам'ять, довільну увагу, уяву. Мотивувати до діалогічного мовлення.</p>	<p>Усвідомлення умовності зображень та їхня відповідність реальним предметам, діям. Упізнавання предметів на малюнках, контурних зображеннях за їхніми деталями. Співвіднесення реального предмета з малюнком. Співвіднесення реальних дій з діями на картинках, піктограмах. Демонстрація дій з предметом за картинками, піктограмами. Обведення пальцем дитини малюнка, зображення предмета. Порівняння натуральних предметів та їхніх зображень. Порівняння зображення з зображенням. Складання розрізної картинки з 2-х частин за наслідуванням дій педагога; за зразком; самостійне складання з горизонтальним розрізом. Правильне розташовування частин у просторі. Свою діяльність дитина супроводжує словами, складоритмами: (ТА) – Тут, Там. Супровід діяльності мовленням: <i>Там предмет. Тут картинка. Складаємо. Що ти робиш? Що на картинці?</i></p>

<p>Засвоєння властивостей предметів, речей (колір, форма, величина, запах, смак).</p>	<p>Розвивати уміння впізнавати властивості предметів (колір, форму, величину, запах, смак). Розвивати тактильно-зорове сприймання, слухове, слухо-зорове сприймання, увагу, пам'ять. Розвивати аналітичне мислення, здатність до порівняння властивостей предметів. Ознайомлювати з овочами та фруктами. Дивувати дитину нюховим та смаковим сприйманням.</p>	<p>Коментування диференціації окремих властивостей предметів, речей. Привертати увагу виконувати співвідносну дію: добирати і об'єднувати предмети або їхні частини відповідно за формою, величиною, кольором, розміщувати їх у просторі. Оволодіння новими діями сприймання: зорове підбирання подібного предмета до зразка (за формою, величиною або кольором). Дослідження натуральних овочів і фруктів. Розглядання їхньої будови. Розрізнення їх за смаком, запахом, формою, кольором. Розуміння подібних властивостей предметів, їхніх відмінностей (цукор солодкий, цукерка солодка, лимон кислий, цукерка і лимон – жовті тощо). Засвоєння складоритму їхніх назв, відтворення слів за складоритмом.</p>
<p>Засвоєння кольорів, їхніх назв та практичне користування ними</p>	<p>Вчити розрізняти кольори (2-4). Передавати колір за зразком. Виділяти колір як ознаку, відволікаючись від призначення предмета (червона машина, кубик червоний). Розвивати уважність.</p>	<p>Сприймання дитиною основних двох кольорів: червоного і жовтого (засвоєння їхніх назв на основі складоритму). Розрізнення та засвоєння кольорів у різних ситуаціях. Об'єднання предметів однакового кольору з подальшим тактильно-зоровим їхнім обстеженням. Засвоєння назв предметів у поєднанні з кольором. Звертання уваги на колір листя на деревах і кущах в різні пори року. У II півріччі сприймання дитиною основних чотирьох кольорів: червоного і жовтого, синього і зеленого.</p>

		<p>Розрізнення і засвоєння дитиною кольору через передачу його за зразком (червоний-жовтий, жовтий-синій, синій-зелений тощо). Добирання до кольору предмета – такого ж олівця, фломастера, фарби. Замальовування предметів із добором відповідного фломастера, олівця, фарби.</p> <p>Називання основних кольорів (на доступному рівні), увага на складоритм слів, фраз.</p> <p>Формування умінь та навичок сприймання мовлення: показ (надавання) предмета за словом, показ кольору за словом. Мовленнєвий супровід дій з предметами, називання та засвоєння складоритму.</p>
<p>Формування уявлень дітей про форму предметів та засвоєння відповідного мовленнєвого матеріалу.</p>	<p>Розрізняють об'ємні та площинні форми, вибирати різні форми за аналогією.</p> <p>Співвідносити об'ємні та площинні форми (куля - круг, куб - квадрат).</p> <p>Розвивати слухове, тактильно-зорове, слухо-зорове сприймання, пам'ять, аналітичне мислення.</p> <p>Формувати здатність встановлювати подібність предметів.</p> <p>Розвивати пізнавальну активність.</p>	<p>Обмацування об'ємних предметів (куля, куб): тактильно-зорове та тактильне сприймання (із закритими очима). Розрізнювання на дотик об'ємних геометричних форм: куля, куб.</p> <p>Накладання, підкладання, докладання одного плаского предмета на інший (різного кольору) з тактильно-зоровим обстеженням. Обведення контуру площинних фігур – круга і квадрата.</p> <p>Омовлення дій дитиною (на доступному рівні).</p> <p>Вибирання різних форм за подібністю (аналогією).</p> <p>Співвідношення об'ємних і площинних форм (куля-круг, куб-квадрат). Співвіднесення кулі й куба з малюнками. Проштовхування об'ємної фігури у відповідний отвір з мовленнєвим супроводом. Знання</p>

		<p>слів <i>куля, куб, круг, квадрат</i> (усно, письмово). Розвиток умінь та навичок сприймання усного мовлення (слухо-зоро-тактильне, слухо-зорове, слухове, тактильне). Відтворення чергування форм (в аплікації).</p>
<p>Формування уявлень про величину предметів</p>	<p>Розвивати сприймання величини. Збагачувати відчуття від моторики руки дитини. Розвивати зорову увагу та зорове, тактильно-зорове, тактильне сприймання. Формувати уміння співвідносити поняття «великий» і «маленький». Відтворювати розташування 4 предметів (квадрат, круг) за величиною.</p>	<p>Хапання обома руками великих предметів (широкі предмети хапаються долонею), маленькі (вузькі) предмети – пальцями руки. Попарне накладання великих і маленьких предметів (площинного зображення). Співвіднесення за величиною однакових предметів: 2 куби, 2 кулі. До кінця року співвіднесення за величиною однакових предметів: 4 куби (найбільший-великий-менший-найменший), 4 кулі. Складання безкольорової пірамідки (за величиною) через зоровий вибір (4 кільця + ковпачок). Співвідношення величини накладанням предметів та їхніх зображень. Супроводження дій мовленням (на доступному рівні). Розрізнення на дотик предметів різної величини: великий – маленький. Розрізнення на дотик величини предметів (вибір з 2-х – великого і маленького). Зразок надається зорово, на дотик, на слух через сприймання усного слова: <i>Ось великий. Де маленький? Дай великий. Це маленький.</i></p>

		<p><i>Вірно. Добре.</i></p> <p>Групування різних предметів побуту за величиною (великі ложки – маленькі ложки, великі чашки – маленькі чашки)</p>
Фенологічні явища		
<p>Фенологічні дослідження погоди, природи.</p>	<p>Пізнавати об'єкти і явища природи. Розвивати зорову зосередженість, тактильно-зорове, слухо-зорове, нюхове та смакове сприймання. Розвивати увагу, образну і словесну пам'ять, мислення. Розвивати вміння пізнавати, обстежувати предмети довкілля. Формувати аналітико-синтетичне сприймання об'єктів природи та орієнтувально-дослідницьку діяльність. Стимулювати дитину до постановки запитань. Розвивати слухо-зорове сприймання мовлення.</p>	<p>Розглядання об'єктів природи, спостереження яскравих та рухливих явищ (вітер гоїдає дерева, кущі, сонечко лагідно світить тощо), зосереджуючи на них свою увагу. Виховання прагнення у дитини увійти в контакт з довкіллям, пізнати певні властивості предметів природи, виявляти подив, бажання отримати пояснення. Пізнання дитиною таких природних явищ як дощ, сніг, вітер, сонце, вода через розвиток зорової зосередженості, тактильно-зорового, нюхового та смакового сприймання довкілля. Запам'ятовування складоритму слів: ТА, ТА – дощ, сніг; ТА-та – вітер, сонце; та-ТА – вода, рука. Надання дитині елементарного алгоритму дій з вивчення природного явища: відчутти дощ, сніг, вітер, сонце, воду рукою, обличчям, тілом (навіть в одязі). Використання ситуацій, коли дитина відчуває холод, тепло. Формування понять «холодно» – «тепло», «мокро» – «сухо». Спостереження за погодою на вулиці. Звертання уваги на небо (хмарне, чисте, голубе), на калюжі, на повітря (холодне, тепле), на землю (мокру, суху), на листя</p>

		<p>дерев, кущів, на квіти.</p> <p>Експериментування з водою, снігом, льодом, піском, ґрунтом, камінцями. Відкривання їхніх властивостей без називання (тепла, холодна, солодка вода; пухкий, твердий сніг; теплий пісок; твердий камінь; вода тече, сніг тане, лід твердий, глина маститься тощо)</p> <p>Забезпечення ігор з водою та піском, камінчиками.</p> <p>Наслідування дій за педагогом: доторкнутися, розглянути, обстежити, погратися із запропонованим природним матеріалом. Повторення дій за запропонованим алгоритмом. Супровід дій мовленням.</p>
Формування часових уявлень	<p>Спостерігати за веденням календаря природи педагогом, вихователем.</p> <p>Привертати увагу до явищ громадського життя (свята).</p>	<p>Систематичне спостереження за веденням календаря погоди педагогом.</p> <p>Організація роботи дитини для ведення календаря погоди. Розглядання картин з різними явищами природи. Закладання уміння розуміння пори року. Порівнювання зображення на картинці з погодою на вулиці. Дивуватися від однакових фото місць перебування дитини в різні пори року (на майданчику в навчальному закладі в різні пори року).</p> <p>Спостереження та участь у святах (день народження, Новий рік) у дитячому садку, вдома.</p>
Фенологічні дослідження рослин	<p>Оволодівати елементарними уявленнями про рослинний світ.</p> <p>Ознайомлювати із кущами, деревами, травою, квітами.</p>	<p>Пізнання рослинного світу. Стимулювання інтересу, викликання почуття радості, реагування на все живе навкруги. Прагнення доторкнутися до квітів, листя рослин, кущів, дерев. Відчуті їхній запах.</p>

	<p>Формувати уявлення про рослини. Порівнювати реальні рослини та їхні зображення.</p> <p>Формувати уміння та навички сприймання усного мовлення, активізація самостійного говоріння. Заохочувати доглядати за рослинами.</p>	<p>Поливання квітів, дерев, кущів на майданчику. Поливання квітів в групі. Звертання уваги дитини, що алгоритм дій процесу поливання однаковий.</p> <p>Доторкання до трави. Лежання на траві. Доторкання до дерев, їх охоплення. Доторкання і охоплення кущів, відчування різниці між деревами і кущами.</p> <p>Спостереження за опаданням листя з дерев, кущів, його збирання і тактильно-зорове обстеження. Розглядання кольору опалого листя, об'єднання в групи різних листочків за кольором. Стимулювання до говоріння.</p> <p>Розрізнення рослин (2-3) найближчого оточення, впізнавання їх у площинному зображенні. Називання на доступному для дитини рівні.</p> <p>Використання природного матеріалу в ігровій та дослідницькій діяльності.</p>
<p>Фенологічні дослідження тварин</p>	<p>Оволодівати елементарними уявленнями про тваринний світ.</p> <p>Ознайомлювати дітей з тваринами найближчого оточення, комахами.</p> <p>Коментувати дії тварин, комах.</p> <p>Порівнювати тварини, птахів та їхні муляжі (зображення).</p> <p>Мотивувати дітей до розуміння слів в усній формі на основі слухового, слухо-зорового сприймання.</p>	<p>Пізнання тварин найближчого оточення. Оволодіння елементарними уявленнями про тваринний світ (кішка, собака, рибка, пташка тощо). Спостереження за пташками на вулиці, тваринами в кутку живої природи, рибками в акваріумі. Спостереження за комахами (муха, комар, жук). Порівняння тварини, пташки з її зображенням.</p> <p>Розуміння мовленнєвого матеріалу: АВ-АВ (собачка), МУ (корова), КО-КО-КО (курка), ГА-ГА (гусак), ПІ-ПІ (пташка). Застосування ігор із мовленнєвим супроводом.</p>

		Підтримування бажань дитини імітувати тварин, їхні дії. Відчування емоцій тварин, сприяння до розуміння ситуацій.
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- виявляє інтерес до людей навколо себе, упізнає членів родини;
- розрізняє частини тіла та обличчя людини;
- оволодіває культурно-гігієнічними навичками;
- уміє спостерігати та наслідувати дії, послідовність дій дорослого (сурдопедагога, педагога, вихователя, няні тощо) спряжено з ним, самостійно з пам'яті;
- уміє орієнтуватися в групі, на території освітнього закладу;
- уміє обстежувати нові яскраві предмети, іграшки;
- відтворює дії з предметами, іграшками;
- уміє порівнювати предмет та його зображення;
- уміє розрізнявати кольори (2-4);
- співвідносить об'ємні та площинні форми;
- розуміє поняття «маленький» і «великий»;
- реагує на природні явища, вміє розглядати об'єкти природи; спостерігає за погодою на вулиці;
- володіє елементарними уявленнями про рослинний і тваринний світ.

Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність

Третій рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Формування і розвиток предметно-відображувальної гри Формування інтересу до іграшки та ігрової ситуації, бажання діяти з предметами. Навчання вмінню виділяти предмет, іграшку у просторі, слідувати за їх переміщенням у просторі.</p>	<p>Розвивати вміння концентрувати увагу на діях з іграшками, що демонструються дорослим. Розвивати сенсорну реакцію на новизну предмета, яка полягає у довготривалому утримуванні погляду на новому предметі. Активізувати зорове сприймання, розуміння одиницності предметів, виокремлення серед інших, розвивати зорово-просторову орієнтацію. Розвивати слухове і слухо-зорове сприймання мовлення дорослого.</p>	<p>Пропонування для розгляду красивих яскравих іграшок, різних за формою, кольором, величиною, матеріалом; супроводження показу емоційно позитивним ставленням дорослого до демонстрації, мовленнєвими вокалізаціями; стимулювання голосових, емоційних реакцій дітей на дії дорослого з іграшками. Розігрування маленьких сценок, доступних розумінню дітей (наприклад, до дітей в гості приходять лялька або зайчик тощо, вітається з ними; дорослий жестом звертає увагу дітей на деталі іграшки: волосся, бант, плаття, вушка, хвостик тощо; лялька гладить дітей, діти – ляльку; лялька танцює). Стимулювання дітей до промовляння на рівні слухо-зорового і зорового сприймання лепетних слів: <i>ля-ля, топ-топ, ма-ма, ав-ав</i> тощо.</p>
<p>Удосконалення акту хапання різних іграшок і предметів у сумісній діяльності дитини з</p>	<p>Розвивати хапання, під час якого відбувається фізичне відчуття предмету за</p>	<p>Стимулювання дітей брати іграшку з різних положень і утримувати її, брати в кожену руку по іграшці, одночасно утримуючи їх.</p>

дорослим.	допомогою робочої руки, встановлюються зоро-тактильно-кінестетичні зв'язки, що лежать в основі аналізу предметного світу дитиною та орієнтування її в просторі. Розвивати уміння та навички обстежувати предмети, виділяти їх деталі.	
Відтворення предметно-відображувальних ігрових дій (коливання ляльки, її купання, годування, катання пустої коляски, автомобіля тощо). Стимулювання самостійних ігор дітей (гри поруч).	Розвивати навички змістового (ділового) спілкування дитини з дорослим, в умовах якого малюк практично дізнається про назву і цільове призначення предмету. Розвивати зорову пам'ять, зорову увагу, наочно-дійове мислення. Розвивати уміння виконувати відображувальні ігрові дії.	Навчання діяти з сюжетними іграшками з урахуванням їх функціонального призначення. навчання дітей виконувати ігрові дії: – спільно з дорослим , – спряжено (вихователь бере дві однакових іграшки, одну залишає собі, іншу віддає дитині; дорослий, діючи з іграшкою, пропонує малюку одночасно виконувати таку саму дію із своєю іграшкою), – за наслідуванням (1 спосіб: використовується одна іграшка, наприклад, вихователь саджає ляльку за стіл, ставить перед нею тарілку з їжею, одну ложку бере собі, іншу – дає дитині; вихователь набирає ложку їжі з тарілки і дає її ляльці, наступну ложку дає дитина,, отже, дорослий з дитиною по черзі годують ляльку, тобто дорослий чергує свою дію-зразок з її відображу вальною, наслідувальною дією;

		<p><i>2 спосіб:</i> вихователь бере дві однакові іграшки, наприклад, ляльки, саджає їх за стіл, перед кожною ставить тарілку; одну ляльку годує вихователь, іншу – сама дитина, наслідуючи вихователя і виконуючи свої дії услід за діями вихователя).</p> <p>Розвивати у дітей уміння переносити спосіб дії зі знайомої іграшки на іншу (різні брязкальця, різні м'ячики тощо), виконувати певне ігрове завдання з одними й тими іграшками, які відрізняються за певною ознакою (величиною, кольором тощо), реалізовувати однакове ігрове завдання з різними іграшками.</p>
Обігравання іграшок.	<p>Розвивати слухову і зорову пам'ять, зорове і слухо-зорове сприймання, просторову орієнтацію, мовленнєві голосові реакції.</p> <p>Розвивати уміння користуватися не тільки загальноприйнятими побутовими жестами, але й словами. Розвивати уміння називати ігровий матеріал спочатку лепетно, а потім і повним словом (наближено, скорочено, точно на основі спряженої і відображувальної</p>	<p>Обігравання кожної іграшки перед тим, як дати її дітям у самостійне користування.</p> <p><i>Орієнтовний опис обігравання ляльки:</i> заколисувати на руках, годувати, гуляти, танцювати з нею; аналогічні дії з ляльками, різними за одягом та іншими очевидними ознаками; поєднання декількох ігрових дій: гуляти з лялькою, потім заколисувати її тощо.</p> <p><i>Орієнтовний опис обігравання іграшок-звірів та іграшок-пташок:</i> ведмедик тупотить на місці, іде, танцює; зайчик стрибає, біжить, сидить, їсть моркву; пташка сидить, клює, летить тощо.</p> <p><i>Орієнтовний опис обігравання автомобіля:</i> катати машинки різні за величиною, кольором за мотузку і без нього; катати їх по дорозі, прямо, по колу, з поворотом тощо.</p>

	вимови).	
Сприяння багаторазовому визначенню зв'язків між предметом-іграшкою, ігровою дією і словом.	Розвивати слухову і зорову увагу, пам'ять, наочно-дійове мислення.	Навчання за проханням дорослого показувати, а пізніше називати однакові іграшки, але різні за зовнішніми ознаками, виконувати дії з різними іграшками, які мають однакове словесне позначення.
<p>Формування і розвиток сюжетно-відображувальної гри</p> <p>Відтворення предметно-відображувальних ігрових дій у нескладних сюжетах з життя дитини:</p> <ul style="list-style-type: none"> – спряжено, – за наслідуванням, – самостійно. <p>Формування рівня гри поруч. Стимулювання мовленнєвих вокалізацій дітей, вимови лепетних слів, що позначають іграшки, дії стани тощо.</p>	<p>Розвивати уяву, ініціативу, формувати здатність до рольової поведінки в грі, емоційно-позитивну мотивацію ігрових дій з предметами.</p> <p>Розвивати навички змістового (ділового) спілкування дитини з дорослим.</p> <p>Розвивати увагу, зорове сприймання, просторові уявлення, практично-дійове мислення в процесі організації гри.</p> <p>Розвивати вміння співвідносити іграшки і деякі ігрові дії з їх назвами шляхом добору табличок і наближеного усного промовляння на основі слухозорового і зорового</p>	<p>Збагачення життєвих уявлень дітей, допомога вихователя під час відображення їх у грі.</p> <p>Навчання об'єднувати декілька іграшок для реалізації ігрових завдань, добирати потрібні іграшки, знаходити предмети, необхідні для гри (наприклад, візок, щоб покатати зайчика, ковдру для ляльки тощо).</p> <p>Формування ігрових дій з урахуванням їх логічної послідовності (наприклад, спочатку навчити роздягати ляльку, а потім вчити її купати тощо).</p> <p>Навчання відтворенню у грі декількох взаємопов'язаних дій (наприклад, посадити ляльку за стіл, покласти тарілку і ложку і потім годувати ляльку тощо).</p> <p>Виконання однакового ігрового завдання з різними іграшками (наприклад, погодувати ляльку, собачку, котика) і з однаковими іграшками, які відрізняються окремими ознаками (наприклад, покласти спати велику і маленьку ляльку, поставити в гараж великий і маленький автомобіль).</p> <p>Орієнтовна тематика сюжетно-відображувальних ігор.</p>

	сприймання.	<p>«Нагодуй ляльку» (формувані бережливе ставлення до ляльки, продовжувати вчити годувати ляльку з ложки, показати значення ложки як допоміжного засобу, вчити переходити від однієї ігрової дії до іншої: годувати і поїти ляльку, показати призначення чашки як предмету, який має функціональне призначення, вчити співвідносити предмети і дії з їх назвами за табличками).</p> <p>«Нагодуй ведмедика (зайчика, кішку тощо)» (вчити переносити ігрові дії з одного об'єкта на інший).</p> <p>«Покатай ляльку (ведмедика)» (вчити дітей катати в машинах, колясках ляльку, ведмедика, мотрійку тощо, співвідносити величину ляльки (ведмедика, мотрійки тощо) з розміром машини, колір плаття ляльки – з кольором машини тощо).</p> <p>«Вимий ляльці обличчя», «Вимий ляльці обличчя і руки», «Вимий зайчику (котику, ведмедика тощо) обличчя і лапки» (вчити переносити знайому ігрову дію, що відображає умивання, на нові об'єкти, вчити добирати ігрові атрибути, яких не вистачає, виходячи з ігрової ситуації, допомагати визначати причинно-наслідкові зв'язки, формувані бережливе ставлення до ляльки).</p> <p>«Вкладемо ведмедика спати», «Зайчик хоче спати», «Лялька буде спати» (вчити відтворювати в грі прості життєві ситуації: вкладання спати звіряток, ляльок, добирати потрібний ігровий матеріал (ліжечко, білизну)</p>
--	-------------	---

		та використовувати їх згідно функціонального призначення; формувати доброзичливе ставлення до іграшок).
Формування і розвиток уміння діяти в уявній ситуації, використовувати предмети-замінники.	Розвивати уяву, наочно-дійове мислення, зорове і слухо-зорове сприймання мовлення дорослого.	<p>Сприяння відтворенню предметно-опосередкованих дій, що здійснюються індивідуально граючою дитиною із спрямованістю на ситуацію спілкування (дитина повинна не просто досягти практичного результату, а робити це для когось: для ляльки, зайчика тощо, що є фактичним взяттям на себе певної ролі, ще не заявляючи про неї).</p> <p>Пропонування нових ігрових завдань «Лялька прийшла гарно одягнена. Чому?», «Машинка зламалась. Що робити?». Вчити дітей розуміти і приймати ігрові завдання, поставлені дорослим, спонукати до самостійної постановки ігрової мети.</p> <p>Навчання використанню різних предметів, надаючи їм ігрового (уявного) значення: паличка – «ложка», «виделка», «термометр», кулька – «помідор», «яблуко», «м'ячик», коробка – «автомобіль», «будиночок», «ліжко» тощо.</p>
Конструктивно-будівельні ігри		
Формування передумов до конструктивно-будівельних ігор.	Розвивати уміння концентрувати увагу на діях з будівельним матеріалом, що демонструються дорослим.	У присутності дітей створення простих споруд з кубиків та обігравання їх: вибудовувати в ряд однакові цеглинки – <i>доріжка</i> , ставити кубик на кубик – <i>будиночок</i> , ставити рівновеликі кубики один на одного – <i>башта</i> ,

	Розвивати сенсорну реакцію на новизну предмета будівельного матеріалу, яка полягає у довготривалому утримуванні погляду на новому предметі.	ставити кубик на брусок – <i>машина</i> тощо. Залучення дітей до ігор з будівельним матеріалом і конструкторами.
Створення простих споруд з великого будівельного матеріалу за допомогою дорослого: - спряжено, – за наслідуванням, – за зразком. Використання споруд у подальших іграх.	Формувати елементарні конструктивні уміння. Розвивати хапання, під час якого відбувається фізичне відчуття предмету за допомогою робочої руки, встановлюються зором-тактильно-кінестетичні зв'язки. Розвивати уміння виконувати відображувальні ігрові дії.	Навчання спорудженню нескладних будівель. Розвиток уміння накладати одні будівельні деталі: кубик на кубик (башта), призму на кубик (будинок), півкулю на циліндр (грибок), кубик на брусок (машина). Навчання прикладати цеглинку до цеглинки (кубики кладуться горизонтально, вертикально в один і два ряди – доріжки різної ширини і різної довжини); ставити цеглину вертикально відносно поверхні підлоги на довге ребро з невеликим інтервалом між собою (спорудження парканчика); ставити цеглинки вертикально відносно поверхні підлоги на менше ребро впритул один до одного (спорудження парканчика). Пояснення призначення будівлі.
Ігри з природним матеріалом		
Проведення сезонних ігор з піском, водою, снігом.	Розвивати тактильно-кінестетичні відчуття, дрібну моторику пальців, просторове орієнтування, творчу уяву.	Організація з дітьми ігор з водою, снігом, піском. Ознайомлення з їх властивостями. Навчання технології виконання споруд з піску та снігу. Застосовування їх у своїх іграх.

Ігри за правилами		
Дидактичні ігри		
Відтворення зображення.	Збагачувати сенсорно-руховий досвід дітей, розвивати зорово-рухову координацію, зорове сприймання.	Навчання створенню з частин цілого предмету, цілісного зображення (розрізні картинки з 2 частин шляхом примірювання, наслідування, за аналогією, конфігурація розрізу горизонтальна).
Розрізнення основних кольорів (2-4): червоного, жовтого, синього, зеленого.	Розвивати зорово-тактильні відчуття. Збагачувати зорово-тактильний досвід дитини, формувати і розвивати вміння виділяти ознаки і властивості предметів та орієнтуватися на них.	За допомогою практичних дій ознайомлення дітей з кольором. Розрізнення основних кольорів під час таких ігор: <i>«Прокоти кульку»</i> (вчити співвідносити колір кульки з кольором воріт); <i>«Кольорові бапти»</i> (вчити співвідносити об'єкти при виборі з чотирьох); <i>«Кольорові мозаїки»</i> (вчити складати візерунок відповідно до кольору поля); <i>«Намисто ляльки»</i> (вчити нанизувати намистинки певного кольору – за зразком, за словом), <i>«Всім на місце»</i> (вчити розкладати різні іграшки за головною ознакою – кольором, за зразок використовувати кольоровий фон); <i>«Повітряні кульки»</i> , <i>«Кольоровий букет»</i> , <i>«Бабусині нитки»</i> , <i>«Знайди те ж саме і принеси»</i> , <i>«Принеси таку ж стрічку»</i> , <i>«Подаруємо лялькам стрічки»</i> , <i>«Кожну іграшку на свій килимок»</i> , <i>«Прикрасимо ялинку»</i> , тощо.
Розрізнення форм, які значно відрізняються одна від одної – куба і кулі.	Збагачувати зорово-дотиковий досвід дитини, удосконалювати зорово-	За допомогою практичних дій ознайомлення дітей з формою. Навчання розрізненню форми: кулі і куба в іграх

	<p>рухову координацію, формувати і розвивати уміння виділяти ознаки і властивості предметів та орієнтуватися на них.</p>	<p>«Відишукай фігуру», «Доміно фігур», у грі «Впізнай на дотик» (вчити упізнавати на дотик форму кубика (кулі) незалежно від величини за предметом-зразком); «Розклади правильно», «Геометричне лото» (вчити класифікувати кулі і куби різних розмірів і кольорів за провідною ознакою – формою). Вчити співвідносити площинні і об’ємні форми: ігри «Цікава коробочка» (вчити прощтовхувати об’ємні фігури у відповідні прорізи – круглий і квадратний); «Закрий віконечко» (вчити прикладати площинні форми круга і квадрата до відповідних прорізів у стінах будиночка); «У кого такий самий?» (вчити співвідносити площинні і об’ємні об’єкти за формою незалежно від кольору і величини з наступним ощупуванням і обведенням).</p>
<p>Розрізнення предметів за величиною.</p>	<p>Розвивати зорово-тактильні відчуття. Збагачувати зорово-тактильний досвід дитини, формувати і розвивати уміння виділяти ознаки і властивості предметів та орієнтуватися на них.</p>	<p>За допомогою практичних дій ознайомлення дітей з величиною. Навчання диференціюванню однорідних предметів за величиною в іграх «Шукай такий самий» (вчити групувати різнокольорові кулі за величиною згідно запропонованого зразка); «Поклади тут, там» (вчити групувати різнокольорові кубики за величиною відповідно до зразка); «Покади правильно» (вчити розкладати у велику і маленьку коробочки відповідної величини куби і кулі, вкладки і прорізи можуть бути однієї або двох форм одночасно); «Кому який кошук?», «Хто правильно закриє коробочки» (вчити</p>

		орієнтуватися на властивості предметів).
Ознайомлення з розміщенням предметів у просторі: внизу – вгорі.	Розвивати просторове орієнтування, зорове і слухозорове сприймання.	Спираючись на практичні дії з переміщенням предметів, активізувати орієнтування дітей у просторі. Формування уявлення про об'єкти, які мають постійне просторове положення (земля внизу, небо вгорі, підлога внизу, стеля вгорі).

Орієнтовні показники успішного розвитку на кінець навчального року:

- виконує дії з іграшками, орієнтуючись на їх функціональне призначення, використовуючи як предметно-відображувальний спосіб, так і сюжетно-відображувальний; уміє передавати логічну послідовність дій у структурі сюжетно-відображувальної гри;
- добирає потрібний ігровий матеріал відповідно до ігрової ситуації; переносить ігрові дії з однієї іграшки на іншу з урахуванням її функціонального призначення; самостійно використовує іграшку в ігрових цілях з урахуванням її функціонального призначення;
- вміє створювати найпростіші будівельні споруди;
- орієнтується в правилах дидактичної гри; адекватно використовує способи дії з дидактичною іграшкою для досягнення ігрового завдання;
- реагує вокалізацією на відповідну ситуацію, розуміє мовленнєві інструкції, оперує назвами об'єктів і дій;
- концентрує увагу, переключає її і розподіляє;
- вступає в ділові і комунікативні стосунки з дітьми і дорослими, уміє ділитися іграшками, бережливо до них ставиться, прибирає іграшки на місце.

Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання

Третій рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Малювання</p>	<p>Познайомити дітей з призначенням різних матеріалів, які використовуються в образотворчій діяльності: папір, олівець, пензлик, фарба.</p> <p>Навчати обстежувати предмети.</p> <p>Навчати ототожнювати власний малюнок з конкретним предметом.</p> <p>Зосереджувати увагу на діях вихователя.</p> <p>Свідомо повторювати штрихи, лінії.</p> <p>Емоційно ставитись до результатів власної діяльності.</p> <p>Розвивати зорово-рухову координацію.</p> <p>Звертати увагу дітей на виникнення схожості колірних плям, поєднань ліній з виглядом знайомих предметів.</p> <p>Обирати потрібний колір з 2-4 запропонованих. Розрізняти червоний, синій, жовтий, зелений</p>	<p>Спостереження за діями (малюванням) вихователя: зображення крейдою на дошці, малювання фарбою на великому аркуші паперу великим пензлем. Формування умінь і навичок правильно тримати олівець, пензлик.</p> <p>Навчання початковим прийомам користування олівцем, пензлем, фарбою.</p> <p>Обстеження предметів на зорово-тактильній основі. Називання предметів, засвоєння складоритмів слів, відтворення їх з пам'яті.</p> <p>Підведення дитини до виконання зображення на площині.</p> <p>Оперування олівцем за наслідуванням та одночасно з дорослим (спряжено).</p> <p>Зорове сприймання зображення на площині та тактильне його обстеження пальчиком дитини з називанням предмета та виділенням його деталей. Малювання предмета, супроводжуючи дії мовленням, доступним дитині.</p> <p>Наслідування рухів руки вихователя (по спіралі, прямо, торкаючись паперу, ставлення крапок).</p> <p>Малювання штрихів, зигзагів, ламаних та</p>

	кольори.	заокруглених ліній. Самостійне малювання дитиною (без завдання вихователя). Створення зображень-відбитків. Емоційне реагування на яскраві плями, штрихи. Спільне малювання дітьми на великому аркуші. Супровід малювання мовленням. Формування бажання спілкуватись у процесі малювання.
Ліплення	Познайомити дітей з призначенням різних матеріалів, які використовуються в процесі ліплення: глина, тісто, пластилін. Ознайомити з властивостями глини, тіста в процесі ліплення. Познайомити з простими прийомами ліплення. Учити дітей наслідувати дії вихователя. Виховувати ігрове ставлення до виробів. Розвивати тактильні відчуття, дрібну моторику дитини.	Спостереження за процесом ліплення вихователем. Ознайомлення дітей з глиною і тістом, пояснення основних правил роботи з ними (ліпити тільки на дощечці, засучувати рукава, мити руки після ліплення, не витирати руки об одяг). Демонстрація дій педагогом у логічній послідовності. Спряжене здійснення дій педагогом і дітьми. Відтворення дій дітьми самостійно з використанням матеріалів; .вилучення матеріалу(глини, тіста) з діяльності з метою показати дітям доцільність логіки дій за наявності всіх компонентів. Називання дій у логічній послідовності або їх малюнкове (пиктографське) зображення. Навчання прийомам роботи з глиною та тістом: розминати шматок глини двома руками, розривати на великі шматки, з'єднувати їх,

		<p>відщипувати маленькі шматочки глини пальцями; відривати від загального шматка частину; розкочувати на дошці між долонями прямими та коловими рухами; ліпити всією долонею руки. Засвоєння назв дій (3-4 і більше на одному занятті.) Повторення назв дій в процесі їх здійснення, а потім при їх імітації та з пам'яті. Засвоєння складоритмів слів - назв дій. При називанні складоритмів використовуються ті склади, якими дитина добре володіє. Добір до складоритму слів і навпаки - до слів - складоритму. Ліплення з безформних шматочків глини або тіста кульок, «ковбасок» і дисків (розплющувати кулю).Вирізання формами для випікання різноманітних силуетів. Виконання візерунку за допомогою відбитку пальчика на шматочку глини або тіста. Ліплення без завдання. Використання виліплених предметів в ігровій діяльності. Розповідь про свою роботу доступними засобами. Спостереження за роботою товариша. Розповідь про його діяльність. Піктографське зображення його дій, а потім своїх. Встановлення аналогії в своїх діях і діях товариша.</p>
--	--	--

<p>Аплікація</p>	<p>Познайомити дітей з призначенням різних матеріалів, які використовуються в процесі аплікації: кольоровий папір, картон. Вчити співвідносити реальні предмети з предметною аплікацією. Розвивати зорове та тактильне сприймання. Розвивати уяву дитини.</p>	<p>Спостереження за процесом виготовлення аплікації вихователем. Викладання за зразком вихователя готових геометричних форм на площині. Підкладання аплікації до предмета, знаходячи його у ряді інших предметів (вибір з 2-3 предметів). Розташовування на папері елементів аплікації - вгорі, внизу за показом вихователя. Обведення пальчиком реальних предметів та форм для аплікації. Обстеження пальчиком та називання предметів, їх деталей: за вчителем, спряжено з вчителем та самостійно. Показ предметів за називанням їх педагогом (при читанні з губ, слуховому та слухо-зоровому сприйманні мовлення). Намагання дитини долати артикуляційні труднощі при багаторазовому спряженому з педагогом та самостійному повторенні складів, звуконаслідувань, слів.</p>
<p>Конструювання</p>	<p>Познайомити дітей з призначенням будівельного матеріалу, який використовується в процесі конструювання. Заохочувати діяти з будівельним матеріалом.</p>	<p>Ознайомлення з будівельним матеріалом. Маніпулювання будівельним матеріалом. Створення простих конструкцій з будівельного матеріалу за наслідуванням, спряжено з педагогом та самостійно з пам'яті. «Омовлення» дій, називання об'єктів конструювання.</p>

	<p>Збагачувати уявлення дітей про колір, форму, величину. Емоційно відгукуватись на результат власної діяльності. Розвивати рухову, зорову пам'ять. Розвивати дієво-ігрове ставлення до конструкцій.</p>	<p>Відтворення (імітація) дій після їх виконання та називання цих дій з пам'яті зі спогляданням об'єкту та без такого споглядання (з закритими очима). Голосне, тихе називання предметів, дій, фраз, а потім беззвучне спряжене називання мовленнєвого матеріалу дитини з педагогом. Формування уміння накладати кубики один на один, прикладати, розташовувати по горизонталі (кубики, цеглинки). Залучення дітей до співтворчості з педагогом. Використання будівельних конструкцій в ігровій діяльності.</p>
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- обстежує предмети на зорово-тактильній основі;
- розуміє призначення різних матеріалів;
- обирає потрібний колір з 2-4-х запропонованих;
- наслідує дії дорослого;
- відтворює дії дорослого, товариша, свої власні з пам'яті.

Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини

Третій рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Виховання емоційного сприйняття музики</p>	<p>Формувати уявлення про світ звуків. Розвивати слухову пам'ять.</p>	<p>Розвиток уваги дітей до звуків музики, викликання бажання діяти, реагуючи на звучання музики; намагання породжувати звуки з музично-шумових інструментів (брязкалець, металлофона, гармоніки), дослухатись до їх звучання; сприймання звуків інструментів, їх ідентифікація з інструментами; вибір інструмента, який звучав.</p> <p>Розвиток слухового сприймання. Розвивати вібраційне, слухо-зорове і слухове сприймання музики. Формування реакції на звуки усіх октав фортепіано; виявлення музично-слухового діапазону, доступний слуховому сприйманню кожної дитини, і розподіл дітей на підгрупи з урахуванням діапазону.</p> <p>Розвиток слухо-вібраційного сприймання дітей, надаючи їм можливість слухати звучання і відчувати вібрацію барабана; виробляти умовні рефлекси на звук барабана (є, нема, плескання в долоні тощо).</p> <p>Формування сприйняття музики (слухо-зорово, на слух), вироблення умовних реакцій на звучання підвищеної гучності, помірній гучності: на "фортепіанний сигнал" (співзвучність малої і великої</p>

		<p>октав) підвищеної і помірної гучності; на "фортепіанний сигнал" (звучання кожної з семи октав по черзі) підвищеної і помірної гучності; на початок музики, звучної в низькому регістрі підвищеної гучності; у поєднанні регістрів помірної гучності. Відтворення кількості звучань - разом з педагогом, самостійно з пам'яті. Відтворення (доступними імітаціями, які будуть змінюватись, збагачуватись від заняття до заняття) послідовності звучання 2-3 і більше інструментів, не споглядаючи їх (спочатку можна показати інструменти, які звучали послідовно), а потім відтворити їх звучання. Постійний супровід музики співанням звуків, пісеньок (можна придуманих), танцюванням у такт музики (формування відчуття ритму).</p>
<p>Розвиток голосу</p>	<p>Активізувати голосові реакції; забезпечити голосовий супровід музично-ігровим рухом. Розвивати рухову пам'ять.</p>	<p>Викликання голосових проявів на звучання музики у поєднанні з ігровими рухами; підтримання у дітей голосових реакцій і активізування артикулювання. Навчання протяжно проспівувати голосні [а, і, у, и, о, е] і склади, поєднуючи вимову з рухами (рук, ніг, тулуба), підкріплювати висоту тону голосу дитини звучанням відповідного тону на фортепіано (грає дитина за допомогою дорослого, самостійно). Викликання різноманітних голосових реакцій, активізація артикулювання, вправлення у звуконаслідуваннях у зв'язку з використанням різних предметів (іграшок) і їх імітаційних рухів, учити співвідносити задані зразки з</p>

		<p>регістрами фортепіано.</p> <p>Ритмічна стимуляція і хорова декламація. Залучання уваги дітей до ритмічності музики, помахів брязкалець, ударів в барабан. Викликання бажання рухатись, зберігаючи ритмічність рухів, що повторюються (підстроювання на двох ніжках, на одній, міняючи ніжки).</p> <p>Виконувати рухи, реагуючи на ритм тривалого звучання музики або якого-небудь сигналу, що звучить паузами.</p> <p>Наслідування рухів педагога. Відтворення 2-3-х послідовних рухів педагога з пам'яті.</p> <p>Супровід рухів рахунком до 2-3 і більше (говорити наближено або точно).</p>
<p>Орієнтування у просторі</p>	<p>Формувати у дітей уміння знаходити місце у кімнаті, опанувати ритмічні рухи, активізувати рухливість, виховувати координацію рухів.</p>	<p>Розвиток рухів під музику і орієнтування в просторі.</p> <p>Формування у дітей уміння: займати правильне початкове положення, виконувати рухи у спільному темпі; ходити і бігати в колоні; ходити і бігати по колу; рухання парами один за одним; крутитися, міняючи напрям; підстрибувати, приставляючи ніжку, намагаючись підлаштовуватись під ритм музики..</p> <p>Сприяння формуванню рівномірних ритмічних рухів при повільному та швидкому ходінні, бігу, стрибках під відповідну музику.</p> <p>Навчання виконувати танцювальні рухи: легко пружинити ногами, злегка присідаючи, рухатися галопом; виконувати рухи з предметами і образні рухи, а також різнотипові рухи у вправах за участю соліста (дитини, дорослого) і</p>

		<p>групи дітей. Наслідування та відтворення з пам'яті рухів педагога (2-3 і більше різних в процесі танцювання). Засвоєння назв інструментів, їх спряжене та самостійне називання, повторення з метою подолання артикуляційних труднощів.</p> <p>Мовний матеріал: музика, музики немає, слухайте, красиво, вірно, невірно, йдіть, біжіть, стрибайте, коштуйте, сядьте, встаньте, коло, танцюйте, танцює, говорить, барабан, ялинка, подарунок.</p>
--	--	--

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- реагує на звучання музики у поєднанні з ігровими рухами;
- протяжно проспівує голосні;
- виконує музично-ритмічні рухи;
- наслідує дії дорослого.

Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини

Четвертий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Формування у дитини умінь та навичок спілкування, оволодіння діалогічним мовленням.</p> <p>Привчання дитини орієнтуватись на опорні звуки при сприйманні усного мовлення.</p>	<p>Формувати звичку дивитись один на одного в процесі виконання спільної діяльності. Закладати основи сприймання зверненого мовлення з орієнтацією на опорні звуки.</p> <p>Привчати дитину до співпраці з іншою дитиною, до спільних ігор зі спільними предметами, іграшками.</p> <p>Розвивати уяву, фантазію.</p>	<p>Виконання дій спільно з дорослим, з іншою дитиною. Супровід діяльності мовленням педагога, стимулювання мовлення дітей: Оля малює. Миколка малює..</p> <p>Формування у дітей готовності звертатись один до одного, просити допомоги при виконанні якоїсь діяльності</p> <p>Педагог емоційно підтримує кожне звертання однієї дитини до іншої, супроводжує словами її жести, прохання, називаючи ім'я дитини, до якої звертається інша дитина.</p> <p>Привчання дітей співпрацювати, стежити за діями партнера, тримати в полі зору його обличчя</p> <p>Використання подібних за структурою фраз у різних ситуаціях (дай олівець, дай книжку, дай цукерку тощо).</p>
<p>Збагачення словникового запасу.</p> <p>Засвоєння назв предметів (об'єктів) близького оточення при їх обстеженні та</p>	<p>Збагачувати словниковий запас дитини. Засвоювати назви предметів (об'єктів) близького оточення. Формувати уявлення про однину та множину</p>	<p>Зоро-тактильне сприймання предметів близького оточення дитини, їх обстеження та запам'ятання назв. Глобальне сприймання слів-назв предметів, записаних на картках. Вказування предмета за написом на картці. Запам'ятання та відтворення з</p>

<p>запам'ятанні складоритмічної будови. Вживання питань «що? Хто?» Введення слів, що позначають предмети (об'єкти) у словосполучення та речення, використання в активному мовленні.</p> <p>Формування уявлення про число іменників. Вживання іменників у однині та множині.</p> <p>Формування уявлення про родові ознаки іменників: групування предметів, слів за родами. Добір до слів «він, вона» іменників відповідного роду; розпізнавання родових ознак іменників з опорою на складоритм слів, на кінцеві афікси (закінчення, суфікси).</p> <p>Ознайомлення із займенниками «він», «вона», «вони» (хто? чий?).</p> <p>Збагачення мовлення прикметниками (який? яка? яке? які?), прислівниками (де? Куди? тощо.)</p>	<p>іменників; засвоювати (практично) родові ознаки іменників з орієнтацією на кінцеві афікси (закінчення, суфікси) при сприйманні складоритму цих слів, при читанні з губ та слуховому сприйманні.</p> <p>Розвивати словесну пам'ять дитини на основі засвоєння складоритмів слів, словосполучень, коротких речень.</p>	<p>пам'яті слів, записаних на картці. Засвоєння їх складоритмів та відтворення з пам'яті (на початкових етапах педагог демонструє картку впродовж 2-4сек.)</p> <p>Засвоєння числових та родових ознак іменників.</p> <p>Добір карток зі словами, предметів, їх малюнків до підписів «один», «багато».</p> <p>Добір карток зі словами, предметів, їх зображень до підписів «він», «вона».</p> <p>Спряжене з педагогом називання предметів (об'єктів), словосполучень, речень з ними</p>
---	---	--

<p>Засвоєння слів, що позначають дію. Навчання дитини омовлювати свої дії.</p> <p>Використання дієслів у словосполученнях, у фразах, у розповідях.</p>	<p>Розвивати здатність до аналізу дій. Забезпечувати свідоме засвоєння дитиною назв дій.</p> <p>Активізувати мовленнєву діяльність дитини, привчати до омовлення дій, повідомлення про свою діяльність, вживаючи словосполучення, короткі речення.</p> <p>Формувати здатність до перенесення, до узагальнення – розуміння універсальності дій.</p> <p>Розвивати фразове та зв'язне мовлення.</p>	<p>Демонстрація дій з предметами дорослим, а потім дитиною. Мовленнєвий супровід (омовлення) дій дітьми разом з дорослим та самотійно.</p> <p>Формування у дитини розуміння універсальності дій, розуміння того, що одні й ті ж дії виконують різні діти й дорослі, домашні улюбленці, інші тварини. Наприклад, їсти, пити, спати. Окремі дії характерні для живих і не живих об'єктів (стоїть хлопчик, стіл, будинок; лежить кошеня, книга, шапка...).</p> <p>Навчання дитини виділяти дії й освоювати їхні назви в конкретній ситуації.</p> <p>Вживання назв знайомих предметів у різних ситуаціях у зв'язку з дієсловами.</p>
<p>Формування уявлення про теперішній, минулий та майбутній часи дієслів.</p> <p>Навчання дитини повідомляти про те, яку дію вона виконала, виконує, буде виконувати.</p>	<p>Розвивати словесно-логічне мислення та мовлення у зв'язку з практичною діяльністю дорослого, іншої дитини, своєю власною. Розвивати моторну та словесно-логічну пам'ять.</p> <p>Закладати підґрунтя до планування діяльності, до прогнозування ситуацій та змісту мовлення.</p>	<p>Засвоєння дієслів минулого часу у порівнянні з теперішнім: Оля малює. Оля малювала. Оля намалювала. (під час демонстрації дій дорослим, під час виконання дій дітьми). Розуміння завершеності та незавершеності дії. Повідомлення про виконану дію. Розповідь про серію виконаних дій у логічній послідовності: дорослий повідомляє про свою діяльність, діяльність учня. Повідомлення дитини про діяльність дорослого, товариша, а далі свою власну (супроводжуючи дії мовленням, а потім без опори на конкретні дії, з пам'яті). Привчання дитини повідомляти, що вона хоче робити.</p>

		<p>Слухо-зорове сприймання запитань типу: «Що робить? Що робиш? Що зробила? Що зробиВ? Що будеш робити?» Сприймання та розуміння цих запитань, записаних на великих картках, з виділенням червоним кольором кінцевих афіксів, звертаючи увагу на артикуляцію кінцевих афіксів. Засвоєння складоритмів запитань та відповідей. Розпізнавання запитання за складоритмом: ТА таТА- Що зробив? ТА таТАта - Що зробила? ТА ТАта- Що робить?</p>
<p>Формування описово-розповідного мовлення у зв'язку з діяльністю дорослих, дітей, своєї власної. Розвиток описово-розповідного мовлення з використанням площинних зображень (фотографій, малюнків, піктограм).</p>	<p>Формувати описово-розповідне мовлення. Навчати наслідувати дії дорослих, інших дітей та відтворювати їх з пам'яті (спряжено, відображено та відстрочено). Розвивати вміння та навички розглядання, аналізу та розповіді про сюжети, зображені на фотографіях близьких людей, з участю дитини, на малюнках, які з фотографій змальовує сама дитина, та запропонованих малюнках. Розвивати словесно-логічне,</p>	<p>Навчання дитини описово-розповідного мовлення - дитина вчиться повідомляти про діяльність дорослих, а також про себе. Формування у дітей спостережливості, вміння наслідувати дії інших (спряжено, відображено, відстрочено у часі). Відтворення послідовності дій та розповідь про діяльність (на основі піктограм, з пам'яті). Навчання дитини розповідати про сюжети, зображені на фотографіях близьких людей з участю дитини, стимулювання дітей здійснювати інсценівку підготовки до фотографування, з пригадуванням супутніх дій; змальовування фотографій, розповідь за фотографіями та їх малюнковими зображеннями. Розповідь за запропонованими сюжетними малюнками.</p>

	<p>абстрактне мислення.</p> <p>Формувати у дитини здатність до перенесення умінь та навичок аналізу, розповіді з конкретних ситуацій на ті, що зображені на ілюстраціях, малюнках.</p>	<p>Формування у дитини уявлення про можливість перенесення умінь та навичок у інші ситуації, впевненості у своїх діях.</p>
<p>Розвиток слухо-мовленнєвої пам'яті на основі засвоєння складоритму коротких речень та словосполучень.</p> <p>Удосконалення умінь та навичок говоріння, сприймання, розпізнавання та розуміння усного мовлення.</p>	<p>Удосконалювати слухо-мовленнєву пам'ять на основі складоритмів слів, словосполучень, коротких речень. Перекодувати знайомі та нові слова, словосполучення, речення у складоритми, відтворювати їх з пам'яті.</p> <p>Формувати уміння та навички утримувати в пам'яті зміст словосполучень, речень та відтворювати їх з опорою на складоритм, з пам'яті.</p>	<p>Формування умінь та навичок перекодування слів, словосполучень, речень (із 2-3 і більше слів) у складоритми та відтворення складоритмів з пам'яті, використовуючи один і той же заданий педагогом склад. Відтворення словосполучень, речень з використанням складоритмів, записаних на картках, та з пам'яті. Активне вправління у подоланні артикуляційних труднощів при вимовлянні голосних звуків та складів, слів з тими приголосними, які дитина добре вимовляє.</p>
<p>Формування умінь та навичок читання при глобальному сприйманні слів, при поскладовому їх називанні та відтворенні в цілому; при читанні речень, називаючи</p>	<p>Навчати дитину швидко розпізнавати та називати графічні зображення голосних, складів з ними та слів, коротких речень. Розвивати словесну пам'ять, відтворювати</p>	<p>Формування у дитини уміння швидко розпізнавати графічні позначення голосних звуків та складів з ними (склади використовують лише ті, які входять у назву предмета чи пр'єбдметів, який (які) дитина досліджує (пізнає, використовує у грі). Введення слів у словосполучення та короткі речення.</p>

окремі слова та відтворення речення в цілому.	прочитане на основі попередньо засвоєного складоритму. Формувати уміння та навички сприймання усного мовлення.	Спряжене називання словосполучень, речень спільно з педагогом та самостійно. Привчання дитини читати слова поскладово з відтворенням їх в цілому. Формування у дитини звички відтворювати речення в цілому, співвідносити їх зміст з малюнками, практичними ситуаціями. Формування у дітей умінь та навичок виділяти в реченні спочатку головні, а далі і другорядні члени за запитаннями з орієнтацією на кінцеві частини слів (суфікси, закінчення). Самостійне відтворення складоритму речення. Подолання артикуляційних труднощів, уточнення вимови звуків, слів, фраз з опорою на писемне мовлення (на текст).
---	---	--

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- знає назви предметів близького оточення;
- уміє вживати словосполучення, короткі речення;
- уміє «омовлювати» свої дії, які часто повторюються в діяльності дитини;
- відтворює складоритми відомих слів, словосполучень, коротких речень;
- намагається передати добре знайомі слова, словосполучення, речення складоритмом (з опорою на картки, на малюнки та з пам'яті);
- уміє наслідувати та відтворювати з пам'яті дії дорослих, розповісти про те, що робить дорослий (з врахуванням індивідуальних можливостей дитини);
- читає слова, записані на картках, підписи до малюнків, передає їх складоритм;
- вчиться писати речення.

Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови

Четвертий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>1. Розвиток слухового сприймання, слухової уваги та пам'яті. Розвиток сприймання немовленневих та мовленневих звуків. Виховання реакції на звук</p>	<p>Розвивати слухову увагу та пам'ять. Активізувати словник, що позначає відомі об'єкти, які звучали раніше. Запам'ятання звучання нових об'єктів та засвоєння їх назв. Удосконалювати здатність дитини впізнати знайомі мовленнєві звуки (зокрема голосні, які безпосередньо впливають на якість звучання дитячого мовлення) Удосконалювати розвиток умовних рефлексів - швидкої реакції на звук (рухової, звукової, словесної).</p>	<p>Відновлення в пам'яті об'єктів, звучання яких дитина слухала раніше. Називання об'єкта, який звучав, його демонстрація (об'єкта чи зображення), наслідування його звуку (якщо це немовленнєвий звук) і звука, якщо це голос, мовлення людини. Розпізнавання голосів тварин, птахів, предметів (вибір із 2-3, а якщо дитина справляється і більше). Знаходження тварини, птаха, предмета після прослуховування його звучання (можливе використання програми «Живий звук», інших програм та записів). Відтворення дитиною почутих звуків (з тренуванням дитина уточнює звуконаслідування, збагачує його новими звуками та інтонаціями). Сприймання переривчастих звучань та підрахунок їх кількості (від 1-го до 3-4-х). Навчання дослухатись до звучання одного об'єкта, послідовно до 2-х -3-х об'єктів, демонструвати їх або їх зображення і послідовно відтворювати звучання. Наприклад: дудка, піаніно, барабан; звуки мовлення-а-а-а; а-а; а. а-у; а-у-а; а у-і.</p>

		<p>Па-па-ву; та-ту.</p> <p>Визначення напрямку звучання (праворуч, ліворуч). Розрізнення немовленнєвих та мовленнєвих звуків. Розрізнення звуків за силою звучання (голосні, тихі, нормальної гучності). Розрізнення довгих, коротких та переривчастих звучань.</p> <p>Привчання дітей за певним звуковим сигналом починати дію (під барабан діти ідуть, акордеон, піаніно танцюють тощо).</p> <p>Формування реакції дитини на звуковий сигнал, на тактильний, на зоро-руховий - як тільки дитина чує звук чи сприймає вібрацію при звуковимові, чи бачить порух губ при артикулюванні голосних і таких «видимих» звуків як п (б,м), ф, (в) та умовно видимих - ш (ж,ч,щ), вона говорить «є», плескає в долоні, підстрибує, викрикує якийсь звук, відкриває рот тощо.</p>
<p>2. Розвиток голосу та мовленнєвого дихання.</p> <p>Регулювання сили голосу.</p> <p>Розвиток мовленнєвого дихання на базі складоритмів, що відповідають словам, словосполученням, реченням.</p>	<p>Удосконалювати голосотворення. Формувати подовжений видих, необхідний для вимови фрази із 2-3 слів (із 5-7 складів, а по можливості, і більше).</p>	<p>Плавне та ритмічне піддування легких предметів.</p> <p>Формування уміння регулювати силу голосу - співати (говорити) гучним голосом, тихим та нормальної сили.</p> <p>Співання голосних, ритміко-мелодійне наспівування фраз пісні за допомогою голосного, відкритого складу, що повторюється.</p> <p>Розвиток вокальних умінь та навичок з використанням звуків, у яких переважають низькі</p>

		частоти (наприклад, а, і, у, о, е), у яких наявні низькі частоти (наприклад:, ж, з). Формування подовженого видохи при повторенні складоритмів слів, словосполучень, коротких фраз,взятих з інших дисциплін (Пізнання довкілля, Ігрова діяльність тощо).
3. Формування та уточнення звуковимови голосних та приголосних звуків. Стимулювання самовслуховування дитини у звуковимову голосних та приголосних звуків – у складах, словах, словосполученнях, фразах.	Удосконалювати звуковимову голосних та приголосних при вслуховуванні у голос дорослого у свій власний голос. Вчити дітей розпізнавати у мовленні, доступні слуху та зоровому сприйманню приголосні. Привчати дітей до самовслуховування у звучання власного голосу при вимові звуків, відкритих складів.	Протяжне та переривчасте називання голосних звуків. Співання пісеньки лише голосним звуком. Чітке артикулювання голосних звуків при їх голосному, тихому називанні. Відтворення артикуляційних образів голосних звуків без голосу (спряжено з педагогом та самостійно) у повільному, пошвидшеному темпі. Удосконалення та формування звуковимови приголосних у відкритих складах при вслуховуванні у голос дорослого, у свій власний голос (приголосні визначає сурдопедагог). Автоматизація звуковимови у складах, словах, словосполученнях та коротких фразах.
4. Розвиток моторики артикуляційного апарату, формування внутрішнього мовлення. Подолання моторних труднощів при вимовлянні відкритих складів, знайомих слів, словосполучень, речень.	Оволодівати моторикою слів, словосполучень, фраз (речень). Сприймати слова, словосполучення, фрази та їх відтворювати з пам'яті. Переносити моторні уміння та навички на новий матеріал. Добирати підписи до	Забезпечення дитині можливості багаторазового повторення складу, слова, словосполучення, фрази для подолання моторних труднощів та оволодіння мовленнєвим матеріалом. Удосконалення артикуляційних умінь та навичок на матеріалі складів, що багаторазово повторюються з використанням карток, на яких написаний склад, піктограм, які позначають склади. Наприклад: // // //

	<p>малюнків у вигляді словосполучень та фраз, їх називання з пам'яті.</p>	<p>- та та та та та. Повторення складів з пам'яті (голосно, тихо, лише артикулюванням). Повторення знайомих слів, словосполучень, фраз (речень) від 5-и до 7-и і більше разів (спряжено з дорослим та самостійно з пам'яті). Усвідомлення дитиною того, що у нових словах, словосполученнях, фразах (реченнях) вживаються одні й ті ж самі голосні та приголосні звуки (букви). Руховий супровід мовлення – плескання в долоні, підстрибування, тупання ніжною, диригування тощо.</p>
<p>5. Удосконалення та формування відчуття мовленнєвого ритму (складоритму) та внутрішнього мовлення..</p>	<p>На основі складоритму розвивати мовленнєву пам'ять, уміння та навички говоріння та сприймання усного мовлення Виховувати звичку наслідувати мовлення співрозмовника в режимі спряженого мовлення.</p>	<p>Оволодіння складоритмом слів, словосполучень, фраз (речень). Уміння відтворити складоритм знайомих та нових слів. Уміння відтворити складоритм слів з пам'яті. Групування слів, словосполучень, речень з однаковим складоритмом. Нарощування кількості слів, словосполучень, речень однакового складоритму на кожному занятті, їх розміщення у стовпчик під позначеним складоритмом. Усвідомлення дитиною наявності груп слів, словосполучень, фраз з однаковим складоритмом. Автоматизація мовленнєвого матеріалу через попереднє запам'ятання його складоритму; відтворення мовлення на основі складоритму (слів, словосполучень, речень), який дитина утримує в пам'яті.</p>

		Запам'ятання складоритму пісеньки, віршика, який дитина засвоїла на інших заняттях. Відтворення слів пісеньки, віршика на основі складоритму.
<p>6. Формування спряженого мовлення. Виховання миттєвої реакції на артикулювання дорослого, включення в наслідування рухів артикуляційного апарату. Сприймання та розпізнавання слів, словосполучень, фраз з голосними та приголосними, доступними слухо-зоровому сприйманню (лише слуховому та зоровому).</p>	<p>Виховувати рухову реакцію на початок артикулювання дорослого. Привчати дитину розпізнавати «опорні сигнали» при наслідуванні мовлення дорослого.</p>	<p>Привчання дитини миттєво реагувати на появу артикуляційних рухів співрозмовника (помахом руки, натисканням на дзвіночок тощо). Привчання дитини миттєво реагувати порухом вуст на появу артикуляції співрозмовника (відкрити рот, почати наслідування артикуляційних рухів.). Наслідування дитиною вимови голосних. Спряжене (одночасне) з дорослим вимовляння голосних з їх слухо-зоровим сприйманням, а далі лише слуховим, лише при читанні з губ. Привчання дитини до орієнтації на доступні слухові чи зоро-рухові сигнали, характерні для слів, словосполучень, речень. Наприклад, педагог артикуляційно підкреслює голосні, «видимі» фонемі (п, б, м; ф; голосні), їх місце у слові або використовує дактильні знаки. Спряжене повторення знайомих і нових слів, словосполучень, фраз, використовуючи мовленнєвий матеріал з інших занять (Розвиток мовлення, Пізнання довкілля, ігрова діяльність тощо).</p>
<p>7. Розвиток словесної пам'яті, зовнішнього та внутрішнього мовлення.</p>	<p>Розвивати словесну пам'ять та мовлення. Удосконалювати уміння та</p>	<p>Запам'ятання та відтворення послідовності розміщення 3-5 предметів (малюнків), називання їх при спогляданні та з пам'яті. Складання</p>

<p>Розширення обсягу мовленнєвого досвіду при сприйманні та називанні (проговорюванні) відомого і нового мовленнєвого матеріалу.</p>	<p>навички спряженого мовлення при проговорюванні знайомого матеріалу з включенням нового, пов'язаного зі знайомим.</p>	<p>словосполучень, коротких речень за даними малюнками, засвоєння їх складоритму та відтворення з пам'яті. голосне, тихе називання цих речень. Артикулювання словосполучень, речень спряжено з педагогом та самостійно. Введення дорослим у словосполучення та речення нового слова. Розпізнавання нового слова за контекстом. Наприклад. Дівчинка грається з лялькою. Дівчинка грається з великою лялькою. Дівчинка грається з маленькою лялькою. Введення елементів рольової гри: дитина - вчитель, а педагог - учень з відповідним мовленнєвим супроводом. Формування егоцентричного мовлення (уміння гратися з предметом-замінником (лялька в ролі учня) та з уявною дійовою особою і розмовляти за себе і за неї. Засвоєння нових словосполучень, речень на основі запам'ятання їх складоритму, спряжене називання та відтворення, сприймання слухо-зорово, на слух, слухо-зоро-вібраційно. Автоматизація нового мовленнєвого матеріалу, його слухо-зорове (слухове, зорове) сприймання.</p>
<p>Орієнтування дитини на звуки, які вона добре сприймає слухом та зором.</p>	<p>Вчити дитину визначати місце голосних звуків у словах, словосполученнях, реченнях</p>	<p>Подальше формування у дитини здатності сприймати та відчувати складоритм слів. Удосконалення уміння перекодувати знайомі слова, сприйняті із усного</p>

	<p>(на слух, слухо-зорово, слухо-зоро-вібраційно) орієнтуватись на них при розпізнаванні ритму та змісту усного мовлення.</p>	<p>мовлення, в ритм за допомогою одного якогось складу. Це може бути склад, у якому автоматизують приголосний звук, або склад, який застосовується для покращення моторики мовлення тощо. Наприклад, Мама іде - ЛАла лаЛА. У даному випадку увага спрямована на автоматизацію звука Л. Удосконалювати відчуття складоритмічної будови слів, словосполучень та речень (фраз), як основи для запам'ятання мовленнєвого матеріалу, говоріння та сприймання, аналізу, розуміння зверненого усного мовлення. Знаходження та підкреслювання у підписах та у відомих, засвоєних раніше словосполученнях та реченнях, букв (звуків), які дитина добре сприймає слухом та зором.</p>
--	---	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- сприймає та впізнає знайомі звучання, співвідносить їх з відповідними предметами;
- уміє швидко зреагувати на звук;
- уміє послідовно відтворити почуті звуки та послідовно вказати на предмети, які звучали (до 2-3-х предметів);
- визначає напрямок звучання;
- уміє називати голосні звуки протяжно та переривчасто;
- уміє чітко артикулювати голосні та відкриті склади, слова, звуконаслідування;
- уміє відтворити складоритми знайомих та нових слів, коротких віршиків та фраз;
- уміє говорити спряжено з педагогом;
- уміє говорити з лялькою, іграшкою, предметом-замінником, наслідуючи дії дорослих.

Фонетична ритміка

Четвертий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Дихання	Формувати навички діафрагмального дихання	<p>Ознайомлення з поняттями вдих-видих, вдих –носом, видих – ротом.</p> <p>Координація ротового і носового дихання</p> <p>Координація ротового і носового дихання при активній участі діафрагми . Беззвучні дихальні вправи, у розслабленому стані в положенні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лежачи на спині; - сидячи; - стоячи.
	Формувати навички фонаційного дихання	<p>Виконання фонаційних вправ: вимова на видиху звуків (вдих – носом)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ф__ (протяжно) 2. штовхоподібний видих ф__ф__ф__ 3. «Ф» супроводжується «фирканням» (як кішка) <ul style="list-style-type: none"> - в__ («літак») - у__ - у__ ф__ (втомилися) - ф__ в__ <p>Варіанти проговорювання більш протяжно і не</p>

		<p>протяжно (спряжено з педагогом, самотійно).</p> <p>1. ф___ ф_____</p> <p>2. ф___ ф_____</p> <p>ф_____</p> <p>Проговорювання на довгому видиху складів: па_____</p> <p>(вдих – носом; звернути увагу дітей, що живіт втягується).</p> <p>Проговорювання складів протяжно і довго (вдих-носом, руки на ділянку діафрагми)</p> <p>па_____</p> <p>по_____</p> <p>пу_____</p>
	<p>Формувати навички мовного дихання.</p> <p>Формувати спряжене мовлення.</p>	<p>Проговорювання на одному видиху (відображено, спряжено з педагогом, самотійно)</p> <p>па__по__пу__</p> <p>па__по__пу__пи</p> <p>па__по__пу__пи__пе__</p> <p>Проговорювання на одному видиху імен дітей групи (до трьох імен) (спряжено з дорослим, відображено, самотійно з пам'яті).</p>
<p>Ритм і темп</p>	<p>Формувати вміння відтворювати мовний матеріал у заданому темпі</p>	<p>Відтворення темпу мовного матеріалу через супровід рухів: тупання, біг, плескання в долоні, стрибки (на місці, з рухом вперед-назад, вліво-вправо тощо).</p>

		<p>Відтворення складоритму слів з виділенням наголошеного складу.</p> <p>Відтворення слів на основі складоритму.</p> <p>Удосконалення артикуляційних рухів.</p> <p>Виконання завдань (за наслідуванням):</p> <ul style="list-style-type: none"> - рухи в сторони вправо-вліво па-па (повторювати кілька разів, поступово прискорюючи темп); папа-папа (повторити кілька разів, прискорюючи темп). - тупати ногами (удар – склад) па-па-па-па (пришвидшувати темп). <p>Відтворення складоритму слів та слів на основі складоритму.</p> <p>Оволодіння звуковимовою в складах, супроводжуючи мовлення рухами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бігти до кола, поступово піднімаючи руки вгору : папапапа... - бігти з кола спиною назад, поступово опускаючи руки вниз: папапапа... - проговорювати склади у супроводі рухів; плескання в долоні (па-по по-па). - проговорювати склади та одночасно крокувати на місці (крок-склад). - проговорювати склади разом зі стрибками (стрибок – склад): на місці, вправо-вліво, вперед-назад.
	<p>Розвивати слухову увагу, слухову зосередженість,</p>	<p>Ходіння, біг по колу у такт ударів барабана: повільно, швидше, швидко. На сильний удар діти зупиняються.</p>

	<p>уміння відтворювати заданий темп. Розвивати музичну та мовленнєву пам'ять.</p>	<p>Промовляння складів за ударами у барабан (па-па-па, та-та-та) Промовляння складів та тупання ногами за ударами у барабан (па-па-ПА, та-та-ТА, ПА-па-па, ТА-та-та, па-ПА-па, та-ТА-та) В такт удару в барабан діти імітують ходу ведмедя: па-па-па, зайчика: папапа. Сидячи на підлозі «по-турецьки», діти виконують удари руками зліва, справа, по коліну правої ноги, лівої ноги та промовляють склади (та; па; татата, папапа, тотото...; тутуту...тутуту). Називання складів спряжено, відображено та з пам'яті. Відтворення темпу ударів барабану, поданих за ширмою.</p>
	<p>Навчати сприймати, розрізняти та відтворювати різні ритми. Навчати за допомогою рухів дотримуватись різного ритму мовлення. Розвивати рухову та мовленнєву пам'ять.</p>	<p>Стрибки на місці та проговорювання складів. Нахили вправо-вліво та проговорювання складів (па-па, пу-пу, пі-пі). Різкі рухи руками, стиснутими в кулаки, в сторони та промовляння складів (па-пу). Почергові рухи правою та лівою рукою на кожному складі при виконанні рухів на звуки А, У, І, О. Проговорювання складів, слів з плесканням у долоні (склад – хлопок). Відтворення двоскладового ритму хлопками (наголос спочатку на першому, а потім на другому складі). Відтворення двоскладового ритму через приставний</p>

		<p>крок (вліво; вправо).</p> <p>Відтворення заданого ритму хлопками при роботі дітей парами (удар по колінах – пу, удари по долонях напарника – па тощо) за засвоєною послідовністю, з пам'яті.</p> <p>Відтворення ритму через плескання в долоні перед собою, на головою, зліва, справа, по колінах, вправо – вліво (використовуються ритми двоскладових слів: Тата, таТА та трискладових: Татата, таТАта, татаТА)..</p>
<p>Робота над голосом та інтонацією</p>	<p>Формувати вміння змінювати силу та висоту голосу, зберігаючи нормальний тембр.</p>	<p>Проговорювання складів тихо і голосно (па, ПА):</p> <ul style="list-style-type: none"> - чергуючи тихе і голосне проговорювання складів, які відповідають двоскладовим та трискладовим словам з відповідним місцем наголосу, наприклад, Тата, Татата); - супроводжуючи тихим та голосним тупотінням ніг (ідучи в коло, по колу...) <p>Проговорювання складів відповідно силі ударів барабану (ідучи по колу)</p> <ul style="list-style-type: none"> - голосом нормальної сили (Па-па-па); - голосно (пА-ПА-па), інтенсивно тупаючи ногами); - тихо (па-па-па, тихо ступаючи). <p>Проговорювання складів тихо чи голосно, в залежності від інтенсивності стрибка ОПА, супроводжуючи стрибки тихим і сильним плесканням.</p> <p>Проговорювання складів тихо, з поступовим підвищенням голосу (супроводжуючи рухами рук,</p>

		<p>ідучи по колу, в центр кола) папапапаПапа. - зміна сили голосу, відповідно до амплітуди підкидання м'яча вгору, від тихого до голосного опа, опа, ОПА (або від величини кругових рухів руками). Проговорювання складів від голосного і короткого (у супроводі різких рухів рук) до протяжного і тихого (у супроводі плавних рук в сторони). Проговорювання звуконаслідувань «низьким» і «високим» голосом, супроводжуючи маніпуляціями з іграшками. великий собака АВ↓- АВ↓- низьким голосом; маленький собака АВ↓- АВ↓- високим голосом. Проговорювання слів тихо і голосно : МАМА АУ! ау! ТАТО АУ! ау! Проговорювання складів голосно чи тихо (у супроводі рухів), відтворюючи силу удару барабану за ширмою (сприймаючи удари барабану тільки на слух). Проговорювання знайомих коротких слів - радісно МАМА!! - розгублено МАМА... - запитально МАМА? - стверджувально МАМА! (супроводжуючи характерними для інтонації рухами рук).</p>
	Формувати вміння виражати	Проговорювання складів з різною інтонацією,

	<p>свої емоції різними інтонаційними засобами.</p>	<p>змінюючи вираз обличчя Радісний - пі! Болісний - па! Переляканий - пу! Проговорювання складів з різною інтонацією при маніпулювання з іграшками: ласкаво гладити кішку - па, па __ сердито відмахуватися від великої собаки пу! Проговорювання словосполучень, змінюючи інтонацію. Відтворення складоритму фраз: дай м'яч – ТА ТА - ласкаво дай м'яч – ТА ТА - сердито Проговорювання складів, змінюючи інтонацію і силу голосу. ПА! – голосно, радісно. па – па – па – тихо, розгублено. ПУ! – голосно з інтонацією страху по-по-по – тихо, розгублено. ПУ! – голосно, сердито пі-пі-пі - тихо, розгублено (супроводжуючи характерними рухами рук). Проговорювання запитальних, стверджувальних фраз, заперечень. Засвоєння складоритму фраз. Спряжене відтворення складоритму та фраз. Повторення фраз та їх складоритму з пам'яті. - Ти Толя?,- Ти Вова?</p>
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - Так, Толя.,- Ні, Саша. Проговорювання коротких речень з різною інтонацією, супроводжуючи рухами і демонстрацією дій. - М'яч упав - Куди упав? - Ой! Саша упав! - Ти упав? - Ти упала? - Ай! - Уф___! - Стомились!
<p>Робота над звуками та їхніми сполученнями</p>	<p>Формувати вміння відтворювати звуки і їх сполучення ізольовано, в складах, словах, фразах, використовуючи рухи з метою стимуляції для формування і закріплення навичок вимови за наслідуванням.</p>	<p>Відтворення голосних і їх сполучень у супроводі рухів характерних для відповідних звуків: а, у, о, і, и, е.</p> <p>Відтворення приголосних у відкритих складах, супроводжуючи рухами , характерними для відповідних звуків: п, т, к, ф, м, н, л, д, р, я, б (па, та, ка, фа, тощо).</p> <p>(Примітка: при відтворенні звуків керуватися можливостями дітей).</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- виконує дихальні та фонаційні вправи;
- відтворює мовленнєвий матеріал у заданому темпі та ритмі (з опорою на складоритм);
- проговорює запропонований елементарний мовленнєвий матеріал з різною інтонацією;
- відтворює звуки та їхні сполучення у межах програмового мовленнєвого матеріалу;
- відтворює з пам'яті складоритм добре засвоєного матеріалу;
- розпізнає добре знайомий мовленнєвий матеріал за складоритмом.

Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини

Четвертий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Кількість і лічба</p>	<p>Формувати уявлення про кількість предметів, про склад числа в межах 3-х. Розвивати образне та логічне мислення на домовленнєвому рівні, зорову та словесну пам'ять.</p> <p>Використовувати дотикові відчуття, як сигнали, які дають уявлення про наявність предметів та їх кількість.</p> <p>Формувати здатність співвідносити та знаходити однакові групи предметів та узагальнювати уявлення про склад числа на різних групах предметів.</p> <p>Формувати здатність швидко знаходити однакові групи предметів та називати кількість предметів у групі (показуючи відповідну кількість пальчиків, цифру, називаючи усно та у поєднанні).</p> <p>Засвоювати математичний словник на основі складоритму. Оволодівати</p>	<p>Закріплення поняття один-багато.</p> <p>Навчання порівнювати групи за кількістю предметів, що входять в них, використовуючи прийоми накладання (в межах трьох); співвіднесення кількості предметів з кількістю пальців. Використовувати слова: «скільки», «однаково», «один-багато».</p> <p>Навчання рахувати предмети по порядку в межах 3-х, доторкаючись до них вказівним пальчиком. Співвідносити кількість пальців з числами в межах трьох, торкаючись їх пальчиком.</p> <p>Число і цифра 1 (цифра 1 і табличка зі словом «один»). Засвоєння складоритму слова «один», його сприймання слухо-зорово.</p> <p>Число і цифра 2. Число і цифра 3. Підведення дітей до розуміння складу чисел 2 і 3.</p> <p>Сприймання зором та називання груп предметів (в межах 3-х). Перерахування кількості</p>

	<p>складоритмом та прагнути «накласти» на нього звуки, якими дитина володіє чи оволодіває.</p>	<p>предметів у групах. Навчання знаходженню груп з однаковою кількістю предметів. Навчання співвідносити однакові групи предметів. Навчання вказуванню груп предметів без перерахунку (за цифрою, словом). Навчання виділяти 1, 2, 3 предмета з множини за наслідуванням, за зразком, за цифрою, за словом (при усному пред'явленні і за табличками). Демонстрування розкладання великих кількостей (з 2-х, 3-х предметів) на групи: $2=1+1$, $3=1+1+1$, $3=2+1$ (за зразком, за наслідуванням). Об'єднання в групи 2-3 предметів, різних за величиною, кольором, розміром, формою (за наслідуванням, за інструкцією, за цифрою). Навчання дітей розуміти питання «СКІЛЬКИ?». Навчання дітей при відповіді на питання «СКІЛЬКИ?» піднімати відповідну кількість пальців, показувати та називати певну кількість предметів, пред'являти табличку з цифрою або словосполученням типу «ОДИН ГРИБ», «ДВА БУДИНКИ», «ТРИ КАЧКИ», супроводжуючи показ самостійним промовлянням або читанням відповідної таблички. Оволодіння складоритмами слів, наприклад: ОДИН – таТА, БАГАТО - таТАта, ДВА -ТА,</p>
--	--	---

		БУДИНКИ - таТАта тощо. Відтворення слів за складоритмом, називання їх дитиною з пам'яті. Слухо-зорове сприймання та розуміння мовленнєвого матеріалу.
Глобальне (зорове) сприймання кількості предметів	Розвивати уміння та навички визначати кількість предметів, об'єднаних у групи, при їх глобальному сприйманні. Розвивати здатність до перенесення уявлень про склад числа з використанням різних груп однорідних предметів.	Навчання сприймати зором (глобально) кількість предметів, об'єднаних у групу в межах 3-х без перерахунку (за уявою). Називання числа (кількості) предметів одразу після сприймання групи (без перерахування). Використання груп однорідних предметів однакових за кількістю з метою усвідомлення універсальності складу числа (три зайчики, три яблука, три олівці; два зайчики, дві ручки, два м'ячі).
Вирішення логічних (ситуативно-практичних) задач	Розвивати логічне мислення. Розвивати уміння практично здійснювати операції з числами. Розвивати словесно-логічну пам'ять.	Вирішення логічних (ситуативно-практичних) задач в межах 3-х (без перерахунку з пам'яті). Наприклад: 1. Скільки у тебе яблук? Дай Миколці 1 яблуко, а Ірі 2 яблука. Скільки яблук у Миколки? Скільки яблук у Ірі? 2. В Олі 2 яблука, а у Каті 1 яблуко. Скільки всього яблук у дітей? Відтворення умов задачі з пам'яті. Уміння її розв'язати з опорою на предмети та без опори (з пам'яті). Навчання використанню предметів-замінників

		<p>при розв'язанні задач (наприклад, кружечки, палички замість яблук, каштани – олівців).</p> <p>Спряжене називання чисел умови задачі та відтворення її з пам'яті.</p> <p>Засвоєння складоритмів назв чисел умови задачі та відтворення з пам'яті відповідного мовленнєвого матеріалу.</p> <p>Слухо-зорове сприймання назв чисел, умови задачі, питань-відповідей до задачі.</p>
Величина	<p>Розвивати уміння порівнювати предмети, формувати уявлення про розмір предметів (висота, ширина, довжина).</p> <p>Формувати уявлення про розмір предметів, збагачувати словник, вводити його в короткі речення, словосполучення.</p> <p>Розвивати до мовленнєве абстрактне мислення.</p>	<p>Навчання порівнювати предмети різних і однакових розмірів за висотою, шириною, довжиною, позначати результат порівняння словами. При зіставленні предметів за заданою ознакою користуватися прикладанням і накладанням, враховувати величину в роботі з дидактичними іграшками.</p> <p>Закріплення уявлення про великі і маленькі предмети, їх порівняння. Підведення дітей до розуміння, що один і той же предмет може бути великим по відношенню до одного і маленьким по відношенню до іншого предмета.</p> <p>Формування уявлення про довгі і короткі предмети (довгий-короткий). Співвідносити за зразком і за інструкцією («Дай таку ж», «Дай довгу») стрічечки, мотузочки, доріжки до будиночка, лижі, олівці тощо. Розвиток</p>

		<p>домовленневого абстрактного мислення: розміщення стрічок (смужок паперу) за шириною, довжиною; розміщення об'ємних предметів за розміром.</p> <p>Навчання дітей пояснювати свої дії доступними засобами.</p> <p>Засвоєння складоритм назв предметів, їх відтворення з пам'яті. Слухо-зорове сприймання мовлення педагога, товаришів. Формування умінь та навичок спілкування в процесі діяльності.</p>
Форма	<p>Закріплювати та засвоювати поняття куля, круг, квадрат, овал, куб, прямокутник.</p> <p>Розвивати уміння та навички обстежувати предмети.</p> <p>Збагачувати словник, вводити слова у словосполучення та речення.</p> <p>Розвивати уяву, образну та словесно-логічну пам'ять.</p> <p>Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.</p>	<p>Закріплення та ознайомлення дітей зі словами куля, круг, квадрат, овал, куб, прямокутник.</p> <p>Засвоєння складоритму цих слів, називання їх з пам'яті на основі засвоєного складоритму.</p> <p>Вживання їх у мовленні, слухо-зорове сприймання та розуміння зверненого мовлення з цими словами, наприклад: «Покажи овал – татаТА таТА».</p> <p>Навчання розрізняти та обстежувати форми: куля, круг, квадрат, овал, куб, прямокутник; співвідносити площинну і об'ємну форму; враховувати форму в роботі з дидактичними іграшками.</p> <p>При співвідношенні об'єктів за формою користуватися прикладанням та накладанням,</p>

		<p>обстежувати предмети зором і зоро-тактильно. Виділення предметів, що мають форму круга. Порівняння предметів (однакові і різні) за величиною, за кольором. Виділення площинних фігур, що мають форму квадрата, овалу. Навчання виділяти форму в навколишніх предметах та іграшках. Навчання розкласти предмети у тому порядку, який продемонстрував педагог, інша дитина. Називання предметів з пам'яті.</p>
<p>Орієнтування у просторі</p>	<p>Засвоювати словник, вводити слова у речення. Оволодівати складоритмом слів, речень. Розвивати словесну пам'ять. Формувати вміння сприймати усне мовлення слухо-зорово (на слух). Оволодівати просторовими орієнтаціями.</p>	<p>Навчання розкласти предмети (іграшки) провідною рукою зліва направо. Навчання дітей сприймати просторові відношення між об'єктами: там-тут, внизу-вгорі, поруч. Навчання сприймати та визначати в просторі кімнати предмети, розміщувати малюнки (предмети) на аркуші паперу вгорі і внизу. Засвоєння складоритму слів, словосполучень, фраз, відтворення відповідного мовленнєвого матеріалу з пам'яті, слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу, його розуміння та використання в процесі спільної та самостійної діяльності. Навчання дітей орієнтуватися в часі: день, ніч,</p>

		<p>сьогодні, вчора, завтра.</p> <p>Ознайомлення з уявленнями про тиждень: в тижні 7 днів, дні називаються по-різному; у дитячий сад ми приходимо в понеділок, додому йдемо в п'ятницю; понеділок - перший день тижня. Засвоєння складоритму наз днів тижня. Відтворення назв днів тижня з пам'яті, пригадування подій, пов'язаних з конкретним днем тижня.</p> <p>Супроводження дій мовленням (на доступному рівні).</p>
--	--	--

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- має уявлення про склад числа в межах трьох;
- співвідносить числа і цифри в межах трьох;
- уміє глобально сприймати кількість предметів та назвати її;
- уміє проговорювати умову задачі спряжено з педагогом;
- відтворює складоритм слів, словосполучень, речень;
- уміє здійснювати операції з числами, відтворювати умови задачі з пам'яті, вирішувати задачі;
- володіє поняттями про величину, форму предметів, про просторові уявлення.

Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини

Четвертий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Розвиток крупної моторики: Основні рухи		
Ходіння	<p>Формувати основні рухи. Розвивати умовні рефлекси. Розвивати узгодженість рухів у колективі. Розвивати просторову орієнтацію. Навчати відтворювати складоритми. Навчати розуміти прийменники та прислівники. Розвивати ритмічність рухів (під звуковий супровід). Формувати термінологічну лексику. Розвивати зорове і слухозорове сприймання мовлення в процесі відтворення рухів та дій. Стимулювати формування та</p>	<p>Закладання основ виконання рухів (дій) педагога за наслідуванням безпосереднім та відстроченим. Засвоєння прийменників «по», «через», «за» тощо, прислівників «вперед, вгору» тощо, їх розуміння та вживання. Формування вміння ходити за наслідуванням дій педагога, за показом та самостійно в супроводі звукових сигналів: - «зграйкою» за педагогом та до нього; - «зграйкою» за педагогом із зупинкою в центрі зали, з вільним розподілом у центрі зали; - групою вздовж зали до протилежної стінки за вихователем та самостійно; - групою вздовж зали до протилежної стінки з переступанням через канат за вихователем та самостійно; - парами, взявшись за руки, по прямій, по колу за вихователем та самостійно; - один за одним по прямій, по колу за вихователем та самостійно; - один за одним по уявній доріжці, яка відповідає звивистій формі канату, за вихователем;</p>

	<p>закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами. Розвивати уяву, рухову, слухову і зорову пам'ять. Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - за вихователем, змінюючи напрям, обходячи предмети (кубики, м'ячі, стільці) з натуральними предметами та без них, тримаючи їх в уяві; - один за одним по доріжці з канату самотійно (по уявній доріжці); - один за одним вздовж канату за вихователем та самотійно; - один за одним вздовж канату, викладеного по колу, квадратом за педагогом та самотійно; - один за одним, тримаючись рукою за мотузку; - один за одним, високо піднімаючи коліна; - один за одним на носках, на п'ятах; - один за одним зі зміною положення рук (в сторони, вгору, на пояс тощо) за наслідуванням та з пам'яті самотійно; - один за одним з предметом у руках (кубики) зі зміною положення рук (вперед, угору); - в заданому напрямку (до іграшки, до вихователя); - приставними кроками вперед, у сторони за вихователем; - із зупинкою та присіданням по закінченню звукових сигналів за вихователем та самотійно; - під супровід звукового сигналу із зупинками по сигналу (зоровому, звуковому): від стінки до стінки шеренгою по сигналу барабану або бубна. <p>Закладання основ усвідомлення зв'язків між м'язовими почуттями, руховим завданням та способом його вирішення: імітація руху ведмедика, лелеки, півника тощо.</p> <p>Формування здібності швидкої перебудови: переходити від</p>
--	--	--

		<p>ходьби до бігу, від бігу до ходьби по команді (за звуковим сигналом): ходити врозтіч («гуляти») під тихі удари барабану, бігти до педагога (ховатися) під голосні удари.</p> <p>Ходіння та біг по колу (хороводні ігри).</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад,</p> <ul style="list-style-type: none"> - крокувати на місці, супроводжуючи рухи вимовлянням <i>тата</i>, тупнути ніжною – <i>та</i>; - ходити у колоні по одному, вимовляючи <i>тутуту</i>, приставити ніжку – <i>ту</i>; - один за одним тихо на носках по колу під тихі удари барабану, вимовляючи <i>папапа (тата)</i>, високо піднімаючи коліна під голосні удари – <i>ПАПАПА (ТАТАТА)</i>; - хитатися з сторони в сторону, зображуючи ведмедика, промовляючи <i>то__то__то__</i>, тупати однією ногою – <i>то то то</i>; - зображення великого та маленького ведмедика: великий ведмедик іде повільно - А-А-А (низький голос), маленький біжить – <i>а-а-а</i> (високий голос).
<p>Бігання</p>	<p>Розвивати фізичні якості. Розвивати навички орієнтуватися у відстані на основі зорового сприймання. Привчати виконувати вправи за словесною інструкцією. Розвивати зорове, слухо-</p>	<p>Вироблення вміння бігати у рівномірному темпі за показом та самостійно з використанням звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «зграйкою» до вихователя; - «зграйкою» до протилежної стінки за вихователем та самостійно; - групою вздовж зали до протилежної стінки за вихователем та самостійно;

	<p>зорове сприймання мовлення. Засвоювати слова-команди подані усно, усно-дактильно та на табличках. Навчати називати дії (спряжено з педагогом), за відсутності мовлення звуконаслідуванням, складоритмом. Розвивати увагу, уяву, образну, рухову пам'ять. Розвивати навички виконувати рухи в супроводі звукових сигналів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - групою до протилежної стінки з переступанням через канат за вихователем та самотійно (потім через уявний канат); - невеликими групами, всією групою в одному напрямі; - у колоні по одному; - один за одним по прямій, по колу за вихователем та самотійно; - один за одним вздовж зали до протилежної стінки за вихователем та самотійно; - один за одним вздовж канату за вихователем та самотійно; - один за одним вздовж канату по колу за вихователем та самотійно; - на носках; - на носках по прямій доріжці (ширина 25-30 см); - в заданому напрямку (до іграшки, до вихователя); - один за одним зі зміною напрямку за вихователем; - «змійкою» за вихователем (оббігаючи предмети, що стоять на підлозі); - в різних напрямках, не натикаючись одне на одного; - за м'ячем, кинутим вихователем та повернення його в руки вихователю; - із зупинками та присіданням по закінченні звукових сигналів за вихователем та самотійно. <p>Безперервне бігання в середньому темпі в межах 20-30 с., у повільному темпі – 50-60 с. Навчання розуміння словесних команд «іди», «біжи», «стій», поданих усно, усно-дактильно та на табличках, запам'ятання та</p>
--	--	---

		відтворення ритму цих слів: <i>ТА</i> (іди), <i>таТА</i> (біжи), <i>ТА</i> (іди).
Стрибання	<p>Розвивати навички діяти разом, наслідуючи дії вихователя.</p> <p>Навчати співвідносити м'язові зусилля з вимогою вихователя.</p> <p>Навчати зберігати одну домінанту протягом тривалого часу та відтворювати поодинокі рухи з пам'яті.</p> <p>Розвивати фізичні якості.</p> <p>Розвивати розумову діяльність в процесі виконання фізичних вправ.</p> <p>Розвивати уяву, зосередженість, образну, словесну пам'ять, слухове і слухо-зорове сприймання.</p> <p>Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p> <p>Активізувати вживання прийменників, прислівників.</p> <p>Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з</p>	<p>Оволодіння культурою виконання основних рухів.</p> <p>Мовленнєвий супровід педагогом своїх дій та дитини (дітей) з виділенням слів «в», «через», «вперед», «від» тощо.</p> <p>Формування вміння підстрибувати на носках за наслідуванням дій вихователя, за показом зі страховкою та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на обох ногах на місці, руки на поясі; - на одній нозі (намагання); - на місці, з поворотом при положенні рук на поясі; - на місці, намагаючись дістати предмет (кулька, брязкальце), підвішений вище від піднятих угору рук дитини на 5-10 см. <p>Формування вміння стрибати на носках за наслідуванням дій вихователя, за показом зі страховкою та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на обох ногах з невеликим просуванням уперед всередину кола, повернення на місце кроками назад, руки в сторони; - на обох ногах, просуваючись уперед (відстань 1,0-1,5 м); - в довжину з місця (на початку 15-20 см, поступово до кінця року збільшуючи до 45-50 см); - в глибину з приземленням в зазначеному місці: з двох стрічок роблять «стежку» шириною 20 см, кладуть її на відстані 50 см від куба (висотою 15-20 см) або гімнастичної лави, з якої виконуватиметься стрибок, і пропонують дітям точно приземлитися на «стежку». <p>Формування вміння зістрибувати за показом зі страховкою, за</p>

	<p>руховими вправами. Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.</p>	<p>допомогою вихователя та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з дошки (а потім з уявної дошки), покладеної на підлогу; - з похилої дошки (10-15 см), тримаючись за руку дорослого; - з піднятого краю дошки (висота 5-10 см), тримаючись за руку дорослого; - з лави на напівзігнутих ногах, тримаючись за руку вихователя (висота 20-25 см). <p>Формування вміння перестрибувати реальні та уявні предмети за наслідуванням дій вихователя та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через канат, мотузку, покладену на підлогу; - через мотузку, натягнуту над підлогою (висота 5 см, 10 см); - через «струмочок» з двох паралельних ліній (ширина між ними 20-25 см); - через невисокі (5-8 см) предмети; - з кола в коло (обручі). <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад,</p> <ul style="list-style-type: none"> - на місці, промовляючи <i>тотото</i>, стрибнути вперед – <i>то</i>; - імітаційне, як м'ячик, зайчик (з демонстрацією іграшки, погладжування її дітьми, називання (словом, звуконаслідуванням, складоритмом <i>Тата</i>); - імітаційне зображення великого та маленького зайчика: маленький зайчик виконує невеликі присідання – <i>а-а-а</i> (високий голос), великий зайчик – стрибки – А-А-А (низький
--	---	---

		голос).
<p>Кочення, кидання, ловіння</p>	<p>Розвивати навички виконувати дії за наслідуванням, за показом або разом з вихователем та самостійно. Навчати виконувати рухи в супроводі звукових сигналів. Розвивати зорове, слухозорове сприймання та слухову увагу. Розвивати навички виконувати дії з реальними та уявними предметами. Розвивати окомір, точність рухів, зосередженість. Навчати узгоджувати рухи очей з рухами кисті руки та пальців. Розвивати м'язове (мускульносуглобове) чуття. Відтворювати за педагогом назви дій (словом, звуконаслідуванням, складоритмом), які дитина виконує, вже виконала. Розвивати образну та</p>	<p>Формування навичок відштовхування дитиною від себе м'яча або кульки в заданому напрямку (кочення):</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'яча один одному, сидячи в парах (відстань між дітьми 50-70 см); - м'яча педагогом по черзі кожній дитині, стоячи, та повернення його (м'яча) у зворотному напрямку (відстань для прокачування м'яча поступово збільшується від 1 до 2 м). - м'яча у ворота (ширина 60-50 см, з відстані 50 см, потім 1,0 м). - м'яча, кульки (діаметром 20-25 см) від вихователя і назад з положення навпочіпки (відстань 1,0-2,0 м). <p>Формування навичок кидання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'яча вихователю обома руками зручним для дитини способом та ловіння від нього, сидячи, пізніше – стоячи, з близької відстані; - маленького м'яча уперед однією (правою і лівою) рукою зручним для дитини способом; - середнього м'яча (діаметр 15-20 см) один одному стоячи з відстані 1,0 м; - м'яча обома руками від грудей та знизу в корзину, що стоїть на підлозі на відстані до 40 см; - предметів (м'яч, торбинка з піском масою 100 г) у горизонтальну ціль (ящик, обруч) правою та лівою руками (почергово) з відстані до 1,0 м; - м'яча в предмети (кубик, кеглю) з відстані 1-1,5 м (влучання); - м'яча у вертикальну ціль з відстані 30 см, потім 50 см, 70 см і

	<p>словесно-логічну пам'ять. Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p>	<p>1,0 м двома руками та кожною рукою по черзі; - предметів правою та лівою руками у вертикальну ціль (висота центру мішені 1,2 м над підлогою); - предметів (м'яч, торбинки з піском) правою та лівою руками на дальність (наприкінці року 2-3 м). Удосконалення навички передавання одного середнього або двох маленьких м'ячів один одному по ряду, сидячи. Супровід дій мовленням (маленький м'яч, більший м'яч тощо). Формування навички ловіння: - м'яча, кинутого вихователем, стоячи (відстань 0,5-1,0 м); - м'яча, підкинутого вгору над головою на 0,5 м, обома руками. Відштовхування двома руками великого м'яча, підвішеного в сітці: дитина стоїть, вихователь тримає сітку з м'ячем на рівні обличчя дитини на відстані 25-30 см. Намагання спіймати м'яч після кидка його об землю чи підлогу (двічі-тричі підряд). Перекидання м'яча через мотузку, натягнуту на рівні грудей дитини (відстань 1-1,5 м), супроводжуючи дії мовленням («Я кидаю, перекидаю м'яч») Спряжене називання (з педагогом) дій, які дитина виконує, вже виконала (за відсутності мовлення звуконаслідуванням, складоритмом). Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, - сидячи на підлозі, кидання м'яча об підлогу, вимовляючи <i>папапа</i>, витягнути руки з м'ячем вперед – <i>па</i>;</p>
--	---	--

		<p>- сидячи на підлозі, крутити м'яч рукою на підлозі, вимовляючи <i>о</i> ____, кидати м'яч вперед, вимовляючи – <i>о</i> або <i>па</i>;</p> <p>- сидячи на підлозі, ударяння м'яча об підлогу, вимовляючи ненаголошений склад – <i>та</i>, витягання рук з м'ячем вперед на наголошений склад – <i>ТА</i> (<i>ТАта, таТА, татаТА, ТАтата, таТАта</i>).</p> <p>Відтворення 2-3-х і більше дій з пам'яті.</p>
<p>Повзання, лазіння, перелізання</p>	<p>Навчати відтворювати збережені уявлення. Називати дії спряжено з педагогом, самостійно з пам'яті. Навчати розуміти схематичні зображення (пиктограми) дій. Навчати відображати (виконувати) рухи (дії) за пиктограмами. Розвивати загальну моторику та координацію рухів. Розвивати уяву, зорове та слухо-зорове сприймання, словесну пам'ять. Формувати словниковий запас у зв'язку з називанням дій, які дитина виконує. Розвивати у дитини просторові</p>	<p>Удосконалення навички повзання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по килимовій доріжці на колінах і ліктях (за показом педагога, а потім за пиктограмами); - по дошці, покладеній на підлогу (ширина 40-30 см); - по похилій дошці (висота 35-30 см); - в упорі стоячи на підлозі або на гімнастичній лаві: дитина спирається на носки, а руками – на кисті (як «ведмедик»), утворюючи дугу.; - з підлізанням під мотузку, дугу (висота 50-40 см) з положення навпочіпки та в упорі, стоячи на колінах, спираючись кистями рук об підлогу; - по прямій між розставленими предметами (кульки, кеглі); - навколо розставлених предметів; - по гімнастичній лаві в упорі, стоячи на колінах, спираючись кистями рук. <p>Формування навички лазіння по гімнастичній стінці, похилій драбинці, не пропускаючи щаблів, приставним кроком. Розуміння дитиною техніки пролізання (використовуючи реальні та уявні предмети):</p>

	<p>відношення між предметами. Розвивати умовні рефлекси. Збагачувати руховий досвід дитини, орієнтуючись на її індивідуальні особливості та можливості. Формувати рухові навички. Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.</p>	<p>- напівприсівши, під мотузкою, дугою (висота 50-40 см), не торкаючись руками підлоги; - в обруч прямо (грудьми вперед), лівим та правим боком. Формування вміння перелітання (через реальні та уявні предмети): - через колоду, що лежить на землі; - через 2 лави, котрі стоять паралельно на відстані 1-1,5 м одна від одної. Поєднання вправ з повзання з рухами, які сприяють випрямленню тулуба, наприклад, після повзання під дугу встати, підняти руки через сторони вгору й сплеснути в долоні над головою або підстрибнути на обох ногах. Спряжене називання (з педагогом) дій, які дитина виконує «повзу», «лізу» тощо (за відсутності мовлення звуконаслідуванням, складоритмом), запам'ятання та відтворення ритму цих слів: таТА (повзу), ТАта (лізу). Відтворення 2-3 і більше дій з пам'яті. Активізація вживання прийменників «під», «по» тощо.</p>
<p>Формування рівноваги</p>	<p>Розвивати вестибулярний апарат, м'язові почуття. Розвивати наочно-дійове мислення. Навчати називати дії спряжено з педагогом. Забезпечувати засвоєння (повторення) слів-команд</p>	<p>Удосконалення навички ходіння (з використанням реальних та уявних предметів): - по доріжці, викладеній з канату (ширина 30-25 см); - по вузькій доріжці, викладеній з канату (ширина 20-25 см); - по доріжці, обмеженій брусками з будівельного матеріалу (довжина доріжки 2 м, ширина 25 см, поступово доводячи ширину до 15 см); - між двома проведеними на землі (підлозі) лініями, не</p>

	<p>через запам'ятання складоритму, звуконаслідувань, точної вимови.</p> <p>Розвивати статичні відчуття. Розвивати уяву, слухову увагу, рухову, образну пам'ять. Розвивати координацію рухів. Навчати виконувати рухи (дії) за показом та самостійно в супроводі звукових сигналів.</p> <p>Розвивати фізичні якості. Розвивати розумову діяльність в процесі виконання фізичних вправ. Удосконалювати руховий аналізатор. Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.</p>	<p>наступаючи на них (відстань між ними 20-15 см);</p> <ul style="list-style-type: none"> - по ребристій доріжці; - по звивистій доріжці; - по звивистій доріжці з киданням м'яча в корзину в кінці шляху (відстань до корзини 50 см); - по прямій лінії, накресленій на підлозі, з мішечком (з піском) на голові, руки в сторони; - по звивистій лінії, накресленій на підлозі; - по звивистому шнурку, покладеному на підлогу; - по мотузці, покладеній прямо і по колу, приставляючи п'яту однієї ноги до носка іншої; - по широкій дошці (ширина 30-35 см), покладеній на підлогу, не тримаючись один за одного, зістрибуючи на носочки; - по дошці (ширина 20 см), покладеній на землю; - по дошці, покладеній похило (висота піднятого кінця дошки 10-15 см) (зі страховкою); - по широкій дошці, піднятій на висоту на 10 см, потім на 15 см і 20 см, не тримаючись один за одного, зістрибуючи на носочки, тримаючись за руку дорослого; - по гімнастичній лаві (висота 20-25 см), з рухами рук (у сторони, вгору), повертаючись в обидва боки; - з цеглинки на цеглинку (бруски з будівельного матеріалу), тримаючись за руку вихователя (відстань між цеглинками 10 см). <p>Оволодіння навичками піднімання на носки і знову опускатися на всю ступню.</p>
--	--	---

		<p>Формування навички переступання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через шнур або палицю, покладену на висоті 5см, потім 10 і 15 см; - через палиці, покладені на підлогу паралельно одна одній на відстані 15 см одна від одної з чергуванням ніг. <p>Намагання робити «ластівку» (стоячи на одній нозі, другу відводячи назад).</p> <p>Кружляння на місці з наступним присіданням.</p> <p>Спряжене називання (з педагогом) дій (за відсутності мовлення звуконаслідуванням, складоритмом), запам'ятання та відтворення ритму цих слів.</p>
<p>Формування правильної постави</p>	<p>Розвивати статичні відчуття. Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій. Збагачувати словник назвами дій, поданий усно, усно-дактильно та на табличках. Удосконалювати руховий аналізатор. Розвивати фізичні якості: спритність, гнучкість. Розвивати зосередженість, увагу, рухову пам'ять, наочно-дійове мислення.</p>	<p>Підтягування тулуба по лаві або похилій дошці двома руками, лежачи на животі (висота піднятого краю дошки – 20-25 см).</p> <p>Формування вміння кочення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середнього м'яча, лежачи на животі; - м'яча до стінки, лежачи на животі; - м'яча до вихователя, лежачи на животі (відстань 50-70 см); - м'яча один одному, лежачи на животі, обличчям один до одного (відстань 50-70 см); - канату стопами, сидячи. <p>Топтання на канаті стопами, сидячи та стоячи поперек канату.</p> <p>Ходіння боком приставними кроками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по нижній рейці гімнастичної стінки (притримуючись за верхню рейку), - по канату, що лежить на підлозі. <p>Оволодіння складоритмами слів, наприклад: м'яч – <i>ТА</i>, лава –</p>

		<i>Тата</i> , коти – <i>таТА</i> тощо. Слухо-зорове сприймання та розуміння мовленнєвого матеріалу.
Загальнорозвивальні рухи		
Вправи для рук і плечового пояса	<p>Формувати спряжені рухи дітей з вихователем.</p> <p>Навчати самостійно виконувати словесні інструкції дорослого, подані усно, усно-дактильно та на табличках.</p> <p>Навчати відтворювати рухи з пам'яті.</p> <p>Супроводжувати рухи рахунком до 2-х, 3-х, 4-х.</p> <p>Навчати розуміти часові послідовності (спочатку, потім).</p> <p>Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p> <p>Навчати відображати (виконувати) рухи (дії) за піктограмами.</p> <p>Навчати розуміти схематичні зображення (піктограми) дій.</p>	<p>Супроводження рухів рахунком до 2-х, 3-х, 4-х, запам'ятанням та відтворенням ритму цих слів: <i>таТА</i> – один, <i>ТА</i> – два, <i>ТА</i> – три, <i>таТАта</i> – чотири. Мовленнєвий супровід дій.</p> <p>Засвоєння прислівників, їх слухо-зорове сприймання в процесі виконання команд (вліво-вправо, вперед-назад, вгору-вниз).</p> <p>Навчання розуміння словесних команд «вперед», «вгору», «вниз», поданих усно, усно-дактильно та на табличках.</p> <p>Удосконалення рухів головою: повороти праворуч-ліворуч, нахили вперед-назад.</p> <p>Формування одночасних рухів руками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вперед-у сторони-вгору-до плечей-на пояс-вниз (за показом педагога, а потім за піктограмами); - вперед-у сторони, повертаючи їх долонями вгору, вгору-до плечей-на пояс-вниз (за показом педагога, а потім за піктограмами); - на пояс-в сторони-вгору-вниз по черзі (спочатку одну, потім — другу, обидві разом); - кругові рухи зігнутих перед грудьми рук («пропелер»); - обертальні рухи прямими руками вперед і назад; - руки вперед-у сторони, піднімати й опускати кисті, шевеління пальцями, руки вниз. <p>Перекладання предмета з однієї руки в іншу перед собою, за спиною, над головою.</p>

	<p>Розвивати наочно-дійове мислення, рухову, словесну пам'ять.</p> <p>Розвивати ритмічність рухів.</p> <p>Розвивати дрібну моторику.</p> <p>Розвивати образну та словесно-логічну пам'ять.</p> <p>Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами.</p>	<p>Стискання пальців рук у кулаки та розтискання.</p> <p>Перехресні широкі розмахування руками над головою (за показом педагога, а потім за піктограмами).</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад,</p> <ul style="list-style-type: none"> - плескати в долоні перед собою, промовляючи <i>nanana</i> і ховати руки за спину – <i>na</i>; - обертальні рухи кистями рук над головою з вимовлянням <i>ляляляля</i>, руки на пояс, нахили тулуба в сторони – <i>ля ля ля</i>; - сидячи або стоячи, плескати в долоні, вимовляючи ненаголошений склад – <i>na</i>, плескати по ногах на наголошений склад – <i>ПА</i> (<i>ПАпа, naПА, ПАпапа, naПАпа, папаПА</i>). <p>Відтворення з пам'яті 2-3-х і більше дій, називання їх у логічній послідовності.</p>
<p>Вправи для ніг</p>	<p>Навчати дитину розуміти техніку виконання запропонованих вправ.</p> <p>Розвивати рухову, образну пам'ять, слухову увагу, уяву.</p> <p>Розвивати навички ритмічного і координованого виконання гімнастичних вправ.</p> <p>Розвивати навички відтворення рухів.</p> <p>Розвивати фізичні якості.</p> <p>Удосконалювати руховий</p>	<p>Виставляння ноги на носок уперед, назад, убік.</p> <p>Присідання, піднімаючи руки вперед, спираючись руками об коліна, обхоплюючи коліна руками і пригинаючи голову.</p> <p>Захоплювання, сидячи, ступнями ніг м'яча, мішечка з піском.</p> <p>Пересування по палиці, валику (діаметр 6-8 см) приставними кроками в бік, спираючись на середину ступні.</p> <p>Повороти навкруги (переступанням) с наступним присіданням та опусканням рук вниз, з випрямленням – руки вгору.</p> <p>Притупування двома ногами.</p> <p>Плескання в долоні з одночасним притупуванням ногами.</p> <p>Виконання двох-трьох напівприсідань підряд.</p> <p>Вставання навшпиньки.</p>

	аналізатор.	Мовленнєвий супровід дій педагогом, по можливості й дітьми.
Вправи для тулуба	<p>Навчати запам'ятовувати окремі елементи руху.</p> <p>Навчати відтворювати рухи з пам'яті.</p> <p>Навчати порівнювати програму руху з його фізичним виконанням.</p> <p>Формувати вміння відтворення рухів (дій).</p> <p>Розвивати уяву, зосередженість, спостережливість, увагу, рухову, словесну пам'ять, зорове і слухо-зорове сприймання.</p> <p>Розвивати спритність, гнучкість, витривалість.</p> <p>Розвивати вольові якості, різноманітні емоційні прояви.</p>	<p>Виконання дій з пам'яті, дотримуючись заданої послідовності.</p> <p>Слухо-зорове сприймання та відтворення окремих елементів.</p> <p>Повертання тулуба вправо, вліво, піднімаючи руки вперед.</p> <p>Передавання один одному м'яча над головою (назад і вперед).</p> <p>Сидячи, повернутися й покласти предмет позаду себе, повернутися, взяти предмет.</p> <p>Нахилення тулуба вперед, сидячи.</p> <p>Нахилення тулуба вперед та в сторони, стоячи на колінах.</p> <p>Одночасне піднімання двох ніг вгору; лежачи на спині.</p> <p>Рухання ногами, ніби їдеш на велосипеді, лежачи на спині.</p> <p>Згинання й розгинання ніг (по одній і разом), лежачи на животі.</p> <p>Перевертання зі спини на живіт і навпаки.</p> <p>Прогинання й піднімання плечей, розводячи руки в сторони, лежачи на животі.</p> <p>В упорі сидячи, підтягти до себе ноги, складаючи їх калачиком, витягнути.</p> <p>В упорі сидячи, піднімати по черзі ноги вгору і класти їх одна на іншу (праву на ліву і навпаки).</p> <p>В упорі сидячи, підтягти по черзі ноги до себе, обхопити коліна руками.</p>
Вправи з предметами	<p>Навчати виконувати дії з реальними та уявними предметами за словесною інструкцією.</p> <p>Навчати узгоджувати рухи</p>	<p>Формування вміння виконувати вправи з прапорцем (з II півріччя з двома прапорцями) за наслідуванням дій вихователя разом з вихователем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - одночасні рухи рук вгору-вниз, в сторони-вниз, вперед-вниз; - одночасні рухи рук вперед-вгору-в сторони-вниз;

	<p>очей з рухами кисті руки та пальців. Розвивати вміння діяти разом, наслідуючи дії вихователя. Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами. Розвивати зосередженість, увагу, рухову, словесну пам'ять. Розвивати образну пам'ять.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - почергові рухи руками вгору над головою; - перехресні широкі розмахування вгорі над головою, внизу перед собою; - розмахування прапорцями вгорі, внизу; - присідання з опусканням прапорців на підлогу; - переступання через прапорці, покладені на підлогу (вперед та назад); - ходіння один за одним з прапорцями перед собою в зігнутих руках, з розмахуванням прапорців, руки вниз. <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, сидячи на підлозі, стукати прапорцями об підлогу, промовляючи <i>папапа</i>, витягнути руки вперед – <i>па</i>. Відтворення послідовності рухів з пам'яті.</p>
<p>Шикування і перешикування</p>	<p>Розвивати просторову орієнтацію. Розвивати зосередженість, увагу, рухову, образну пам'ять, зорове та слухо-зорове сприймання. Розвивати узгодженість рухів у колективі.</p>	<p>Шикування невеликими групами і всією групою за допомогою вихователя без рівняння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в шеренгу; - в колону один за одним, незалежно від зросту; - у колону по два (в пари); - вздовж канату (мотузки), покладеного на підлогу самостійно; - один за одним, тримаючись рукою за мотузку; - в коло; <p>Крокування на місці, з промовлянням <i>тата</i>, підстрибнути – <i>та</i>. Супроводження діяльності педагога та дітей мовленням.</p>

Рухливі ігри та ігрові вправи		
Ігри з ходьбою, бігом, рівновагою	Розвивати уяву, закладати основи ігрової діяльності. Розвивати швидкість, спритність, витривалість.	«Біжіть до мене», «Пташка і пташенята», «Миші та кіт», «Конячки», «Дожди мене». Емоційний та мовленнєвий супровід ігор, наприклад, «О-о-о! Оля тут...» (за потребою, стимульованою педагогом).
Ігри з повзанням і лазінням	Удосконалювати рухову реакцію.	«Кішка і кошенята», «Бджілка».
Ігри з киданням та ловінням м'яча	Розвивати комплекс психофізіологічних функцій.	«Влучити в коло», «Підкинь м'яч вище», «Хто далі кине м'яч?»
Ігри із стрибками	Формувати рухові навички.	«Жабки», «Горобці-стрибунці», «Горобчики і кіт».
Ігри на орієнтування в просторі	Розвивати навички сприймання та переробки інформації.	«Знайди свій будинок», «Відгадай, хто кричить», «Знайди свій колір».
Вправи спортивного характеру	Розвивати сенсомоторні реакції.	Катання на санчатах, їзда на триколісному велосипеді, гойдання на гойдалці, рухи для плавання.

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- з інтересом та бажанням входить до спортивної зали, дивиться на дорослого, шикуються в шеренгу, орієнтується на опору – стінку, мотузку, палицю, кубик;
- виконує рухи спряжено, за показом, за звуковим сигналом, частково за словесною інструкцією;
- шикуються в шеренгу, в колону по одному, стає в ряд;
- ходить один за одним, на носках, на п'ятах, зі зміною положення рук; бігає один за одним;
- пересувається зі зміною темпу (ходіння – біг – ходіння);
- підстрибує на місці на носках;
- кидає м'яч в ціль двома руками; ловить м'яч середнього розміру;
- повзає по лаві; перелазить через лаву; проповзає під дугою.

Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини

Четвертий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Я у світі людей		
<p>Пізнання оточуючих людей</p>	<p>Формувати доброзичливе ставлення до людей, вміння спілкуватися.</p> <p>Розвивати слухо-зорове сприймання, довільну увагу, словесно-образну пам'ять, словесне мислення.</p> <p>Спонукаати дітей використовувати при спілкуванні активний словник.</p> <p>Знайомити з професіями людини.</p> <p>Познайомити дітей з професіями людей, що працюють в дитячому садку.</p> <p>Розрізняти стать людей.</p>	<p>Ідентифікація себе серед інших людей (Я, Ти). Формування власного Я.</p> <p>Впізнавання фотографій з дітьми з групи, з педагогами, робітниками садочку, з самим собою. Сприяння дізнаватися імена та називати дітей групи й працівників групи, використовуючи складоритм словосполучень: ТАта ТАта – <i>тьотя Оля</i>. Спряжене, за наслідуванням та самостійне (з пам'яті) проговорювання мовленнєвого матеріалу з багаторазовим повторенням його з метою подолання артикуляційних труднощів та якісного його засвоєння.</p> <p>Знаходження та вказування об'єкта (предмета) за його слухозоровим, слуховим сприйманням (з наслідуванням артикуляційних рухів мовця).</p> <p>Співвіднесення фотографій з реальними людьми, впізнавання їх серед інших фото. Розповідь дітей про оточуючих людей усіма можливими мовленнєвими засобами.</p> <p>Активізація спілкування в природних умовах. Спонукування дітей користуватися при спілкуванні усним мовленням.</p> <p>Підтримування всіх випадків звертання дітей один до одного, до дорослого.</p>

		<p>Ознайомлення з професіями людей в дитячому садку (вчитель, вихователь, няня, лікар, кухар, двірник, шофер). Спостереження за їхньою діяльністю в робочий час. Впізнавання людей названих професій за зображеннями на картинках і фотографіях. Залучення дітей до самостійного промовляння знайомих слів, фраз. Розрізнення статі людей: дядько, тітка, хлопчик, дівчинка (засвоєння складоритму слів): ТАта – хлопчик, тітка, дядя; ТАтата – дівчинка. Встановлення асоціативних зв'язків між словами (Тьотя яка? добра, красива; Мама чия? моя тощо).</p>
<p>Моделювання уявлень про сім'ю</p>	<p>Формувати знання про членів родини. Виховувати повагу до батьків. Заохочувати дітей розповідати про свою сім'ю. Підтримувати біологічно-емоційний зв'язок дитини і батьків.</p>	<p>Вилучання фотографій членів родини (мама, тато, бабуся, дідусь) серед фото з незнайомими людьми. Називання членів сім'ї повільно з увагою на правильне вимовляння, а далі швидко з метою подолання артикуляційних труднощів. Ознайомлення з діями дорослих і дітей в сім'ї (миє, прибирає, готує). Стимулювання до спільної діяльності дорослого і дитини в сім'ї (з мамою готує, прибирає; з татом ремонтує, прибирає, майструє тощо). Відтворення дій дорослого з пам'яті, з опорою на піктограми та без такої опори; використання даного досвіду у сюжетно-рольовій грі у дитячому садку. Заохочення дитини до розповіді (спряженої, відображеної, самостійної) про ці дії: <i>Будемо грати. Ти тато. Ти мама. Мама готує. Тато сидить. Йдемо гуляти. Машина везе. Вітя спить.</i> Використання природного матеріалу для створення</p>

		<p>подарунків для членів родини. Запам'ятання та відтворення послідовності дій, їх називання на доступному мовленнєвому рівні.</p>
<p>Засвоєння частин тіла та обличчя людини</p>	<p>Розвивати уміння тактильно-зорового обстеження тіла і обличчя людини (дитини). Розвивати уміння співвідносити частину тіла й обличчя близької людини з малюнком. Формувати уміння порівнювати та знаходити відмінне у близьких людей, дітей групи. Обстежувати себе перед дзеркалом. Формувати аналітико-синтетичне сприймання, розвивати образну пам'ять, словесне мовлення.</p>	<p>Навчання обстежувати тіло й обличчя іншої людини, супроводжуючи дії мовленням (ТАта – руки, ноги, пальці спина; таТА – живіт; таТАта - обличчя), татаТА – голова. Удосконалення знань про різні частини тіла і обличчя людини: пальці, руки, ноги, шия, голова, лоб, живіт, спина, очі, рот, зуби, ніс, вуха, волосся. Формування вміння показувати, розрізнявати, порівнювати різні частини тіла і обличчя спряжено, за наслідуванням дій педагога на людині, малюнку, собі. Розглядання свого відображення у дзеркалі, називання частин тіла і обличчя. Активізування до розповіді про себе з вживання слів, які характеризують зовнішність свою та іншої людини (сині очі, довге волосся, маленький зріст тощо). Слухо-зорове, слухове сприймання мовлення дорослого. Сприймання і розуміння різного емоційного стану людини: веселий, добрий, сумний, злий. Називання станів дітей та дорослих в реальній ситуації та зображених на фото. Формування у дітей зорових образів слів. Глобальне сприймання і розуміння значення слів, словосполучень, їхнього складоритму (на табличках): <i>Покажи у ляльки ніс. Покажи у мене руки. Покажи свої вуха.</i> Знаходження слова, фрази за складоритмом, відтворення з пам'яті цього мовленнєвого матеріалу.</p>

<p>Виховання культурно-гігієнічних навичок</p>	<p>Заохочувати до культурно-гігієнічним навичок. Мотивувати до охайності і порядку. Забезпечувати засвоєння послідовних умінь. Відтворювати послідовність дій за вихователем, за піктограмами, самостійно. Привчати омовлювати дії дорослого та свої. Знайомити з працею дорослих в дитячому садку.</p>	<p>Формування навичок поведінки у туалетній кімнаті: дитина закочує рукава; самостійно миє руки, обличчя, використовує мило (самостійне проговорювання – вода, мило, ніс тощо). Витирається рушником, знає його місце, знає свій рушник. Стимулювання педагогом засвоювати складоритми слів, словосполучень, простих речень: <i>Помий. Витри. Помий рот, руки, обличчя</i> тощо. Спостереження за одяганням, роздяганням подруги, товариша. Відтворення (імітування) послідовності їхніх дій, називання їх, засвоєння та відтворення складоритму слів, словосполучень, речень. Самостійне одягання-роздягання та відтворення послідовності власних дій, їх «омовлення», замальовування у вигляді примітивних піктограм. Розуміння логічної послідовності своїх дій. Проговорювання слів за складоритмом – ТАта – чисто, брудно; таТАта – красиво. Розуміння функціонального призначення предметів одягу і взуття дитини. Доглядання за власним одягом і взуттям. Порівняння одягу і взуття для дітей і дорослих (ляльок) – домашній одяг і вуличний. Розглядання зразків одягу на фотографіях, картинках, ілюстраціях (журналах тощо). Називання зразків одягу і взуття. Вживання фраз на основі складоритму типу: ТАта таТАта таТА. – <i>Мама купила штани. татаТА Тата – Одягни куртку. ТА таТА? – Де пальто? Чия хустка? Пальто в шафі. Це кофта Каті.</i> Навчання поведінки за столом. Мовленнєвий супровід: <i>поклади ложку, постав чашку, поклади на стіл, прибери</i></p>
---	--	--

		<p><i>чашку, тарілку, ложку</i> тощо. Мовленнєвий матеріал діти проговорюють за вихователем спряжено, відображено і самостійно (з пам'яті). Залучення до формування навичок сервірування столу.</p> <p>Викликання почуття задоволення у дитини від чистоти і порядку в груповій кімнаті, в домі, на вулиці. Активізація спілкування в процесі спільної діяльності дорослого і дитини, дитини і дитини. Оволодіння складоритмом слів, словосполучень, речень. Відтворення з пам'яті складоритмів мовленнєвого матеріалу. Слухо-зорове сприймання мовлення дорослого (дитини), намагаючись артикулювати спряжено з дорослим, його відтворення з пам'яті, передавання цього мовлення складоритмом.</p> <p>Звертання за допомогою до дорослого, до друзів.</p>
<p>Заохочення до самостійності та працелюбності</p>	<p>Проводити з дітьми організовані спостереження за діяльністю людей. Забезпечувати активну участь в діяльності дорослого та формувати операційні вміння. Формувати поетапність спільних із дорослим дій. Формувати поетапність дій за піктограмами (що було, що робив?) та навчання</p>	<p>Спостереження за діяльністю педагога, вихователя, няні лікаря, кухаря, двірника, шофера. Вироблення алгоритму дій: спряжено з дорослим, за малюнком, піктограмою, самостійно. Фіксування та відтворення послідовності дій дорослих, їх «омовлення» на доступному рівні. Засвоєння складоритму цього мовленнєвого матеріалу, відтворення на його основі мовлення (складоритм важливо запам'ятати й тоді вже відтворювати слова, фрази, словосполучення). Використання досвіду спостереження за діяльністю та його «омовлення» в ігровій діяльності. Надання посильної для дитини допомоги в цій діяльності.</p> <p>Організація у II півріччі чергування за графіком: допомога</p>

	<p>планування (що буду робити?- на добре знайомих операціях, які були засвоєні раніше, наприклад тема «одягання-роздягання»). Формувати алгоритм дій в різних громадських установах (магазин, лікарня). Виховувати шанобливе ставлення до роботи людей. Ознайомлювати з матеріалами та інструментами, їхнім застосуванням. Розвивати зв'язне словесне мовлення.</p>	<p>няні, допомога вихователю. Залучення дитини до прибирання групи, складання іграшок на місця, ставлення речей на своє місце тощо. Навчання мити листя кімнатних рослин; доглядати, годувати птахів та інших невеликих тварин, акваріумних рибок; мити годівнички, напувалки. «Омовлення діяльності», обстеження предметів та називання їх в цілому та подетально. Спостереження і наслідування дій у прибиранні листя, снігу, бруду на території садочка, висіванні насіння овочів, декоративних квітів, зернових; саджанні коренеплодів. Стимулювання педагогом засвоєння дітьми складоритму слів, простих речень: таТАта. ТА таТАта. ТА таТАта. – <i>Черговий Чергова. Ти черговий. Я черговий. Я чергова, ти чергова.</i> Розглядання та тактильно-зорове обстеження різних виробів з паперу, картону, вати, тканини, шкіри, глини, дерева. Визначення матеріалів, з яких вони зроблені, та інструментів, які використовувались при їх виготовленні (ножиці, пензлик, ніж, молоток тощо). Знаходження серед навколишніх предметів тих, які зроблені з одного матеріалу. Спостереження за роботою дорослих, як вони використовують різні інструменти (голка, в'язальні спиці, ніж, ножиці, молоток, викрутка, ручка, олівець, щітка тощо). Імітація дій та їх «омовлення»: як підмітати підлогу, мити посуд, забивати цвях тощо. Наслідування мовлення дорослого, супроводження власних дій мовленням. Слухо-зорове сприймання мовлення, передача</p>
--	---	---

		його складоритмом (спільно з дорослим, запам'янання складоритму та самостійне відтворення мовленнєвого матеріалу на основі складоритму, що утримується в пам'яті). Спілкування в процесі діяльності, активізація спілкування в сюжетно-рольових іграх.
Оточуючі предмети, речі		
Орієнтування в навколишньому середовищі	<p>Розвивати просторове сприймання.</p> <p>Продовжувати розвивати уміння орієнтуватися в дитячому садку.</p> <p>Ознайомити з будівлями побутового і культурного призначення (магазини, аптеки, кінотеатри тощо).</p> <p>Ознайомити з транспортними засобами.</p> <p>Розвивати сприймання простору (відстані) між предметами.</p> <p>Співвідносити вертикальне положення в просторі з його зображенням на площині.</p>	<p>Показування просторових відносин по вертикалі: зверху і знизу, вгорі і внизу. Показування відносності просторових відношень по вертикалі: один і той же предмет може бути щодо іншого предмету зверху і знизу. Поєднання сприймання просторових відношень зі словами <i>внизу, вгорі, поруч</i>.</p> <p>Засвоєння фраз типу: <i>Мишка вгорі, качка внизу, Що там? Де мишка? Де качка? Тут мишка. Там качка.</i> (Засвоєння та відтворення складоритмів цих речень. Словесне проговорювання речень на основі складоритму).</p> <p>Орієнтування в приміщенні своєї групи: де зберігається посуд, книжки, іграшки; де знаходиться спальня, туалетна кімната, їдальня, класна кімната, роздягальня. Показування дитині, що вона може знаходитися в групі в різних куточках.</p> <p>Розглядання і обстеження під керівництвом педагога устаткування приміщень та його оформлення (що на стінах висить, що на підвіконнях стоїть-лежить, що в шафах знаходиться, в ігровому кутку тощо). Глобальне сприймання, читання і розуміння слів, фраз на табличках (<i>Тут майданчик. Діти гуляють. Тут спальня. Спальня. Діти сплять</i>).</p> <p>Передавання складоритму даного матеріалу.</p>

		<p>Екскурсії вулицями біля дитячого садка. Розглядання житлових будинків, а також будівель побутового і культурного призначення (магазини, школи, аптеки, кінотеатри тощо). Активізація мовлення дитини. Стимулювання педагогом засвоєння дітьми складоритму мовленнєвого матеріалу, тренування в його вживанні та запам'ятання. Слухо-зорове сприймання мовлення.</p> <p>Спостереження за рухом транспорту відповідно до умов проживання. Розрізнення і називання (доступними для дитини звуками, складами, словами) транспортних засобів з власних спостережень, зображених на картинках, фотографіях, листівках; співвіднесення їх з іграшками та малюнками. Оволодіння складоритмом та читання слів: таАта – автобус, машина тощо. Читання фраз – <i>Подивись у вікно. Там машина тощо</i>. Відтворення з пам'яті складоритмів мовленнєвого матеріалу та на їхній основі промовляння цього матеріалу. З ІІ півріччя читання аналітичне, тобто складання фрази із знайомих слів.</p> <p>Розуміння повідомлень типу: <i>Ось вулиця. Тут будинок. Там їде машина. Там їде автобус. Де будинок? Де автобус? Де тьотя? Що це? Хто там?</i> – та використання в процесі спільної і самостійної діяльності.</p>
<p>Формування уявлень про натуральні предмети на основі їхнього дослідження</p>	<p>Розвивати уміння досліджувати знайомі та незнайомі предмети. Вчити дітей досліджувати</p>	<p>Дослідження знайомих і нових предметів (за наслідуванням, піктограмами, зразком); обстеження їх пальчиками, долоньками. Навчання досліджувати предмети обмацуванням (сприймання об'ємних предметів) та обведенням пальчиком</p>

	<p>предмет тактильно-зорово, тактильно. Вчити дітей обмацувати та обводити пальчиком предмети при дослідженні. Формувати аналітичне сприймання предметів. Формувати цілісний образ предмета. Розвивати увагу, мислення. Розвивати образну пам'ять. Розвивати вміння наслідувати діяльність, мовлення. Заохочувати групувати предмети.</p>	<p>(сприймання плоских предметів). Називання предметів та їхніх деталей. Удосконалення артикуляційних навичок при багаторазовому повторенні окремих слів та речень (тих, які часто вживаються в мовленні). Цілісне сприймання предметів з подальшим їхнім аналізом. Розглядання різних предметів, експериментування з ними, їх описування доступними засобами (зображальними жестами, мімікою, звуконаслідуванням, словами тощо). Розрізнення на слух, за табличками назв предметів (меблі, посуд, іграшки, одяг, взуття, транспорт, продукти). Стимулювання інтересу до нових предметів і явищ. Виділення предмета з групи різнорідних предметів за зображенням, за словом (дитина показує (приносить) потрібний предмет (картинку)). Впізнавання та розрізнення різних предметів у різних приміщеннях (меблі, посуд (столовий, чайний), одяг і взуття (для дітей, дорослих) та співвіднесення їх з зображеннями на фотографіях, картинках, ілюстраціях. Впізнавання знайомого предмету на дотик. Порівняння предметів після їхнього обстеження. Називання його. Відтворення його назви за складоритмом. Групування предметів за узагальнюючими ознаками (іграшки, одяг, взуття, транспорт, продукти, меблі, овочі, фрукти). Групування предметів за зразком: тварини – фрукти; посуд – одяг; одяг – взуття; меблі – тварини. Узагальнюючі слова не даються. Дії супроводжуються мовленням. Слова</p>
--	--	--

		сприймаються на слуховій, слухо-зоровій основі. Ознайомлення дітей з елементарними предметами та їхніми властивостями, що представляють небезпеку для життя і здоров'я дитини (ніж, чайник, холодне, гаряче, гостре, колоче, мокре, брудне тощо).
Формування уявлень про призначення предметів	Розвивати уявлення про устрій людського житла і предмети домашнього вжитку. Розширювати уявлення дітей про предмети, речі, їхнє призначення. Оволодівати навичками правильного користування предметами, речами. Моделювати знайоме приміщення.	Підведення до встановлення функціонального призначення предмета, його будови і матеріалу, з якого він виготовлений. Розуміння призначення меблів у різних приміщеннях дитячого садка. Розставляння моделей меблів в ігровому куточку (різні варіанти). Правильне використання посуду (для чаю, для супу, для хліба тощо). Миття і витирання посуду (справжнього і лялькового). Обстеження одягу; одягання і роздягання ляльки. Показування способів догляду за одягом (як вішають, складають, перуть, прасують одяг тощо). Обведення пальчиком або долонькою зовнішньої частини предметів, речей, рухом руки у повітрі відтворювати його форму. Розрізнення схожих предметів за їхнім призначенням, закладання умінь класифікувати предмети (посуд чайний і столовий; одяг, взуття зимове та літнє). Проведення сюжетно-рольових ігор з використанням одягу, білизни, посуду тощо. Стимулювання активного мовлення у дитини.
Збагачення уявлень про предмет та його зображення	Розвивати пам'ять, увагу, мислення. Формувати цілісне уявлення	Складання розрізної картинки з 3-4-х частин за зразком з різною конфігурацією розрізу. Відтворення цілісності образу предмета (зображеного) через

	<p>про предмет через його зображення.</p> <p>Співвідносити дії на малюнках з реальними діями.</p> <p>Зосереджувати увагу на контурі предмету.</p> <p>Групувати предмети на картинках.</p> <p>Розглядати картинки (малюнки) і описувати їх (усно, за табличками, за піктограмами).</p> <p>Формувати пізнавальну активність дитини.</p>	<p>його доповнення (лото-вкладки). Починати з 2-х лото-вкладок, збільшуючи до 6-ти.</p> <p>Упізнавання предмету за одним з його зображень (малюнок предмета спереду і ззаду). Поєднання обох малюнків в одно ціле.</p> <p>Запам'ятовування зображень (з 2-х до 6-ти). Запам'ятовування назв зображень (з 2-х до 6-ти). Гра «Лото».</p> <p>Знаходження різниці в деталях при співставленні зображень одного і того ж предмета.</p> <p>Відтворення дій з предметами за картинками, піктограмами.</p> <p>Співвіднесення дій з піктограм з реальними діями з предметами.</p> <p>Відновлення послідовності подій за серією малюнків (2-4).</p> <p>Спонування та заохочення дітей до розповіді про події на малюнках. Емоційне сприймання подій.</p> <p>Групкування картинок за зразком: тварини – одяг; одяг – взуття тощо. Узагальнюючі слова не даються.</p>
<p>Засвоєння властивостей предметів (колір, форма, величина, запах, смак).</p>	<p>Продовжувати розвивати уміння виділяти властивості предметів (колір, форму, величину, запах, смак).</p> <p>Розвивати зорове, слухове, тактильне сприймання, увагу, пам'ять, мислення.</p> <p>Зіставляти предмети за формою, величиною,</p>	<p>Вичленовування властивостей предметів (колір, форма, величина, запах, смак).</p> <p>Ознайомлення із формою, величиною, кольором овочів і фруктів. Навчання розрізняти за зовнішнім виглядом 2-3 види фруктів і овочів. Пізнання овочів і фруктів на смак, запах: смачно-несмачно, приємний запах чи неприємний. Засвоєння складоритму слів під час обстеження.</p> <p>Співвідношення натуральних об'єктів (овочів, фруктів) з їхнім зображеннями (картинки, муляжі).</p>

	<p>кольором. Розвивати уміння розрізнати овочі та фрукти.</p>	<p>Розрізнення, порівняння, зіставлення предметів, речей за їхніми властивостями: добирання предметів з однаковими властивостями, накладання їх один на інший, порівняння за формою, величиною або кольором. Поступовий перехід від тактильно-зорового сприймання до зорового сприймання об'єктів.</p>
<p>Засвоєння кольорів, їхніх назв та практичне користування ними</p>	<p>Диференціювати кольори та їхні відтінки. Здійснювати вибір кольорів за зразком. Розвивати уважність. Розвивати сприймання кольору. Продовжувати вчити дітей виділяти колір як ознаку, відволікаючись від форми, призначення, величини тощо. Формувати уміння сприймати кольори в природному середовищі.</p>	<p>Сприймання дитиною близьких кольорів: червоного, рожевого, жовтого, помаранчевого, синього, блакитного, зеленого, салатного тощо. Навчання вибору кольору надається без назви, поступово відбувається омовлення кольорів та їхніх відтінків на основі засвоєння складоритмів слів. Здійснення відстроченого вибору кольору і відтінку за зразком, за словом-назвою (з 2-3 до 6-9 кольорів). Розрізнення кольорів в різних ситуаціях. Накладання, підкладання, прикладання кольорів. Складання кольорового ряду з різних предметів. Знаходження кольорів в навколишньому: колір неба, листя, фруктів, квітів, овочів тощо. Активізування і закріплення сприймання кольору в образотворчій діяльності дітей (малювання фарбами, олівцями, фломастерами). Робота над мовленням: <i>червоний томат, зелений квадрат</i>.</p>
<p>Формування уявлень дітей про форму предметів та</p>	<p>Розвивати тактильно-зорове та слухо-зорове сприймання. Розрізняти об'ємні форми</p>	<p>Вибирання кругів, квадратів (без називання) різного кольору і різної величини за зразком. Ознайомлення з прямокутником, овалом.</p>

<p>засвоєння відповідного мовленнєвого матеріалу</p>	<p>(3-5) за зразком (незалежно від кольору і величини). Формувати уміння співвідносити плоскі та об'ємні форми. Розвивати зорове сприймання при співвіднесенні об'ємних і плоских фігур. Формувати рухове моделювання форми. Продовжувати формувати координацію руки і ока при сприйманні форми і величини предметів. Розвивати тактильне сприймання. Актуалізувати уявлення дітей про форму за словом-назвою.</p>	<p>Здійснення вибору плоских форм за об'ємним зразком і об'ємних форм за плоским зразком (співвіднесення плоскої і об'ємної форми). Тактильно-зорове, тактильне сприймання об'ємних предметів. Співвіднесення об'ємних і плоских фігур за тактильно-зоровим сприйманням: куля-круг, куб-квадрат, брусок-прямокутник. Обведення, обстеження пальчиком та рукою по контуру різних плоских фігур. Співвіднесення форм натуральних предметів з геометричною формою-еталоном в процесі практичної діяльності. Запам'ятовування форм за зразком (з 2-х різних форм). Рухове моделювання форми, що допомагає дитині керувати зором обстеження предмету. Проштовхування об'ємної фігури у відповідний отвір. Розрізнення на дотик різних за формою предметів (з 3-4) за зорово-тактильним зразком, за тактильним зразком. Обстеження, обмацування предметів, виділяючи їхні характерні ознаки. Здійснення вибору предметів на дотик за словом. Відтворення рухом руки у повітрі форми предмета. Закріплювати в слові все, що сприймається в практичній діяльності. Стимулювання власного мовлення дитини. Упізнавання на дотик предметів різко різної форми за руховим обведенням без зорового сприймання, але які до цього досліджувались тактильно-зорово при виборі з 4-х. Здійснення на дотик вибору предметів (вибір з 2-х), що мають</p>
---	---	--

		<p>близьку форму (яблуко і шар, цибуля і яблуко, апельсин і куля тощо). Зразок дається зорово, зорово-тактильно, через обведення пальчиком, долонькою.</p> <p>Диференціювання на дотик металевих і дерев'яних предметів (слова не даються).</p>
Формування уявлень про величину предметів	<p>Познайомити дітей з відносністю величини.</p> <p>Продовжувати формувати координацію руки і ока при сприйманні форми і величини предметів.</p> <p>Розвивати сприймання величини, дрібну моторику дитини, сконцентрованість увагу.</p> <p>Мотивувати співвідносити величини.</p> <p>Формувати уміння співставляти поняття «великий» і «маленький».</p> <p>Називати величину словом.</p>	<p>Співставлення предметів за величиною, які стоять поруч, лежать на одній площині, знаходяться за однією лінією тощо.</p> <p>Здійснення на дотик вибору предметів різної величини (вибір з 2-3-х). Зразок дається зорово, зорово-тактильно, через обведення пальчиком.</p> <p>Продовження співвідносити величини зорово, без проб і практичного вимірювання. Складання матрьошок, безкольорових пірамідок з достатньої кількістю елементів (4-6). Перевіряння правильності зорового співвіднесення самостійними практичними діями дитини.</p> <p>Стимулювання дітей співвідносити величину предмету за словом-назвою (<i>великий, маленький</i>). Здійснювати вибір на дотик за словом.</p> <p>Запам'ятовування різницю за величиною між окремими предметами, тобто здійснювати вибір за зразком предметів різної величини.</p> <p>Показування, що один і той же предмет може бути більшим по відношенню до іншого і меншим щодо другого. Проведення ігор «Три ведмеді», «Роздай лялькам м'ячі».</p>
Фенологічні явища		
Фенологічні	Продовжувати знайомити	Пізнання, дослідження, розуміння дитиною таких природних

<p>дослідження погоди, природи</p>	<p>дітей з явищами природи. Розширювати уявлення дітей про природу. Проводити фенологічні дослідження. Розвивати словесну пам'ять, дослідницьке мислення, слухо-зорове сприймання. Розвивати уміння досліджувати об'єкти природи. Розвивати уміння диференціювати властивості об'єктів природи. Спостерігати за властивостями перетворення стану води. Розвивати інтерес до усього живого. Збагачувати уявлення про зв'язки між природними явищами, виявляти їхні відмінності та загальні риси. Пізнавати властивості природних об'єктів. Виховувати дбайливе</p>	<p>явищ як <i>дощ, сніг, вітер, сонце, місяць, вода</i> через розвиток зорової зосередженості, тактильного, тактильно-зорового сприймання. Спостереження на прогулянках за природними явищами. Розуміння явищ природи, які спостерігають діти (дощ, сніг – мокро, сонце – сухо, вітер – дерева гнуться, хмари – похмуро тощо). Вироблення алгоритму дій з вивчення явищ природи. Відчування властивостей природних явищ: гріє, дує, капає тощо та їх «омовлення» (дме вітер, йде дощ, сонечко світить тощо). Орієнтування в основних станах погоди (холодно, тепло, спекотно, сонячно, похмуро, вітряно тощо); зображення станів погоди за допомогою піктограм. Спостереження за змінами пір року, зображення їх дітьми за допомогою піктограм, привертання уваги до ознак зими, весни, літа, осені. Розглядання піктограм та картин з різними порами року, порівняння їх. Володіння елементарними уявленнями про властивості води, снігу, льоду, піску, дослідження їхнього стану. Розрізнення ознак, станів води, льоду, снігу, ґрунту, піску, глини. Формування уявлень про воду, яка в природі перебуває в струмках, озерах, ставках, річках, морях. Формування понять «мокре» і «сухе». Розрізнення сухої землі від вологої, розпушеної від твердої. Залучення до творчості в роботі з природним матеріалом. Дотримання правил природокористування: не смітити, викидати сміття у належне місце, не ловити і не носити в</p>
---	---	--

	ставлення до природи.	руках та коробочках комах, не зривати квітів на клумбах тощо. Підбирання малюнків відповідно до явищ природи.
Формування часових уявлень	<p>Розуміти логічну основу числового календаря.</p> <p>Спостерігати за веденням календаря природи педагогом, вихователем.</p> <p>Засвоювати поняття сьогодні, (вчора, завтра за необхідністю), визначати частини доби (день, ніч).</p> <p>Формування понять «темно» - «світло».</p> <p>Спостерігати за днями тижня, їхніми назвами.</p> <p>Брати участь у веденні календаря природи.</p> <p>Спостерігати за явищами громадського життя (святами).</p>	<p>Систематичне спостереження за звичайним календарем та за веденням календаря погоди. Розуміння понять сьогодні (вчора, завтра) на матеріалі перекидного календаря, подій із життя дитини, які відбуваються сьогодні, відбувалися вчора і будуть відбуватися завтра.</p> <p>Добирання малюнків відповідно до стану погоди на календар погоди в групі.</p> <p>Розвивати уміння з допомогою педагога після прогулянки відмічати погоду і природні явища в календарі, використовувати цей календар для засвоєння часових понять (сьогодні, вчора).</p> <p>Орієнтування в днях тижня: понеділок-п'ятниця. Засвоєння назв днів тижня на основі складоритму.</p> <p>Спостереження за прибиранням листя, снігу на території.</p> <p>Формування певної послідовності дій у часі: спочатку встав (встала), умився (умилася), одягнувся (одягнулася), поснідав тощо.</p> <p>У II півріччі схематичне (за допомогою піктограм) зображення послідовності дій дитини, дорослого, розповідь про діяльність у логічній послідовності (на доступному для дитини рівні).</p> <p>Складання фотографій, серій малюнків у логічній послідовності за діями, подіями.</p> <p>Спостереження за порушенням логіки дій при вилученні</p>

		однієї-двох фотографій (не можна умитися, не вставши з ліжка; снідати – не одягнувшись тощо). Формування навичок дотримання часової послідовності у розповіді: взяти лопату, опустити в землю, копати. Розглядання святкових сімейних фотографій (день народження дитини тощо).
Рослинний світ		
Фенологічні дослідження рослин	Продовжувати ознайомлювати із кущами, деревами, травою, квітами. Групувати та порівнювати плоди та листя різних дерев, кущів. Ідентифікувати дерева, плоди та їхні зображення. Формувати поняття «рослина». Порівнювати реальні рослини та їхні зображення. Розвивати нюхове та смакове сприймання. Розвивати уміння диференціювати рослини.	Пізнання рослинного світу. Спостереження за рослинами на території дитячого садка. Тактильно-зорове сприймання різних видів дерев, кущів, квітів. Спостереження за змінами в їхньому зростанні, забарвленні листя в різну пору року. Доглядання за кімнатними рослинами, за рослинами на ділянці. Поливання рослин. Надання алгоритму дій з процесу поливання дитині, звернення уваги на однаковий алгоритм дій, поливання стосовно різних рослин (кімнатних та тих, що ростуть в садочку). Виховання навичок доглядання за рослинами. Засвоєння назв об'єктів природи, їх властивостей. Спостереження за рослинами взимку, весною, восени, влітку (чи є листя, чи немає листя, бруньки, квіти тощо). Спостереження за опаданням листя, його збирання та порівняння. Спостереження за появою нового листя і квітів. Навчання дітей складати букет. Формування мовлення дитини (словосполучень, речень). Формування умінь класифікувати: від яких дерев листя, від якого дерева плоди.

		<p>Розрізнення та порівняння плодів дерев (фруктів) за смаком, формою і кольором.</p> <p>Групування овочів та фруктів за кольором, величиною, формою.</p>
Тваринний світ		
Фенологічні дослідження тварин	<p>Ознайомлювати дітей з тваринами та їхніми звичками.</p> <p>Продовжувати пізнавати тварин найближчого оточення.</p> <p>Формувати поняття «тварина».</p> <p>Групувати тварин, комах і птахів.</p> <p>Привчати доглядати за тваринами, птахами.</p> <p>Виховувати любов до тварин.</p> <p>Порівнювати тварини та їхні зображення (муляжі).</p>	<p>Пізнання тваринного світу. Спостереження за тваринами найближчого оточення, їхніми звичками (в живій кімнаті, на вулиці, в зоопарку). Перегляд кінофільмів, спеціальних телепередач про життя тварин (слон, лев, крокодил, черепаха, ведмідь, вовк тощо). Розглядання тварин на муляжах, картинках і фотографіях, їх порівняння.</p> <p>Пізнання і орієнтування в деяких характерних ознаках будови тіла тварин (голова, тулуб, лапи). Схематичне малювання.</p> <p>Проговорювання власних дій дитиною (<i>Я малюю. Я малюю вовка. Я намалювала(в). Я хочу зробити тощо</i>).</p> <p>Годування тварин, риб, птахів. Орієнтування: яка тварина де живе і що їсть. Супроводження своїх дій мовленням.</p> <p>Називання тварин і виконуваних ними дій на доступному мовленнєвому рівні (<i>біжить, сидить, гавкає, стрибає, їсть тощо</i>). Відпрацювання до розуміння однієї дії на різних тваринах (<i>вовк біжить, ведмідь біжить, заєць біжить тощо</i>).</p> <p>Імітування рухів тварин. Приймання на себе ролі тварин у сюжетно-рольових іграх, наслідування їхніх звичок, характерів, дій.</p> <p>Виховання навичок піклування про тварин.</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- уміє спілкуватися з людьми навколо себе доступними мовленнєвими способами;
- уміє обстежувати частини тіла та обличчя у людини і у себе;
- уміє поводитися в туалетній кімнаті; в груповому приміщенні;
- уміє відтворювати послідовність дій за педагогом (вихователем), за піктограмами, за картинками, самостійно з пам'яті;
- розуміє просторові відносини по вертикалі (зверху, знизу);
- досліджує предмети, речі навколишнього середовища обмацуванням та обведенням пальчиком;
- експериментує з предметами, речами побуту;
- на елементарному рівні групує предмети за узагальнюючою ознакою;
- уміє правильно користуватися предметами, речами побуту;
- уміє складати картинку з 3-4 частин за зразком;
- відтворює послідовність подій за серією малюнків;
- розрізняє кольори; «омовлює» кольори доступними мовленнєвими способами;
- виділяє колір як ознаку, відволікаючись від форми, величини;
- розрізняє об'ємні форми за зразком;
- співставляє предмети за величиною;
- уміє досліджувати об'єкти природи;
- спостерігає за змінами пір року;
- спостерігає за веденням календаря природи; бере участь у ведення календаря;
- уміє групувати рослини і тварини;
- спостерігає за рослинами і тваринами у різні пори року.

Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність

Четвертий рік життя

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
Творчі ігри		
Предметно-відображувальні ігри		
Продовження формування навичок предметно-відображувальної гри.	Розвивати пізнавальну діяльність в процесі відтворення предметно-відображувальних ігрових дій. Формувати і розвивати вміння позначати словом (співвідносити за табличкою, усно-дактильно, усно) предмети та ігрові дії.	Формування інтересу до нових іграшок, бажання гратися з ними. Продовження навчання правильно, відповідно до функціонального призначення, користуватися сюжетними іграшками (машину – катати, ляльку – укачувати, з кубиків – будувати тощо), добирати для гри потрібні іграшки, переносити ігрові дії з однієї іграшки на іншу, яка відрізняється не лише функціональним призначенням, але й зовнішніми якостями. Формування емоційного, бережного ставлення до ляльки та іграшок-тварин.
Обігравання іграшок.	Розвивати слухову і слухозорову увагу, тактильне, зорове, слухозорове сприймання, пізнавальну діяльність дітей.	<i>Орієнтовна тематика предметно-відображувальних ігор.</i> <i>Обігравання м'яча:</i> катання м'яча вихователю, прокатування м'яча через великі ворота, по доріжці, прокатування м'ячів різного розміру, прокатування різнокольорових м'ячів через ворота відповідного кольору, прокатування великих і маленьких м'ячів

		<p>через ворота різних розмірів тощо.</p> <p><i>Обігравання дзиги:</i> вчити діяти з дзигною, поступово збільшуючи кількість натискань на стержень; діяти з дзигами різних розмірів, супроводжуючи рух іграшки аплодисментами.</p> <p><i>Обігравання автомобіля:</i> продовжувати вчити катати автомобілі різних розмірів, різного призначення по дорогам різної ширини, на мосту і під мостом різної ширини і висоти, через ворота різного кольору і різного розміру; вчити дітей співвідносити всі ці якості при дії з автомобілями; аналогічно можна організувати обігравання поїзда, трамвая, виготовивши з паперу рейки.</p> <p><i>Обігравання ляльки-неваляйки:</i> закачувати її, водити гуляти, танцювати з лялькою-неваляйкою тощо.</p>
Сюжетно-відображувальні ігри		
<p>Сюжетно-відображувальні ігри (сюжетно-дидактичні тематичні ігри), які відбуваються з ініціативи дорослого та за бажанням дитини.</p> <p>Продовження формування навичок сюжетно-відображувальної гри, об'єднуючи декілька іграшок</p>	<p>Продовжувати формувати вміння користуватися мовленнєвим матеріалом під час ігрової діяльності, позначати словом (співвідносити за табличкою, усно-дактильно, усно) предмети та ігрові дії.</p> <p>Розвивати вміння називати ігровий матеріал словом</p>	<p>Збагачення життєвого досвіду дітей, організація спостереження за діями людей в побуті, власними діями для розвитку ігрового сюжету побутового характеру, близького і зрозумілого дитині.</p> <p>Навчання вияву в грі нових вражень, отриманих дитиною під час прогулянок, екскурсій, занять, у процесі розгляду картинок, перегляду відеофільмів, мультфільмів, телепередач тощо.</p> <p>Розвиток вміння послідовно об'єднувати прості ігрові дії з іграшками у зв'язні епізоди, які відображають</p>

<p>для реалізації ігрового завдання, відтворюючи в грі низку взаємопов'язаних дій.</p> <p>Виконання ігрових дій:</p> <ul style="list-style-type: none"> – за наслідуванням; – за словесною інструкцією. 	<p>(наближено, скорочено, точно на основі спряженої і відображувальної вимови).</p> <p>Розвивати уяву, слухову і зорову пам'ять, зорове і слухо-зорове сприймання мовлення у процесі відтворення ігрових дій, просторову орієнтацію, мовленнєві голосові реакції.</p> <p>Розвивати уміння виконувати ігрові дії за словесною інструкцією, імітувати їх та називати.</p>	<p>реальні життєві ситуації (годувати ляльку, роздягати, вкладати її спати, одягати, саджати в коляску, йти з нею гуляти; навантажувати машину кубиками, відвозити їх, вивантажувати, споруджувати просту будівлю, знову їхати за кубиками).</p> <p>З великого будівельного матеріалу за допомогою вихователя спорудження простих споруд, застосовуючи уміння, набуті на заняттях з конструювання (стіл, стілець, будинок для ляльки, гараж для машини).</p> <p>Використання споруд в грі, розвиваючи навколо них нескладний сюжет (ляльки живуть в побудованому для них будинку, в гості до них приїхали на машинці ведмедик і зайчик тощо).</p> <p>Стимулювання дітей самостійно готувати умови для гри (наприклад, вихователь просить малюка погодувати ляльку, але посуд він має взяти сам).</p> <p>Продовження формування рівня гри «поряд», допомога дітям в організації самостійної гри.</p> <p>Орієнтовна тематика сюжетно-відображувальних ігор.</p> <p>«Лялька Марійка хоче спати» (навчання ігровим діям, що відображають роздягання ляльки в певній послідовності, уточнення призначення ліжка, різних речей білизни, виховання бережного ставлення до іграшки).</p> <p>«Лялька Катя захворіла» (навчання ігровим діям, що</p>
---	---	---

		<p>відображають роздягання ляльки, її заколисування, лікування, виховання у дітей почуття співпереживання, турботи про ляльку.)</p> <p>«Лялька втомилась» (навчання ігровим діям, що відображають роздягання ляльки в певній послідовності, вкладання в ліжко тощо).</p> <p>«Прогулянка» (навчання ігровим діям, пов'язаним з одяганням верхнього одягу, підведення дітей до розуміння елементарних причинно-наслідкових зв'язків).</p> <p>«Купання ляльки» (навчання ігровим діям, пов'язаним з купанням ляльки, розвиток уміння переходити від однієї дії до іншої, створюючи сюжетний ланцюжок, логічно пов'язаний між собою: приготування ванни, роздягання ляльки, купання, одягання, вкладання спати).</p> <p>«Обід ляльки» (закріплення ігрових дій, пов'язаних з прийомом їжі – годувати з ложки, поїти з чашки, навчання дітей замінити реальні предмети словом: «Тут суп», «Тут каша» тощо, стимулювання малюків добирати іграшки, яких не вистачає).</p> <p>«Свято ялинки» (закріплення ігрових дій, які відображають одягання ляльки в святковий одяг, акцентування уваги дітей на святковому вбранні, з підведенням їх до розуміння причинно-наслідкових зв'язків; використання соціального досвіду дітей, їх</p>
--	--	--

		уявлень про свято, розвиток естетичних почуттів). «Автобус», «Поїзд» (формування перших навичок спільної гри – всі діти з ляльками їдуть в автобусі (поїзді) поруч з вихователем, розглядають все, що бачать у вікні, фіксують, коли автобус (поїзд) їде, стоїть, їде швидко, їде повільно). «Ведмедик» (знайомство з ведмедиком), «Будинок для ляльки-невалійки», «Одягни ляльку», «Магазин».
Навчання замінювати іграшки предметами-замінниками.	Розвивати уяву, уміння співвідносити назву іграшки з предметом замінником шляхом добору табличок і наближеного усного промовляння на основі слухозорового і зорового сприймання.	Заохочення дітей до застосовування у грі предметів-замінників. Створення ігрових ситуацій, які ставлять дітей перед необхідністю самостійно оперувати ігровими діями за допомогою предметів-замінників (наприклад, у грі «Погодуй ляльку» вихователь дає ігрове завдання, яке дитина раніше успішно вирішувала з образними іграшками, а тепер замість тарілок і виделок кладе кружечки і палички).
Навчання ігровим діям з уявними предметами.	Розвивати уяву в процесі називання словом уявних предметів, розвивати уміння називати словом уявні предмети шляхом добору табличок і наближеного усного промовляння на основі слухозорового і зорового сприймання.	Спонування дитини до називання словом уявних предметів, добре знайомих дитині з повсякденного життя (наприклад, <i>тут суп, вода, каша, хліб, чай, компот</i> , в грі «Погодуй ляльку»), пропонування дитині дати ляльці уявну цукерку (горіх, морозиво).
Навчання елементарним	Розвивати слухову і зорову	Навчання називанню себе відповідно до обраної ролі «я

способам рольової поведінки.	увагу, зорове і слухо-зорове сприймання мовлення.	– мама», «я – тато». Під час відтворення дитиною знайомої життєвої ситуації (наприклад, годування ляльки) запитати її: «Ти хто?»; якщо відповіді не буде, то схвально сказати: «Ти гарна мама». Підтримувати перші емоційні прояви рольової поведінки, спонукаючи до висловлювань (наприклад, вихователь радить: «Спитай у доньки – їй холодно? їсти хоче?»).
Формування рівня гри «разом», перших навичок спільної гри.	Розвивати уміння взаємодії з однолітками, зорове і слухо-зорове сприймання мовлення вихователя й однолітків у процесі виконання спільних ігрових дій.	Стимулювання парного рольового спілкування з вихователем та однолітками, підтримування утворення ігрових угруповань на основі інтересу до іграшок та рольової взаємодії (наприклад, вихователь звертається до дівчинки, яка катає в колясці ляльку: «Одній сумно гуляти, запроси Катю, разом гуляти веселіше»). Формування перших навичок спільної гри під час проведення колективних ігор під керівництвом дорослого (ігри «Автобус», «Прогулянка» тощо). Навчання відтворенню показаних педагогом ігрових дій, дотримання черговості при виконанні певних дій. Сприяння виникненню і закріпленню під час гри доброзичливих стосунків між дітьми.
Залучення дітей до наведення порядку в ігровому куточку.	Виховувати естетичні почуття, бережливе ставлення до іграшок, слухову і зорову увагу і пам'ять під час слухання, запам'ятовування і виконання інструкцій	Систематичне залучення дітей до наведення порядку в ігровому куточку.

	вихователя.	
Конструктивно-будівельні ігри		
<p>Створення простих споруд та простого будівельного комплексу за допомогою дорослого:</p> <ul style="list-style-type: none"> – за наслідуванням, – за зразком, – за словесною інструкцією. 	<p>Розвивати пізнавальну діяльність в процесі відтворення і спорудження будівель.</p> <p>Формувати і розвивати вміння позначати словом (співвідносити за табличкою, усно-дактильно, усно) предмети будівельного матеріалу та ігрові дії.</p> <p>Розвивати вміння називати ігровий матеріал словом (наближено, скорочено, точно на основі спряженої і відображувальної вимови).</p> <p>Розвивати уяву, слухову і зорову пам'ять, зорове і слухо-зорове сприймання мовлення у процесі відтворення ігрових дій з будівельним матеріалом, просторову орієнтацію, мовленнєві голосові реакції.</p> <p>Розвивати вміння виконувати</p>	<p>Створення простих одиничних споруд або простого будівельного комплексу з раніше створених споруд за допомогою дорослого.</p> <p>Закріплення набутих конструктивних навичок з відтворення окремих об'єктів у загальний будівельний комплекс (спорудження за зразком будинку з доріжкою; спорудження за зразком будинку, доріжки, парканчика).</p> <p>Ускладнення конструктивних завдань за рахунок збільшення кількості деталей при створенні знайомих споруд.</p> <p>Розвиток умінь впізнавати і розрізняти 3-4 види деталей будівельного набору.</p> <p>Навчання поєднанню деталей за допомогою перекриття, правильно співвідносячи відстань (будівля воріт, лавки).</p> <p>Створення більш складних конструкції шляхом ускладнення знайомих конструкцій додатковим деталями, різним розміщенням деталей (широкі ворота, високі ворота, довга лавка, будинок).</p> <p>Навчання переносити засвоєні будівельні прийоми при створенні нових об'єктів (хлів для тварин, гараж для машини тощо), формування вміння замикати простір.</p> <p>Формування вміння створювати споруди зі зміною площини основи (сходи з трьох кубиків, з шести тощо).</p>

	ігрові дії за словесною інструкцією.	<p>Формувати уміння видозмінювати будівлі новими деталями: зі сходів побудувати гірку, добавивши справа для ската трьохгранну призму.</p> <p>Навчання розміщувати деталі на площині вертикально і горизонтально до поверхні шляхом накладання і прикладання деталей одна до одної (будувати стіл, стілець, ліжко, диван).</p> <p>Формування і розвиток уміння будувати знайомі об'єкти за зразком і словесною інструкцією; пояснювати призначення споруди.</p> <p>Підтримання намагання малюків до експериментування з ігровим будівельним матеріалом. Виховання у дітей інтересу до будівельних ігор, бережного ставлення до будівель однолітків.</p>
Розгортання елементарної сюжетної лінії з двох-трьох ігрових ситуацій, використовуючи побудовані споруди.	Розвивати творчу уяву, уміння взаємодії з однолітками, зорове і слухозорове сприймання мовлення вихователя й однолітків у процесі виконання спільних ігрових дій	Формування і розвиток уміння обирати іграшки для гри. Спонування до обігравання споруд, розгортаючи елементарну сюжетну лінію з двох-трьох ігрових ситуацій.
Орієнтовна тематика конструктивно-будівельних ігор.	Формувати уміння ставити мету конструктивно-будівельної гри і дотримуватись її у процесі ігрової діяльності, свідомо	Виховання у дітей інтересу до будівельних ігор. Підтримування намагання малюків до експериментування з ігровим матеріалом. Спонування до розгортання елементарної сюжетної лінії з двох-трьох ігрових ситуацій. Привчання дітей застосовувати

	<p>добирати необхідний матеріал із запропонованого, у процесі конструювання помічати помилки і шукати можливість їх виправити.</p> <p>Розвивати уміння привчати дітей застосовувати в іграх знання, отримані на заняттях.</p>	<p>в іграх знання, отримані на заняттях. Виховання бережного ставлення до будівель однолітків.</p> <p>Орієнтовна тематика конструктивно-будівельних ігор: будиночок для пташок; будиночок з садочком для ляльок; доріжки для ведмедика, лисички та зайчика; доріжки для пішохода, машини, трамваю; двір для гусочки, курочки, півника; будинок для песика; паркан для зоопарку; ворота для машин; кімната ляльки. Катрусі (ліжко, стілець, диван, стіл); стільці для трьох ведмедиків; гірка для ляльок на ігровому майданчику.</p>
Ігри з природним матеріалом		
<p>Проведення сезонних ігор з піском, водою, снігом.</p>	<p>Розвивати тактильно-кінестетичні відчуття, дрібну моторику пальців, просторове орієнтування, творчу уяву.</p> <p>Розвивати уміння диференціювати властивості об'єктів природи.</p>	<p>Спонування дітей до ігор з водою, снігом, піском, збагачення знань про їх властивості. Формування і розвиток умінь робити споруди з піску та снігу, застосовувати їх у своїх іграх.</p> <p>Залучення до творчості у грі з природним матеріалом.</p>
Ігри-драматизації та театр для дітей		
<p>Показ дітям вистав театрів різних видів (настільний, пальчиковий, живих картинок, театр «рукавички» тощо).</p> <p>Формування інтересу до театралізованих ігор, бажання включитися у виставу.</p>	<p>Розвивати слухову і слухозорову увагу, спостережливість. Розвивати навички художнього сприймання літературних і фольклорних творів.</p>	<p>Влаштування для дітей вистав театрів різних видів.</p> <p>Формування інтересу до ігор - драматизацій, який складається в процесі перегляду невеликих лялькових вистав, які показує вихователь, взявши за основу зміст знайомих дитині утішок, віршів і казок.</p> <p>Стимулювання бажання включитися у виставу, доповнюючи окремі фрази в діалогах героїв, стійкі</p>

		звороти на початку і в кінці казки. Фіксування уваги дітей на тому, що в кінці іграшки-герої кланяються і просять подякувати їм, поплескати в долоні. Використання театральних ляльок на заняттях, в повсякденному житті.
Відтворення рольових дій в іграх-імітаціях. Навчання рольовим діалогам на основі тексту.	Розширювати словниковий запас, розвивати діалогічне мовлення, уяву, образне мислення.	Залучення до виконання рольових дій персонажів ігор-драматизацій. Навчання дітей промовляти фрази та уривки з літературного твору від дійової особи гри, вести простий діалог з іншим учасником гри, супроводжувати ігрові висловлювання відповідними рухами, які створюють виразний образ. Залучення дітей до: – гри-імітації окремих дій людини, тварин і птахів (діти прокинулись - потягнулись, жабка стрибає тощо); – гри-імітації основних емоцій людини (виглянуло сонечко – діти зраділи: посміхнулись, заплескали в долоні, застрибали на місці); – гри-імітації ланцюжка послідовних дій в поєднанні з передачею основних емоцій героя; – гри-імітації образів добре знайомих казкових персонажів (незграбний ведмідь іде до будинку, хоробрий півник прямує по доріжці); – гри-імпровізації під музику («Веселий дощик», «Листочки літають і падають на доріжку», «Хоровод навколо ялинки»);

		<ul style="list-style-type: none"> – безсловесної гри-імпровізації з одним персонажем за текстами віршів та утішок, які читає вихователь; – рольового діалогу героїв казок («Рукавичка», «Ріпка» тощо); – інсценування фрагментів казок про тварин; – гри-драматизації з декількома персонажами за народними казками «Колобок», «Ріпка» та авторськими текстами. <p>Сприяння виникненню піднесеного емоційного стану.</p>
Формування і розвиток спеціальних ігрових умінь.	Розвивати уважність, навички соціальної поведінки, уяву, діалогічне мовлення, виразність мовлення.	<p>Формування і розвиток уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – бути доброзичливим глядачем, подивитися і дослухати до кінця, поплескати в долоні, подякувати «артистам» (освоєння позиції «глядач»); – використовувати деякі засоби виразності (міміку, жести, рухи, силу і тембр голосу, темп мовлення) для передачі образу героя, його емоцій і переживань; правильно тримати і «вести» ляльку або фігурку героя в грі (первинне становлення позиції «артист»); – взаємодіяти з іншими учасниками гри: грати дружно, не сваритися, виконувати привабливі ролі по черзі тощо. –
Ігри-драматизації.		Розігрування казок «Колобок», «Ріпка», «Рукавичка», «Козенята і вовк».

Ігри за правилами		
Дидактичні ігри		
<p>Ознайомлення дітей з різними дидактичними іграшками.</p> <p>Формування і розвиток умінь здійснювати різноманітні предметно-ігрові дії з предметами та дидактичними іграшками.</p> <p>Формування інтересу і бажання діяти з предметами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – спільно з дорослим (сумісні і спржені дії); – самостійно (наслідування, використання проб, співвіднесені дії, зорове орієнтування). 	<p>Розвивати зорове, слухозорове сприймання, просторове орієнтування, дрібну моторику пальців, координацію рухів руки під час виконання дітьми більш точних, прицільних дії з предметами.</p> <p>Розвивати спряжене промовляння і активне використання слів під час виконання дій з предметами та дидактичними іграшками.</p>	<p>Формування уміння виконувати різноманітні дії з предметами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – збирати з частин цілий предмет, використовуючи збірно-розбірні іграшки; – вчити збирати за допомогою дорослого за наслідуванням пірамідку з 4-5 кілець; самостійно збирати пірамідку з 3 кілець, використовуючи проби, примірювання; – самостійно збирати двомісні дидактичні іграшки, використовуючи проби, примірювання; вчити збирати три- і чотиримісні іграшки (стаканчики-вкладки, кубики-вкладки, мотрійки тощо); – вчити кидати дрібні предмети у вузький отвір, прищеплювати різнокольорові прищепки на круги, мотузки відповідного кольору, ігри з мозаїкою тощо. <p>Дбати про ігровий характер дій, що забезпечує інтерес, позитивне ставлення дітей до пізнання, добрий настрій.</p>
<p>Обстеження ігрової наочності.</p>	<p>Розвивати зорове сприймання, м'язові відчуття.</p>	<p>За допомогою практичних дій продовжувати вчити дітей обстежувати ігрову наочність через дотик, зорове сприймання, м'язові відчуття, активне маніпулювання.</p>
<p>Відтворення зображення.</p>	<p>Збагачувати сенсорно-руховий досвід дітей, удосконалювати зорово-рухову координацію,</p>	<p>Створення з частин цілого предмету, цілісного зображення (розрізні картинки з 3-4 частин за зразком з різною конфігурацією розрізу).</p> <p>Запам'ятовування зображень, називання їх доступними</p>

	розвивати зорове сприймання.	для дитини засобами (з 2 до 6).
Розрізнення основних кольорів та їх відтінків.	Розвивати зорово-тактильні відчуття. Збагачувати зорово-тактильний досвід дитини, формувати і розвивати вміння виділяти ознаки і властивості предметів та орієнтуватися на них.	За допомогою практичних дій на порівняння ігрових матеріалів формування вміння виділяти якісну ознаку предметів - колір. Формування і розвиток вміння розрізняти основні кольори та їх відтінки під час таких ігор: <i>«Прокоти кульку»</i> (вчити співвідносити колір кульки з кольором воріт); <i>«Кольорові бапти»</i> (вчити співвідносити об'єкти при виборі з різних кольорів); <i>«Кольорові мозаїки»</i> (вчити складати візерунок відповідно до кольору поля); <i>«Намисто ляльки»</i> (вчити нанизувати намистинки певного кольору – за зразком, за словом), <i>«Всім на місце»</i> (вчити розкладати різні іграшки за головною ознакою – кольором, за зразок використовувати кольоровий фон); <i>«Повітряні кульки»</i> , <i>«Кольоровий букет»</i> , <i>«Бабусині нитки»</i> , <i>«Знайди те ж саме і принеси»</i> , <i>«Принеси таку ж стрічку»</i> , <i>«Подаруємо лялькам стрічки»</i> , <i>«Кожну іграшку на свій килимок»</i> , <i>«Прикрасимо ялинку»</i> , тощо.
Розрізнення форм, які значно відрізняються одна від одної – куб, куля, круг, квадрат, овал, прямокутник.	Збагачувати зорово-дотиковий досвід дитини, удосконалювати зорово-рухову координацію, формувати і розвивати вміння виділяти ознаки і властивості	За допомогою практичних дій на порівняння ігрових матеріалів формування вміння виділяти якісну ознаку предметів - форму. Формування і розвиток вміння розрізняти форми в іграх <i>«Відшукай фігуру»</i> , <i>«Доміно фігур»</i> , у грі <i>«Впізнай на дотик»</i> (вчити упізнавати на дотик форму незалежно

	<p>предметів та орієнтуватися на них.</p>	<p>від величини за предметом-зразком); <i>«Розклади правильно»</i>, <i>«Геометричне лото»</i> (вчити класифікувати кулі і куби різних розмірів і кольорів за провідною ознакою – формою). Навчання співвіднесенню площинних і об’ємних форми: ігри <i>«Цікава коробочка»</i> (вчити проштовхувати об’ємні фігури у відповідні прорізи – круглий і квадратний); <i>«Закрий віконечко»</i> (вчити прикладати площинні форми круга і квадрата до відповідних прорізів у стінах будиночка); <i>«У кого такий самий?»</i> (вчити співвідносити площинні і об’ємні об’єкти за формою незалежно від кольору і величини з наступним оцупуванням і обведенням).</p>
<p>Розрізнення предметів за величиною. <i>Орієнтовна тематика ігор.</i></p>	<p>Розвивати зорово-тактильні відчуття. Збагачувати зорово-тактильний досвід дитини, формувати і розвивати уміння виділяти ознаки і властивості предметів та орієнтуватися на них.</p>	<p>За допомогою практичних дій на порівняння ігрових матеріалів формування вміння виділяти якісну ознаку предметів - величину. Формування і розвиток уміння диференціювати однорідні предмети за величиною в іграх <i>«Шукай такий самий»</i> (вчити групувати різнокольорові кулі за величиною згідно запропонованого зразка); <i>«Поклади тут, там»</i> (вчити групувати різнокольорові кубики за величиною відповідно до зразка); <i>«Покади правильно»</i> (вчити розкладати у велику і маленьку коробочки відповідної величини куби і кулі, вкладки і прорізи можуть бути однієї або двох форм одночасно); <i>«Кому який кошик?»</i>, <i>«Хто правильно закриє коробочки»</i> (вчити орієнтуватися на властивості предметів).</p>

<p>Ознайомлення з розміщенням предметів у просторі: внизу, вгорі, поруч.</p>	<p>Розвивати просторове орієнтування, зорове і слухозорове сприймання.</p>	<p>Спираючись на практичні дії з переміщенням предметів, активізація орієнтування дітей у просторі. Формування уявлення про об'єкти, які мають постійне просторове положення, підводження до розуміння того, що більшість предметів довкілля мають відносне положення у просторі по вертикалі; тобто один і той самий предмет може бути внизу, вгорі: ігри «Унизу – угорі», «Де лежить?», «Доручення» тощо.</p>
<p>Впізнавання предметів на картинках та дій, що демонструються, добір однакових предметів та їх зображень. Уточнення призначення і назв предметів.</p>	<p>Розвивати зорову, слухозорову увагу, пам'ять, збагачувати лексичний склад мовлення.</p>	<p>Формування і розвиток умінь упізнавати предмети на картинках та продемонстровані дії в іграх, добирати однакові предмети та їх зображення: парні картинки, «Лото малятам», «У кого?», «Чарівний мішечок», «Поштова скринька», «Шукай» тощо; вчити визначати призначення і називати предмети під час таких ігор, як «Візьми – поклади», «Зніми – одягни», «Кімната для ляльки», «Що це?», «Що вдягла лялька?», «Правильно – неправильно» тощо.</p>
<p>Уточнення уявлень дітей про предмети і явища довкілля.</p>	<p>Розширювати та уточнювати пасивний і активний словник дітей, вправляти їх у правильному вживанні іменників, дієслів, прийменників та інших частин мови.</p>	<p>Розширення знань про рослинний та тваринний світ. «Хто в якому будиночку живе?», «З якого дерева яблуко?», «Де чия нірка?», «Де чие дупло?», «Влаштуємо магазин іграшок», «Де кулька?», «Постав посуд на полиці», «Що і де чути?», «Що де стоїть?», «Що де заховалось?», «Хто де живе?», «Лялька готується до сну», «Куди поїхало авто?», «Що куди?», «Лялька Катруся буде малювати», «Катрусина вихователька», «Як працює наша няня?», «Як готує страву кухар?»</p>

		«Хто полікує Катрусю?», «Кому що потрібно для роботи?», «Хто де живе і чим харчується?», «Впізнай, хто в будиночку живе», «Чиї це діти?», «У кого що в руках?», «Впізнай на смак», «Хто як кричить?», «Що для кого?», «Знайди, що покажу», «Знайди, що я назву».
Рухливі ігри		
Формування інтересу та емоційного ставлення до рухливих ігор.	Розвивати у дітей уміння щиро і відкрито виражати свої почуття.	Формування інтересу та емоційного ставлення до рухливих ігор, бажання брати в них участь.
Орієнтування в просторі кімнати, зали.	Розвивати навички просторового орієнтування	Навчання дітей орієнтуванню в просторі кімнати, зали: рухатися до певного місця, в певному напрямку, рухатися не наштовхуючись на партнерів по грі.
Формування і розвиток умінь виконувати правила гри та певні рухи за умовами гри.	Розвивати уміння здійснювати ігрові дії в уявній ситуації, розуміти словесну інструкцію, називати дії, які виконують (відповідно до словника другого року навчання), відтворювати мовленнєвий матеріал (наближено, скорочено, точно на основі спряженої і відображувальної вимови), який потрібно сказати згідно правил.	Навчання розуміти значення і виконувати правила гри; певні рухи за правилами гри, передавати за допомогою рухів особливості поведінки і звички персонажів гри, діяти в грі виразно й емоційно, пов'язуючи характер персонажа з його рухами. Виховувати навички правильної поведінки під час рухливих ігор.

	Продовжувати розвивати навички змістового спілкування.	
Орієнтовна тематика рухливих ігор	<p>Розвивати тактильне, зорове, слухове сприймання, оптико-просторові уявлення, загальні рухи і дрібну моторику.</p> <p>Розвивати імпресивне мовлення: мовленнєву увагу, уміння вслухатися у мовлення, концентрувати увагу на сприйманні мовлення, давати у відповідь на словесну інструкцію відповідну рухову реакцію.</p> <p>Розвивати фонематичний слух: повторювати за дорослим голосні фонemi, звуконаслідування. Розвивати експресивне мовлення, потребу дитини у вербальному спілкуванні, мовленнєве дихання.</p>	<p>Ознайомлення дітей з іграми, які мають простий сюжет, мінімальну кількість ролей, зміну простих, але важливих рухів:</p> <p>«Доженіть мене», «Біжіть до мене», «Знайди будиночок», «Поїзд», «Принеси іграшку», «Літаки», «Сонце і дощик», «Принеси прапорець» (ігри з ходьбою, бігом),</p> <p>«Конячки», «Дострибни до прапорця», «Зайчик», «По рівній доріжці», «Спіймай комара», «Жабки», «Горобчики і кіт» (ігри зі стрибками),</p> <p>«Влучи в коло», «Хто далі кине торбинку (м'яч)», «Прокоти м'яч у ворота», «Підкинь м'яч вище» (ігри з киданням та ловінням предметів); «Повзи через обруч», «Квочка і курчата» «Миші в коморі», «Кішка і кошенята» (ігри з повзанням і лазінням); «Ми топаємо ніжками» (розвиток ритмічності рухів рук і ніг); «Пташки і кішка», «Кіт і миші», «Курочка і курчата» (вправляння в бігові, ходьбі, лазінні, спритності).</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку на кінець навчального року:

- виявляє самостійність у процесі гри, досить логічно (у межах вікових можливостей дітей цієї вікової групи) розвиває обрану для гри тему; в грі відображає самостійно або за зразком прості побутові дії, які охоплюють ряд послідовних дій;
- розважає себе грою, не заважає іншим дітям (рівень гри «поряд»); проявляє тенденції щодо переходу від ігор «поряд» до ігор «разом»;
- правильно використовує знайомі сюжетні іграшки відповідно до їх функціонального призначення; грає з іграшками самостійно, переносить ігрові дії з однієї іграшки на іншу; добирає іграшки, яких не вистачає; називає словом умовні предмети;
- створює споруди, ускладнюючи конструкцію;
- виконує прості рольові дії в іграх імітацій;
- діє з дидактичними іграшками залежно від ступеня складності їх конструкцій з опорою на зорове орієнтування, користуючись примірюванням, а також використовуючи цілеспрямовані спроби; знає назви окремих іграшок, їх якостей, розуміє словесні інструкції при виконанні тих чи інших ігрових дій, розуміє правила гри;
- бере активну участь в рухливих іграх, розуміє зміст гри і діє відповідно до правил гри.

Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання

Четвертий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>МАЛЮВАННЯ Предметне, декоративне, сюжетне малювання за допомогою піктограм Розфарбовування готових контурних малюнків.</p>	<p>Формувати способи зорового й тактильного обстеження предметів. Розвивати інтерес до образотворчої діяльності, викликати потребу в малюванні. Продовжувати працювати над емоційністю дитячого малювання, викликати відношення до малюнка як результату роботи. Формувати відчуття напрямку руху руки, тривалості руху, навчати зберігати напрям руху руки по окружності та прямій. Удосконалювати технічні уміння і навички зображення. Вчити диференціювати колір і відтінки : Червоний – рожевий, жовтий – помаранчевий, синій – блакитний, зелений – салатний, білий, чорний, Навчати розуміти просторове розташування - внизу, вгорі, поруч.</p>	<p>Предметне малювання на основі попереднього обстеження природи під керівництвом вихователя (бачити цілісний предмет, виділяти його частини, розташування; відображувати сприйняте в зображенні; передавати в зображенні цілісний образ предмета). Називання предмета та його деталей в процесі обстеження та з пам'яті. Формування умінь правильно розташовувати зображення на аркуші паперу. Ознайомлення дітей з декоративним малюванням. Формування почуття ритму, умінь чергувати в малюнку колір та форму. Навчання малюванню елементарних піктограм (сонце, дерево, мама, тато тощо). Розфарбовування готових контурних форм (олівцями і фарбою): спочатку</p>

	<p>Навчати впізнавати власний малюнок серед інших; порівнювати його з натурою або зразком, доводити роботу до кінця.</p> <p>Аналізувати натуру та нескладний зразок малюнка, зробленого під керівництвом педагога.</p> <p>Обстежувати предмети рухом руки по контуру, як опорою для визначення і передачі форми предметів або їх частин; співвідносити частини із зображенням предмета.</p> <p>Формувати кінестетичне та зорове сприймання форми предметів, їх конфігурації.</p> <p>Розвивати зорово-рухову координацію рухів.</p> <p>Активізувати мовлення дітей в процесі занять, розширювати словник.</p> <p>Розвивати дієво-ігрове відношення до зображень.</p> <p>Називати малюнок, його частини.</p> <p>Розвивати логічне мислення.</p>	<p>розфарбовувати невеликі поверхні (особливо олівцем), дотримуватись контуру, не відривати олівець від паперу, не змінювати напрям руху олівця і кисті; при розфарбовуванні передавати основні колірні характеристики предметів (або відповідно до натури або після попереднього обговорення з вихователем).</p> <p>Малювання округлих та замкнених ліній.</p> <p>Малювання 2-3 фарбами на початку року, 4-6 наприкінці року.</p> <p>Зображення предметів прямолінійної та округлої форми нескладних предметів, передавання їх основних ознак, кольору, форми.</p> <p>Малювання предметів прямокутної форми: зупиняти рух руки в заданій точці, змінювати напрям руху.</p> <p>Удосконалення навички правильно тримати пензлик, набирати фарбу, промивати пензлик.</p> <p>Навчання передавати в малюнку відмінності предметів за величиною, формою, кольором.</p> <p>Домальовування необхідних деталей, яких</p>
--	---	--

		не вистачає на малюнку, зробленого вихователем (хвіст кішки, собачки; вуха зайця тощо). Називання деталей, предмета з пам'яті. Відтворення послідовності дій у вигляді піктограм, «омовлення» дій з пам'яті, розповідь про діяльність.
<p>ЛІПЛЕННЯ</p> <p>Предметне, сюжетне, декоративне.</p> <p>Розвиток образного та словесно-логічного мислення, пам'яті</p>	<p>Розвивати технічні навички ліплення.</p> <p>Навчати відображати будову нескладних предметів; бачити основну форму предметів, виділяти їх характерні ознаки.</p> <p>Розвивати дрібну моторику, окомір.</p> <p>Удосконалювати уміння ліпити предмети округлої форми за показом вихователя (використовуючи порівняння з формою-еталоном).</p> <p>Формувати уміння послідовного виконання дій, їх називання; імітація дій з пам'яті та послідовне їх називання.</p> <p>Розвивати почуття ритму при називанні слів, словосполучень, фраз.</p> <p>Формувати зоровий контроль за рухами.</p> <p>Посилювати ігрову мотивацію діяльності та кінцевого результату.</p> <p>Розширювати уявлення про основні властивостей предметів.</p>	<p>Ознайомлення з властивостями пластиліну.</p> <p>Обстеження предмету перед ліпленням; навчання сприймати і передавати в ліпленні цілісний предмет з усіма його властивостями, домагання зовнішньої схожості із зразком.</p> <p>Користування тактильно-руховим і зоровим способами обстеження предметів при аналізі їх форми та частин.</p> <p>Знаходження відмінностей предметів за величиною, передавання пропорції предмета під час ліплення.</p> <p>Ознайомлення з конструктивним способом ліплення (від частин до цілого).</p> <p>Розфарбовування виробів з глини, тіста, використання їх в грі.</p> <p>Закріплення технічних умінь ліплення, набутих на першому році навчання.</p>

		<p>Засвоєння технічних навичок ліплення: розкочувати матеріал під кутом при вертикальному положенні рук; поєднувати деталі, згортати, сплющувати, прищипувати матеріал. Навчання регулювати силу натиску на матеріал, координуючи рухи рук. Ліплення предметів на початку року, що складаються з однієї частини, наприкінці з двох частин. Запам'ятовування послідовності ліплення: що зробити спочатку, що – потім. Називання виробів, їх частин. Розповідь про діяльність. Оволодіння назвами предметів, дій на основі складоритму. Спостереження за процесом ліплення вихователем або за етапами процесу ліплення. Формування позитивного ставлення до ліплення.</p>
<p>АПЛІКАЦІЯ</p> <p>Предметна, декоративна</p>	<p>Аналізувати простий зразок аплікації. Створювати аплікації знайомих предметів на основі попереднього аналізу зразка або обстеження натури. Передавати характерну будову предметів і</p>	<p>Навчання аналізувати простий зразок (за допомогою вихователя): виділяти основні елементи, форму і розташування. Ознайомлення дітей з основними правилами роботи з клеєм, з матеріалами</p>

	<p>відношення частин за величиною. Називати зображення та його частини в усно-дактильній формі. Оволодівати складоритмом слів, словосполучень, фраз. Розвивати образну та словесно-логічну пам'ять.</p>	<p>та обладнанням, необхідними для аплікації, їх назвам (клей, пензлик, папір, серветка). Створення предметних аплікацій з 2-х, 3-х елементів. Імітація їх створення, розповідь про виконані дії. Складання композицій з готових елементів. Імітація послідовності їх створення та розповідь про виконану роботу. Створення аплікації з елементами малювання. Формування технічних умінь та прийомів роботи в процесі виготовлення аплікації (перевертати заготовку, набирати пензликом достатньої кількості клею, намащувати зворотню сторону заготовлі, намащувати усю поверхню і знімати надлишки клею, притискувати серветкою, не бруднити стіл і одяг). Ознайомлення зі складанням візерунків, в основі яких лежить ритмічна зміна елементів (чергування за певною ознакою). Чергування елементів декору за кольором, формою або величиною.</p>
--	--	--

		Складання візерунків на горизонтальній смужці паперу.
<p>Конструювання</p> <p>з будівельного матеріалу, з природного матеріалу. Розвиток аналітико-синтетичного сприймання, мислення та пам'яті.</p>	<p>Розвивати інтерес до конструювання. Аналізувати зразки під керівництвом вихователя. Сприймати форму, величину, просторові відношення елементів в конструкції. Формувати попередній образ предметів. Впізнавати цілий предмет за його фрагментами, називати його. Розвивати зорове сприймання, аналітико-синтетичне сприймання, уміння порівнювати, знаходити спільне. Формувати здатність до тактильно-зорового обстеження та аналізу об'єктів. Розвивати спостережливість, пам'ять, увагу. Розрізняти куля – круг Куб – квадрат Паралелепіпед – прямокутник Трикутна призма - трикутник</p>	<p>Формування практичних навичок розрізнення різних матеріалів за їхніми характеристиками. Розрізнення елементів будівельного матеріалу за назвою (брусок, пластина, цеглинка, кубик). Оволодіння складоритмами нових слів, називання предметів з пам'яті. Виділення основних елементів конструкції, уміння добирати до неї потрібні елементи будівельних наборів; називання частин конструкції в усно-дактильній формі; передавання в конструкції цілісного предмету; надавання конструкціям стійкості. Створення простих будівель за наслідуванням дій вихователя і за зразком та з пам'яті. Виконання різних варіантів будівель на одну тему (з одного набору конструктора). Складання зображень з розрізних картинок (з прямими розрізами з 3-4 частин).</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- обстежує предмети на зорово-тактильній основі;
- відтворює просторове розташування предметів;
- диференціює вказані кольори та відтінки;
- володіє елементарними технічними вміннями та навичками.

Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини

Четвертий рік життя

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
<p>Розвиток слухового сприймання та рухової активності</p>	<p>Розвивати слухову увагу, умовні рефлекси (реакції) на звуки, розвивати слухову пам'ять; активізувати рухову активність, відчуття ритму; Супроводжувати рухи звуконаслідуваннями, словами, словосполученнями.</p>	<p>Виховання емоційного сприйняття музики. Виховувати у дітей емоційну готовність до рухів під музику, бажання вслуховуватися в її звучання і активно реагувати на звуки музики (підстрибувати, махати руками, танцювати тощо).</p> <p>Займання місця у кімнаті через знаходження аналогічного предмету (у дітей ведмедики, зайчики, м'ячики тощо). У кімнаті розставлені аналогічні іграшки. Діти біжать до предметів, які є парними до наявних у них.</p> <p>Розвиток слухового сприйняття. Формувати слухової чутливості до звуків усіх октав фортепіано. Уточнення складу дітей, у яких можливості слуху дозволяють сприймати весь діапазон звуків фортепіано без допомоги звукопідсилювальних приладів. Виділення цих дітей в окрему підгрупу.</p> <p>Визначення джерела та напрямку звучання (Що звучить? Звідки? Де?).</p> <p>Привчання реагувати на початок і закінчення звучання музики (поблизу інструменту - сприйняття слухове, на віддалі - слухо-зорове); розвиток здатності сприймати</p>

		<p>на слух звуки високого регістру; диференціювання звуків низького та високого регістрів, диригуючи рукою.</p> <p>Навчання розрізняти помірний (марш) і швидкий темпи музики (на слух), відтворювати музичні темпи танцювальними рухами та співанням голосного звука .</p>
Розвиток голосу	<p>Викликати голосові реакції на звучання музики.</p> <p>Підтримувати у дітей активність мовних, голосових проявів у поєднанні з ігровими рухами упродовж звучання усього музичного періоду (8 - 16 тактів).</p>	<p>Застосовування мовленнєвих та імітаційно-рухових дій: няв (імітація руху кішки, що умивається), туп-туп (ведмедик йде), пі-пі (пташка літає, клює), гав-гав (собака гавкає), прр (конячка скаче), ввв (літак летить), ууу (поїзд гуде), та-та (барабан б'є), ля-ля (лялька танцює), а-а-а (заколисування ляльки), ау (покликати ляльку), ааа (лялька з'явилася), гоп-гоп (зайчик стрибає).</p> <p>Визначення основного тону мовленнєвого голосу кожної дитини. Навчання тягнути голосний звук в складах, словах (без збігу приголосних): тітка Оля, Вова впав. Мама там та ін.</p>
Ритмічна стимуляція і хорова декламація	<p>Розвивати елементарну ритмічність на основі слухозорового сприйняття музики.</p>	<p>Формування ритмічності рухів, які повторюються (удар в барабан, бубон, плескання в долоні). Учити виконувати елементарні ритми, використовуючи хлопання, притупування, гру на дитячих ударних інструментах. У хорових ритмо-мовленнєвих вправах використовувати доступні вимові дітей склади.</p> <p>Розвиток рухів під музику і орієнтування в просторі.</p> <p>Викликати у дітей рухову активність, сприяння</p>

		<p>розвитку координації рухів. Учити використовувати для рухів увесь простір приміщення: ходити і бігати групою до протилежної стіни; ходити і бігати зграйкою за дорослими; ходити один за одним; розширювати коло (відходити назад, не повертаючись) і звужувати його; стояти в колі; ходити по колу, взявшись за руки</p> <p>Учити дітей запам'ятовувати і самостійно та послідовно виконувати 2 - 3 дії або більше «омовлювати» їх.</p> <p>Співання мелодій одним і тим же складом, який діти вимовляють добре або наближено.</p>
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- диференціює звуки високого та низького регістрів;
- розрізняє темп (швидкий, помірний);
- рухається під музику, орієнтується у просторі музичної зали;
- проявляє голосові реакції на звучання музики;
- виконує дихальні та фонаційні вправи;
- відтворює мовленнєвий матеріал у заданому темпі та ритмі (з опорою на складоритм);
- проговорює запропонований елементарний мовленнєвий матеріал з різною інтонацією;
- відтворює звуки та їх сполучення у межах програмового мовного матеріалу;
- відтворює з пам'яті складоритм добре засвоєного матеріалу;
- розпізнає добре знайомий мовленнєвий матеріал за складоритмом.

Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини

П'ятий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Формування умінь та навичок спілкування, ведення діалогу. Формування егоцентричного мовлення.</p>	<p>Привчати дитину дивитись в обличчя співрозмовника, співпрацювати з ним при виконанні спільної діяльності, спілкуватись при вирішенні спільних завдань. Формувати внутрішнє мовлення дитини, включаючи етап егоцентричного мовлення.</p>	<p>Формування у дитини звички (потреби) дивитись в обличчя співрозмовника, обмінюватись поглядами (для встановлення порозуміння) з іншою дитиною при виконанні спільної праці (діяльності). Формування у дітей готовності звертатись один до одного, просити допомоги при виконанні діяльності, ділитись своїми враженнями при спільних спостереженнях. Забезпечення формування внутрішнього мовлення. Формування егоцентричного мовлення (розмова дитини з лялькою, з предметом-замінником, який заміняє маму, ляльку, котика тощо), а далі з собою.</p>
<p>Збагачення словникового запасу. Активізація вживання та засвоєння іменників у різних відмінкових формах, їх числових та родових ознак. Орієнтація на граматичні форми іменників при сприйманні та розпізнаванні</p>	<p>Розвивати аналітико-синтетичне сприймання докільця та мовлення. Вчити орієнтуванню на граматичні форми слів при спряженому мовленні, при сприйманні мовлення та говорінні. Оволодівати прийменниками та розуміти їх значення для</p>	<p>Використання тактильних відчуттів при послідовному обстеженні предметів. Привчання дітей до того, що виділена деталь має назву (Що це? Для чого?) Формування умінь розповідати про предмет, який дитина обстежила, його форму, властивості. Самостійне примітивне змальовування предмета (сюжету) та з пам'яті, супроводжуючи малювання мовленням.</p>

<p>усного мовлення. Вправління у вживанні іменників з прийменниками. Узгодження іменників з прикметниками, з числівниками, прислівниками.</p>	<p>орієнтації в просторі. Формувати пізнавальну активність та привчати сприймати об'єкт, його деталі, як стимул до засвоєння слів, що його (їх) позначають. Розвивати словесну пам'ять та словесно-логічне мислення, здатність до перенесення.</p>	<p>Використання схожого (схожих) предметів для обстеження, виділення деталей і називання їх одним і тим же словом (узагальнююча функція слова, розуміння дитиною схожих деталей, які називаються одним і тим же словом). Перенесення назв деталей обстеженого предмета на інші – відро - ручка, кришка. Каструля – одна ручка, дві ручки, кришка.</p>
<p>Засвоєння особових займенників. Розвиток мислення, здатності до самостійних узагальнень. Розвиток мовленнєвої пам'яті на основі складоритму.</p> <p>Активізація вживання дієслів. Розвиток логічного мислення та мовлення на основі предметної діяльності. Розвиток образної та словесно-логічної пам'яті.</p>	<p>Засвоювати особові займенники. Формувати здатність до самостійних узагальнень,</p> <p>Розвивати логічне мислення дитини, образну та словесно-логічну пам'ять. Активізувати мовлення в процесі виконання діяльності та при повідомленні про виконану діяльність. Привчати розповідати про виконану діяльність в іншому місці (іншій кімнаті, на вулиці</p>	<p>Формування розуміння того, що один і той же займенник може вживатись замість великої кількості слів чоловічого чи жіночого роду. Добирати до масивів іменників одного роду займенник і навпаки.</p> <p>Демонстрація дій з предметами дорослим, а потім дитиною (бажано 4-5 логічно пов'язаних дій). Мовленнєвий супровід (омовлення) дій дітьми разом з дорослим та самостійно. Засвоєння запитання, яке подається на великій картці та усно: «Що зробила тітка Оля (інша дівчинка)? Що зробив Андрій (інша дитина)...?» Привчання дітей спостерігати за діяльністю дорослих, відтворювати їх дії одночасно з дорослим</p>

	<p>комусь із дорослих або іншій дитині). Формувати у дитини уявлення про функціональне значення мовлення, про можливість розповідати про те, що в даний час вона не спостерігає.</p>	<p>(спряжено), супроводжуючи дії мовленням, ініційованого як дорослим, так і дитиною (дітьми). Весь процес діяльності педагог і діти супроводжують мовленням, засвоюючи і вживаючи особові займенники: МИ, Я.</p> <p>Схематичне зображення власних дій дитиною з використанням примітивних піктограм та їх омовлення. Самостійна розповідь дитини про власну діяльність лише з пам'яті. Розповідь дитини про діяльність товариша за серією його фотографій (з опорою на фотографії, з вилученням якихось фото, на основі піктограмних зображень, зроблених власноруч або товаришем, самостійно з пам'яті).</p> <p>Читання карток з реченнями (окремо і в масивах) Я мила. Я витирала. Я мила, витирала, прибирала....</p> <p>Розповіді дітей про дії дорослого, та свої, які вони здійснювали раніше, (в ігровій кімнаті, на прогулянці тощо). Відповіді на запитання Організація творчої діяльності з використанням натуральних предметів та іграшок. Омовлення дій, їх зображення за допомогою піктограм (за допомогою дорослого) та розповідь про виконану діяльність за піктограмами та з пам'яті.</p>
<p>Введення знайомих слів у словосполучення, короткі речення. Формування уявлень</p>	<p>Формувати у дітей розуміння того, що знайомі слова можуть вживатись у поєднанні з</p>	<p>Вживання назв знайомих предметів у різних ситуаціях у зв'язку з іншими словами: візьми книжку, дай книжку, поклади книжку. Дівчинка</p>

<p>Розвиток слухової пам'яті на основі складоритму речень (до 3-5 і більше слів), словосполучень, коротких віршів. Формування умінь та навичок слухо-зорового сприймання мовлення.</p>	<p>Розвивати словесно-логічну пам'ять на основі засвоєного складоритму речень, словосполучень, віршів при слуховому, слухо-зоровому сприйманні мовлення. Формувати здатність до узагальнення граматичних явищ на основі масивів слів, словосполучень, речень.</p>	<p>Привчання до самовслуховування, до розпізнавання на слух добре знайомих фраз, словосполучень, коротких віршів. Відтворення з пам'яті їх складоритмів, а потім і самого тексту.</p>
<p>Формування умінь та навичок читання.</p>	<p>Навчати дитину свідомо читати текст, розуміти доцільність оволодіння читанням. Розвивати словесну пам'ять. Удосконалювати моторику артикуляційного апарату.</p>	<p>Розгляд ілюстрації до тексту, який дитина буде читати (фотографій). Глобальне сприймання та називання за вчителем слів, що зображене. Спряжене називання слів. Сприймання коротких речень, поданих на картках, та називання їх за вчителем, спряжене з вчителем, самостійно. Називання складів за вчителем, разом з вчителем та самостійно, які вживаються у даному реченні. Складання слів із цих складів та їх читання (поскладове та відтворення слова в цілому). Читання засвоєного речення по словах та його відтворення в цілому. Співвідношення речення зі змістом малюнка. Читання короткого тексту та його співвідношення з ілюстрацією (фотографією). Спряжене читання тексту разом з педагогом. Подолання моторних труднощів при читанні</p>

		<p>короткого тексту або його фрагменту. Слухо-зорове сприймання речень тексту та знаходження цього речення в тексті. Передавання речень тексту за допомогою складоритму. Знаходження в тексті речень, які педагог передав за допомогою складоритму. Розповідь про прочитане з опорою на ілюстрацію та самостійно. При потребі дитина використовує дактильне мовлення.</p>
<p>Підготовка руки до письма. Розвиток дрібної моторики. Навчання писати елементи друкованих букв та букви. Формування умінь та навичок письма.</p>	<p>Навчати дитину писати елементи букв та букви. Робити підписи під знайомими малюнками при їх списуванні та з пам'яті. Розвивати словесну пам'ять дитини. Привчати здійснювати записи з пам'яті.</p>	<p>Розвиток дрібної моторики (замальовування, записування великого аркуша паперу будь якими значками, лініями буквами. Написання елементів букв та самих букв. Запис імен під фотографіями, підписи до фотографій членів родини, улюблених тварин, іграшок. Привчання дітей читати мовленнєвий матеріал, запам'ятовувати, відтворювати з опорою на текст (слово, словосполучення, речення), без опори на текст та записувати з пам'яті (до 2-3, а по можливості, і більше слів у реченні). Спроба самостійно називати та записувати назви дій, які дитина виконувала і хоче про це розповісти; запис назв предметів, які дитина використовувала в своїй діяльності;). Слухо-зорове, слухове, зорове сприймання речень з</p>

		мовлення вчителя та знаходження їх у тексті. Знаходження у тексті речення за складоритмом, поданим педагогом.
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- уміє розмовляти з лялькою, з уявною лялькою;
- уміє розповідати про предмет, який обстежує, чи вже обстежила;
- розпізнає родові та числові ознаки добре відомих слів за кінцевими афіксами (закінченнями) при слухо-зоровому сприйманні;
- уміє відтворити 3-5 логічно пов'язаних дій;
- уміє відповідати на запитання;
- уміє відтворити складоритм коротких речень;
- уміє називати речення, короткі віршики спряжено;
- називає (читає) слова, речення та записує їх з пам'яті (з врахуванням індивідуальних можливостей).

Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови

П'ятий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>1. Розвиток слухового сприймання, слухової уваги та пам'яті. Удосконалення сприймання не мовленнєвих і мовленнєвих звуків. Засвоєння нових звуків, що оточують дитину. Визначення напрямку та сили звучання.</p>	<p>Автоматизувати швидкість реакції на сенсорний (звуковий) сигнал, розвивати умовні рефлекси на звук з використанням звукової або словесної реакції.</p>	<p>Привчання дітей швидко розпізнавати знайомий звук і називати об'єкт, який його породжує. Опис об'єктів, які породжують знайомі звуки (мовленням, яким володіє дитина, з використанням жестів, інших виражальних засобів - пантоміми, звуконаслідувань). Співвідношення знайомого предмета (об'єкта), його зображення зі звуком, який в цей час подається дитині (голоси тварин, птахів, механізмів, побутових звуків, запропонованих у програмі «Живий звук», інших програмах, записах). Використання гри, у якій діти називають або зображають з пам'яті об'єкти, які звучали. Розширення спектру звучань з введенням нових об'єктів - наприклад, живих істот - слона, віслика, верблюда, сови, орла, зозулі тощо, механізмів-трактора, автомобілів різного призначення-вантажного, міліції тощо; розпізнавання чоловічих, жіночих голосів. Засвоєння, відтворення з пам'яті назв об'єктів, які звучать. Відстрочене називання з пам'яті об'єктів, які звучали.</p>

		<p>Розрізнення різних звуків (іграшок, що звучать, музичних інструментів, голосів чоловіка, жінки, дитини, інших звуків) послідовно - від 3-х до 4-5 об'єктів та їх запам'ятання. Відшукування предметів, їх зображень, які раніше звучали (дитина відшукує декілька предметів, що звучали, або їх зображення і послідовно викладає в ряд, відтворюючи звуки, які ідентифікує з предметами(відповідно своїх можливостей). Удосконалення швидкості реакції на звук з використанням рухів руки, подаванням голосу, вимовляючи якийсь голосний звук, наприклад: О-О-О! Так!</p>
<p>2. Розвиток голосу, мовленнєвого дихання та мовлення.</p>	<p>Удосконалювати голосотворення, мовленнєве дихання на базі складоритмів, словосполучень та фраз (речень).</p>	<p>Співання на одному видиху одного голосного звука, а далі послідовно 2-3 -х і більше голосних звуків спряжено з педагогом та самостійно, дотримуючись заданої послідовності звуків. Наприклад: а-а-а, а-у-і-е-оооо. Співання простих пісеньок, вивчених на інших заняттях, регулюючи силу голосу (спряжено з педагогом, наслідуючи його темпоритм та самостійно з пам'яті). Називання фраз (речень) на одному видиху (до 3-5 і більше слів). Уміння регулювати вдих і видих при називанні 2-3-х фраз, дотримуючись природної паузи між фразами (коли дитина набирає повітря).</p>

		Визначення напрямку звучання не мовленнєвого звуку та мовлення. Формування уміння швидко повертатися у бік звучання звука.
3. Формування звуковимови. Удосконалення звуковимови голосних та приголосних звуків в мовленні (у складах, словах, словосполученнях та реченнях).	Удосконалювати звуковимову голосних, які безпосередньо впливають на якість звучання дитячого мовлення та приголосних у відкритих складах, словах, у мовленні.	Уточнення звуковимови приголосних у складах, а при відсутності звуків у мовленні дитини, формування звуковимови у складах типу ПГ (приголосний-голосний). Вслуховування дитини у власне породження звуків. Атоматизація звуків у складах, словосполученнях та фразах (реченнях). Мовленнєвий матеріал добирається із того, який використовують на заняттях з розвитку мовлення, пізнання довкілля, ігрової діяльності, в процесі побутової діяльності дитини тощо.
4. Формування мовленнєвого ритму (складоритму) та внутрішнього мовлення. Удосконалення відчуття ритму в процесі сприймання усного мовлення. та власного говоріння. Формування уміння передавати складоритм даного слова, словосполучення, фрази. Розвиток словесної пам'яті.	Формувати відчуття складоритму слів, словосполучень, фраз (речень). Розвивати словесну пам'ять на основі складоритму слів, словосполучень, фраз (речень). Формувати внутрішнє мовлення дитини на основі складоритму.	Перекодування дитиною в ритм слів, словосполучень, речень (з допомогою сурдопедагога). Наприклад.: Оленка їсть кашу. Ритм - таТАта ТА Тата. Добір до записаного ритму відповідних слів, словосполучень, речень. Називання ритму з пам'яті. Відтворення фрази з пам'яті на основі складоритму, який дитина утримує в пам'яті. Запам'ятання віршів, їх фрагментів на основі попереднього засвоєння їх складоритмів, самовслухування при розказуванні вірша (можна з закритими очима, за бажанням дитини). Доцільне

		підключення тактильно-вібраційних відчуттів, що посилює відчуття складоритму мовлення з поверненням до сприймання мовлення лише на слух.
5. Розвиток моторики артикуляційного апарату, формування внутрішнього мовлення. Автоматизація мовнорухових (артикуляційних) умінь та навичок.	Формувати внутрішнє мовлення дитини. Удосконалювати артикуляційні навички, пришвидшувати мовлення.	Удосконалення артикуляційних умінь та навичок з використанням обмеженої кількості мовленнєвого матеріалу: складів, слів, словосполучень, речень. Повільне, швидке промовляння складів, слів, словосполучень, речень (спряжено з дорослим та самостійно). Наприклад, Мама, тато, Оля ідуть. Мама мама , мама, мама, мама. Тато, тато ,тато, тато, тато. Оля, Оля ,Оля, Оля, Оля іде,іде , іде, іде. Мама, тато, Оля ідуть, ідуть, ідуть. Ідуть додому. Ідуть додому, додому, додому. таТА таТАта . таТА таТАта таТАта таТАта. Ідуть додому. Ідуть додому, додому, додому. Засвоєне, автоматизоване слово, словосполучення, речення (фразу) дитина відтворює складоритмом, утримуючи в пам'яті мовленнєвий матеріал. Спряжене з дорослим відтворення мовленнєвого матеріалу на базі засвоєного складоритму.

<p>6. Формування спряженого мовлення. Привчання дитини швидко реагувати на появу артикуляції, звуковий сигнал. Удосконалення спряженого мовлення. Стимулювання самовслуховування дитини у звуковимову голосних – у складах, словах, словосполученнях, фразах.</p>	<p>Формувати у дитини здатність миттєво реагувати на звуковий, артикуляційний та артикуляційно-звуковий сигнал (при слухо-зоровому сприйманні мовлення.), швидко включатись у наслідування рухів артикуляційного апарату.</p>	<p>Виховання у дитини умовних рефлексів на мовленнєвий сигнал, який вона сприймає зором, слухом, зоро-руховий, який вона сприймає. На сприйнятий сигнал дитина реагує виключно звуком, говорить - «Є», Так або відтворює звук чи звуки, які сприйняла зі зверненого мовлення. Формування спряженого (одночасного) мовлення з педагогом на матеріалі слів, організованих за граматичною ознакою (дівчинка, пташка, чашка; хлопчик, стіл, хліб), словосполучень т а фраз.</p>
<p>7. Розвиток словесної пам'яті, зовнішнього та внутрішнього мовлення. Сприймання, розпізнавання, та відтворення з пам'яті слів, словосполучень, фраз, сприйнятих слухо-зорово (лише на слух та при читанні з губ).</p>	<p>Розвивати мислення, здатність до прогнозування мовлення, усвідомлення наявності масивів слів, які можуть пов'язуватись з одним словом. Розвивати словесно-логічну пам'ять.</p>	<p>Сприймання та наслідування складів, слів, словосполучень, речень з орієнтацією на доступні слуху артикуляційні образи (голосних фонем, приголосних - п-б, м; ф,в; ш, ж, ч, щ) та доступні слуху звукові сигнали. Наприклад, голосні, приголосні: ж, р, з, л, д, б тощо. Удосконалення сприймання назв дій у поєднанні з іншими словами (у словосполученнях, реченнях). Орієнтація дітей на кінцеві афікси (кінцеві частини слів), на доступні слухо-зоровому сприйманню фонемі, їх артикуляційні образи. Закладання основ розуміння дитиною поєднання одного слова з декількома (багатьма) іншими. Наприклад. Іде мама, тато, Оля, бабуся, дідусь, дядя, тьотя, кіт,</p>

		<p>корова, коза тощо. Біжить.....ХТО?... Спить..... Сидить..... Візьми (ЩО?) книжку, яблуко, олівець, ручку тощо. Поклади, заховай</p>
<p>Формування умінь та навичок говоріння, сприймання, розпізнавання та розуміння усного мовлення (на знайомому матеріалі).</p>	<p>Виховувати здатність орієнтуватись на «опорні» звукові образи, доступні дитині, при сприйманні усного мовлення (на слух, слухозорово).</p>	<p>Виховання у дитини бажання говорити на цікаву для неї тему з використанням знайомого мовленнєвого матеріалу. Встановлення місця «опорного»звука в слові (на початку, в кінці) та орієнтація дитини на ці фонемі, які дозволяють швидко розпізнати та зрозуміти слово. Навчання дитини розуміти ситуативний зміст мовлення. Формування просторових орієнтацій: Поклади м'яч на стіл, під стіл, в стіл. Поклади книжку на стіл, в стіл, на вікно, в шафу Поклади олівець в пенал, в ящик, в коробку. Забезпечення розуміння типовості напрямку, який позначають одним і тим же словом-прийменником: Поклади в стіл, в пенал, в шафу, в ящик тощо. Привчання дитини орієнтуватись на голосні звуки при сприйманні та розпізнаванні усного мовлення на слух, при слухозоровому сприйманні.</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- уміє визначити напрямок та силу звучання, розрізняє голоси, музичні інструменти, предмети, що звучать, послідовно відтворює їх;
- уміє називати фразу (до 3-5 слів) на одному видиху;
- уміє чітко назвати голосні та засвоєні приголосні звуки у складах, словах, коротких фразах;
- уміє назвати ритм слів, словосполучень, фраз (з допомогою сурдопедагога, спряжено з ним) та самостійно з пам'яті.

Фонетична ритміка

П'ятий рік життя

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
<p>Дихання</p>	<p>Закріплювати навички діафрагмального дихання</p>	<p>Виконання вправ : вдих носом – живіт випинається вперед, видих ротом – живіт втягується (з контролем рук на ділянці живота) Виконання дихальних вправ під музику. Супровід дихальних вправ наспівуванням голосних, промовлянням знайомих слів, назв демонстрованих предметів тощо.</p>
	<p>Закріплювати навички фонаційного дихання. Розвивати вміння дослухатися до народжуваних звуків, утримувати їх в пам'яті та відтворювати з пам'яті.</p>	<p>Виконання вправ: - переривчастий видих - ф- ф- ф- ф («загасимо свічку») - довгий видих – ф___ (з рухами рук) - на довгому видиху – с___ (в супроводі рухів): о___. Вдих носом, сказати на одному видиху : в___ - рух на звук в в___ в___ в___ в___ в___ в___ в___ в___ - вдих → переривчастий видих: с___ с___ с___ с___ ... вдих → переривчастий видих, закінчується тривалим видихом:</p>

		<p>с _ с _ с _ с _</p> <p>-вдих; на продовженому – видиху – ф _ с _</p> <p>вдих: на продовженому видиху – в _ .</p> <p>- вдих; на одному видиху – ф _ в _ .</p> <p>Відтворення з пам'яті кількості звучань та послідовностей звуків.</p>
	<p>Закріплювати навички мовленнєвого дихання. Розвивати здатність самоконтролю мовлення.</p> <p>до</p>	<p>Виконання вправ:</p> <p>- руки опустити вниз, піднімаючи руки вгору, промовляти низку однакових та різних складів (папапа) (за зразком вчителя, який пропонує певну кількість повторень одного чи різних складів); опускаючи руки вниз: па _</p> <p>Відтворення з пам'яті тієї кількості складів або їх послідовності, яка запропонована педагогом.</p> <p>Промовляння на видиху слів, словосполучень, коротких речень, з попереднім засвоєнням їх складоритмів. Наприклад, Тата таТА – Мама іде.</p> <p>- поєднувати стрибки:</p> <p>два на місці – па-па</p> <p>два ліворуч - праворуч – пі-пі</p> <p>Удосконалення артикуляційних умінь та навичок:</p> <p>- руки на поясі, робити підскоки на місці, промовляючи: па-па-па-по-по-по. Руки - на ділянці діафрагми.</p> <p>- підскоки на місці:</p> <p>па-па-по-по-пу-пу.</p>

		<p>Сказати на одному видиху: па __ пі __ пу __ по.</p> <p>- пальці рук з'єднані, розкрити пальці на рівні грудей кожного разу коли промовляється склад: папупіпапупі...</p> <p>Темп проговорювання поступово прискорюється</p> <p>- рухи на звук А переходять у нахил тулуба в сторону (разом з рухами), сказати на одному видиху: па __ пу __, руки збираються до грудей па __ пу __ , нахил тулуба вправо (разом з простягнутими вгору руками) переходить до руху рук до грудей: па __ пу __.</p> <p>- вказівний рух пальцем перед собою супроводжує проговорювання складів, темп довести до максимальної швидкості папупіпапупі.</p> <p>- подовжене та коротке проговорювання складів та слів.</p> <p>Відтворення складів з пам'яті (на одному видиху).</p> <p>б) говорити на одному видиху ряд складів у супроводі диригування вказівним пальцем: па __ по __ пу __ пи __ па __ по __ пу __ пи __ пе __</p> <p>Руки покласти на ділянці діафрагми . Вдих носом. На видиху говорити протяжно три склади, потім на цьому ж видиху ці ж склади говорити у пришвидшеному темпі, диригуючи перед собою</p>
--	--	---

		<p>вказівним пальцем, довести до швидкого називання складів. пи__па__пу__ пипапу пи__па__пу__ пипапу пи__па__пе__ пипапе па__по__пу__пи__пе__ папопупипе Вдих носом. На одному видиху рахувати: один, два, три, чотири, п'ять . Проговорювання супроводжувати плавним злитним диригуванням руки вправо-вліво. - Вдих носом. На одному видиху злитно (без пауз) рахувати від 1 до 5.</p>
<p>Темп, ритм</p>	<p>Оволодівати темпом та ритмом мовлення. Наслідувати мовлення різного темпу. Розвивати мовленнєву пам'ять.</p>	<p>Підготовка до наслідування різного темпу мовлення. Проговорювання складів на одному видиху: у супроводі рухів на голосні А, О, У, И; у супроводі стрибків (склад – стрибок); під диригування. Темп проговорювання поступово прискорюється. - Проговорювання лічилок з використанням знайомих рухів. Темп проговорювання довести до максимально швидкого. Мама тут Тато тут. Тата ТА Мама там Тато там</p>

		<p>Мама, мама Тато, тато Тата, ТАта Тут і там. Тут і там. ТА ТА ТА</p> <p>Проговорювання збільшеної (до 5-и) кількості складів, словосполучень (до 5-и складів) у супроводі ритмічних хлопків з виділенням наголосу; у супроводі природних рухів.</p> <p>Відтворення ритму слів, словосполучень, фраз, сприйнятих на слух (педагог проговорює ритм, діти сприймають, проговорюють та відстукують по підлозі). Відтворення складоритму слів, словосполучень, фраз з пам'яті.</p> <p>Виділення наголошеного складу посиленням рухом руки при диригуванні; більш інтенсивним стрибком та голосом (папопу□ папу□</p>
	<p>Навчати сприймати, розрізняти та відтворювати різні ритми.</p>	<p>Відтворення ритмівок з рухами. Наприклад:</p> <p>Мама тут ТАта ТА Тато там ТАта Та Мама, тато тут і там ТАта ТАта ТАТАТА</p>
<p>Робота над голосом, інтонацією та артикуляцією</p>	<p>Закріплювати вміння змінювати силу та висоту голосу, зберігаючи нормальний тембр. Удосконалювати артикуляційні вміння та навички.</p>	<p>Проговорювання коротких віршиків в супроводі рухів. Засвоєння їх складоритму. Відтворення змісту віршиків на основі складоритму. Проговорювання віршиків уповільнено, пошвидшено та швидко, супроводжуючи його тупанням ніжною, танцюванням, плесканням у долоні.</p>

	<p>Закріплювати вміння виражати свої емоції різними інтонаційними засобами Розвивати словесну пам'ять на основі складоритму слів, фраз.</p>	<p>Проговорювання «проспівування» віршиків голосом різної висоти.</p> <p>Проговорювання віршиків з різною інтонацією, супроводжуючи характерними рухами, виразом обличчя.</p> <p>Проговорювання складів, слів, фраз, які діти вимовляють з різною інтонацією і настроєм.</p> <p>Наприклад:</p> <table border="0"> <tr> <td>ПА! – радісно</td> <td>Хто, хто</td> </tr> <tr> <td>па? – запитально</td> <td>в цій</td> </tr> <tr> <td>па__ - _розгублено</td> <td>хатці</td> </tr> <tr> <td>па – страх, переляк</td> <td>живе?</td> </tr> <tr> <td>па! – стверджувально.</td> <td>Я жабка.</td> </tr> <tr> <td>па – сердито.</td> <td>Я вовк</td> </tr> <tr> <td>ПА! – здивовано</td> <td>Хто, хто в цій хатці живе?</td> </tr> </table> <p>фу__ - з відразою; стомлено (у__ф__)</p> <p>фи__ - презирливо</p> <p>о__! з болем.</p> <p>ой – плаксиво</p> <p>ні – заперечливо</p> <p>Повторення складів, слів спряжено з вчителем з відтворенням складоритму у супроводі ритмічних рухів з виділенням сильнішим рухом наголошених складів.</p> <p>Сприймання на слух складів з різною інтонацією та їх відтворення.</p>	ПА! – радісно	Хто, хто	па? – запитально	в цій	па__ - _розгублено	хатці	па – страх, переляк	живе?	па! – стверджувально.	Я жабка.	па – сердито.	Я вовк	ПА! – здивовано	Хто, хто в цій хатці живе?
ПА! – радісно	Хто, хто															
па? – запитально	в цій															
па__ - _розгублено	хатці															
па – страх, переляк	живе?															
па! – стверджувально.	Я жабка.															
па – сердито.	Я вовк															
ПА! – здивовано	Хто, хто в цій хатці живе?															

		<p>Проговорювання слів (фраз) з різною інтонацією, супроводжуючи характерними рухами та виразом обличчя (запитально, розгублено, радісно, злякано, стверджувально, сердито, здивовано, з болем, стомлено, плаксиво, презирливо, заперечливо і т.п.) разом з педагогом.</p> <p>наприклад: О__! – з болем. Що болить? - запитально Зуби? – запитально Вуха? – запитально Болить! – з болем Таня, що у тебе болить? – запитально У мене болить ... - стверджувально Ти хочеш...? – запитально Я не хочу... - заперечно</p>
	<p>Формувати вміння виділяти голосом логічний наголос</p>	<p>Виділення гучним голосом і певним рухом (ударом ноги) логічного наголосу в коротких знайомих фразах, запитанням, проговорюючи разом з педагогом</p> <p>ДЕ мама? Мама ДОМА. мама ДАЛЕКО.</p> <p>Виділення більш гучним голосом логічного наголосу в лічилках, ритмівках, проговорюючи разом з педагогом (спряжено та самостійно з пам'яті).</p>

Робота над звуками та їх сполученнями	Стимулювати формування та закріплення навичок вимови шляхом використання рухів. Розвивати відчуття ритму, словесну пам'ять.	Відтворення голосних та приголосних звуків у відкритих складах, словах, словосполученнях, фразах, супровід мовотворення рухами рук, ніг, тулуба. Пританцювання в такт вимовляння мовленнєвого матеріалу. Орієнтовано звуки: голосні – а, у, е, і, и, о приголосні – п, т, к, ф, м, н, л, д, р, б, с, ш, х, в.
	Навчати дітей самовслуховуванню. Розрізняти склади з дзвінками та глухими наголошеними (при можливості, на слух, тактильно-вібраційно).	Виконання вправ у супроводі рухів, характерних для відповідних звуків, наприклад, б, д, ба, да, па, та.

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- виконує дихальні та фонаційні вправи;
- володіє початковими вміннями мовленнєвого дихання;
- відтворює мовленнєвий матеріал у відповідному темпі, ритмі на одному видиху;
- відтворює мовленнєвий матеріал з відповідною силою та висотою голосу;
- відтворює мовленнєвий матеріал виразно, з інтонацією;
- відтворює звуки та їх сполучення в межах програмового мовленнєвого матеріалу;
- відтворює складоритми добре засвоєних слів, словосполучень, коротких фраз спряжено з педагогом, самостійно (з пам'яті).

**Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та
предметна аналітико-синтетична діяльність дитини
П'ятий рік життя**

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
<p>Кількість і рахунок</p>	<p>Формувати уявлення про кількість. Навчати рахувати в межах 4-х. Відтворювати назви предметів в однині та множині. Розвивати здатність супроводжувати дії мовленням. Засвоювати складоритм словосполучень, фраз та відтворювати на їх основі мовленнєвий матеріал.</p>	<p>Ознайомлення з кількістю 4. Число і цифра 4. Склад числа 4. Виділення 1,2,3,4 предмети з групи за зразком, за кількістю пальців, за цифрою, за словом. Порівняння кількості предметів в межах 4. Тут 4, а тут 3. Тут більше, тут менше. Вирівнювання кількостей шляхом додавання. Формування операції рахунку в межах 4: скласти 1 гриб і 1 гриб, 1 гриб і 2 гриби, 1 паличку і 3 палички, 2 і 2 палички. Навчання порівнювати групи за кількістю предметів, що входять в них: встановлювати рівність і нерівність, користуючись докладанням щодо об'ємних предметів, та накладанням і прикладанням площинних зображень; співвідносити множини в межах 4, брати потрібну кількість предметів групою в межах 4; співвідносити кількість предметів в межах 4 з кількістю пальців. Ознайомлення зі словами: скільки, порівну, більше, менше. Засвоєння їх</p>

		<p>складоритму та відтворення з пам'яті.</p> <p>Навчання складати за наслідуванням і за зразком рівну кількість однакових предметів в межах 4. Кількість груп необмежена.</p> <p>Складання групи предметів за однією ознакою.</p> <p>Складання рівної за кількістю предметів групи за інструкцією: «Візьми стільки».</p> <p>Навчання дітей співвідносити кількість предметів в межах 4 та добирання до них відповідної цифри.</p> <p>Використання співвідношення кількості предметів з кількістю пальців (в межах 4). Інструкції: візьми стільки. Покажи стільки.</p> <p>Уточнення розуміння питання «Скільки?» - у відповідь діти показують відповідну кількість пальців, вказують на цифру або табличку зі словом, вимовляють слово або відповідають поєднано.</p> <p>Навчання використовувати словосполучення: один будинок (гриб), два будинки, три будинки. Засвоєння складоритму словосполучень та на їх основі відтворення мовленнєвого матеріалу з пам'яті.</p>
--	--	---

Розвивати логічне мислення.
Формувати вміння на навички сприймання мовлення (слухозорово, на слух, при читанні з губ).
Активізувати мовленнєвий супровід дитиною виконання математичних завдань.
Засвоювати та вживати в мовленні словосполучення та речення, пов'язані з засвоєнням нового матеріалу.

Навчання дітей виділяти з множини 1, 2, 3, 4, 5 предметів за наслідуванням, зразком, за словом; співвідносити кількість предметів в межах 5 з кількістю пальців; познайомити з числами в межах 5.
Навчання рахунку предметів в межах 5, користуючись правильними прийомами:

- називати числа по порядку, послідовно вказуючи на предмети, розташовані в ряд (торкаючись пальчиком);
- відносити останнє число до усієї групи предметів, тобто виділяти підсумкове число (всього три м'ячі);
- погоджувати в підсумковому числі числівник з іменником (один м'яч, два м'ячі, два гриби, п'ять грибів тощо). Мовленнєвий супровід дій.

Навчання порядковому рахунку в межах 5.
Ознайомлення з порядковими числівниками.
Навчання рахувати і відповідати на питання скільки?
Формування просторових відносин, розуміння дітьми незалежності кількості від розташування об'єктів в просторі.

Закріплення уявлення про рівність і нерівність груп предметів, навчання зіставляти групи за допомогою різних способів: накладання, перерахунку; виражати результат порівняння в словесній формі; порівнювати за кількістю групи предметів; перетворювати нерівності в рівність - додавати до меншої групи предмет, віднімати від більшої групи зайвий предмет при різниці в одиницю.

Підведення дітей до розуміння складу числа: учити розкладати множини, що складаються з 2, 3, 4 предметів на рівні групи, підкладаючи до них відповідні цифри; складати число з різних груп: $2=1+1$; $3=1+1+1=2+1=1+2$; $4=1+1+1+1=1+1+1+1$

		<p>супровід діяльності. Відтворення з пам'яті виконаних дій, повідомлення про дії, які буде виконувати дитина, звітування про їх виконання.</p> <p>Навчання дітей об'єднувати і роз'єднувати предмети в межах 5.</p> <p>Навчання рахувати кількість звучань (оплесків, ударів в барабан тощо), відтворення їх з пам'яті, сприймання кількості предметів на дотик.</p>
Глобальне (зорове) сприймання кількості предметів	<p>Розвивати вміння та навички визначати кількість предметів, об'єднаних у групи, при їх глобальному сприйманні.</p> <p>Розвивати здатність до перенесення уявлень про склад числа з використанням різних груп однорідних предметів.</p>	<p>Навчання сприймати зором (глобально) кількість предметів, об'єднаних у групу в межах 5-и без перерахунку.</p> <p>Називання числа (кількості) предметів одразу після сприймання групи (без перерахування).</p> <p>Використання груп однорідних предметів однакових за кількістю з метою усвідомлення універсальності складу числа (три яблука, три олівці; два зайчики, дві ручки, два м'ячі, чотири кубики, чотири палички, п'ять зошитів, п'ять альбомів тощо).</p>
Вирішення логічних (ситуативно-практичних) задач	<p>Розвивати логічне мислення.</p> <p>Розвивати вміння практично здійснювати операції з числами.</p> <p>Розвивати словесно-логічну пам'ять.</p>	<p>Вирішення логічних (ситуативно-практичних) задач в межах 5-и (без перерахунку з пам'яті).</p> <p>Відтворення умови задачі з пам'яті. Уміння її розв'язати з опорою на предмети та без опори (з пам'яті).</p> <p>Використання предметів-замінників при розв'язанні задачі (наприклад, кружечки, палички замість яблук, каштани – олівців).</p>

		<p>Спряжене називання чисел умови задачі та відтворення її з пам'яті.</p> <p>Засвоєння складоритмів назв чисел умови задачі та відтворення з пам'яті відповідного мовленнєвого матеріалу.</p> <p>Слухо-зорове сприймання назв чисел, умови задачі, питань-відповідей до задачі.</p>
Величина	<p>Розвивати уяву.</p> <p>Розвивати логічне (абстрактне) мислення.</p> <p>Збагачувати словниковий запас.</p> <p>Супроводжувати діяльність мовленням.</p>	<p>Удосконалення умінь та навичок порівнювати предмети за розмірами, за довжиною, висотою, шириною.</p> <p>Навчання розкладати предмети за шириною (наприклад, широкий, вужчий, ще вужчий, найвужчий), висотою, довжиною. Звернути увагу дітей на відносність величин: один і той же предмет виявляється по відношенню до одного маленьким, а по відношенню до іншого - великим.</p> <p>Оволодіння складоритмом нових слів, словосполучень, фраз. Відтворення на їх основі мовлення.</p>
Форма	<p>Розвивати уяву.</p> <p>Збагачувати словниковий запас та активізувати вживання фразового мовлення.</p> <p>Формувати у дітей уміння та навички відтворювати складоритм слів, словосполучень, речень (з</p>	<p>Навчання дітей сприймати площинні та об'ємні форми - кулю, куб, квадрат, круг, овал, прямокутник, трикутник; запам'ятовувати форми в умовах діяльності, вибору за зразком, відстроченого вибору за зразком, виділяти форму в предметі, користуватися словесним позначенням форми. Ознайомлення дітей з циліндром, паралелепіпедом (брусом), тактильно-</p>

	<p>опорою на текст та з пам'яті). Розвивати логічне мислення.</p>	<p>зорове обстеження (без називання). Продовження навчання дітей обстежувати форму зорово і зоротакильно. Формування у дітей уявлення про те, що фігури однієї і тієї ж форми можуть бути різної величини, різного кольору.</p>
<p>Орієнтування у просторі та часі</p>	<p>Оволодівати просторовими та часовими орієнтаціями, як основою оволодіння складнопідрядними реченнями, розуміння тексту. Оволодівати словником та фразовим мовленням на складоритмічній основі. Навчати відтворювати слова, словосполучення, речення складоритмом, спираючись на текст та з пам'яті.</p>	<p>Продовження навчання дітей орієнтуватися в часі: сьогодні, вчора, завтра, ранок, день, вечір, ніч. Навчання дітей орієнтуватися в днях тижня. Ознайомлення дітей з порами року, місяцями. Формування у дітей первинних уявлень про вік; ознайомлення з запитанням: Скільки тобі років? Сприймання просторових відношень між об'єктами: далеко, близько, внизу, вгорі, поруч. Навчання сприймати ці відношення, орієнтуючись на відстань від себе до іншого об'єкту, від іншого об'єкту прийнятого за точку відліку; правильно сприймати верх і низ паперу, співвідносити просторові відношення в об'ємі і на площині. Навчання дітей розрізняти праву і ліву руку, розташування предметів справа і зліва від себе, напрям зліва направо (в процесі діяльності). Навчання дітей орієнтуватися в процесі діяльності на заданий темп, позначений словами швидко, повільно. Засвоєння складоритму нових слів, їх запам'ятання та відтворення на основі складоритму з пам'яті. Практичне застосування понять (сьогодні я роблю</p>

		<p>....., вчора робив, завтра буду робити.....), використання малюнків (піктографських зображень) діяльності. Розповідь про час діяльності та її характер з опорою на малюнки або на піктографські зображення.</p> <p>Навчання використовувати умовні позначення напрямку руху (стрілки), розташування предметів за вказаним напрямом.</p> <p>Навчання використовувати в іграх прості плани-схеми розташування предметів іграшок («Розстав меблі для ляльки»).</p> <p>Навчання розуміти зв'язки внизу-вгорі, в просторі аркуша паперу, учити сприймати ці зв'язки в природних умовах (у побуті, в іграх, у малюванні, аплікації, плані-схемі).</p>
--	--	--

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- уміє рахувати в межах чотирьох, володіє складом чисел чотири та п'ять;
- уміє порівнювати групи предметів за їх кількістю (без перерахування, при глобальному сприйманні кількості предметів);
- відтворює умову задачі з пам'яті, передає її фрагмент (або весь текст) складоритмом, повторює умову задачі;
- володіє поняттями величини, форми, просторовими та часовими уявленнями.

Фізичний розвиток та здоров'язберезувальна діяльність дитини

П'ятий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Розвиток крупної моторики: Основні рухи		
Ходіння	<p>Розвивати вміння виконувати вправи за словесною інструкцією.</p> <p>Розвивати вміння виконувати рухи (дії) педагога за наслідуванням безпосереднім та відстроченим.</p> <p>Розвивати узгодженість рухів у колективі.</p> <p>Розвивати навички орієнтування у просторі.</p> <p>Розвивати навички виконувати дії з реальними предметами.</p> <p>Розвивати уяву, наочно-дійове мислення, мовлення.</p> <p>Навчати розуміти зв'язки між м'язовими почуттями, руховим завданням та способом його вирішення.</p>	<p>Співвіднесення дитиною своїх рухів зі зразком, чітке виконання їх за показом дорослого та словесною інструкцією.</p> <p>Удосконалення навички ходити за показом та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «юрбою» на носках; - групою до протилежної стінки зали – з вихідного положення стоячи вздовж стінки обличчям до зали (шеренгою); - парами, взявшись за руки, в різних напрямках за педагогом та самостійно; - парами із зупинками; - у колоні по одному, парами, в різних напрямках; - один за одним по прямій, по колу; - один за одним, вздовж канату, викладеного по колу; - один за одним по колу з переступанням через канат; - один за одним високо піднімаючи коліна; - один за одним на носках, п'ятах, зовнішній стороні стопи; - один за одним, зі зміною положення рук: на поясі, в сторони, за спиною, вгору тощо; - один за одним з предметом у руках (м'ячі, прапорці) зі зміною

	<p>Оволодівати складоритмами слів, відтворювати слова за складоритмом.</p> <p>Автоматизувати відомі слова.</p> <p>Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p>	<p>положення рук (угору, вперед, у сторони тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> - один за одним зі зміною напрямку за вказівкою вихователя (по діагоналі); - один за одним малими та широкими кроками; - «змійкою» між розставленими на підлозі предметами (кубики, кеглі, м'ячі); - приставними кроками вперед, у сторони; - із зупинкою та присіданням по закінченню звукових сигналів; - під супровід звукового сигналу із зупинками по сигналу (зоровому, звуковому): один за одним по сигналу барабана або бубна. <p>Усвідомлення зв'язків між м'язовими почуттями, руховим завданням та способом його вирішення: імітація руху мишки, пінгвіна, півника, каченяти тощо.</p> <p>Формування здібності швидкої перебудови: переходити від ходьби до бігу, від бігу до ходьби за звуковим сигналом.</p> <p>Навчання називати слова: коло, рука, нога, голова, зайчик, квадрат, або їх складоритм <i>ТАта, таТА</i> (коло, квадрат).</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад,</p> <ul style="list-style-type: none"> - імітаційне зображення: старенький дідусь (бабуся) іде повільно (вимовляння <i>па__па__па__</i>), доросла людина (мама, тато) іде в нормальному темпі (вимовляння <i>па_па_па_</i>), маленький хлопчик (дівчинка) біжить (вимовляння <i>папапапа</i>); - крокувати на місці, супроводжуючи рухи вимовлянням <i>тата</i>, підстрибнути – <i>та</i>.
--	---	---

		Відтворення послідовності дій (4-5), їх називання з пам'яті на основі попередньо засвоєного складоритму.
Бігання	<p>Формувати основні фізкультурні навички.</p> <p>Удосконалювати руховий аналізатор.</p> <p>Активізувати рухову діяльність дитини.</p> <p>Розвивати швидкість, спритність, витривалість.</p> <p>Розвивати навички орієнтуватися у відстані на основі зорового сприймання.</p> <p>Розвивати уяву, слухову увагу.</p> <p>Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p> <p>Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p> <p>Збагачувати руховий досвід дитини, орієнтуючись на її індивідуальні особливості та можливості.</p>	<p>Формування загальної структури бігу за показом та самостійно з використанням звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - юрбою на носках; - групою до протилежної стінки зали з вихідного положення, стоячи вздовж стінки обличчям до зали (шеренгою); - у колоні по одному, парами; - один за одним по прямій, по колу; - один за одним вздовж канату по колу; - на носках; - на носках з розведеними в сторони руками («літак»); - на носках по звивистій доріжці (ширина 25-30 см); - один за одним зі зміною напрямку за вказівкою вихователя; - один за одним короткими та широкими кроками; - «змійкою», оббігаючи предмети, які розставлено на одній лінії за вихователем та самостійно; - високо піднімаючи коліна, як «конячка»; - з переступанням через кубики, м'ячі, шишки тощо; - по «крупинках» (кружечки, накреслені на землі на відстані 60-80 см один від одного); - врозтіч на носках; - за м'ячем, кинутим вихователем, та кидання його в корзину; - «мавпячий біг» (з опорою об підлогу кистями рук та стопами ніг); - човниковий біг;

		<p>- із зупинками та присіданням по закінченні звукових сигналів; - при чергуванні з ходінням у відповідності з частотою звукових сигналів.</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, врозтіч під часті удари барабана з вимовлянням <i>папапа</i> (або <i>татапа</i>), повільно йти під рідкі удари – <i>па_па_па_</i> (або <i>та_та_та_</i>).</p> <p>Безперервне бігання в середньому темпі в межах 20-30 с., у повільному темпі – 1-1,5 хв.</p> <p>Формування вміння правильно відтворювати інтонаційно-ритмічний малюнок слова.</p> <p>Відтворення послідовності виконаних дій лялькою. Розповідь про дії ляльки з використанням фраз, засвоєних на основі складоритму.</p>
<p>Стрибання</p>	<p>Розвивати навички відтворення за зразком, а потім і за словесним наказом.</p> <p>Формувати основні фізкультурні навички.</p> <p>Розвивати умовні рефлекси.</p> <p>Розвивати навички співвідносити м'язові зусилля з вимогою вихователя.</p> <p>Відтворювати за педагогом назви дій, які діти виконують, вже виконали, а потім</p>	<p>Формування вміння підстрибувати на носках за показом та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на одній нозі; - з ноги на ногу; - на місці, ноги разом та нарізно; - на місці, з поворотом, руки на поясі; - на місці, намагаючись торкнутись обома руками предмета, який підвішено на відстані 10-15 см вище піднятих угору рук; - імітаційне, як зайчик, жабка тощо. <p>Формування вміння стрибати на носках за показом та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з невеликим просуванням уперед, енергійно відштовхуючись

	<p>самостійно (з пам'яті). Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p>	<p>обома ногами (відстань — 1,5-2 м); - в довжину з місця (відстань 50-60 см). Формування вміння зістрибувати зі страховкою та самостійно в супроводі звукових сигналів: - з похилої дошки (висота 15-20 см), тримаючись за руку дорослого; - з піднятого краю дошки (висота 10-15 см), тримаючись за руку дорослого; - з лави на напівзігнуті ноги, тримаючись за руку педагога (висота 20-25 см); - в глибину з лави, куба (висота 20-30 см) в зазначене місце. Виконання тих же дій з уявними предметами. Відтворення послідовності дій з опорою на піктографічні зображення та з пам'яті (4-5 і більше дій). Формування вміння перестрибувати за зразком та самостійно в супроводі звукових сигналів: - з місця через канат, гімнастичну палицю, мотузку, покладену на підлогу; - через мотузку, натягнуту над підлогою (висота 5-10 см). - через «струмок», лінії, накреслені на підлозі (ширина до 60-70 см); - з місця через шнури (3-5 шт.), покладені на підлогу (відстань між ними до 40 см); - через предмети (висота 10-12 см); - з обруча в обруч з плоским ободом (чотири-п'ять обручів). Спряжене називання (з педагогом) дій, які дитина виконує, вже</p>
--	---	---

		<p>виконала. Відтворення слів за складоритмом, називання їх дитиною з пам'яті.</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, імітаційне зображення дитиною великого та маленького м'яча, супроводжуючи рухи вимовлянням складів (великий м'яч – підстрибування – <i>по по по</i>, маленький – присідання – <i>попопо</i>).</p>
Кочення, кидання, ловіння	<p>Удосконалювати навички самостійного відтворення дій за зразком.</p> <p>Навчати орієнтуватися у відстані на основі зорового сприймання.</p> <p>Розвивати вміння встановлювати зорово-рухливі зв'язки.</p> <p>Узгоджувати рухи очей з рухами кисті руки та пальців.</p> <p>Розвивати м'язове (мускульно-суглобове).</p> <p>Формувати навички розуміти часові послідовності (спочатку, потім).</p> <p>Розвивати навички виконувати дії з реальними предметами.</p> <p>Розвивати окомір, точність</p>	<p>Закладання основ метання предметів на дальність та в ціль способом «з-за спини через плече».</p> <p>Оволодіння навичками самостійного кочення за зразком:</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'яча один одному, сидячи парами на підлозі (відстань між дітьми 70-80 см); - м'яча, кульки, обруча між предметами; - м'яча у "ворітця" (ширина — 50-40 см) з відстані 2-2,5 м. <p>Формування навичок кидання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'ячів різних за вагою, розміром, матеріалом (надувні, шкіряні, пластмасові, гумові, тканинні, з гладкою та шаршавою поверхнею); - м'яча від дитини вихователю та назад, сидячи (вихователь стоїть); - м'яча один одному обома руками та його ловіння (відстань — 1,5-2 м); - м'яча в стіну та ловіння його обома руками; - маленького м'яча в корзину з відстані до 50 см; - маленького м'яча правою і лівою руками через мотузку (з відстані 2-2,5 м), підвішену на рівні голови дитини;

	<p>рухів, зосередженість. Розвивати фізичні якості: спритність, силу. Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - м'яча, торбинки з піском масою 100 г, правою та лівою руками на дальність (відстань 3,0-4,0 м); - торбинки з піском, м'яча в горизонтальну ціль (ящик, кошик, обруч) правою та лівою руками (почергово) з відстані 1,5-2,0 м; - торбинки з піском, м'яча у вертикальну ціль (щит, дерево) з відстані 1,0-1,5 м. <p>Передавання м'яча один одному по ряду, сидячи на стільчиках. Підкидання м'яча угору та його ловіння долонями, сидячи. Ударяння м'яча об підлогу та його ловіння, сидячи на підлозі з широко розведеними ногами. Відбивання м'яча об підлогу правою або лівою рукою не менше п'яти разів підряд. Накидання кільця на стрижень та збивання шарами кеглів. Засвоєння словника на основі складоритму. Відтворення слів за складоритмом. Відтворення послідовності виконаних дій люлькою. Розповідь про дії ляльки з використанням фраз, засвоєних на основі складоритму.</p>
<p>Повзання, лазіння, перелізання</p>	<p>Формувати вміння виконувати дії самостійно за звуковим сигналом. Розвивати у дитини просторові відношення між предметами. Навчати осмислювати просторові зв'язки. Набувати чуттєво-руховий досвід.</p>	<p>Оволодіння циклічністю в рухах рук та ніг: приставний крок поступово змінюється на перемінний (однойменний та різнойменний способи).</p> <p>Удосконалення навички повзання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - парами по килимовій доріжці; - по підлозі в упорі, стоячи на носках, руками – на кистях рук (як «ведмедик»); - з опорою стопами та кистями об підлогу (як «мавпа»); - з підповзанням під мотузку, натягнуту над підлогою (висота

	<p>Збагачувати словник, вводити його у словосполучення та речення.</p> <p>Активізувати вживання прийменників.</p> <p>Розвивати загальну моторику та координацію рухів.</p> <p>Розвивати уяву, зорове та слухо-зорове сприймання, словесну пам'ять.</p>	<p>35-30 см);</p> <ul style="list-style-type: none"> - з підлізанням під палицю, мотузку, дугу (піднятих над землею на 50-40 см) правим, лівим боками і грудьми вперед; - з підлізанням під нижню рейку гімнастичної лави; - по гімнастичній лаві в упорі, стоячи на колінах, спираючись кистями рук; - по гімнастичній лаві, лежачи на животі та підтягуючись руками; - «змійкою» по підлозі, між предметами. <p>Формування вміння лазіння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по похилій дошці (висота піднятого кінця дошки 25-30 см) вгору і вниз; - по гімнастичній стінці, похилій драбинці (заввишки 1,5-2 м), не пропускаючи шаблів, приставним кроком у довільному темпі, поступово змінюючи на перемінний (однойменний та різнойменний способи) на можливу висоту; - з переходом з одного прольоту гімнастичної стінки на інший приставним кроком вліво і вправо. <p>Формування вміння пролазити:</p> <ul style="list-style-type: none"> - між шаблями драбинки, яку поставлено боком на підлозі; - в обруч (діаметр 60-50 см) правим і лівим боками та грудьми вперед. <p>Формування вміння перелазити:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через колоду (лаву); - через 2 гімнастичні лави, що стоять паралельно (відстань 1,5-2 м).
--	--	---

		<p>Слухо-зорове сприймання та розуміння мовленнєвого матеріалу. Оволодіння складоритмом нових слів, словосполучень, фраз.</p> <p>Відтворення послідовності виконаних дій люлькою. Розповідь про дії ляльки з використанням фраз, засвоєних на основі складоритму.</p>
Формування рівноваги	<p>Розвивати почуття рівноваги. Розвивати вміння відстроченого у часі відтворення засвоєних рухів з пам'яті (через 10 хв. після виконання, в кінці заняття тощо).</p> <p>Розвивати статичні відчуття. Розвивати загальну моторику і координацію рухів. Розвивати навички відображати (відтворювати) рухи (дії) за показом та самостійно в супроводі звукових сигналів. Розвивати рухову, словесну пам'ять, зосередженість, уяву. Навчати називати дії (спряжено з педагогом, самостійно з пам'яті).</p>	<p>Удосконалення навички ходіння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - між двома проведеними на землі (підлозі) лініями, не наступаючи на них (відстань між ними 20-15 см); - вздовж канату, покладеного «змійкою»; - по дошці (ширина 20-25 см); - по похилій дошці (ширина 20-15 см, висота піднятого кінця 10-15 см); - по ребристій дошці; - один за одним по гімнастичній лаві завширшки 20-25 см, заввишки 20-25 см не тримаючись один за одного, зістрибуючи на носочки; - по колоді прямо, боком приставним кроком; - по колоді приставним і перемінним кроком з рухами рук: оплеск у долоні перед грудьми; - по гімнастичній лаві (завширшки 20-15 см, заввишки 20-25 см) з рухами рук (уперед, у сторони); - один за одним на носках та п'ятках зі зміною положення рук (вгору, на пояс); - з переступанням через 5-6 кубиків будівельника (висота 5-7 см);

	<p>Збагачувати руховий досвід дитини, орієнтуючись на її індивідуальні особливості та можливості.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - на носках з переступанням через рейки драбинки, покладеної на підлогу; - по мотузці, покладеній на підлогу, прямо, по колу та зигзагоподібно, обхоплюючи її стопою; - по звивистій доріжці, обминаючи перешкоди; - з торбинкою з піском (масою 300 г) на голові, руки в сторони, на поясі; - з м'ячем у руках: під крок лівої ноги підняти м'яч угору, правої – опустити вниз; - з переступанням через палицю або мотузку, яку піднято на висоту 20-25 см; - з переступанням через предмети (кубики, м'ячі), наступаючи на куби, як «чапля». <p>Піднімання на куб (висота 25 см), лаву, постояти на них, тримаючи руки в сторони, зійти.</p> <p>Удосконалення вміння переступання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через палиці (5-6 шт.), покладені на підлогу паралельно одна одній на відстані 35-40 см з чергуванням ніг; - через цеглинки, покладені на вузьке ребро в ширину. <p>Виконання дій з уявними предметами. Розповідь про ці дії на основі попередньо намальованих піктограм та без опори.</p> <p>Формування вміння утримувати рівновагу з допомогою вихователя та самостійно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стояння на носках, руки вгору; - стояння на одній нозі, піднявши другу вперед або в сторону, руки на поясі;
--	---	---

		<p>- перекочування з п'ят на носки і навпаки, стоячи серединою ступнів на гімнастичній палиці.</p> <p>Формування вміння виконувати кружляння самостійно та за звуковим сигналом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в обидва боки, руки на поясі, у сторони; - на місці переступанням; - з наступним присіданням за звуковим сигналом. <p>Спряжене називання (з педагогом) дій, відтворення з пам'яті відповідного мовленнєвого матеріалу.</p>
Формування правильної постави	<p>Формувати навички виконувати дії за показом та з допомогою вихователя за звуковим сигналом.</p> <p>Оволодівати словником та фразовим мовленням на складо-ритмічній основі.</p> <p>Розвивати навички відображати (виконувати) рухи (дії) за піктограмами.</p> <p>Розвивати навички розуміння схематичних зображень (піктограми) дій.</p> <p>Розвивати розумову діяльність.</p>	<p>Підтягування за показом педагога, а потім за піктограмами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тулуба по лаві двома руками, лежачи на животі; - тулуба по похилій дошці двома руками, лежачи на животі (висота піднятого краю дошки – 20-25 см, в подальшому до 50 см). <p>Формування вміння кочення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - середнього м'яча вихователю, лежачи на животі; - середнього м'яча один одному, лежачи на животі (відстань 70-80 см); - канату стопами, сидячи. <p>Ходіння боком приставними кроками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по канату, гімнастичній палці, нижній рейці гімнастичної стінки (2-3 прольоти); - по дошці з мішечком піску на голові (за показом педагога, а потім за піктограмами). <p>Кидання середнього м'яча через мотузку, лежачи на животі (висота 10-15 см).</p>

		<p>Стрибання: «жабки» – сидячи на лаві, дрібні підстрибування з просуванням вперед (спираючись руками об краї лави, носками – об підлогу).</p> <p>Лежачи на животі, розвести руки в сторони, прогнутися, завівши їх за спину (за звуковим сигналом).</p> <p>З вихідного положення сидячи обличчям до гімнастичної стінки, тримаючись носками за нижню рейку, змінювати положення тулуба (лягати та сідати) за звуковим сигналом.</p> <p>Зведення та розведення стоп з упором п'ятками об підлогу.</p> <p>Засвоєння та вживання прийменників, прислівників.</p> <p>Засвоєння складоритму нових слів, їх запам'ятання та відтворення на основі складоритму з пам'яті.</p>
<p>Загальнорозвивальні рухи</p>		
<p>Вправи для рук і плечового пояса</p>	<p>Формувати навички виконувати дії спряжено з педагогом.</p> <p>Навчати відтворювати послідовність рухів з пам'яті.</p> <p>Розвивати фізичні якості.</p> <p>Розвивати навички ритмічного і координованого виконання гімнастичних вправ.</p> <p>Розвивати дрібну моторику кистей і пальців рук.</p>	<p>Розуміння та вживання прислівників (вперед, назад, вгору, вниз) тощо.</p> <p>Удосконалення рухів головою: повороти вправо-вліво, нахили вперед-назад.</p> <p>Формування одночасних рухів руками:</p> <ul style="list-style-type: none"> -вперед-вгору-в сторони-на пояс-до плечей-за спину-вниз; - вперед-у сторони-вгору-вниз (по черзі); - в сторони-вгору-в сторони-вниз, щільно притискуючись спиною до стіни; - перехресні розмахування над головою та внизу перед собою; - з палицею вперед-вгору-за плечі-вгору-вперед-вниз.

	<p>Супроводжувати рухи рахунком до 2-х, 3-х, 4-х.</p> <p>Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p> <p>Навчати виконувати рухи (дії) за словесною інструкцією, подані усно, усно-дактильно та на табличках.</p> <p>Розвивати ритмічність рухів (під звуковий супровід).</p>	<p>Поперемінні рухи руками вперед-угору-вперед-вниз, відводячи їх назад (ривком).</p> <p>Одочасні рухи кистями (обертання, помахування, потріпування) зі зміною положення рук.</p> <p>Стискання пальців рук у кулаки та розтискання.</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад,</p> <ul style="list-style-type: none"> - плескати в долоні перед грудьми з вимовлянням <i>тата</i>, плескати в долоні над головою – <i>та та та</i>; - одночасні рухи в положенні руки в сторони: обертання кистями – <i>ляляля</i>, захвати руки за спину - <i>ля</i>); - руки зігнуті в ліктях, пальці розщеплені: стискання пальців рук у кулак, промовляючи <i>аф-аф-аф</i> (собака гавкає), стискання пальців однієї руки в кулак – <i>аф</i>. <p>Розуміння та виконання словесних команд, поданих усно, усно-дактильно та на табличках.</p>
<p>Вправи для ніг</p>	<p>Формувати навички виконувати дії спряжено з педагогом.</p> <p>Навчати запам'ятовувати окремі елементи руху – напрям, амплітуду, послідовність.</p> <p>Розвивати навички відтворювати серії рухів.</p> <p>Розвивати навички розуміння</p>	<p>Піднімання та стояння на носках.</p> <p>Виставляння по черзі ноги вперед на п'ятку, потім на носок, притупувати.</p> <p>Формування вміння присідання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з вільним опусканням рук вниз, з постукуванням долонями об підлогу, з випрямлянням рук вгору, з обертанням кистей рук. - тримаючи руки на поясі, випрямляючи руки вперед, розводячи руки в сторони з положення вперед; - підряд чотири-п'ять напівприсідань. <p>Згинання ноги в коліні, випрямлення вперед, знову згинання й</p>

	<p>дитиною техніки виконання запропонованих вправ. Навчати розуміти часові послідовності (спочатку, потім). Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p>	<p>розгинання. Відтягування носків, згинання ступнів. Піднімання пальцями ніг мотузки. Захоплювання ступнями ніг і перекладання з місця на місце предметів. Переступання приставним кроком у бік, спираючись п'ятами на палицю, канат, носками — на підлогу. Засвоєння складоритмів назв дій та відтворення з пам'яті відповідного мовленнєвого матеріалу.</p>
Вправи для тулуба	<p>Формувати вміння виконувати дії спряжено з педагогом. Розвивати зосередженість, слухову і зорову увагу, зорове і слухо-зорове сприймання, мовлення, образну пам'ять. Удосконалювати руховий аналізатор. Розвивати фізичні якості: гнучкість, витривалість. Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами. Засвоювати складоритм словосполучень, фраз та</p>	<p>Повертання тулуба в сторони, тримаючи руки на поясі, розводячи їх у сторони (плавно і ривком). Виконання рухів зі стійки — ноги разом (нарізно): - нахиляння вперед, достаючи пальцями носки ніг; - класти і піднімати з підлоги предмети; - нахиляння вправо і вліво, тримаючи руки на поясі (за головою, спиною). Кочення навколо себе м'яча, сидячи на підлозі та стоячи на колінах. Піднімання по черзі ніг, перекладання під ногою предмету з однієї руки в іншу. Піднімання ніг над підлогою, в упорі сидячи руки позаду, згинання, випрямлення та опускання їх на підлогу. Сідати і вставати з положення «ноги калачиком». В упорі стоячи на колінах, прогинати і вигинати спину, по черзі піднімати руки. З положення сидячи, лягти на спину з підтримкою, знову сісти.</p>

	<p>відтворювати на їх основі мовленнєвий матеріал.</p>	<p>З положення лежачи на спині: - виконання різних рухів руками; - піднімання й опускання прямих ніг по черзі; - одночасне згинання й розгинання ніг. Перевертання зі спини на живіт, тримаючи у витягнутих угору руках предмет. Піднімання витягнутих вперед рук, плечей, голови, лежачи на животі. Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад, напружені руки розведені в сторони («літак»): виконувати нахили в сторони, вимовляючи <i>вавава</i>, присісти навпочіпки та опустити руки – <i>ва</i>. Засвоєння складоритму слів, словосполучень, фраз, відтворення відповідного мовленнєвого матеріалу з пам'яті, слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу, його розуміння та використання в процесі спільної та самостійної діяльності.</p>
<p>Вправи з предметами</p>	<p>Розвивати вміння діяти разом, наслідуючи дії вихователя. Виконувати дії з реальними предметами. Узгоджувати рухи очей з рухами кисті руки та пальців. Навчати відтворювати послідовність рухів з пам'яті. Розвивати рухову пам'ять.</p>	<p>Формування вміння виконувати вправи з прапорцями разом з вихователем за наслідуванням: вихідне положення – прапорці вгорі, ноги на ширині плечей: - одночасні рухи рук вперед-вгору-в сторони-вниз; - почергові рухи руками вперед-вгору-в сторони-вниз; - широкі перехресні рухи вгорі над головою; - широкі перехресні рухи внизу перед собою; - рухи вперед – назад; - розмахування прапорцями над головою;</p>

	<p>Підпорядковувати свої рухи (дії) словесним вимогам дорослого.</p> <p>Формувати вміння правильно відтворювати інтонаційно-ритмічний малюнок слова.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - присідання з опусканням прапорців на підлогу; - розмахування прапорцями рухами кистей в положенні рук вперед, в сторони, вгору; - переступання через прапорці, покладені на підлогу (вперед та назад); - ходіння один за одним з прапорцями перед собою в зігнутих руках, з піднятими вгору прапорцями, з розмахуванням ними вниз; - передавання прапорців з руки в руку під ногою, зігнутою в коліні; - передавання прапорців один одному по колу, лежачи на животі. <p>Супроводження дій мовленням (на доступному рівні).</p>
<p>Шикуння і перешикування</p>	<p>Розвивати орієнтування в просторі.</p> <p>Виконувати рухи (дії) за словесною інструкцією в супроводі звукових сигналів.</p> <p>Розвивати зосередженість, увагу, рухову, образну пам'ять, зорове та слухо-зорове сприймання.</p> <p>Розвивати узгодженість рухів у колективі.</p> <p>Формувати рухові навички.</p>	<p>Формування уміння виконувати шикуння за допомогою вихователя та самостійно за словесною інструкцією без рівняння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - в шеренгу; - в шеренгу вздовж канату (мотузки); - в шеренгу вздовж лінії; - в колону по одному за зростом; - невеликими групами і всією групою в коло (велике та маленьке); - в пари. <p>Перешикування у ланки.</p> <p>Повертання праворуч, ліворуч, кругом.</p> <p>Супроводження діяльності педагога та дітей мовленням.</p>

Рухливі ігри та ігрові вправи

Ігри з ходьбою, бігом, рівновагою	Удосконалювати рухову реакцію. Розвивати швидкість, спритність, витривалість.	«Знайди свій будинок», «Миші та кіт», «Дождени мене», «Горобці та автомобіль», «Пташка і пташенята», «Знайди собі пару», «Кольорові автомобілі», «Метелики», «Пастух і стадо», «Пташки й кіт», «У ведмедя в бору».
Ігри з повзанням і лазінням	Розвивати уяву, закладати основи ігрової діяльності.	«Доповзи до м'яча», «Збери гриби», «Кошенята та цуценята», «Діти й вовк», «Не дзвони», «Переліт птахів».
Ігри з киданням та ловінням м'яча	Розвивати сенсомоторні реакції. Розвивати уяву, закладати основи ігрової діяльності.	«Влучити в коло», «Прокати м'яч», «Лови м'яч», «Попади у ворота», «Хто кине далі», «Кеглі», «Школа м'яча». Емоційний та мовленнєвий супровід ігор (за потребою, стимульованою педагогом).
Ігри із стрибками	Розвивати комплекс психофізіологічних функцій.	«Через струмочок», «Злови собачку», «Не замочи ніг», «М'ячики», «Дідусь і зайченята», «Жабки й журавлі».
Ігри на орієнтування в просторі	Розвивати навички приймання та переробки інформації.	«Знайди брязкальце», «Де сховано?», «Де звучить?», «Хто вийшов?»
Вправи спортивного характеру	Формувати рухові навички. Удосконалювати рухову реакцію.	Катання на санчатах, ковзанах, їзда на дво- та триколісному велосипедах, ходіння на лижах, гойдання на гойдалці, рухи для плавання.

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- виконує вправи та завдання за показом і словесній інструкції;
- ходить та бігає зі зміною напрямку: по периметру зали, змійкою, врозтіч, за звуковим сигналом;
- ходить по дошці та лаві з різним положенням рук;
- ходить на носках з переступанням через палиці, наступає на кубики (як «чапля»);
- стрибає, пересуваючись стрибками вперед;
- виконує перехресні рухи руками;
- підстрибує на носках з поворотом тулуба;
- ловить, кидає та передає один одному великі та середні м'ячі;
- кидає в ціль м'ячі, мішечки з піском;
- повзає по гімнастичній лаві;
- підлізає під лаву, ворота тощо та перелізає через них;
- утримується на гімнастичній стінці та лазить по ній вгору і вниз;
- виконує вправи з предметами та без предметів.

Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини

П'ятий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Я серед Людей		
<p>Пізнання оточуючих людей</p>	<p>Розвивати вміння слухати і розуміти мовлення дорослих. Формувати поняття про стать людини. Розширювати уявлення про життєдіяльність людини. Формувати позитивне емоційне ставлення до людей. Розширювати знання про професії людей. Вчити дітей відтворювати складоритми.</p>	<p>Проведення ігор, спрямованих на розрізнення імен дітей (в усній і писемній формі), розуміння питань типу «Хто це? Як тебе звуть?». Розглядання фотографій, пізнавання один одного на фотографіях та в дзеркалі (Я, Ти). Формування умінь розрізнявати дівчинку і хлопчика в групі, вживати займенники <i>він, вона</i>. Розширювання уявлень дітей про людей та їхню працю (де працює, що уміє і любить робити); про професії педагога, вихователя, лікаря, кухаря, двірника, шофера. Ознайомлення з новими професіями людей та їхньою діяльністю (міліціонер, продавець, перукар, будівельник). Спостереження за їхніми діями, ознайомлення зі змістом, умовами, атрибутами їхньої праці (ліки, вата, шприц - у лікаря. Тут лікар. Лікар лікує. Лікар дає пігулки. Плита, каструлі, ножі - у кухаря. Тут кухар. Він готує їжу.). Розповідь про цих людей педагогом, її слухо-зорове сприймання, запитання дітей на доступному рівні. Оволодіння</p>

		<p>складоритмом слів, речень. Розповідь про діяльність людини, імітація дій на основі піктограм, зроблених дітьми, та з пам'яті.</p> <p>Відтворення в сюжетно-рольових іграх послідовних дій дорослих (3-5 і більше), їх омовлення.</p> <p>Організація ігор, спрямованих на формування дружніх взаємовідносин дітей та спілкування (ігри з іграшками парами, малими групами).</p> <p>Ознайомлення з явищами громадського життя, розуміння призначення деяких громадських будівель (вокзал, магазин, лікарня, пошта).</p>
<p>Моделювання уявлень про сім'ю</p>	<p>Формувати знання у дитини про себе (своє прізвище, ім'я, адресу). Уточнювати уявлення дітей про членів сім'ї. Знати склад своєї сім'ї, імена близьких, називати їх в доступній формі. Фіксувати увагу на дбайливому ставленні в сім'ї один до одного.</p>	<p>Відтворення імен близьких родичів з опорою на складоритм. Знання складу своєї сім'ї (бабуся, дідусь, мама, тато, брат, сестра).</p> <p>Засвоєння необхідних відомостей про себе і найближчих родичів (Як звуть маму? Як звуть тата? Як прізвище? Скільки років? Де живе? Де працює?).</p> <p>Заняття і обов'язки членів сім'ї. Заняття членів сім'ї у вихідні дні (відвідування магазину, ринку; прихід гостей; прогулянки на природу тощо). Свята в сім'ї (день народження, Новий рік тощо).</p> <p>Впізнавання батьків дітей групи на фотографіях.</p> <p>Ідентифікація дітей групи та їхніх батьків.</p> <p>Фіксування уваги дитини на процесах піклування, допомоги. Розповідь про сім'ю на доступному мовленнєвому рівні, зображення діяльності членів</p>

<p>Пізнання частин тіла та обличчя людини</p>	<p>Формувати аналітико-синтетичне сприймання, розвивати діалогічне та монологічне мовлення.</p> <p>Забезпечувати розвиток здатності сприймати та розуміти емоційний стан оточуючих, власний, позначати його словами.</p> <p>Розвивати у дітей просторові уявлення.</p> <p>Формувати уміння та навички сприймання мовлення.</p> <p>Формувати уміння порівнювати, знаходити відмінне у близьких людей, дітей групи.</p>	<p>сім'ї за допомогою піктограм.</p> <p>Співвідношення частин тіла людини з ляльками (ляльки-дівчатка, хлопчики), засвоєння назв дій, які «виконує» лялька (дивиться, їсть, слухає, іде).</p> <p>Формування уміння порівнювати, знаходити відмінне у зовнішності близьких людей, дітей групи.</p> <p>Розглядання малюнків, тактильно-зорове обстеження малюнків (пальчикове), виділення об'єктів, їх деталей з називанням на основі складоритму слів, фраз. Відтворення з пам'яті назв частин тіла і обличчя людини, їх слухо-зорове сприймання та показування на малюнку.</p> <p>Збагачення уявлень про стани дітей і дорослих (плаче, сміється, здоровий, хворий, втомлений, щасливий), їхні дії (іде, стоїть, лежить). Розглядання малюнків, піктограм, їх обігрування, інсценування.</p> <p>Малювання людини, супровід малювання мовленням – голова зверху, ноги знизу; права і ліва рука тощо.</p> <p>Показування частин тіла і обличчя при слухо-зоровому (слуховому) сприйманні мовлення дорослого, іншої дитини (спочатку у повільному темпі, а потім у швидкому).</p>
<p>Виховання культурно-гігієнічних навичок</p>	<p>Розвивати пам'ять, увагу, мислення та зв'язне мовлення.</p>	<p>Активізація умінь самообслуговування.</p> <p>Засвоєння та використання алгоритму процесу</p>

	<p>Формувати уявлення про гігієну.</p> <p>Формувати навички культурної поведінки.</p> <p>Формувати елементарні уявлення про естетику.</p> <p>Формувати операційні навички.</p> <p>Учити дітей берегти одяг і взуття.</p>	<p>умивання: відкривання і закривання крану, тертя долонь, намилювання рук, ополіскування, витирання обличчя, рук, правильне користування рушником.</p> <p>Звітування дитини про діяльність на доступному мовленнєвому рівні з використанням раніше засвоєних складоритмів слів, фраз: умивається, чистить зуби, витирається рушником, користується гребінцем, мие руки з милом перед їжею та після туалету, користується носовою хусткою.</p> <p>Відображення логіки діяльності за допомогою піктограм. Самостійна розповідь про діяльність з опорою на піктограми та з пам'яті.</p> <p>Запам'ятання та дотримання алгоритму процесу одягання: дитина самостійно послідовно роздягається, не розкидаючи одяг, складає або вішає свій одяг на місце, одягається, застібує гудзики, зашнуровує і розшнуровує взуття. Береже одяг і взуття, знаходить недоліки в одязі. Відтворення дитиною послідовності дій за допомогою піктограм. Розповідь про власну діяльність з опорою на піктограми та з пам'яті.</p> <p>Показування способу догляду за одягом (як вішати, складати, прасувати, чистити, пришивати гудзики, штопати, прати тощо). Супровід діяльності мовленням: позначення дій словами; послідовне</p>
--	--	--

		<p>називання дій у зв'язку з їх виконанням, відтворення послідовності дій за піктограмами, з пам'яті.</p> <p>Закріплення навичок поведінки за столом. Самостійно та акуратно їсть: ретельно пережовує їжу, правильно використовує столові прибори (ложка, виделка), не кришить, витирає рот серветкою, спокійно приймає їжу. Прибирає за собою, виходячи з-за столу, тихо засуває стілець, дякує дорослим.</p> <p>Формування доброзичливого і шанобливого ставлення до оточуючих, надання один одному допомоги, дякує за надану допомогу, поступається місцем старшим, вітає людей, дітей, прощається. Допомагає.</p>
<p>Виховання самостійності та працелюбності</p>	<p>Створювати мовленнєве середовище. Розвивати зв'язне мовлення.</p> <p>Формувати здатність виокремлювати предмети-замінники, що позначають об'єкти діяльності (Хто діє? Чим? На чому? тощо).</p> <p>Активізувати розповідь дорослому про виконану роботу.</p> <p>Засвоювати назви устаткування,</p>	<p>Спостереження за діяльністю дорослих в групі, на ділянці.</p> <p>Омовлення дій спряжено з дорослим, відображено, самостійно. Зображення послідовності дій дорослих піктограмами. Відтворення дій за піктограмами, їх омовлення та відтворення з пам'яті у словесному варіанті (при утрудненнях використовувати зображувальні дії).</p> <p>Виконання дій лялькою, а потім предметом-замінником – паличка замість дитини (ляльки), камінчики замість їжі тощо. Інтеріоризація</p>

	<p>інструменти, матеріали для різних робіт, уміти їх обстежити, засвоїти їх складоритм, уміти запам'ятати та відтворити назви з пам'яті (в процесі обстеження, після та через 20 хв. після обстеження).</p> <p>Привчати дітей брати посильну участь в праці дорослих.</p> <p>Розвивати дрібну моторику, окомір, оволодівати трудовими операціями.</p>	<p>діяльності дітей, переведення у внутрішній план.</p> <p>Підтримування порядку в груповій кімнаті, на ділянці та ігровому майданчику. Формування навичок прибирання після себе.</p> <p>Залучення дитини до протирання пилу, протирання листя на рослинах у групі, поливання їх. Привчання до прибирання ігрового куточка, протирання улюблених іграшок вологою ганчіркою, розставляння їх на полицях; прибирання книжок тощо.</p> <p>Навчання чергуванню в їдальні з початку року. Накривання на стіл, роздавання хліба, розкладання серветок, роздавання ложок. Послідовне називання виконаних дій. З II півріччя чергування з підготовки до занять.</p> <p>Залучення дітей до збирання листя восени, збирання овочів і фруктів (за можливістю), розчищення проходу від снігу взимку, очищення квітника від палок, каміння весною, участь у прикрашанні приміщення, території до свята.</p> <p>Наслідування дій у поливанні квітів на грядках, рихленні землі, годуванні тварин. У групі разом з вихователем садіння зеленої цибулі, сіяння вівса інше.</p> <p>Навчання прийомам роботи з папером, картоном, з природним матеріалом, користуватися ножицями,</p>
--	---	---

		<p>клеєм.</p> <p>Створення зацікавленості в діях один одного і бажанні розказати товаришу, дорослому, що робить сама дитина, що роблять товариші.</p>
Оточуючі речі, предмети		
<p>Орієнтування в навколишньому середовищі</p>	<p>Розвивати сприймання просторових відношень і орієнтування у просторі.</p> <p>Продовжувати знайомити з вертикальним положенням об'єктів.</p> <p>Знайомити з горизонтальним положенням об'єктів.</p> <p>Розширювати уявлення дітей про дитячий садок. Продовжувати вчити орієнтуватися на території дитячого садка, в його приміщенні, на вулиці.</p> <p>Засвоювати нову лексику, вживати її у розповіді про вулицю.</p> <p>Формувати поняття ТАМ, ТУТ, ВГОРІ, ВНИЗУ, ПРАВОРУЧ, ЛІВОРУЧ, ПОРУЧ.</p>	<p>Усвідомлення дитиною свого положення в просторі.</p> <p>Розташування предметів та їх частин по вертикалі і горизонталі (вгорі-внизу, під-над) і горизонталі (зліва, справа, поруч).</p> <p>Звертання уваги на парність просторових відносин: один - зверху, другий – знизу; один – праворуч, другий – ліворуч. Якщо один предмет зверху, другий – знизу; якщо поруч, то один справа, інший зліва.</p> <p>Відвідування в дитячому садку кабінету завідувачки, лікаря, приміщення кухні, інших груп і приміщень садка. Розглядання і обстеження устаткування приміщень, їх оформлення та мовленнєва фіксація з відображеним промовлянням за педагогом.</p> <p>Орієнтування на території дитячого садка.</p> <p>Спостереження на вулиці: де ходять люди, де переходять вулицю, де їздять і зупиняються машини, автобуси; де грають діти, де гуляють і відпочивають; куди викидають сміття тощо.</p> <p>Розглядання міських вулиць на листівках, картинах,</p>

		<p>ілюстраціях в книгах. Розрізнення дороги, тротуару, будинків (низький-високий). Називання словами виділені об'єкти, орієнтуючись на їхній складоритм. Розповідь (спряжена, відображена, самотійна) про вулицю, про транспорт за власним малюнком або за малюнком, створеним разом з вчителем, без опори на малюнок.</p>
<p>Формування уявлень про натуральні предмети на основі їхнього дослідження</p>	<p>Заохочувати обстежувати та групувати предмети. Розвивати зв'язне описове мовлення. Навчати способам сприймання і співвіднесення предметів та їхніх властивостей. Аналізувати предмети та класифікувати їх за логічними групами; вміти розрізнявати деталі предметів. Проводити класифікацію предметів за узагальнюючим словом. Активізувати мислення дітей. Розвивати образну та словесно-логічну пам'ять.</p>	<p>Накопичення нових вражень під час обстеження предметів довкілля. Узагальнене обстеження предметів за певним алгоритмом, експериментування з ними. Описування натуральних предметів (Що це? Хто це? Який?, Яка?, Яке?, Де живе (росте)? З чого зробили?). Актуалізація тактильно-зорових образів за словом. Формування здатності більш детального аналізу предметів: розрізнює деталі предметів (ніжка у стільця, спинка, сидіння; у спідниці, сорочки – рукава, комір, гудзики, ручка у чашки тощо). Омовлення деталей предметів при їхньому зоро-тактильному обстеженні. Розрізнення і називання посуду, продуктів харчування, меблів, одягу, взуття, іграшок. Співставлення предметів побуту з іграшковими моделями, з їхніми зображеннями, муляжами. Засвоєння назв іграшок, посуду, продуктів</p>

		<p>харчування, меблів, одягу та взуття в дидактичних та сюжетно-рольових іграх. Стимулювання дитини говорити.</p> <p>Стимулювання педагогом до засвоєння дітьми складоритму слів, словосполучень, коротких речень: <i>Поклади руки на стіл. Відкрий двері (шафу, зошит, рот). Закрий (шафу, зошит, рот). Повісь рушник (куртку). Я з'їла суп (кашу, ковбасу). Я випив сік (молоко, воду). Катя п'є сік (молоко, воду). Покажи що там? Дай іграшку.</i></p> <p>Самостійне групування предметів довкілля: посуд – одяг, посуд – овочі, меблі – одяг, тварини – транспорт тощо.</p> <p>Класифікація предметів за зразком педагога: посуд столовий або чайний, одяг літній або зимовий тощо.</p> <p>Здійснення класифікації предметів за узагальнюючим словом.</p> <p>Продовжувати знайомство з предметами та їх властивостями, що представляють небезпеку для життя і здоров'я дитини.</p>
<p>Формування уявлень про призначення предметів; реалізація їхнього призначення</p>	<p>Розширювати відомості про функціональне призначення предметів.</p> <p>Навчати аналізувати та класифікувати предмети однієї групи за їхнім призначенням.</p>	<p>Називання деталей, описування предметів.</p> <p>Розкладання на групи предметів, близьких за своїм призначенням, але які входять до однієї великої групи, підведення дітей до тонких диференціювань при класифікації: посуд кухонний і столовий, посуд та їжа, транспорт наземний і повітряний, повітряний</p>

	<p>Активізувати мовлення з засвоєнням складоритмів фраз та їхнє утримання в пам'яті.</p> <p>Навчати мовленнєвій діяльності з опорою на засвоєні складоритми коротких речень.</p>	<p>і водний тощо. Обґрунтування дітьми їхніх дій (за зразком і без зразка).</p> <p>Закріплення знань дітей про призначення меблів, розрізнення деталей предметів меблів в процесі їхнього розглядання.</p> <p>Називання предметів довкілля (засвоєння складоритму слів, словосполучень, речень).</p> <p>Наприклад, чайного та столового посуду, його призначення (з чашки і склянки п'ють, з тарілки їдять, в каструлі готують). Навчання розуміти призначення предметів одягу і взуття.</p> <p>Демонстрування способів догляду за одягом (як вішати, складати, прасувати, чистити, пришивати гудзики, штопати, прати тощо). Показ способів догляду за меблями (вигирання вологою ганчіркою).</p> <p>Розглядання картин, книжкових ілюстрацій із зображенням процесу виготовлення посуду, меблів, одягу і взуття.</p>
<p>Оволодіння розумінням зображень предметів, дій на малюнках. Формування розуміння малюнка як відображення дійсності.</p>	<p>Розвивати увагу, пам'ять, мовлення.</p> <p>Уміти розглядати малюнки, обводячи пальчиком зображення об'єктів, їхнє називання.</p> <p>Формувати у дітей розуміння малюнків, як відображень</p>	<p>Навчання дітей складати розрізні картинки з різною конфігурацією розрізу (4-8 частин).</p> <p>Навчання складати нову картинку, орієнтуючись на зразок і без зразка (з пам'яті). Навчання відтворювати цілісне зображення предмету, вибираючи з 4-8 запропонованих елементів частини, які пропущені.</p>

	<p>дійсності. Відтворювати сюжети малюнків у грі. Проводити класифікацію за узагальнюючим словом. Формувати цілісний образ предмета.</p>	<p>Домальовування частин малюнку, потрібних для його цілісного зображення. Відтворення цілісного зображення предмета за його частинами (розріз посередині), за однією частиною домалювати ціле (дім, яблуко). Навчання виконувати дії (однією дитиною, парами, групами) за картинкою, піктограмою з поступовим введенням сюжетних картинок. Програвання дії за сюжетом малюнка. Стимулювання дитини до зв'язної розповіді. Визначення простої послідовності подій на малюнках. Розкладання серії малюнків (2-4), використовуючи слова (їх складоритм): та-ТА-та – <i>спочатку</i>; <i>ТА-та</i> – <i>потім</i>. <i>Розклади картинки!</i> Відтворення змісту знайомих серій за допомогою речень. Навчання розкладати картинки на 2-4 групи без зразка: посуд – одяг, посуд – овочі, меблі – одяг, тварини – транспорт тощо. Класифікація посуду, одягу, взуття, меблів, тварин, рослин, птахів, овочів, фруктів, транспорту, (підкладаючи відповідну табличку), використовуючи узагальнюючі слова. Виділення зайвого предмету із знайомих і незнайомих груп предметів. Розуміння поставлених запитань типу: Чому? з</p>
--	--	---

		наданням відповіді, спираючись на узагальнюючі слова.
Засвоєння властивостей предметів (колір, форма, величина, запах, смак). Оволодіння уміннями та навичками аналізу предметів	Продовжувати розвивати уміння виділяти властивості предметів (колір, форму, величину, запах, смак). Уточнювати уявлення дітей про різні групи предметів і речей. Навчати порівнювати предмети.	Пізнання виділених властивостей предметів (колір, форма, величина, запах, смак) за зразком, наданим педагогом (за поєднанням властивостей). Показування натуральних об'єктів (овочів та фруктів). Розглядання їхньої будови. Демонстрування сирих, варених, цілих і подрібнених овочів і фруктів. Розрізнення їх за смаком, запахом, кольором, формою. Порівняння сирих і варених овочів та фруктів, цілих і подрібнених. Ознайомлення зі стравами з овочів і фруктів (овочевий суп, салати, компоти, соки, варення). Розглядання картин із зображенням саду, городу, овочевого базару. Співвіднесення натуральних об'єктів з їхніми зображеннями (картинки, муляжі). Називання овочів і фруктів, їхніх ознак, пов'язаних з ними дій (де росте, де купили, хто їсть тощо) на основі засвоєного складоритму. Розповідь з використанням наочності та без неї.
Засвоєння кольорів, їхніх назв та практичне користування ними	Продовжувати вчити дітей диференціювати кольори і відтінки. Групувати картинки і предмети за кольором і відтінками.	Здійснення вибору за зразком безпосередньо і через 15-20 с. не лише знайомих але й нових кольорів і відтінків. Навчання здійснювати вибір кольору за словом-назвою.

		<p>Групування за зразком предметів одного кольору (незалежно від форми і величини).</p> <p>Малювання за текстом. Навчання відбирати колір за словом-назвою.</p> <p>Відображення на малюнках кольорів зими, весни, літа, осені (Наприклад:, літо – зелений, осінь – жовтий, червоний; зима – білий, чорний).</p> <p>Ігри в лото з називанням кольору («У кого?», «Якого кольору немає?»).</p> <p>Навчання орієнтуватися на колір як сигналу до дії.</p>
<p>Формування уявлень дітей про форму предметів та засвоєння відповідного мовленнєвого матеріалу.</p>	<p>Розвивати та удосконалювати тактильно-зорове обстеження предметів, формувати уявлення про площинні та об’ємні форми.</p> <p>Розвивати супровідне мовлення дітей при обстеженні предметів, омовленні їхніх деталей.</p> <p>Стимулювати самостійні розповіді дітей про предмети.</p> <p>Заохочувати самостійно обстежувати форму нових предметів.</p>	<p>Ознайомлення з трикутником, циліндром, паралелепіпедом (останні два без називання).</p> <p>Подальше вивчення круга, квадрата, прямокутника, овалу, куба, кулі.</p> <p>Співвіднесення пласкої та об’ємної форм: конструювання з об’ємних форм за малюнком-зразком; малювання з натури, перетворення об’ємної форми у пласку.</p> <p>Співвіднесення об’ємних і пласких фігур за тактильно-зоровим сприйманням: куля-круг, куб-квадрат, паралелепіпед-прямокутник, овоїд-овал, трикутна призма - трикутник (останні три пари надаються без назви).</p> <p>Продовжувати навчання застосовувати дотикові рухи (обмацування) при обстеженні об’ємної форми; дії при виділенні площинної і об’ємної</p>

		<p>форми (обстеження, обведення, обмацування, доторкання тощо).</p> <p>Продовжувати навчати співвідносити форму натуральних предметів з геометричною формою - еталоном.</p> <p>Навчати вибирати форми за словом-назвою (куля, круг, квадрат, куб), зображувати форму за словесним описом.</p> <p>Проведення роботи з оригамі, практичне застосування пласких форм. Розповідь про свої дослідницькі дії з опорою на наочність та з пам'яті.</p>
<p>Формування уявлень про величину предметів</p>	<p>Продовжувати вчити дітей співвідносити величини за допомогою зору на відстані.</p> <p>Застосовувати нові способи співставлення за величиною – вимірювання.</p> <p>Познайомити дітей з новими поняттями: високий-низький; вище-нижче, довгий – короткий, довше-коротше.</p>	<p>Формування умінь та навичок дистанційного обстеження предметів та точного вимірювання.</p> <p>Розподілення кількох предметів за вибраною ознакою (довше, коротше, короткий).</p> <p>Продовжувати співвідносити предмети за величиною, за словесним описом (в конструюванні, малюванні, ліпленні, аплікації). Розуміння того, що один і той же предмет може бути більшим щодо одного і меншим щодо другого. Активізація мовлення, повторення раніше засвоєних складоритмів слів, речень, фраз.</p> <p>Актуалізація уявлень дітей про форму і величину предметів (на матеріалі казок «Колобок», «Теремок» та ін.).</p> <p>Групування картинок і предметів за величиною.</p>

Фенологічні явища

<p>Фенологічні дослідження погоди, природи</p>	<p>Розширювати і поглиблювати уявлення дітей про довкілля. Мотивувати бачити взаємозв'язок явищ природи. Розвивати аналітичне сприймання, стійкість уваги, її обсяг, здатність до переключення і розподілу, формувати довільну увагу. Називати пори року, освоювати їхні характерні властивості, позначати словом, фразами. Вчити розуміти причинно-наслідкові зв'язки в природі.</p>	<p>Пізнання об'єктів природи. Спостереження за об'єктами природи (вода, сніг, лід, глина, пісок, каміння тощо) в процесі практичного ознайомлення з їх властивостями (сніг і лід в теплі тануть, перетворюються у воду; вода на морозі замерзає; камінь твердий, пісок - сипкий як на вулиці, так і в приміщенні; глина мнеться, можна ліпити і т. д.). Вироблення алгоритму дослідження об'єктів природи та їх властивостями. Навчання узагальнювати спостереження про зміну пір року, про заняття людей в різні пори року. Формування уявлень про зміни пір року. Описування зимової, весняної, літньої, осінньої погоди на доступному для дитини мовленнєвому рівні. Спряжене, відображене називання зимових, весняних, літніх, осінніх місяців. Привертання уваги на взаємозв'язок явищ природи (на землі калюжі, тому що був дощ; люди одягнені тепло, тому що на вулиці холодно); встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формування понять про землю, річку, ліс, озеро. Розуміння слів (із засвоєнням мовленнєвого ритму): темно, світло, жарко, холодно, тепло, мокрий, сухий тощо.</p>
---	---	--

<p>Формування часових уявлень.</p>	<p>Продовжувати орієнтування в часі (сьогодні, вчора, завтра). Визначати пори року за характерними ознаками (зима, літо, осінь, весна). Визначати частини доби (ранок, день, вечір, ніч), дні тижня, місяці. Формувати уявлення про вік дитини. Вчити спостерігати і розуміти послідовність подій у житті.</p>	<p>Спостереження за змінами пір року, знання їхніх відмінних ознак. Систематичні спостереження за послідовністю змін днів тижня (називати дні тижня), за послідовністю місяців. Робота з різними типами календарів. Продовження проведення спостережень за станом погоди (світить сонце, йде дощ, дме вітер, йде сніг, холодно, тепло). Навчання відмічати на календарі стан погоди (з допомогою педагога, за аналогією самостійно). Розуміння понять вчора, сьогодні, завтра (в ситуації чергування), в календарі. Розрізнення частин доби – ранок, день, вечір, ніч. Розглядання зображень з різними святами, святкових сімейних фотографій дітей групи (день народження дитини, членів родини та ін.). Проведення дня народження дитини в дитячому садку. Виготовлення подарунків з природного матеріалу. Підготовка і проведення новорічного свята. Спостереження за послідовністю подій у житті дитини: наприклад, спочатку миє руки, потім буде їсти; спочатку одягається – потім піде гуляти. Розуміння мовленнєвого матеріалу: <i>Світлана буде слухати перша. Денис буде слухати другий. Андрій буду слухати третій тощо.</i> Визначення послідовності подій за картинками,</p>
---	--	---

		схемами, піктограмами. Встановлення послідовності подій за серією картинок за зразком, по можливості самостійно (2-4 картинки).
Рослинний світ		
Фенологічні дослідження рослин	Спостерігати за об'єктами природи і узагальнювати свої спостереження в розповіді на доступному рівні. Формувати аналітичне сприймання довкілля. Збагачувати словник, розвивати мовлення (через словосполучення, речення, засвоєння складоритму). Розрізняти різні види дерев, кущів, квітів, трави.	Продовження спостереження за рослинами на ділянці, в груповій кімнаті. Показування дітям способи догляду за рослинами. Диференціювання дерев, кущів, трави, квітів, засвоєння їхніх назв та співвіднесення з рослинами. Добір рослини за назвою, добір до рослини назви. Спряжене та відображене називання рослин. Коротка характеристика рослини (красива, пахне, маленький тощо) Формувати поняття: <i>дерево, кущ, трава, квіти, росте, красиво</i> . Тактильно-зорове розрізнення основних частин рослини (стовбур, гілки, листя, коріння дерева; стебло, листя, квіти, коріння квіткових рослин). Спостереження за зростанням рослин. Висаджування рослин у ґрунт. Формування знань про взаємозалежності у природі: вода і ґрунт потрібні рослинам для росту. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків.
Тваринний світ		
Фенологічні дослідження тварин	Формувати поняття про тварин. Формувати знання і правильно називати дитинчат тварин.	Засвоєння нових відомостей про тварин: тварини і їхні дитинчата, де хто живе (у норі, в дуплі, в барлозі тощо), чим живиться. Ідентифікування

	<p>Розрізняти і знати основні частини тіла тварин і птахів, їхнє призначення.</p> <p>Групувати тварин і птахів. Вчити порівнювати тварини, птахів.</p> <p>Формувати поняття свійські та дикі тварини.</p> <p>Виховувати любов до тварин.</p> <p>Піклуватися про тварин.</p>	<p>тварини з її дитинчам.</p> <p>Формування знання про будову тіла тварини.</p> <p>Розглядання картинок із зображенням різних тварин (кішка, собака, кінь, корова, заєць, ведмідь, лисиця тощо), імітування рухів, звуконаслідування.</p> <p>Навчання дітей називати тварин, розуміти їхні дії (їсть, біжить, летить, спить, ловить, повзе, йде та ін.).</p> <p>Уточнення відмінних особливостей тварин.</p> <p>Порівняння тварин і комах (муха, жук), комах і птахів.</p> <p>Пізнання про користь тварин для людини (курка несе яйце, корова дає молоко тощо).</p> <p>Класифікування тварин на свійські та дикі.</p>
--	---	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- уміє слухати дорослих; знає і відкликається на своє ім'я; знає імена членів родини;
- розрізняє стать людей;
- розуміє призначення громадських будівель (магазин, лікарня, вокзал тощо);
- розуміє емоційний стан людей;
- уміє самообслуговуватися;
- омовлює дії спряжено з дорослим, відображено, самотійно;
- обстежує матеріали для різних робіт;
- усвідомлює положення власного тіла в просторі; розуміє просторові відносини по вертикалі і горизонталі;
- сприймає та співвідносить предмети та їхні властивості; описує натуральні предмети;

- класифікує предмети за групами; порівнює предмети;
- складає розрізні картинки з різною конфігурацією розрізу;
- програє дії за сюжетом, сюжетною картинкою;
- групує предмети одного кольору; співвідносить колір із словом-назвою;
- на доступному рівні мовленнєво супроводжує обстеження предмету;
- обстежує форми нових предметів (застосовує обведення, обмацування, доторкання тощо);
- співвідносить пласкі та об'ємні фігури за тактильно-зоровим сприйманням;
- співвідносить величини за допомогою зору на відстані;
- розуміє причинно-наслідкові зв'язки в природі;
- практично самостійно пізнає об'єкти природи;
- відмічає в календарі стан погоди;
- розрізняє частини доби;
- розрізняє пори року; описує;
- розрізняє і називає дерева, кущі і квіти; розрізняє і знає основні частини рослин;
- ідентифікує тварини з їхніми дитинчатами; розрізняє і знає основні частини тіла тварин і птахів;
- розуміє користь тварин для людей.

Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність

П'ятий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Творчі ігри		
Предметно-відображувальні, сюжетно-відображувальні (сюжетно-дидактичні ігри) та сюжетно-рольові ігри		
Формування і удосконалення предметно-ігрових і рольових способів діяльності та гри:		
– підготовча робота з організації сюжетно-дидактичних ігор;	Розвивати зорове сприймання, аналітико-синтетичне сприймання. Розвивати спостережливість, пам'ять, увагу.	Проведення різноманітної роботи з підготовки до проведення дидактичних тематичних ігор та сюжетно-рольових ігор (тематичні екскурсії, спостереження, дидактичні ігри, читання, розгляд картин, перегляд мультфільмів тощо). Збагачення життєвого досвіду дітей через спостереження, власну діяльність з метою подальшого розвитку та засвоєння ігрового сюжету.
– використання різних,	Розвивати слухову і зорову	Формування і розвиток умінь використовувати

<p>пов'язаних між собою ігрових дій з сюжетно-образними іграшками у певних сюжетах;</p>	<p>увагу, відчуття дотику, мислення, мовлення в процесі ігрової діяльності. Розвивати у дітей уміння використовувати знайомі слова і фрази під час ігор, питати про назви нових предметів та явищ; включати в ігровий процес весь мовленнєвий матеріал в різні типи фраз (спонукальні, питальні, розповідні, заперечувальні).</p>	<p>сюжетну іграшку відповідно до її функціонального призначення. Навчання розвивати ігровий сюжет, складаючи ланцюжок ігрових дій, логічно пов'язаних між собою (нагодувати ляльку, роздягнути її, вкласти спати; навантажити машину кубиками, відвезти їх, побудувати будинок, поселити в ньому ляльку тощо), добирати для гри потрібний ігровий матеріал. Продовження навчання виконувати ігрові дії, пов'язані між собою і поєднані узагальненою назвою дії (лікувати – ставити термометр, давати ліки, перев'язувати бинтом тощо). Використання в сюжетних іграх великого будівельного матеріалу для створення будівель (водій привозить машину в гараж тощо). Формування здатності висловлювати свої задуми, позитивно відгукуватись на пропозиції вихователя та однолітків, розуміти один одного.</p>
<p>– навчання способів рольової поведінки;</p>	<p>Розвивати слухову і зорову увагу та пам'ять, мислення, мовлення в процесі реалізації рольових способів поведінки.</p>	<p>Формування і розвиток уміння реалізовувати рольову позицію та позначати її для тих, хто грається поруч. Спонукування до використання в якості партнера по грі ляльки, перевтілення її в діючу особу, що сприятиме формуванню передумов для розвитку сюжету. Розвиток вміння брати на себе роль близьких людей, відображати епізоди їх трудового життя: побутова праця в сім'ї (мами і тата), праця вихователя, водія, медсестри; вступати в ігрові рольові стосунки з</p>

		<p>неживими предметами відповідно до обраної ролі.</p> <p>Спонування до комунікативних стосунків під час гри з лялькою відповідно до обраної ролі.</p> <p>Навчання відображенню в процесі гри у нескладній формі явищ повсякденного життя, трудових процесів, стосунків між діючими особами (наприклад, дбайливе ставлення мами до дитини, ввічливе поводження водія з пасажиром, піклування про хворого, подяка за послугу, співчуття «хворому», радість від «одужання»).</p> <p>Формування і розвиток умінь вступати в діалог у процесі гри відповідно до обраної ролі. Надання зразків рольових діалогів, формування умінь називати ролі, предмети, дії, висловлювати прохання, ставити запитання, відповідати на них, пояснювати свої дії.</p> <p>Формування умінь вступати у короткочасні стосунки один з одним під час гри (обмінюватися іграшками, допомагати при потребі, спільно реалізовувати деякі ігрові дії).</p>
– використання предметів-замінників, уявних предметних ситуацій, заміна предметів та ігрових дій словами.	Розвивати уяву в процесі дій з предметами-замінниками, умовними предметами, умінь позначати їх словом, розуміння їх значення в реальному житті.	Удосконалення умовно-предметного рівня ігрових умінь, продовжуючи вчити розгортати та позначати словами умовні предметні дії у процесі гри. Спонування дітей до самостійного добору для гри предметів-замінників (кубиків, паличок, катушок тощо). Підтримування проявів дитячої ініціативи та фантазування.
Закріплення рівня гри разом,	Розвивати умінь	Сприяння утворенню і закріпленню ігрових груп.

формування уміння грати один з одним.	спілкуватися в грі один з одним і з дорослими за допомогою мовлення.	Виховання доброзичливого ставлення до ровесників, привчання з повагою ставитись до ігор інших дітей, формування навичок спілкування в процесі спільних ігор (обмінюватися іграшками, надавати необхідну допомогу).
Залучення дітей до наведення порядку в ігровому куточку.		Привчання дітей ставити іграшки на місце після закінчення гри.
Орієнтовна тематика сюжетно-відображувальних ігор.	Розвивати творчість.	<p>«Купання ляльки» (розвиток ланцюжка ігрових дій, які відображають роздягання, купання, витирання, одягання і вкладання спати; дії дітей за словесною інструкцією, виділення причинно-наслідкових зв'язків). «Купання ляльки», «Годування ляльки», «Одягання ляльки»</p> <p>– формування уміння грати один з одним, короткочасно поєднуючи дітей по 2 для виконання певних ігрових дій: один подає плаття, інший одягає ляльку, потім навпаки; далі об'єднання дітей по 3;</p> <p>– навчання брати на себе роль мами (няні), виховання бережного ставлення до ляльки і формування уміння від її імені висловлювати подяку за турботу;</p> <p>– навчання умінню діяти з уявними об'єктами: вода, суп, каша; використовувати предмети-замінники: мило – кубик, хліб – мозаїчна пластинка тощо).</p> <p>«Ранок ляльки» (ускладнення ланцюжка ігрових дій, навчання вибудовування логіки побутових дій: підйом, гімнастика, умивання, витирання, одягання, годування</p>

	<p>ляльки).</p> <p><i>«Мама і дочка», «Тато і дочка», «Мама і син», «Тато і син»</i> (вчити дітей брати на себе роль мами, тата, виявляти турботу про ляльку-дочку (ляльку-сина): умивати, годувати, катати в колясці тощо).</p> <p><i>«Прання»</i> (навчання умінню брати на себе роль мами (няні), послідовно виконувати ігрові дії, що відображають прання лялькового одягу; навчання вмінню визначати причинно-наслідкові залежності).</p> <p><i>«Лялька захворіла»</i> (навчання умінню брати на себе роль лікаря, лікувати ляльку – ставити термометр, давати ліки тощо).</p> <p><i>«Гості»</i> (навчання умінню брати на себе роль мами, тата; ляльки – дочка, син; виховання правил хорошого тону).</p> <p><i>«День ляльки»</i> (навчання умінню поєднувати окремі ігрові сюжети в розгорнуту сюжетну гру, що відображає дії ляльки протягом дня: підйом, гімнастика, умивання, одягання, прийом їжі, прогулянка тощо).</p> <p><i>«Кімната ляльки»</i> (розширення уявлень дітей про житлове приміщення, навчання вмінню підбирати меблі, необхідні для кімнати, спираючись на потреби, красиво розставляти меблі).</p> <p><i>«Дитячий садок», «Лікар», «Свято ялинки», «Магазин», «Зоопарк», «Пароплав», «Шофери».</i></p>
--	---

Конструктивно-будівельні ігри

Створення різних споруд з великого будівельного (підлогового) матеріалу. Розрізнення будівельного матеріалу за формою (кубик, цеглина, призма, пластина, брусок), правильне називання і використання відповідно до його конструктивних якостей, розпізнавання деталей довгих, коротких, широких, вузьких, товстих, тонких.

Розвивати вміння позначати словом (співвідносити за табличкою, усно-дактильно, усно) предмети будівельного матеріалу та ігрові дії. Розвивати вміння називати ігровий матеріал словом (наближено, скорочено, точно на основі спряженої і відображувальної вимови). Розвивати уяву, слухову і зорову пам'ять, зорове і слухо-зорове сприймання мовлення у процесі відтворення ігрових дій з будівельним матеріалом, просторову орієнтацію. Розвивати вміння виконувати ігрові дії за словесною інструкцією. Розвивати вміння будувати за зразком, аналізуючи його за усіма якостями (просторове розміщення деталей, їх

розвиток вміння дітей розрізняти та правильно використовувати деталі будівельного матеріалу. Навчання ускладненню конструкції на основі знайомих з минулого досвіду спорудження будівель (будівництво воріт різної висоти шляхом накладання кубиків один на один; збільшення ширини воріт за рахунок підбору пластин відповідної довжини). Навчання створенню споруди, враховуючи розмір іграшок (конструювання ліжка для великого і маленького зайчика шляхом підбору пластин відповідної довжини; будівництво будинків для однієї, двох, трьох мотрійок – збільшення розміру будинків за рахунок прикладання і накладання кубиків, підбору відповідної за розміром призми для даху). Навчання створенню високих споруд з перекриттями і довгих споруд (двоповерховий будинок, гараж, довгий будинок, високий міст, довгий міст, висока гірка, довга гірка тощо). Розвиток вміння добирати необхідні деталі в потрібній кількості; визначати розміри споруди, добирати за власним задумом матеріали для прикрашання, правильно передавати просторові відношення. Розвиток вміння самостійно за уявленням доконструювати неповний зразок, спираючись на

	форма, величина, колір, назва деталей); розуміти словесну інструкцію.	попередній досвід.
Використання споруд в сюжетно-рольових іграх. Розгортання спільних ігрових дій у процесі обігравання споруд.	Розвивати вміння взаємодіяти з однолітками, вміння порівнювати, робити висновки тощо.	Використання споруд в сюжетно-рольових іграх, добирання образних іграшок для розгортання ігрових задумів. У процесі будівництва об'єднання дітей для спільної гри. Стимулювання спільних ігор в процесі обігравання споруди (в будинку можуть жити ляльки декількох дітей, по мосту і дорогам можуть їздити машини декількох дітей тощо). Виховання вміння взаємодіяти в процесі спорудження (рівень короткотривалих стосунків).
Орієнтовна тематика конструктивно-будівельних ігор	Впливати на формування творчого ставлення до будівельної діяльності, розвивати художній смак, почуття симетрії та пропорцій окремих елементів споруди, вміння поєднувати кольори, доцільно використовувати простір.	Здійснення педагогічного супроводу конструктивно-будівельних ігор з сюжетами, де використовується спальна кімната дитячого садку; міст для машин через широку та вузьку річки; двоповерховий будинок для образних іграшок; тунель для потягів метро; метро-міст через Дніпро; гараж з воротами для вантажних машин; ігровий майданчик для ляльок; вольєри в зоопарку для тварин; альбоми для Катрусиних занять, кольорові прапорці. Привчання вихованців підтримувати порядок у зоні конструктивно-будівельних ігор. Заохочення до використання у процесі гри малюнків та ілюстрацій різноманітних конструкцій.

Ігри з природним матеріалом		
Проведення будівельних ігор з піском, водою, снігом.	Розвивати тактильно-кінестетичні відчуття, дрібну моторику пальців, просторове орієнтування, творчу уяву.	Створення умов для будівельних ігор з піском, глиною, камінням, снігом, водою. Навчання прикрашанню споруд, зроблених з піску та снігу. Розвиток уміння встановлювати причинно-наслідкові залежності під час гри, враховуючи властивості об'єктів природи (пісок сухий чи мокрий; вода рідка чи замерзла).
Театралізовані ігри		
Показ дітям вистав театрів різних видів. Поглиблення інтересу до театралізованих ігор.	Розширювати словниковий запас, розвивати, уяву, образне мислення, слухову і слухо-зорову увагу.	Влаштування для дітей вистав театрів різних видів. Поглиблення інтересу до театралізованих ігор та театрів різних видів (театр дітей-виконавців, настільний театр, театр живих картинок, тіньовий театр, театр маріонеток, театр "рукавички", театр пальчикових ляльок, театр петрушки).
Інсценування знайомих літературних творів та творів усної народної творчості.	Розвивати словесну довільну пам'ять, інтонаційну виразність мовлення, творчу уяву.	Розширення театральньо-ігрового досвіду дітей завдяки освоєнню гри-драматизації. Використання всіх видів ігрових завдань та ігор-драматизації, які проводились на другому році навчання. Залучення до багатоперсонажних ігор-драматизацій за текстами казок про тварин і чарівних казок. Сприяння поступовому переходу дитини від гри «для себе» до гри, орієнтовною на глядача, від гри, в якій

		<p>головним є сам процес, до гри, де значущими є і процес, і результат, від гри в малій групі однолітків до гри в групі з 5-7 дітей, рольові позиції яких є різними (рівноправ'я, підпорядкування, керування). Заохочення дітей до виконання різних ролей. Розвивати уміння імітувати рухи людей, тварин (персонажів ігор-драматизацій), передавати мімікою певний стан людини. Привчання до створення своєрідності кожного ігрового образу за допомогою діалогів. Вправляння в умінні інтонаційно передавати настрій персонажу. Сприяння становленню мотивації інтересу до гри як засобу самовираження.</p>
<p>Формування і розвиток театральних-ігрових умінь</p>	<p>Розвивати уважність, навички соціальної поведінки, уяву, діалогічне мовлення, егоцентричне мовлення, виразність мовлення. Розвивати інтерес до творчості й імпровізації в процесі придумування змісту гри і втілення задуманого образу за допомогою різних засобів виразності.</p>	<p>Формування і розвиток уміння: – бути уважним і доброзичливим глядачем; виявляти елементи глядацької культури: не залишати свого місця під час вистави, відповідати на звернення артистів, дякувати їм за допомогою аплодисментів; позитивно оцінювати гру однолітків-«артистів» (розвиток позиції «глядач»); – використовувати засоби невербальної (міміка, жести, пози, рухи) та інтонаційної виразності для передавання образу героя, його емоцій, їх розвитку і зміни, для передавання фізичних особливостей персонажа, деяких рис його характеру (старому діду важко, але він тягне ріпку; онучка тягне, не дуже</p>

		<p>стараючись, хоче втекти пограти з подружками; мишка так боїться кішки, що тягне з усіх сил) (удосконалення позиції «артист»);</p> <ul style="list-style-type: none"> – створювати ігровий простір на площині столу, наповнювати його іграшками і фігурками на власний розсуд (освоєння позиції «режисер» в режисерській грі); – визначати місце для гри, добирати атрибути, варіативно використовувати матеріали й елементи костюмів, включатися у процес виготовлення вихователем необхідних атрибутів для гри (освоєння позиції «оформлювач спектаклю»); – позитивно взаємодіяти з іншими учасниками гри, домовлятися, встановлювати рольові стосунки, володіти елементарними способами вирішеннями конфліктних ситуацій в процесі гри.
<i>Орієнтовна тематика ігор-драматизацій.</i>	Розвивати дитячу творчість.	Розігрування казок «Ріпка», «Колобок», «Рукавичка», «Вовк та семеро козенят», «Коза-дереза», «Зайчику, зайчику», «Колосок», «Солом'яний бичок». З текстами казок, призначеними для драматизації, діти знайомляться на заняттях з розвитку мовлення.
Ігри за правилами		
Дидактичні ігри		
Ознайомлення дітей з різними дидактичними іграшками.	Розвивати зорове, слухозорове сприймання,	Формування і розвиток уміння виконувати різноманітні дії з предметами та дидактичними іграшками:

<p>Формування і розвиток умінь здійснювати різноманітні предметно-ігрові дії з предметами та дидактичними іграшками.</p>	<p>просторове орієнтування, дрібну моторику пальців, координацію рухів руки, мисленнєві операції аналізу та синтезу. Розвивати імпресивне і активне мовлення у процесі виконання дій з предметами та дидактичними іграшками. Сприяти через дидактичні ігри поглибленню знань і умінь дітей, набутих у навчально-виховному процесі і власним життєвим досвідом, сприяти розвитку фізичних і розумових здібностей, естетичного ставлення до життя, морально-етичному вихованню. Розвивати у дітей бажання та уміння дотримуватися правил гри.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – збирати цілий предмет з частин (використовувати збірно-розбірні іграшки), – відтворювати цілісне зображення (складання розрізних картинок з 4-6 частин шляхом зорового орієнтування або примірювання; використовувати картинки предметні або такі, які відображають простий сюжет, конфігурація розрізу по вертикалі, горизонталі, діагоналі); – збирати самостійно шляхом зорового співвіднесення або примірювання пірамідку з 5-7 кілець; – самостійно збирати чотири- і п'ятимісну іграшки на основі примірювання або зорового орієнтування (мотрійки, кубики-вкладки, стаканчики-вкладки тощо). На основі нагромаджених чуттєвих уявлень розширення знань про багатство форм і кольорів предметів та відносності їх величини. Групування предметів за їх призначенням, способом використання, величиною, формою, кольором, матеріалом тощо.
<p>Удосконалення прийомів обстеження предметів.</p>	<p>Розвивати зорове сприймання, аналітико-синтетичне сприймання. Розвивати спостережливість, увагу.</p>	<p>Удосконалення прийомів обстеження предметів з метою закріплення уявлень про колір, форму, величину.</p>

<p>Упізнавання, розрізнення кольорів та їх відтінків. Співвіднесення предметів за кольором.</p>	<p>Розвивати зорове сприймання, мисленнєві операції аналізу та синтезу.</p>	<p>Формування і розвиток уміння розпізнавати кольори та їх відтінки: ігри «<i>Прокоти таку саму кульку</i>» (вчити співвідносити за кольором з будь-яким іншим предметом, зі словом, назвою); «<i>Хто швидше збере іграшки в коробку</i>» (вчити вибирати іграшки відповідно до кольору коробки); «<i>Добери за кольором</i>» (вчити добирати парні картинки з множини); «<i>Поклади кожну намистинку на місце</i>» (розвивати уміння співвідносити намистинки з кольором нитки); «<i>Якого кольору не стало?</i>» (розвивати уміння знаходити або називати такий самий колір); «<i>Одягнемо ляльку красиво</i>» (вчити за словом-назвою вибирати одяг відповідного кольору).</p>
<p>Виділення і розрізнення форм предметів: куля, круг, куб, квадрат, овал, прямокутник, трикутник, цеглина (паралелепіпед), циліндр. Співвіднесення об'ємної і площинної форм.</p>	<p>Розвивати зорове сприймання, кінестетичні відчуття, мисленнєві операції аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації.</p>	<p>Формування уміння розпізнавати форми, які значно відрізняються одна від одної, та схожі між собою: кулю, круг, куб, квадрат, овал, прямокутник, трикутник, циліндр, цеглину в іграх: «<i>Впізнай на дотик</i>» (вчити розрізняти овал і цеглину, диференціювати кулю і овал, куб і цеглину тощо); «<i>Поклади правильно</i>» (вчити класифікувати овали, кулі, куби, цеглини різного кольору і різної величини на чотири групи за провідною ознакою – формою); «<i>Відгадай, що це</i>» (вчити співвідносити об'єкт із зразком, зі словом-назвою на основі зорово-тактильного і тактильного обстеження). Навчання співвіднесенню площинних та об'ємних форм: ігри «<i>Цікава коробочка</i>» (розвивати уміння прошовхувати об'ємні фігури у відповідні прорізи); «<i>У</i></p>

		<p><i>кого такий самий?»</i> (вчити співвідносити об'ємні і площинні фігури); <i>«Доміно фігур»</i> (вчити знаходити серед багатьох певну площинну фігуру, називати її); <i>«Знайди предмет такої самої форми»</i> (вчити виділяти форму конкретних предметів у довкіллі, використовуючи за зразок геометричні фігури); <i>«Що лежить в мішечку?»</i> (вчити співвідносити декілька предметів з одним геометричним зразком); <i>«Кожній фігурі своє місце»</i> (вчити прикладати площинні фігури до різних об'ємних предметів); <i>«Добери за формою»</i> (вчити групувати предмети за формою відповідно до геометричного зразка); <i>«Знайди те, що сховано»</i> (розвивати уміння самостійно визначати і називати форму предмета, підводити до узагальнення предметів за формою); <i>«Предмет і форма»</i> (вчити співставляти і узагальнювати предмети за їх формою); <i>«Викладання орнаменту за малюнком»</i> (вчити складати орнамент з окремих геометричних фігур, використовуючи прийом накладання кожної фігури на її контурне зображення; геометричні фігури позначати словесно).</p>
<p>Розрізнення предметів за величиною, встановлення відносності величин.</p>	<p>Розвивати зорово-тактильні відчуття, зорове сприймання, уміння виділяти ознаки і властивості предметів та орієнтуватися на них.</p>	<p>Формування і розвиток у дітей уміння розрізняти предмети за величиною, розуміти відносність величин: <i>«Наведи порядок»</i> (вчити групувати різнокольорові форми різної величини за величиною за зразком); <i>«Відгадай, хто же живе?»</i> (закріплювати уміння розміщувати звірів, ляльок, машини, фрукти та ін. у</p>

		відповідні до їх розмірів будинки, гаражі, кошики тощо; давати словесне позначення, визначати причинно-наслідкові залежності); «Кому що дати?» (вчити групувати довгі і короткі предмети відповідно до зразка: в однієї ляльки довга стрічка, в іншої – коротка; роздавати лялькам олівці, палички, стрічки тощо); такі само ігри проводити на розрізнення високих, низьких об'єктів.
Розміщення предметів в просторі: внизу, вгорі, поруч, праворуч, ліворуч.	Розвивати просторове орієнтування.	Пізнання довкілля у грі. Навчання розміщенню предметів у просторі: ігри «Прикрасимо ялинку» (вчити розміщувати іграшки, описувати розміщення іграшок); «Доручення» (вчити розміщувати кожну пару предметів; пропонувати дітям самостійно зробити вибір місця), «Де сидить, летить, біжить, спить?» (вчити дітей визначати місце дії об'єктів).
Закріплення назв предметів, дій, призначення предметів, часових уявлень тощо. Формування часових уявлень.	Розвивати уміння дітей аналізувати, порівнювати, узагальнювати предмети та явища. Формувати уміння правильно вести себе під час колективних дидактичних ігор. Виховувати самостійність у вирішенні поставлених завдань.	Розширення знань про довкілля: предмети, рослинний та тваринний світ, природні та суспільні явища, характер стосунків між людьми тощо. Закріплення назв предметів, дій, призначення предметів, часових уявлень тощо: ігри «Чарівний мішечок», «Магазин іграшок», «Що там?», «Що потрібно ляльці?», «Покладемо ляльку спати», «Вдягнемо ляльку на прогулянку», «У кого що в руках?», «Впізнай за смаком», «Допоможемо ляльці», «Хто впізнає?», «Хто як пересувається?», «Коли це буває?», «Їстівне-неїстівне», «Овочі-фрукти», «Відгадай, що за рослина», «Хто де живе?».

		<p>«Де працюють наші мами?», «Подорож автобусом», «Кому що потрібно для роботи?», «Зоопарк» тощо. Використання дидактичних ігор як засобу підготовки дітей до самостійних сюжетно-рольових ігор з метою їх збагачення.</p>
<p>Рухливі ігри</p>		
<p>Розвиток уміння виділяти і дотримуватися правил гри, виконувати певні рухи за умовами гри.</p>	<p>Розвивати увагу, зорове і слухо-зорове сприймання і розуміння мовлення дорослого під час промовляння ним правил гри. Використовувати рухливу гру з метою формування у дітей уміння діяти в умовах уявлювальної ігрової ситуації, виконувати різні ролі. Розвивати навички орієнтування в просторі. Уточнювати основні рухи в процесі рухливих ігор, розвивати рівновагу, узгодженість і координацію рухів, здійснювати корекцію фізичного розвитку.</p>	<p>Навчання дітей виділяти правила гри. Формування уміння дотримуватися правил гри, узгоджуючи власні рухи з правилами гри, передавати за допомогою специфічних рухів характер персонажів, їх звички, особливості поведінки; діяти в грі емоційно, виразно, рухатися спритно і пластично. Виховання у дітей уміння правильно вести себе під час рухливих ігор, слухати ведучого-дорослого, діяти за певним сигналом.</p>

Орієнтування в просторі кімнати, зали.	Розвивати навички просторового орієнтування.	Розвиток уміння орієнтуватися в просторі: рухатися до певного місця, в певному напрямку, зупинятися у певному місці.
Заохочення самостійних ігор з іграшками, які можна катати.	Розвивати уміння здійснювати самостійний вибір іграшки для гри, навички орієнтування в просторі.	Спонування і заохочення дітей до самостійних рухливих ігор з використанням великих автомобілів, каталок, конячок, візочків, колясок тощо.
	Розвивати тактильне, зорове, слухове сприймання, оптико-просторові уявлення, загальні рухи і дрібну моторику. Розвивати імпресивне та експресивне мовлення, фонематичний слух, мовленнєве дихання, потребу у вербальному спілкуванні. Удосконалювати фізичний розвиток дітей відповідно до завдань фізичного виховання цього року навчання.	«Схованки», «Швидше по місцям», «Доженіть мене», «Біжіть до мене», «Коти обрuch», «Знайди свій будинок», «Знайди свій колір», «Знайди собі пару», «Знайди, де заховано» (ігри на вправляння в бігові, спритності, орієнтуванні в просторі); «Кролики», «Мишенята і кіт», «Лисичка і курочки», «Курочка і курчата», «Пташки у гніздах», «Пташки і кіт», «Зайці і вовк» (ігри з бігом, ходьбою, на розвиток спритності); «Конячки», «Кольорові автомобілі» (ігри на розвиток імітаційних рухів); «Удар по м'ячу», «Кольорові кеглі» (ігри на розвиток координації рухів); «Діти і вовк», «Кошенята і щенята», «Кролики» (ігри з повзанням і лазінням); «М'яч через сітку (мотузку)», «Збий булаву», «Школа м'яча» (ігри з киданням та ловінням предметів), «Зайці й вовк», «Лисиця в курнику», «Жабки і журавлі», «Горобчики» (ігри зі стрибками).

Орієнтовні показники успішного розвитку на кінець навчального року:

- створює елементарний сюжет індивідуальної гри, складаючи ланцюжок ігрових дій, логічно пов'язаних між собою;
- бере на себе роль і вступає у взаємовідносини з лялькою як заміником людини; через зміст ролі розгортає взаємодію з іншими дітьми, вихователем; вступає в короткотривалі ігрові і мовленнєві взаємовідносини в ситуації спільних ігор в об'єднаннях з 2-3 дітей;
- використовує предмети-замінники;
- створює споруди за зразком, орієнтується на властивості будівельного матеріалу, добирає необхідний матеріал відповідно до конструктивного завдання; розуміє призначення споруд; будує сюжетно об'єднані споруди;
- включається з інтересом до багатоперсонажних ігор-драматизацій за текстами казок;
- володіє більш складними способами дії з дидактичними іграшками при збільшенні кількості елементів, властивостей тощо;
- користується мовленнєвим матеріалом, володіє комунікативними вміннями (у межах вікових можливостей);
- виявляє зацікавлення до ігор, бажання гратися.

Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання

П'ятий рік життя

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
<p>МАЛЮВАННЯ</p> <p>Навчання предметного, декоративного, сюжетного малювання. Навчання малювання за текстом. Навчання малювання піктограм за простим текстом. Навчання розфарбовувати готові контурні малюнки.</p>	<p>Удосконалювати сприйняття форми, кольору, величини предметів та їх частин. Вчити порівнювати предмети за кольором, формою і величиною. Навчати називати основні кольори, диференціювати кольори та відтінки за словом – назвою. форми (круг, квадрат, трикутник, овал, прямокутник), величини (довгий - короткий, високий - низький, товстий - тонкий, великий - маленький); Навчати розуміти прикметники (вище - нижче і ін.), просторове розташування (вгорі - внизу, далеко - близько, справа - ліворуч, високо - низько); Навчати помічати зміни у довшілі та переносити свої спостереження на папір. Навчати передавати цілісний образ предмета. Поглиблювати і розширювати уявлення дітей про довшілі.</p>	<p>Навчання малюванню за текстом. Передавання в малюнках нескладного зв'язного змісту. Навчання малюванню піктограм за простим текстом. Зображення 2-3 предметів, пов'язаних між собою елементарним сюжетом. Навчання самостійному обстеженню предметів різної форми. Малювання олівцями і фарбами з умінням передавати індивідуальні особливості форми предметів. Зображення предметів, що складаються з округлих та прямокутних форм. Навчання уміння передавати в малюнку цілісний предмет і його основні властивості (колір, форму, будову), «омовлення» деталей предмета, його основних властивостей на основі попередньо засвоєного складоритму слів, словосполучень, фраз. Навчання уміння передавати в малюнку</p>

	<p>Розвивати самостійність і активність дітей в процесі малювання.</p> <p>Навчати передавати зміст малюнків в 2-3 фразах.</p> <p>Розвивати уміння обстежувати предмети перед їх зображенням, активізувати самостійність і активність дитини при аналізі властивостей предмета та його зразка.</p> <p>Навчати передавати основні ознаки природи, оцінювати виконання за допомогою зіставлень з природою.</p> <p>Розуміти умовність зображень.</p> <p>Розвивати почуття ритму, підвищувати самостійність при визначенні принципу складання візерунків; аналізувати зразки і точно їх відтворювати.</p> <p>Розвивати увагу, спостережливість, зацікавленість в отриманні зображення; розвивати відношення до зображення як результату роботи; підвищувати свідомість дитячої діяльності.</p> <p>Навчати елементарно оцінювати своє виконання.</p>	<p>відмінності предметів за величиною, формою, кольором.</p> <p>Розфарбовування частини малюнка відповідно до забарвлення предмета або іграшки (олівцем, пензлем).</p> <p>Розфарбовування олівцями і фарбами готових контурних малюнків (за загальними та індивідуальними зразками).</p> <p>Предметне малювання за індивідуальним вибором дітей.</p> <p>Доповнення незавершених малюнків.</p> <p>Домальовування істотних деталей у предметах.</p> <p>Малювання з природи різних предметів за бажанням (за вибором) дітей.</p> <p>Малювання за уявленнями після спостереження та попередньої бесіди.</p> <p>Формування уміння продумувати зміст майбутнього зображення, реалізація даного змісту в малюнку.</p> <p>Удосконалення техніки малювання: використання однієї або декількох фарб; нанесення крапок, хвилястих ліній, хрестиків, кружечків; утримування руху руки в межах контуру; змінювання положення руки при виконанні різних</p>
--	--	---

		<p>завдань, темпу руху при зафарбовуванні; правильне користування прийомами та навичками роботи пензлем (наносити пензлем рівні лінії; ритмічно наносити крапки, мазки; чергувати їх за кольором та місцем положення); зафарбовування малюнків олівцем та пензлем. Відтворення послідовності виконаних дій люлькою. Розповідь про дії ляльки з використанням фраз, засвоєних на основі складоритму.</p> <p>У декоративному малюванні навчання передаванню будови предмета з ритмічно розташованими частинами; наближеного пропорційного співвідношення частин предмета.</p> <p>Створення композиції з розташуванням предметів на одній лінії.</p> <p>Навчання ритмічного повторювання одного й того самого елемента в декоративному малюванні.</p> <p>Вправляння в складанні візерунка в смужці, квадраті, колі, овалі з використанням чергування крапок і мазків, крапок та кружечків (однією фарбою) або робити візерунок тільки з крапок (кружечків, мазків) зі зміною фарби.</p>
--	--	--

		<p>Виготовлення прикрас для ігрових куточків тощо.</p> <p>Малювання на початку року шістьма олівцями, наприкінці - 12.</p>
<p>ЛІПЛЕННЯ</p> <p>Навчати предметному, сюжетному, декоративному ліпленню. Навчати ліпленню за текстом.</p>	<p>Продовжувати формувати інтерес до пластичної діяльності, її результатів та якості роботи.</p> <p>Удосконалювати навички обстеження предмета перед ліпленням.</p> <p>Активізувати самостійність при обстеженні предметів.</p> <p>Формувати попередній задум, уміння його словесно формулювати, наслідувати свій задум в процесі роботи і доводити його до кінця; пояснювати у кінці ліплення її зміст.</p> <p>Заохочувати самостійність дітей при знаходженні способів ліплення частин і деталей фігурок.</p> <p>Учити під керівництвом вихователя планувати етапи і послідовність майбутньої роботи, а після її закінчення розповідати про те, в якій послідовності виконувалося зображення.</p> <p>Формувати технічні навички ліплення.</p> <p>Удосконалювати навичку роботи з глиною і пластиліном.</p>	<p>Ліплення з глини, тіста, пластиліну різних предметів після їх спостереження і обстеження.</p> <p>Ліплення знайомих предметів за уявою. Навчання уміння передавати особливості форми предметів, порівнюючи їх з основною формою-еталоном.</p> <p>Розфарбовування виробів ліплення з подальшим використанням в ігровій діяльності.</p> <p>Ліплення предметів, аналізуючи їх величину, складові частини. Передавання відмінностей предметів за величиною.</p> <p>Ліплення предметів з 3-4-х частин різних за величиною. Ліплення спочатку найбільших частин предмета, потім найменших.</p> <p>Ліплення предметів за індивідуальним вибором дітей.</p> <p>Ліплення знайомих предметів з пам'яті (без показу) на основі їх попереднього обстеження та самостійного визначення способів ліплення.</p>

		<p>Ліплення з пластиліну фігурок тварин і людей знайомих казок або маленьких розповідей.</p> <p>Навчання ліпленню відповідно до уривка тексту.</p> <p>Удосконалення технічних умінь та навичок ліплення: обирати матеріал та інструментарій для ліплення; ділити тісто, глину, пластилін на невеликі шматочки; ліпити долонями рук та пальцями.</p> <p>Формування технічних навичок ліплення: витягування, заокруглення, загинання, згладжування, загострювання, вдавлювання, примазування, змінювання руху руки для отримання кулі, овалу, конуса, контролювання рухів пальців.</p> <p>Оздоблювання виробу за допомогою стека або накладанням дрібних деталей.</p> <p>Удосконалення конструктивного способу ліплення та різних видів поєднання деталей виробу.</p>
АПЛІКАЦІЯ	<p>Навчати декоративній, предметній, сюжетній аплікації.</p> <p>Навчати аплікації з природного матеріалу, аплікації з тканини.</p> <p>Удосконалювати вміння дітей аналізувати</p>	<p>Формування технічних умінь та навичок роботи з ножицями: різати по прямій, плавній дузі; розрізати квадрат за діагоналями, за середніми лініями; вирізувати перед аплікацією деякі заготовки</p>

	<p>зразок відтворювати його в аплікації; працювати над розвитком просторових уявлень: учити аналізувати готову роботу, знаходити і зіставляти симетричні елементи. Формувати операційні уміння. Поетапність спільних з дорослим дій.</p>	<p>(наприклад, смужку снігу, води тощо). Складання предметної аплікації з частин за зразком (іграшка, предмет, конструкція). Навчання викладання в готовому контурі та наклеювання в ньому зображення різних збірно-розбірних іграшок. Продовження симетричного візерунку: наклеювання на іншій половині квадратної або овальної серветки; перенесення симетричного візерунку з одного боку на інший (з лівого боку на праву, і навпаки; з верхнього боку на нижню, і навпаки); Виконання індивідуального візерунку (за уявою, за задумом, за текстом). Самостійне складання візерунку в колі та смужці відповідно до зразка (серветка з вишивкою, обробка на фартушку). Здійснення вибору необхідних елементів серед (давати "зайві" елементи іншого кольору і форми).</p>
<p>КОНСТРУЮВАННЯ</p>	<p>Формувати уміння дітей аналізувати зразки будівель, встановлювати просторове розташування частин об'єкта відносно один одного. Навчати планувати власну діяльність та основні етапи створення об'єктів.</p>	<p>Створення конструкцій за зразком моделі різних житлових будинків (бачити і відображати поверховість, кількість секцій-під'їздів, особливості даху тощо); називання кількості поверхів і під'їздів. Створення конструкції за малюнком -</p>

	<p>Навчати перекодовувати схематичне зображення об'єкта у площинне і навпаки. Бачити та передавати відмінності частин і величин в конструкції.</p>	<p>зразком: будувати два однакових за будовою, але різних за величиною будинки. Будувати за уявою (без зразка) на основі досвіду та спеціально проведених спостережень.</p> <p>Ознайомлення із замальовуванням простих конструкцій (з 2-3 елементів).</p> <p>Конструювання з використанням площинних зразків (звертати увагу на можливість заміни елементів, ускладнювати зразки, робити їх з більшою кількістю дрібних деталей).</p> <p>Розрізнення частини предмета в малюнку-зразку, підбирання відповідних елементів будівельних наборів, передавання їх просторового розташування.</p> <p>Заохочення до конструювання за власним бажанням.</p> <p>Використання набутих умінь для створення будівель, необхідних для розгортання або продовження сюжетно-ролевої гри.</p>
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- володіє елементарними вміннями та навичками відтворення предметів, засвоює їх назви;
- розуміє просторове розташування предметів; створює прості композиції, прагне розповісти про них;
- розуміє та передає в зображенні зміст нескладного тексту;
- розрізняє та використовує вивчені кольори та їх відтінки.

Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини

П'ятий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Виховання емоційного сприйняття музики	Розвивати слухове сприймання, відчуття ритму музики та рухів. Розрізняти на слух музичні інструменти.	Розвиток емоційності музично-ритмічних рухів дітей, виховання бажання самостійно рухатись під музику. Сприяння розвитку тембрового слуху, використовуючи різноманітні музичні і шумові інструменти. Розвиток слухового сприйняття. Навчання слухати музику не відволікаючись, дослуховувати до кінця, викликати у дітей прагнення погоджувати свої рухи зі звучанням музики.
Розвиток слухового сприймання	Розвивати слухову пам'ять. Відтворювати ритм музики. Супроводжувати музику співанням мелодії, використовуючи склади, голосні звуки, по можливості і слова.	Формування уміння дітей реагувати на початок і закінчення музики (сприйняття слухове); навчання реагувати на початок і закінчення музики в кожному регістрі окремо (сприйняття слухове), повідомляючи про початок і кінець звучання словами. Наприклад: є, нема, звук є, звуку нема тощо. Навчання розрізняти на слух: музичні твори в швидкому і повільному темпах; учити розпізнавати марш; гучне і тихе звучання музики (сприйняття слухове); регістри низький і високий, по характеру образу (ведмідь, пташка). Мовленнєвий супровід почутого (іде ведмідь, гучно

		<p>реве, летить пташка тощо).</p> <p>Співвіднесення звучання музично-шумових інструментів з відповідним регістром фортепіано (сприйняття слухо-зорове).</p> <p>Голосове відтворення характеру звучання музичних творів.</p>
Ритмічна стимуляція і хорова декламація	<p>Розвивати уміння дітей відтворювати ритми на основі слухо-зорового сприйняття музики.</p> <p>Розвивати голос, супроводжувати музику співом, розвивати музичну та мовленнєву пам'ять</p>	<p>Формування ритмічності рухів (плескання долоньками, удари в барабан, помахи, притупування), що повторюються; формування акцентного руху на ударний склад в словах такого ритмічного малюнка: та-та-ТА (барабан), та-ТА (літак) і Та-та (мила), та-ТА-та (Оленка, бабуся).</p> <p>Хорові ритмомовленнєві вправи (ритмодекламація) будується на ритмізованих поєднаннях складів і слів: Бам! Бам! БАМ!Та-та-ТО. Бам! Бам!БАМ!Та-та-ТО. Ба-ра-бан.БАМ.Тут ав-ТО. Барабан. Тут ав-ТО.</p> <p>відтворення мелодії та слів (ритмодекламації) пісні разом (спряжено з педагогом та самостійно). Наспівування цієї пісні хором та поодиночі на прогулянках, на відпочинку.</p> <p>Учити дітей прийомам гри на інструментах музично-шумового оркестру (барабан, бубон, брязкальця, тарілочки, дудка, гармонія, металофон), використовувати їх в ритмічних вправах,</p>

		супроводжувати гру рухами (танцювальними).
Розвиток рухів	Формувати у дітей уміння виконувати дії у загальному темпі та у власному у відповідності з музикою.	Навчання дітей займати правильне початкове положення, виконувати рухи у загальному для усіх темпі; ходити і бігати в колоні; ходити і бігати по колу; рівнятися в колоні, шерензі, в колі; рухатися парами один за одним; крутитися, міняючи напрям. Привчання дітей відтворювати ритм рухів складами зі звуками, які автоматизуються, рахувати під час руху, повідомляти про дію, яка відбувається (ми бігаємо по колу), яка відбулася (ми бігали по колу), яка буде відбуватися (ми будемо бігати по колу). Сприяння формуванню рівномірних ритмічних рухів в марші, бігу, стрибках, словесний супровід дій.
Навчання виконувати танцювальні рухи	Формувати здатність плавно, ритмічно рухатись, відчувати власне тіло. Розвиток звички повідомляти про дії з предметами. Розвивати рухову та словесну пам'ять. яка буде відбуватися (ми будемо бігати по колу)	Відтворення рухів з пам'яті, відтворення фраз, які супроводжували рухи. Формування у дітей уміння легко пружинити ногами, злегка присідаючи; рухатися галопом; виконувати рухи з предметами і образні рухи, а також різнотипні рухи у вправах за участю соліста (дитини, дорослого) і групи дітей. Привчання дітей супроводжувати рухи мовленням. Розвиток рухової та словесної пам'яті дітей. Виконувати рухи спряжено з педагогом, самостійно з пам'яті.
Дихання	Закріплювати навички діафрагмального дихання	Виконання вправ : вдих носом – живіт випинається вперед, видих ротом – живіт втягується (з контролем рук на ділянці живота)

		Виконання дихальних вправ під музику. Супровід дихальних вправ наспівуванням голосних, промовлянням знайомих слів, назв демонстрованих предметів тощо.
	Закріплювати навички фонаційного дихання. Розвивати вміння дослухатися до народжуваних звуків, утримувати їх в пам'яті та відтворювати з пам'яті.	Виконання вправ: - переривчастий видих - ф- ф- ф- ф («загасимо свічку») - довгий видих – ф___(з рухами рук) - на довгому видиху – с___ (в супроводі рухів): о___. Вдих носом, сказати на одному видиху : в___ - рух на звук в в___ в___ в___ в___ в___ в___ в___ в___ - вдих → переривчастий видих:с___с___с___с___... вдих → переривчастий видих, закінчується тривалим видихом: с___с___с___с___ -вдих; на продовженому – видиху – ф___с___ вдих: на продовженому видиху – в___. - вдих; на одному видиху – ф___в___. Відтворення з пам'яті кількості звучань та послідовностей звуків.
	Закріплювати навички мовленнєвого дихання. Розвивати здатність до	Виконання вправ: - руки опустити вниз, піднімаючи руки вгору, промовляти низку однакових та різних складів

	самоконтролю мовлення.	<p>(папапа) (за зразком вчителя, який пропонує певну кількість повторень одного чи різних складів); опускаючи руки вниз: па ____ Відтворення з пам'яті тієї кількості складів або їх послідовності, яка запропонована педагогом. Промовляння на видиху слів, словосполучень, коротких речень, з попереднім засвоєнням їх складоритмів. Наприклад, Тата таТА – Мама іде. - поєднувати стрибки: два на місці – па-па два ліворуч - праворуч – пі-пі Удосконалення артикуляційних умінь та навичок: - руки на поясі, робити підскоки на місці, промовляючи: па-па-па-по-по-по. Руки - на ділянці діафрагми. - підскоки на місці: па-па-по-по-пу-пу. Сказати на одному видиху: па __ пі __ пу __ по. - пальці рук з'єднані, розкрити пальці на рівні грудей кожного разу коли промовляється склад: папупіпапупі... Темп проговорювання поступово прискорюється - рухи на звук А переходять у нахил тулуба в сторону (разом з рухами), сказати на одному видиху: па __ пу __, руки збираються до грудей па __ пу __ , нахил тулуба вправо (разом з простягнутими вгору</p>
--	------------------------	--

		<p>руками) переходить до руху рук до грудей: па __ пу __.</p> <p>- вказівний рух пальцем перед собою супроводжує проговорювання складів, темп довести до максимальної швидкості папупапупі.</p> <p>- подовжене та коротке проговорювання складів та слів.</p> <p>Відтворення складів з пам'яті (на одному видиху).</p> <p>б) говорити на одному видиху ряд складів у супроводі диригування вказівним пальцем: па __ по __ пу __ пи __ па __ по __ пу __ пи __ пе __</p> <p>Руки покласти на ділянці діафрагми . Вдих носом. На видиху говорити протяжно три склади, потім на цьому ж видиху ці ж склади говорити у пришвидшеному темпі, диригуючи перед собою вказівним пальцем, довести до швидкого називання складів.</p> <p>пи __ па __ пу __ пипапу пи __ па __ пу __ пипапу пи __ па __ пе __ пипапе па __ по __ пу __ пи __ пе __</p>
--	--	---

		<p>папопупипе Вдих носом. На одному видиху рахувати: один, два, три, чотири, п'ять . Проговорювання супроводжувати плавним злитним диригуванням руки вправо-вліво. - Вдих носом. На одному видиху злитно (без пауз) рахувати від 1 до 5.</p>
<p>Темп, ритм</p>	<p>Оволодівати темпом та ритмом мовлення. Наслідувати мовлення різного темпу. Розвивати мовленнєву пам'ять.</p>	<p>Підготовка до наслідування різного темпу мовлення. Проговорювання складів на одному видиху: у супроводі рухів на голосні А, О, У, И; у супроводі стрибків (склад – стрибок); під диригування. Темп проговорювання поступово прискорюється. - Проговорювання лічилок з використанням знайомих рухів. Темп проговорювання довести до максимально швидкого.</p> <p>Мама тут Тато тут. Тата ТА Мама там Тато там Мама, мама Тато, тато Тата, ТАта Тут і там. Тут і там. ТА ТА ТА</p> <p>Проговорювання збільшеної (до 5-и) кількості складів, словосполучень (до 5-и складів) у супроводі ритмічних хлопків з виділенням наголосу; у супроводі природних рухів. Відтворення ритму слів, словосполучень, фраз, сприйнятих на слух (педагог проговорює ритм, діти сприймають, проговорюють та відстукують по</p>

		<p>підлозі). Відтворення складоритму слів, словосполучень, фраз з пам'яті.</p> <p>Виділення наголошеного складу посиленням рухом руки при диригуванні; більш інтенсивним стрибком та голосом (папопу□</p> <p style="text-align: right;">папу□</p>
	<p>Навчати сприймати, розрізняти та відтворювати різні ритми.</p>	<p>Відтворення ритмівок з рухами. Наприклад:</p> <p>Мама тут ТАта ТА</p> <p>Тато там ТАта Та</p> <p>Мама, тато тут і там ТАта ТАта</p> <p>ТАТАТА</p>
<p>Робота над голосом, інтонацією та артикуляцією</p>	<p>Закріплювати вміння змінювати силу та висоту голосу, зберігаючи нормальний тембр. Удосконалювати артикуляційні вміння та навички.</p>	<p>Проговорювання коротких віршиків в супроводі рухів. Засвоєння їх складоритму. Відтворення змісту віршиків на основі складоритму. Проговорювання віршиків уповільнено, пошвидшено та швидко, супроводжуючи його тупанням ніжною, танцюванням, плесканням у долоні.</p> <p>Проговорювання «проспівування» віршиків голосом різної висоти.</p>
	<p>Закріплювати вміння виражати свої емоції різними інтонаційними засобами</p> <p>Розвивати словесну пам'ять на основі складоритму слів, фраз.</p>	<p>Проговорювання віршиків з різною інтонацією, супроводжуючи характерними рухами, виразом обличчя.</p> <p>Проговорювання складів, слів, фраз, які діти вимовляють з різною інтонацією і настроєм.</p> <p>Наприклад:</p> <p>ПА! – радісно Хто, хто</p>

		<p>па? – запитально в цій</p> <p>па__ - _розгублено хатці</p> <p>па – страх, переляк живе?</p> <p>па! – стверджувально. Я жабка.</p> <p>па – сердито. Я вовк</p> <p>ПА! – здивовано Хто, хто в цій хатці живе?</p> <p>фу__ - з відразою; стомлено (у__ ф__)</p> <p>фи__ - презирливо</p> <p>о__! з болем.</p> <p>ой – плаксиво</p> <p>ні – заперечливо</p> <p>Повторення складів, слів спряжено з вчителем з відтворенням складоритму у супроводі ритмічних рухів з виділенням сильнішим рухом наголошених складів.</p> <p>Сприймання на слух складів з різною інтонацією та їх відтворення.</p> <p>Проговорювання слів (фраз) з різною інтонацією, супроводжуючи характерними рухами та виразом обличчя (запитально, розгублено, радісно, злякано, стверджувально, сердито, здивовано, з болем, стомлено, плаксиво, презирливо, заперечливо і т.п.) разом з педагогом.</p> <p>наприклад:</p> <p>О__! – з болем.</p> <p>Що болить? - запитально</p>
--	--	---

		<p>Зуби? – запитально Вуха? – запитально Болить! – з болем Таня, що у тебе болить? – запитально У мене болить ... - стверджувально Ти хочеш...? – запитально Я не хочу... - заперечно</p>
	Формувати вміння виділяти голосом логічний наголос	<p>Виділення гучним голосом і певним рухом (ударом ноги) логічного наголосу в коротких знайомих фразах, запитанням, проговорюючи разом з педагогом ДЕ мама? Мама ДОМА. мама ДАЛЕКО. Виділення більш гучним голосом логічного наголосу в лічилках, ритмівках, проговорюючи разом з педагогом (спряжено та самотійно з пам'яті).</p>
Робота над звуками та їх сполученнями	Стимулювати формування та закріплення навичок вимови шляхом використання рухів. Розвивати відчуття ритму, словесну пам'ять.	<p>Відтворення голосних та приголосних звуків у відкритих складах, словах, словосполученнях, фразах, супровід мовотворення рухами рук, ніг, тулуба. Пританцювання в такт вимовляння мовленнєвого матеріалу. Орієнтовано звуки: голосні – а, у, е, і, и, о приголосні – п, т, к, ф, м, н, л, д, р, б, с, ш, х, в.</p>
	Навчати дітей	Виконання вправ у супроводі рухів, характерних для

	самовслуховуванню. Розрізняти склади з дзвінками та глухими наголошеними (при можливості, на слух, тактильно-вібраційно).	відповідних звуків, наприклад, б, д, ба, да, па, та.
--	--	--

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- реагує на початок, закінчення музики;
- відтворює голосом характер звучання музичних творів;
- відтворює ритм на основі слухо-зорового сприймання;
- погоджує свої рухи зі звучанням музики;
- виконує рухи спряжено з педагогом, самостійно та з пам'яті.

Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини

Шостий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Корекційно-компенсаторна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Формування умінь та навичок спілкування. Розвиток діалогічного мовлення.</p> <p>Формування егоцентричного мовлення.</p>	<p>Виховувати комунікативні уміння та навички - вступати у спілкування з власної ініціативи, підтримувати діалог.</p> <p>Забезпечувати дітям розуміння суті діалогу, мети діалогу: аналіз його змісту та практичне значення.</p> <p>Оволодівати складоритмом діалогів, відтворювати складоритми та словесний матеріал 2-х -3-х фраз (а по можливості, і більше). Навчати дітей переносити зміст діалогів з практичних ситуацій в ігрові.</p>	<p>Стимулювання дітей до спілкування. Формування у дітей ситуативного мовлення (попросити про щось чи щось, запропонувати допомогу, повідомити про свої враження, з'ясувати якісь деталі тощо).</p> <p>Орієнтування в ситуації: добір до фотографій теми спілкування, запропонованої педагогом (вибір із двох тем). Про що говорять?</p> <p>Сприймання діалогів на слух, слухо-зорово, при читанні з губ: при розмові педагога і вихователя, педагога і мами чи тата, дідуся чи бабусі. Звертання уваги дітей на черговість реплік та на те, що розмова записується на диктофон для подальшого прослуховування та рольового відтворення. (педагог надає даний діалог у писемному вигляді).</p> <p>Забезпечення дітям розуміння мети діалогу (Про що говорили (говорять) ? Для чого говорили (говорять)?).</p> <p>Відтворення дітьми діалогу, який вони спостерігали у конкретних умовах. Перенесення діалогу на ту ж тему в ігрові умови.</p> <p>Відтворення дітьми реальних діалогів, беручи на себе</p>

		<p>відповідні ролі. Сприймання діалогів героїв казок з попереднім розгляданням малюнків. Запам'ятання їх складоритмів. Відтворення складоритмів фраз та словесного матеріалу з пам'яті. Ведення діалогів від імені героїв казок. Спілкування з уявним співрозмовником (лялька-доня, предмет-замінник ляльки тощо).</p>
<p>Збагачення словникового запасу. Практичне оволодіння непоширеним реченням.</p>	<p>Забезпечити свідоме вживання головних членів речення, розуміння їх ролі для висловлення та розуміння змісту повідомлення. Уміти ставити питання до головних членів речення (хто? Що робить? Що робив? Що буде робити? та ін..) Формувати аналітичне мислення у дітей, уміння розпізнавати та аналізувати мовленнєві сигнали, розуміти їх значення: оволодівати граматичними ознаками головних членів речення..</p>	<p>Називання предметів (натуральних та зображених на малюнках). Добір предметів до слів: він вона вони. Добір карток із назвами предметів до даних слів. розміщення їх у стовпчик під питаннями ХТО? ЩО? Підкреслення кожного із цих слів лінією, якою позначається підмет. Аналогічна робота проводиться із засвоєння дієслів –присудків. Відбивання складоритму слів, їх сприймання на слух, слухо-зорово та при читанні з губ. Звертання уваги дітей на кінцеві афікси (суфікси, закінчення), характерні для жіночого, чоловічого роду та множини, теперішнього, минулого та майбутнього часу. Складання речень з опорою на предмети (об'єкти), їх стани. М'яч лежить. М'яч котиться. Дівчинка лежить. Дівчинка стоїть. Дівчинка іде.</p>

		<p>Хлопчик лежить. Хлопчик стоїть. Хлопчик іде. Вона лежить. Вона стоїть. Він лежить. Він стоїть. (матеріал подається у стовпчиках для кращого спостереження характерних ознак роду і числа.).</p> <p>Розпізнавання граматичних ознак за кінцевими афіксами. Наприклад, дітям подається слово, а діти визначають і називають «він», «вона», «вони». Гумка - вона, тарілка - вона хліб - він, м'яч - він, олівці - вони, гумки - вони... .</p> <p>Складання речень за піктограмами та кінцевими частинами. Наприклад. _____ а _____ е _____ (дівчинка іде)</p> <p>Добір до слова – підмета - масивів присудків, записаних у стовпчик.</p> <p>Наприклад.</p> <p style="text-align: center;">хлопчик біжить лежить...</p> <p>Заміна слова дівчинка , хлопчик іменами дівчаток, хлопчиків.</p>
<p>Формування уявлень про поширене речення.</p> <p>Формування умінь та навичок встановлювати асоціативні зв'язки між словами з використанням питань, як</p>	<p>Удосконалювати володіння поширеним реченням (із 3-4-5-7 слів). Формувати вміння ставити питання до головних та другорядних членів речення (Хто? Що робить?</p>	<p>Доповнення головних членів речення другорядними за допомогою питань (без вживання термінів, практично).</p> <p>Хлопчик іде (куди? З ким? Як?)</p> <p>Хлопчик іде до школи, в магазин,</p>

<p>основи для розвитку здатності до прогнозування, засвоєння поширених речень.</p>	<p>Куди? Де? Який? Що? та ін.). Формувати варіативне мислення, розуміння того, що з головним членом речення можуть вступати у зв'язки цілі масиви слів, розуміння того, що речення, які несуть різний зміст, можуть бути подібними за будовою.</p>	<p>на стадіон, до дитячого садка. Хлопчик іде з татом, з мамою, з сестрою, з братом тощо.... . Складання речень на основі реальних подій та дій, їх омовлення. Відтворення складених речень на основі класичних піктограм, що позначають члени речення: одна риска - підмет, дві - присудок, хвиляста-означення тощо. Називання складоритму речень, відтворення речення з пам'яті. Розпізнавання одного речення із двох, за складоритмом, названим дорослим.</p>
<p>Удосконалення володіння словосполученням.</p>	<p>Розвивати здатність до прогнозування мовлення через встановлення зв'язків між словами.</p>	<p>Добір до слова - іменника (займенника) слів , які можуть характеризувати об'єкт, позначений даним словом. Дівчинка (вона, Оля, Наталка...) хороша охайна добра..... Хлопчик (він, Миколка, Вова) хороший охайний добрий</p>
<p>Розвиток мовлення та словесно-логічного мислення на основі предметної</p>	<p>Розвивати логічне мислення та мовлення. Розвивати образно-дієву пам'ять</p>	<p>Демонстрація дій з предметами дорослим, а потім дитиною (бажано 6-7 логічно пов'язаних дій). Мовленнєвий супровід (омовлення) дій дітьми разом</p>

діяльності.	Активізувати мовлення в процесі виконання діяльності, повідомлення про виконану діяльність. Привчати розповідати про виконану діяльність в іншому місці (іншій кімнаті, на вулиці). Формувати у дитини уявлення про функціональне значення мовлення, про можливість розповідати про те, що в даний час дитина не спостерігає.	з дорослим та самостійно. Відобразити дії у вигляді піктограм. Ці ж дії виконують діти, омовлюючи їх разом з дорослим та , самостійно. Використання запитання, яке подається на картці та усно: «Що зробила тітка, Оля (інша дівчинка)? Що зробив Андрій (інша дитина)...?» Розповідь про діяльність дорослого та дітей за запитанням, записаним на картці та без опори на запитання.
Розвиток монологічного мовлення.	Навчати розповідати про свою діяльність, за фотографіями, за серіями малюнків, за піктограмами та самостійно. Розвивати наочно-образну, словесно-логічну пам'ять.	Супровід побутової діяльності дітей, фрагментів їх відпочинку у дитячому закладі та у сім'ї мовленням (педагог стимулює своїм мовленням дітей до власного мовотворення). Відтворення діяльності імітаційними рухами та мовленням. Відтворення діяльності дітей за допомогою піктограм. Самостійна розповідь дітей з опорою на піктограми та з пам'яті.
Формування умінь та навичок читання.	Формувати уміння та навички читання цілими словами, а при читанні по складах відтворювати слово в цілому. Привчати дітей повторювати прочитане речення в цілому.	Формування умінь та навичок читання по складах (склади відкриті, а приголосні у закритих складах, при збігові приголосних причитуються при читанні слова, з метою попередження появи призвуків, характерних для вимови приголосних в кінці закритого складу) з називанням слова в цілому. Швидке розпізнавання та

	<p>Вчити розповідати зміст речення за піктограмами, за ілюстрацією.</p> <p>Формувати спряжене мовлення та відчуття складоритму; удосконалювати звукомоторні навички.</p>	<p>називання окремих складів, поданих на картках, які ввійдуть у слова; читання цілими словами. Швидке розпізнавання слів (по складах, потім в цілому чи відразу в цілому). Розгляд ілюстрації, зміст якої передає речення, яке дитина буде читати. Читання коротких речень та їх відтворення в цілому . Добір ілюстрації до прочитаного речення, її повторний розгляд та повторення з пам'яті прочитаного речення. Перекодування прочитаного речення в складоритм (з опорою на текст та без опори, з пам'яті).</p> <p>Читання тексту в цілому з передаванням його змісту з використанням піктограм. Самостійна розповідь про прочитане.</p> <p>Формування умінь та навичок спряженого читання тексту разом з педагогом. Вправляння у подоланні артикуляційних труднощів при читанні та відтворенні 2-х-3-х речень (по можливості і більше). Складання власних речень до ілюстрацій, поданих до тексту.</p>
<p>Формування умінь та навичок письма.</p>	<p>Удосконалювати просторові орієнтації дітей на сторінці зошита, уміти розміщувати елементи букв та букви на окремій строчці.</p> <p>Списувати слова, короткі</p>	<p>Оволодіння складоритмом слів, речень, які дитина буде записувати. Відтворення складоритмів дитиною з опорою на слово та без опори. Запис слів, коротких речень, утримуючи їх в пам'яті (без постійного звертання до тексту).</p> <p>Навчання дитини писати ручкою, вправляти у</p>

	<p>фрази із даного тексту, при записі утримуючи їх в пам'яті. Розвивати дрібну моторику пальців рук. Розвивати словесно-логічне мислення та пам'ять.</p>	<p>написанні елементів букв та їх поєднаннях; списування слів, коротких речень після їх читання в цілому, повторення з пам'яті та записування з пам'яті (при потребі дитина спочатку допомагає собі дактилюванням, потім лише диктуючи собі словесно). Забезпечення дитині достатньої кількості вправ для усвідомлення нею механізму списування з пам'яті, а не побуквеного чи поскладового копіювання; складання двослівних – трислівних речень та їх запис. Відтворення з пам'яті записаного речення.</p>
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- вступає у спілкування, дивиться в обличчя співрозмовника, відповідає на запитання, намагається запитувати;
- уміє використовувати діалог у спілкуванні з іграшкою (лялькою, ведмедиком), а бо її заміником (паличкою, камінчиком тощо);
- уміє запам'ятати та відтворити складоритм речення, потім і саме речення;
- уміє сприйняти та розпізнати слова в реченні типу: хто? що? що робить? що робив?
- уміє відтворити дії, виконані дорослим та самою дитиною й розповісти про діяльність;
- уміє читати по складах (а по можливості цілими словами хоч би короткі одно-, двоскладові слова) та відтворювати слово, речення в цілому;
- уміє прочитати і записати слово, коротке речення з пам'яті.

Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови

Шостий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>1. Розвиток слухового сприймання, слухової уваги та пам'яті. Розширення спектру сприймання немовленнєвих й мовленнєвих звуків. Розвиток слухової уваги та пам'яті. Розвиток слухового сприймання фраз, їх відтворення, використання у спілкуванні.</p>	<p>Розвивати слухову пам'ять та слухове сприймання при розпізнаванні немовленнєвих та мовленнєвих звуків. Привчати дітей до самовслуховування у звучання голосу при вимові звуків у словах, словосполученнях та реченнях.</p>	<p>Прослуховування 5-6 різних знайомих звучань послідовно (голосів тварин, птахів, механізмів, побутових звуків). Впізнавання кому (чому) належить звук. Називання предметів (об'єктів), які звучать. Вказування об'єктів, які прозвучали, або їх зображень (послідовно до 5-9). Послідовне називання предметів, які прозвучали. Відстрочене називання об'єктів, які звучали. Наслідування звуків та їх уточнення при повторних прослуховуваннях. З часом одні і ті ж звуконаслідування у дитини в процесі прослуховування та відтворення звуків, уточнюються, а кількість фонем, які розрізняє на слух, розширюється. Називання нею нового звуку, демонстрація відповідного предмета, малюнка, фотографії тощо. Розвиток слухового сприймання фраз, їх відтворення, використання у спілкуванні.</p>
<p>2. Розвиток голосу, мовленнєвого дихання та мовлення. Розвиток голосу при поєднанні дзвінких звуків з голосними (у</p>	<p>Розвивати голос при вимовлянні дзвінких приголосних з голосними (у прямих складах, у словах).. Удосконалювати уміння та</p>	<p>Розвиток голосу при протяжному вимовлянні дзвінких приголосних у поєднанні з голосними (наприклад, ЖЖЖЖЖЖУУУУУУУУ, ЗЗЗЗЗЗЗЗАААААА). Розпізнавання напрямку звучання. Визначення що</p>

<p>прямих складах, словах). Визначення напрямку звучання немовленнєвих звуків та людського голосу. Виховання швидкої реакції на звуковий сигнал та мовлення. Формування умінь та навичок регулювання сили голосу.</p>	<p>навички визначати напрям звучання та пришвидшувати реакцію на звуковий сигнал. Розвивати мовленнєве дихання.</p>	<p>звучить: немовленнєвий звук чи мовлення, чоловічий чи жіночий голос. Виховання швидкої реакції на звук. Розвивати мовленнєве дихання при співанні, називанні фраз (до 5-7 і більше слів). Уміння регулювати дихання при називанні 2-3 фраз. Співання дитиною спряжено з педагогом. Самостійний спів дитини. Відтворення пісеньки, проспіваної дитиною, педагогом. Встановлення дитиною чи її пісеньку відтворює педагог. Наприклад: Жили у бабусі два веселі гусі</p>
<p>3. Формування звуковимови. Автоматизація та диференціація звуковимови голосних та приголосних звуків у мовленні.</p>	<p>Автоматизувати звуковимову голосних та приголосних звуків у відкритих складах, у словах, словосполученнях та фразах (на знайомому матеріалі).</p>	<p>Автоматизація звуковимови голосних та приголосних звуків (тих, вимова яких може бути протяжною) при їх протяжному та короткому називанні (Ж.С. З Ш,,Р). Послідовне коротке називання педагогом 5-6-голосних звуків, а потім приголосних у відкритих складах, їх відтворення дитиною, називання відкритих складів та їх послідовне відтворення дитиною ЖА, СА, ЗА, ША, РА; ЖУ, СУ, ЗА, ША, РА тощо. Автоматизація інших приголосних звуків, якими дитина володіє, у відкритих складах, словосполученнях, фразах. Формування та автоматизація тих звуків, якими дитина не володіє (з попередньою підготовкою артикуляційного апарату до їх вимовляння). Наприклад: звуків: б, д, з, ш, г, с, і, х, ч, ц, р тощо у</p>

		<p>складах та словах (можна з використанням піктограм), словосполученнях та фразах. Розрізнення (диференціація) голосних та приголосних звуків у складах.. Наприклад. А-у-і; о-е-і; р-с; р-к; ра-са, ро-со, тобто звуків, віддалених за частотними характеристиками.</p> <p>Вслуховування дитини у власне породження звуку, складу, слова, словосполучення, фрази. Виділення опорних звуків та орієнтація на них при сприйманні та розпізнаванні мовленнєвого матеріалу.</p> <p>Формування у дитини звички до самовслуховування при власному говорінні з орієнтацією на опорні звуки.</p>
<p>4. Розвиток моторики артикуляційного апарату, формування внутрішнього мовлення.</p> <p>Удосконалення точності та швидкості артикулювання звуків у словах, словосполученнях та фразах.</p>	<p>Забезпечити удосконалення артикуляційних навичок</p> <p>Автоматизувати артикуляційні рухи при вимовлянні голосних та приголосних у відкритих складах, словах, словосполученнях.</p> <p>Створювати умови для формування внутрішнього мовлення.</p>	<p>Удосконалення мовленнєворухових умінь та навичок на основі обмеженого мовленнєвого матеріалу (добре знайомих слів, словосполучень, речень).</p> <p>Називання дитиною відкритих складів з одним і тим же голосним звуком (змінюється лише приголосний), а також з одним і тим же приголосним звуком (змінюється лише голосний).</p> <p>Для відпрацювання моторики артикуляційного апарату можна запропонувати такий мовленнєвий матеріал, який забезпечить не лише удосконалення моторики, а й розвиток здатності до аналізу, узагальнення, перенесення самостійно добутих дитиною узагальнень на інший мовленнєвий</p>

		<p>матеріал. Наприклад: поклади , візьми, кинь м'яч, ніж, хліб, шарф; книжку, ручку, шапку, хустинку, булку;</p> <p>Взяти можна м'яч, ніж, хліб, шарф, пенал, олівець.....; книжку ручку шапку, хустинку,булку, цукерку, пампушку, іграшку.....</p> <p>Що можна покласти? Що можна кинути? Що можна взяти?</p> <p>Проговорювання мовленнєвого матеріалу голосно, тихо, лише артикуючи його (без голосу).</p>
<p>5. Формування мовленнєвого ритму (складоритму) та внутрішнього мовлення.</p>	<p>Автоматизувати уміння та навички передавати складоритм слова, словосполучення, фрази (речення). Вчити відтворювати словесний матеріал на основі складоритму, який дитина засвоїла і утримує в пам'яті.</p>	<p>Засвоєне, автоматизоване слово, словосполучення, речення (фразу) дитина відтворює складоритмом, утримуючи в пам'яті мовленнєвий матеріал. Інакше вона не зможе передати його складоритмом, використовуючи при цьому склади зі звуками , які потребують удосконалення.</p> <p>Запам'ятання складоритму слів, словосполучень, фраз (речень) та їх словесне відтворення (на матеріалі речень, які дитина вміє читати, віршика, пісеньки, з опорою на текст та з пам'яті).</p> <p>Перекодування незнайомих слів, словосполучень, фраз, які педагог називає, у складоритм (для передавання складоритму можна використовувати той звук, який потребує автоматизації).</p> <p>Наприклад. У мене є іграшка. ТА ТАта ТА ТАтата. У Колі є іграшка.</p>

		У Галі є іграшка. Повторення фраз після їх складоритмічного називання.
6. Формування спряженого мовлення. Формування умовних рефлексів на артикуляцію фонем, на слухові та тактильно-вібраційні відчуття. Активізація спряженого мовлення.	Активізувати реакцію дитини на мовленнєвий стимул. Удосконалювати спряжене мовлення. Формувати внутрішнє мовлення.	Привчання дитини миттєво реагувати на мовленнєві сигнали: при поруху губ відкривати рот, намагаючись це зробити разом з педагогом, повідомляти коротким звуком про появу звукового чи тактильно-вібраційного сигналу - швидко сказати «Є» чи «так» або зреагувати в інший спосіб - «чую». Спряжене промовляння знайомих фраз. Спряжене промовляння фраз з питальними словами на початку фрази (Чому? Коли?Куди? Звідки? Де?), фраз, які містять спонукання: візьми..., поклади..., заховай..., послухай..., повтори... тощо. Намагання включити у спряжене промовляння нових слів, словосполучень, фраз, які містять малознайомі слова.
7. Розвиток словесної пам'яті, зовнішнього та внутрішнього мовлення. Практичне формування у дитини здатності до аналізу та узагальнень при сприйманні та засвоєнні мовленнєвого матеріалу.	Удосконалювати слухову увагу та слухову пам'ять дитини. Розвивати здатність до аналізу граматичних форм. Розвивати варіативність мислення. Формувати логічне мислення, здатність до узагальнення, перенесення засвоєних знань у нові ситуації.	Слухо-зорове сприймання словосполучень, речень, їх відтворення з пам'яті відразу після сприймання та відстрочено (з опорою на фотографії, малюнки). Формування у дітей здатності до узагальнення, перенесення знань умінь та навичок на новий мовленнєвий матеріал.. Приклади мовленнєвого матеріалу: Бабуся хороша, добра, красива. Мама хороша, добра, красива. Дід хороший, добрий, красивий.

		<p>Тато хороший, добрий, красивий. Василько хороший, добрий, красивий. Мама, бабуся, Оля хороша, добра, красива. Тато хороший, добрий, красивий. Маша, , . Коля , , .</p> <p>Звертання уваги дитини на кінцеві частини слів-прикметників, які можна дібрати до слова «вона» і «він».</p> <p>Відтворення дитиною з пам'яті складоритму однакових за змістом фраз, які можна вживати зі словом він та вона. Тато хороший. Мама хороша..</p> <p>Слухо-зорове та слухове сприймання фраз, звернувши увагу дитини на кінцеві фонемі – шаший, а-ий (красива, красивий) тощо.</p> <p>Сприймання словосполучень типу іменник – прикметник</p> <p>Червоний олівець, фломастер, шарф, піджак, светрик, бант.</p> <p>Червона шапочка, спідничка, кофта, рукавичка, ...</p> <p>Червоне сонечко, платтячко, (звертання уваги дитини на кінцеві частини слів чоловічого, жіночого і середнього роду). Заміна слова червоний назвою іншого кольору, іншим</p>
--	--	--

		<p>прикметником, наприклад «чистий, красивий».</p> <p>Називання словосполучень з іншими прикметниками.</p> <p>Фраз іменник-дієслово: машина їде , стоїть. Тато їде, стоїть, сидить, лежить, спить. Що робить машина? Що робить тато? Що може машина? Що не може робити машина?</p> <p>Іменник –дієслово – присудок - обставина. Тато їде на роботу, в дитячий садок, в магазин. Куди їде тато?</p> <p>Відтворення дитиною складоритму сприйнятого словосполучення, фрази (якщо наявні труднощі - разом з дорослим, але потім самостійне повторення складоритму).</p> <p>Артикулювання знайомих фраз спряжено з педагогом та самостійно (без голосу).</p>
--	--	--

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- наслідує почуті звуки, відтворює їх з пам'яті (послідовно);
- чітко вимовляє голосні звуки, склади, знайомі слова, словосполучення, фрази;
- уміє передати складоритм знайомих слів, словосполучень, фраз;
- уміє вимовляти коротку фразу на одному видиху (3-5 слів);
- чітко вимовляє знайомий мовленнєвий матеріал;
- розрізняє на слух складоритм знайомих та нових слів, словосполучень, фраз та на їх основі сприймає знайомі слова, фрази;
- уміє називати слова, фрази голосно, тихо, без голосу (лише артикулюючи);
- уміє говорити спряжено, сприймати мовленнєвий матеріал при слухо-зоровому сприйманні.

Фонетична ритміка

Шостий рік життя

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
<p>Дихання</p>	<p>Закріплювати навички діафрагмального дихання Закріплювати навички фонаційного дихання. Розвивати словесно-логічну пам'ять.</p>	<p>Продовження попередньої роботи Промовляння на одному видиху слів, що позначають предмети, які діти споглядають (від 5 до 7); відтворення цих слів з пам'яті. Промовляння фраз на одному видиху з різною кількістю слів (від 2 до 7, по можливості до 9). Відтворення складоритму слів, фраз під тупотіння ногою, плескання в долоні. Повторення їх з пам'яті, супроводжуючи ритмічним відстукуванням. Уточнення, удосконалення артикулювання при вимовлянні звуків на видиху: Виконання вправ: ф__ ф__ ф__ ф_____ с__ с__ с__ с_____ к-к-с-с кс_____</p>
	<p>Закріплювати навички мовленнєвого дихання. Удосконалювати</p>	<p>Виконання вправ: -а) руки покласти на ділянку діафрагми, вдих носом, на видиху говорити ряд складів (спряжено з</p>

	<p>артикуляційні (моторні) навички. Розвивати слухове, слухозорове сприймання.</p>	<p>педагогом): па__по__пу__пи__пе__ ма__мо__му__ми__ме__ Відтворення рядів складів з пам'яті, удосконалювати моторику артикуляційного апарату. б) на одному видиху – числівники від 1 до 6 . - діти ідуть в центр кола та одночасно рахують від 1 до 6 (крок – слово), допомагаючи (для злитності вимови) диригуванням руки. - рахунок , рухаючись з кола назад. Стрибати, перестрибуючи з правої ноги на ліву (склад – стрибок). па-па пу-пу пи-пи Повторити вправу, на одному стрибку говорити по 2 склади: па□па - по□по - пу□пу - пи□пи Диригувати вказівним пальцем правої руки перед собою і говорити склади: па-пу па-пи па-пе тощо. Коротка та подовжена вимова складів: па□-па__ по□-по__</p>
--	--	--

		<p>пу□-пу___ пи□-пи___ пе□-пе___ Руки зігнуті на рівні поясу. Удар руками, стиснутими в кулаки на рівні поясу, переходить у плавне розведення рук в сторони. Руки на пояс. Проговорювання складів супроводжують різкі підскоки на місці, які переходять у плавні рухи, що відповідають голосному звуку. Руки – на ділянці діафрагми. Вдих, на одному видиху говорити склади, поступово збільшуючи їх кількість. па___по___пу___пи___пе___ папа___попо___пупу___пипи___пепе___ Рух на звук А переходить у нахил тулуба (разом з руками) вправо, при повторенні вліво: па___по___ па___пу___ Рух на звук А, руки збираються через боки до грудей. па___по___пу___ (повторюються попередні рухи), склади проговорюються на одному видиху. Крокувати на місці з диригуванням та рахувати від 1 до 8 (спочатку спряжено з педагогом, далі самотійно). На одному видиху рахувати від 1 до 9, крокуючи на місці. - рахувати одночасно з невеличкими стрибками</p>
--	--	---

		<p>вправо-вліво (на двох ногах, стрибок – слово). Повітря добирати у паузах між стрибками. Руки покласти на ділянці діафрагми. На одному видиху проговорювати ряд складів (у повільному темпі). Далі - у пришвидшеному під диригування пальцем перед собою (змах – склад). Спряжене з педагогом називання складів у різному темпі під диригування. Слухо-зорове та слухове сприймання складів, диригуючи у такт складам, які дитина чує та відтворює.</p> <p>па __ по __ пу __ папопу – папопу по __ пу __ пи __ попупи – попупи пу __ пи __ пе __ пупипе – пупипе</p> <p>- під диригування пальцем (склад – змах): па-па-па-по па-па-па-пу па-па-па-пи па-па-па-пе</p> <p>Під час диригування виділяється ударний склад голосом: ПАпа- ПАпа-паП ПАпа-ПАпа-паПУ ПАпа-ПАпа-паПІ</p>
--	--	---

		<p>ПАпа-ПАпа-паПЕ</p> <p>Розпізнавання складів на слух, орієнтуючись на голосний звук; диригування з виділенням наголошеного складу.</p> <p>Називання на одному видиху слів, словосполучень, фраз, супроводжуючи їх диригуванням. Відтворення складоритму слів, словосполучень, фраз, використовуючи один і той же склад.</p>
Темп і ритм	Продовжувати формувати уміння відтворювати мовленнєвий матеріал у заданому темпі.	<p>Проговорювання заданого педагогом ритму, який відповідає мовленнєвому матеріалу (словам, словосполученням, фразам).</p> <p>Наприклад: па□пи па□пи па□ Котик, котик стій!</p> <p>па□пи па□пи па□ па□пи па□пи папу□ Котик, котик іди!</p> <p>па□пи па□пи папу□</p> <p>під диригування. Темп проговорювання змінюється від уповільненого до максимально швидкого.</p> <p>Спряжене з педагогом приговорювання складоритмів та мовленнєвого матеріалу.</p> <p>Виконання вправ на відплескування, дітьми ритму заданого педагогом слова, словосполучення, фрази.</p>
	Продовжувати формувати уміння дотримуватись різного ритму мовлення у супроводі	<p>Добирання дітьми рядка тексту, що відповідає заданому педагогом ритму.</p> <p>Відтворення заданого педагогом ритму стрибками,</p>

	рухів	хлопками, диригуванням (з виділенням наголосу). Проговорювання та відхлопування ритмів з пам'яті. Добирання дітьми слів до проговорених та відхлопаних педагогом ритмів. Переклад віршованої (або іншої) мовної форми у відповідний ритмічний малюнок та робота над ритмом у поєднанні з рухами. Наприклад: Маму, маму я вітаю, ТАта ТАта ТА таТАта Маму міцно обнімаю ТАта ТАта татаТата Сприймання заданого педагогом ритму на слух та його відтворення. Відтворення віршів на основі складоритму.
	Закріплювати вміння змінювати силу та висоту голосу, зберігаючи нормальний тембр.	Проговорювання слів, збільшуючи силу голосу тихо, голосом нормальної сили, голосно; і зменшуючи силу голосу мама МАМА МАМА МАМА МАМА мама (голосно → голосом нормальної сили →тихо) Проговорювання слів, фраз, лічилок, ритмівок тихо→голосно; голосно→тихо. тихо→голосом нормальної сили→ голосно; голосно→голосом нормальної сили →тихо. Спряжене з педагогом називання слів, фраз, віршиків: голосно, тихо, лише артикулюючи (без

		голосу). Проговорювання слів, речень, лічилок, ритмівок з поступовим підвищенням голосу (числівників від 1 до 5 - підвищуючи голос від 5 до 1 – знижуючи голос.)
Формувати вміння сприймати на слух склади, слова, звуконаслідування різної сили та висоти голосу.	Змінювати висоту голосу при проговорюванні, «проспівуванні» складів ма ___ ↑ (високим голосом) мі _____ ма ___ (середнім голосом) му _____ ма ___ ↓ (низьким голосом) мо _____ Сприймання на слух складів різної сили голосу. Розпізнавання прямих (відкритих) складів з орієнтацією на голосний. Проговорювання слів зі зміною висоти голосу ТІК↓ - ТАК↑ Самостійне визначення висоти голосу (низького, середнього, високого) при проговорюванні звуконаслідувань, відповідаючи на запитання, супроводжуючи рухами - Як мукає корова? МУ↓ - МУ ___ ↓ - Як кричить курча? ПІ↑ ПІ↑ Сприймання на слух звуконаслідувань різної висоти голосу	
Закріплювати вміння виражати свої емоції відповідними інтонаційними	Виділення більш гучним голосом наголошеного складу в ритмах, словах. Відтворення складоритму слів, згрупованих за кількістю складів та місцем	

	засобами мовлення	<p>наголосу.</p> <p>Проговорювання слів (фраз) з різною інтонацією, супроводжуючи характерними рухами та виразом обличчя разом з педагогом та самостійно використовуючи сюжети казок та відтворюючи побутові ситуації: няня – дитина, мама – син тощо (педагог запитує – діти відповідають; діти запитують – педагог відповідає).</p> <p>Сприймання на слух складів, слів, фраз з різною інтонацією та їх відтворення.</p> <p>Проговорювання знайомих фраз з різною інтонацією в діалогах дітей</p> <p>Проговорювання фраз різною інтонацією в самостійних діалогах дітей.</p>
	<p>Закріплювати вміння виділяти логічний наголос.</p> <p>Розвивати словесно-логічну пам'ять.</p> <p>Оволодівати складоритмом.</p>	<p>Виділення більш гучним голосом логічного наголосу в фразах, реченнях, запитаннях, лічилках, ритмівках, проговорюючи разом з педагогом (спряжено).</p> <p>Відтворення фраз, лічилок, ритмівок складоритмом (повторенням одного і того ж складу. Повторення фраз, ритмівок, лічилок з пам'яті.</p> <p>Виділення більш гучним голосом логічного наголосу в самостійних фразах, запитаннях.</p> <p>ХТО тут? ХТО там?</p> <p>Я тут! МИ тут! ВІН там! і т.п. (педагог запитує – діти відповідають; діти запитують – педагог відповідає).</p> <p>Говоріння з руховим супроводом (тупотінням ногою,</p>

		плесканням у долоні).
	Формувати вміння сприймати на слух знайомі фрази з виділенням логічного наголосу	Сприймання на слух знайомих фраз з виділенням логічного наголосу.
Робота над звуками та їх сполученнями	Продовжувати роботу з формування уміння відтворювати звуки, їх сполучення у складах, словах, словосполученнях, фразах, віршах.	Відтворення голосних та приголосних звуків у відкритих складах у супроводі характерних рухів: а, і, у, е, о, и, я, п, т, к, ф, м, н, л, д, р, б, с, ш, х, в, г, ж. Виконання вправ з використанням мовленнєвого матеріалу, що змінюється якісно та кількісно у відповідності до розділу програми «Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини»

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- володіє початковими вміннями діафрагмального, фонаційного та мовленнєвого дихання;
- володіє вміннями відтворювати заданий мовленнєвий матеріал у відповідному темпі, ритмі на одному видиху;
- володіє вміннями змінювати силу та висоту голосу;
- виділяє гучнішим голосом логічний наголос на запропонованому мовленнєвому матеріалі;
- виражає свої емоції відповідними інтонаційними засобами;
- відтворює звуки та їх сполучення в межах програмового мовленнєвого матеріалу;
- уміє відтворити складоритм добре знайомого мовленнєвого матеріалу з пам'яті, розпізнати його за складоритмом, який передає педагог.

**Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та
предметна аналітико-конструктивна діяльність дитини
Шостий рік життя**

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
<p>Кількість і рахунок</p>	<p>Розвивати уяву дітей. Розвивати словесно-логічне мислення. Формувати навички дитини супроводжувати виконання математичних дій мовленням . Формувати уміння та навички сприймати усне мовлення (слухозорово, на слух). Засвоювати склад чисел 6, 7 (по можливості, 8, 9, 10). Знайомити з монетами та математичними знаками.</p>	<p>Формування у дітей уявлення про числа 6, 7 (по можливості, 8,9,10) на основі дій з предметами. Навчання дітей вибирати предмети з множини за словом, цифрою, за зразком; співвідносити кількість предметів з кількістю пальців в межах 6-7 (до 10). Ознайомлення з числами і цифрами в межах 6-7(по можливості-10). Навчання виділяти з множини предмети, що мають різні властивості: Дай усі сині; усі довгі, усі кулі; усі круги. Перерахування виділених предметів (Скільки куль?) і усю сукупність в цілому (Скільки усього іграшок?). Оволодіння складом чисел 6-7 (до 10): учити розкладати множини, що складаються з 2, 3, 4, 5 предметів на рівні групи, підкладаючи до них відповідні цифри; складати число з різних груп: $5=1+1+1+1+1=1+2+2=2+1+1+1=3+2=3+1+1=2+3$; познайомити з утворенням числового ряду в межах 6-7(до 10). Мовленнєвий супровід діяльності. Відтворення з пам'яті виконаних дій,</p>

		<p>повідомлення про дії, які буде виконувати дитина, звітування про їх виконання.</p> <p>Навчання дітей об'єднувати і роз'єднувати предмети в межах 6-7 (до 10).</p> <p>Узгодження в підсумковому числі числівника з іменником (шість груш).</p> <p>Продовження навчання правильно відповідати на питання скільки? і котрий?</p> <p>Познайомити дітей зі зворотним рахунком в межах 3, 4, 5, 6, 7 (до 10, якщо дитина справляється з завданням), яке пов'язане з дією віднімання.</p> <p>Закріплення уявлення про рівність і нерівність груп предметів, навчання самостійно вибирати спосіб зіставлення залежно від кількості об'єктів, їх властивостей, просторового розташування; виражати результат порівняння в словесній формі; перетворювати нерівності в рівність в межах 6-7,(10) додаючи або віднімаючи 1 і 2 предмети.</p> <p>Навчання знаходити місце числа в ряду, спираючись на конкретний матеріал (6 менше 7, 6 більше 5; 6 менше 7, якщо додати 1, буде 7; 6 більше 5, якщо узяти 1, буде 5).</p> <p>Ознайомлення з розміном монет в межах 5 (3 коп.= 1 коп.+ 1 коп. + 1 коп.= 1 коп.+ 2 коп.; 5 коп.= 1 коп.+1 коп.+ 1 коп.+ 1 коп.+ 1 коп.= 1 коп.+ 1 коп. + 1 коп + 2 коп.= 1 коп.+ 1 коп. + 3 коп. = 3 коп.+ 2</p>
--	--	--

		<p>коп.; 2 коп.= 1 коп.+ 1 коп.). Формування у дітей операції об'єднання і роз'єднання на предметах. Ознайомлення зі знаками +, -, =. Навчання фіксувати процес і результат операцій за допомогою розрізних цифр. Використання для рахунку слухове і тактильне сприйняття: рахувати кількість звучань, рахувати кількість предметів на дотик. Засвоєння складоритму слів, словосполучень, фраз та відтворення на їх основі словесного матеріалу. Спряжене називання чисел, математичних знаків, монет тощо. Супроводження дій мовленням, слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу.</p>
Глобальне (зорове) сприймання кількості предметів	<p>Розвивати уміння та навички визначати кількість предметів, об'єднаних у групи, при їх глобальному сприйманні. Розвивати здатність до перенесення уявлень про склад числа з використанням різних груп однорідних предметів.</p>	<p>Навчання сприймати зором (глобально) кількість предметів, об'єднаних у групи в межах 7-и (якщо дитина справляється, 10) без перерахунку. Називання числа (кількості) предметів одразу після сприймання групи (без перерахування). Використання груп однорідних предметів однакових за кількістю з метою усвідомлення універсальності складу числа.</p>
Вирішення логічних (ситуативно-практичних) задач	<p>Розвивати логічне мислення. Розвивати уміння практично здійснювати операції з числами.</p>	<p>Вирішення логічних (ситуативно-практичних) задач в межах 7-и (10) (без перерахунку з пам'яті). Відтворення умов задачі з пам'яті. Уміння її</p>

	Розвивати словесно-логічну пам'ять.	розв'язати з опорою на предмети та без опори (з пам'яті). Використання предметів-замінників при розв'язанні задач (наприклад, кружечки, палички замість яблук, каштани – олівців). Спряжене називання чисел умови задачі та відтворення її з пам'яті. Засвоєння складоритмів назв чисел умови задачі та відтворення з пам'яті відповідного мовленнєвого матеріалу. Слухо-зорове сприймання назв чисел, умови задачі, питань-відповідей до задачі.
Величина	Формувати уміння та навички швидко порівнювати та зіставляти групи предметів. Розвивати уміння та навички супроводжувати дії мовленням, розповідати про виконані дії з пам'яті. Розвивати словесно-логічну пам'ять.	Навчання порівнювати предмети за товщиною. Удосконалення умінь та навичок порівнювати предмети за розмірами, за довжиною, висотою, шириною. Удосконалення умінь та навичок розкладання предметів за шириною (наприклад, широкий, вужчий, ще вужчий, найвужчий), за товщиною, висотою, довжиною. Звернути увагу дітей на відносність величин: один і той же предмет виявляється по відношенню до одного маленьким, а по відношенню до іншого - великим. Оволодіння складоритмом нових слів, словосполучень, фраз. Відтворення на їх основі мовлення.

<p>Форма</p>	<p>Активізувати мовленнєву діяльність. Розвивати словесно-логічне мислення.</p>	<p>Зіставлення предметів за формою, у яких є кути, прямі сторони (куб, квадрат, паралелепіпед (брусок), прямокутник, трикутник), і предметів, у яких немає кутів (куля, круг, циліндр, овал). Продовження навчання виділяти форму в предметах і групувати предмети за формою. Засвоєння складоритмів слів: куб, квадрат, прямокутник, трикутник, куля, круг, овал. Відтворення слів на основі складоритмів та з пам'яті.</p>
<p>Орієнтування у просторі та часі</p>	<p>Формувати просторово-часові уявлення як основу засвоєння складнопідрядних речень, розуміння змісту тексту. Ознайомити з поняттям тиждень. Навчати пов'язувати дні тижня з конкретною діяльністю дітей. Розвивати словесно-логічну пам'ять.</p>	<p>Ознайомлення з напрямками: попереду (перед), позаду (за) від себе і від іншого предмета, прийнятого за точку відліку (попереду мене; позаду, за мною, перед шафою, за шафою). Навчання рухатися в заданому напрямі: вперед, назад, праворуч, ліворуч. Навчання розрізняти праву і ліву сторону, середину аркуша паперу. Продовження навчання дітей розрізняти час доби: ніч, ранок, день, вечір; поняття: учора, сьогодні, завтра; пори року, місяці; орієнтуватися в днях тижня. Засвоєння складоритму слів, словосполучень, фраз. Відтворення на їх основі мовленнєвого матеріалу.</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- уміє супроводжувати виконання математичних дій мовленням;
- сприймає та розуміє усне мовлення математичного змісту слухо-зорово та на слух (фрагментарно);
- володіє складом чисел шість та сім (а по можливості 8-10);
- уміє відповідати на питання скільки? і котрий?
- уміє передавати складоритм слів, словосполучень, фраз, коротких математичних текстів; повторює мовленнєвий матеріал, спираючись на складоритм (усно);
- супроводжує дії мовленням;
- сприймає та визначає кількість предметів в межах шести-семи (а по можливості 10-и) при глобальному сприйманні.

Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини

Шостий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Розвиток крупної моторики: Основні рухи		
Ходіння	<p>Навчати узгоджувати темп ходіння зі звуковими сигналами (швидко, помірно, повільно).</p> <p>Розвивати навички виконувати рухи (дії) за показом та за словесною інструкцією.</p> <p>Розвивати навички самостійно відтворювати рухи (дії) з пам'яті.</p> <p>Удосконалювати навички орієнтування у просторі.</p> <p>Удосконалювати рухову пам'ять.</p> <p>Розвивати зорову, слухову пам'ять.</p> <p>Розвивати вміння розуміти схематичні зображення</p>	<p>Формування вміння ходити за показом, за словесною інструкцією, за піктограмами та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - групою вздовж зали; - парами, трійками по прямій; - парами по колу, в різних напрямках; - в колоні по двоє, по троє; - один за одним по прямій; - один за одним в обхід зали; - один за одним високо піднімаючи коліна, руки на поясі; - один за одним на носках, п'ятках, зовнішньому та внутрішньому боках стоп; - один за одним зі зміною положення рук (вперед, до плечей, угору, в сторони тощо); - один за одним з предметом у руках (гімнастична палиця на плечах, за спиною, перед грудьми тощо); - один за одним по колу з оплесками в долоні; - один за одним зі зміною напрямку за вказівкою вихователя;

	<p>(пiктограми) дiй.</p> <p>Розвивати вмiння вiдображати (виконувати) рухи (дiї) за пiктограмами.</p> <p>Стимулювати формування та закрiплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритмики з руховими вправами.</p> <p>Навчати називати дiї, якi виконують, будуть виконуватись спряжено з педагогом, самостiйно з пам'ятi.</p> <p>Розвивати вмiння орієнтуватися у вiдстанi на основi зорового сприймання.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - один за одним зi змiною напрямку за орієнтирами; - один за одним зi змiною темпу по прямiй та по колу; - «змiйкою» мiж розставленими на пiдлозi предметами (кубики, кеглi, м'ячi) з переступанням канату; - приставними кроками вперед i назад; - навприсядки; - iз зупинкою та присiданням по закiнченню звукових сигналiв; - один за одним по колу iз зупинками по закiнченню звукового сигналу (барабана) самостiйно; - спиною вперед; - iз заплющеними очима; - схресним кроком. <p>Спряжене називання (з педагогом) дiй, вiдтворення з пам'ятi вiдповiдного мовленнєвого матерiалу.</p> <p>Супроводження рухів (дiй) елементами мовленнєвої ритмики, наприклад,</p> <ul style="list-style-type: none"> - iмiтацiйне зображення: старенький дiдусь (бабуся) iде повiльно (вимовляння <i>то _ n - то _ n - то _ n</i>), доросла людина (мама, тато) iде в нормальному темпi (вимовляння <i>то _ n - то _ n - то _ n</i>), маленький хлопчик (дiвчинка) бiжить (вимовляння <i>топ-топ-топ</i>); - iмiтацiйне зображення: великий ведмiдь (тато) повiльно iде та «говорить» низьким голосом – <i>ПА_ПА_ПА_</i>, мама-ведмедиця iде i «говорить» голосом нормальної висоти – <i>nana</i>, маленький ведмедик (синок) бiжить та «говорить» високим голосом <i>nana</i>.
--	--	--

		Чергування ходіння з біганням, стрибанням та іншими рухами по команді педагога.
Бігання	<p>Розвивати вміння підпорядковувати свої рухи (дії) словесним вимогам дорослого.</p> <p>Формувати основні фізкультурні навички.</p> <p>Удосконалювати техніку рухів ніг та рук.</p> <p>Розвивати фізичні якості.</p> <p>Розвивати вміння оперативно реагувати на сигнал педагога: початок руху, гальмування (за звуковим сигналом).</p> <p>Привчати запам'ятовувати окремі елементи руху – напрям, амплітуду, послідовність.</p> <p>Розвивати розумову діяльність в процесі виконання фізичних вправ.</p> <p>Формувати вміння правильно відтворювати інтонаційно-ритмічний малюнок слова.</p>	<p>Формування навички правильного бігу за словесною інструкцією та самостійно в супроводі звукових сигналів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - групою вздовж зали; - в колоні по двоє, по троє; - один за одним по прямій; - один за одним в обхід залу; - один за одним на носках; - між двома лініями, не наступаючи на них (відстань між лініями 25-30 см); - на носках; - високо піднімаючи коліна; - на носках з розведеними в сторони руками («літак»); - один за одним зі зміною напрямку за вказівкою вихователя; - один за одним зі зміною напрямку за орієнтирами; - один за одним, зі зміною темпу по прямій та по колу; - «змійкою» між розставленими на підлозі предметами в одну лінію, не торкаючись їх; - один за одним, обминаючи перешкоди (стілці 5-6 шт.); - з наступанням на риски, проведені на землі через 70-80 см; - від того, хто ловить; - наздоганяючи того, хто тікає. - за обручем, за м'ячем; - «мавпячий біг» (з опорою об підлогу кистями та стопами); - човниковий біг;

		<ul style="list-style-type: none"> - із зупинками та присіданням по закінченні звукових сигналів; - із зупинками та чергуванням з ходінням у відповідності з частотою звукових сигналів. <p>Безперервне бігання в середньому темпі в межах 35-45 с., у повільному темпі – 2-2,5 хв.</p> <p>Супроводження дій мовленням, слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу.</p>
Стрибання	<p>Привчати виконувати вправи за словесною інструкцією без показу.</p> <p>Формувати швидко-силові якості.</p> <p>Розвивати вміння співвідносити м'язові зусилля з вимогою вихователя.</p> <p>Розвивати швидкість, силу, спритність.</p> <p>Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p> <p>Розвивати образну та словесну пам'ять.</p> <p>Навчати аналізувати результати своєї діяльності, порівнювати та оцінювати їх.</p> <p>Закріплювати усвідомлені зв'язки між м'язовими</p>	<p>Формування вміння підстрибувати на носках за показом та самостійно зі страховкою та словесною інструкцією:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на місці поперемінно на правій та лівій ногах; - з ноги на ногу на місці; - з поворотом навколо себе вліво і вправо на кут 90° за один стрибок; - вгору до предмета, підвішеного на 15-20 см вище від піднятої вгору руки дитини; - імітаційне, як зайчик, як жабка, як коник. <p>Удосконалення навички стрибка за показом та словесною інструкцією:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на обох ногах з просуванням вперед (на 2-3 м), руки на поясі; - з просуванням вперед один за одним та всередину кола; - на одній нозі з просуванням вперед; - поперемінно на кожній нозі, просуваючись уперед (відстань 1,5-2 м); - з ноги на ногу, просуваючись уперед на 2-2,5 м; - в довжину з місця (відстань 60-80 см); - в довжину (100-140 см) зі скороченого розбігу (4-6 м, 6-8 м);

	<p>почуттями, руховим завданням та способом його вирішення.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - у висоту через гумову тасьму заввишки 30-40 см з 6-8-метрового розбігу. - через коротку скакалку. <p>Формування вміння зістрибувати за допомогою вихователя, зі страховкою та словесною інструкцією:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з похилої дошки (висота 20-25 см); - з піднятого краю дошки (висота 5-10 см) на носки; - з гімнастичної лави (висота 20-25 см); - в глибину (з колоди, куба заввишки 30-40 см) у зазначене місце. <p>Формування вміння перестрибувати за словесною інструкцією:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через канат, гімнастичну палицю; - через мотузку, натягнуту над підлогою (висота 5-10 см); - через «струмочок», накреслений на підлозі (ширина до 80-90 см); - з місця через шнури (4-6 шт.), покладені на підлогу (відстань між ними до 50 см); - на обох ногах через п'ять-шість предметів (висота 10-15 см). <p>Засвоєння складоритму слів, словосполучень, фраз та відтворення на їх основі словесного матеріалу.</p>
<p>Кочення, кидання, ловіння та метання</p>	<p>Виконувати дії за показом, з допомогою вихователя та словесній інструкції.</p> <p>Удосконалювати вміння встановлювати зорово-рухливі зв'язки.</p>	<p>Утримування, кидання та ловіння м'ячів різних за розміром, вагою, матеріалу (надувні, шкіряні, гумові, тканинні, пластмасові, з гладкою та шаршавою поверхнею).</p> <p>Удосконалення навичок кочення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - однією рукою великого м'яча, огинаючи кеглі (відстань до 3-х м);

	<p>Розвивати вміння поєднувати зорові відчуття з тактильно-руховими.</p> <p>Навчати зіставляти свої рухи з силою кидка та його напрямком.</p> <p>Навчати розуміти залежність результату від якості виконання структурних елементів руху.</p> <p>Розвивати вміння та навички супроводжувати дії мовленням.</p> <p>Розвивати наочно-образне мислення, довільну увагу, мовлення.</p> <p>Формувати уявлення про просторові і часові відношення предметів.</p> <p>Розвивати дрібну моторику кистей і пальців рук.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - обруча. - м'яча один одному, сидячи парами на підлозі (відстань між дітьми 80-90 см). Передавання по колу великого м'яча, двох маленьких м'ячів, стоячи. Формування навичок кидання: <ul style="list-style-type: none"> - маленьких та великих м'ячів двома руками; - маленького м'яча на дальність 4,0-5,0 м; - м'яча угору, об землю; - середнього м'яча на долонях (підкидання), сидячи (висота до 20 см); - середнього м'яча о стіну та ловіння його після відскоку (відстань 20-30 см від стіни); - стоячи середнього м'яча вихователю та його ловіння від вихователя з відстані до 50 см; - великого м'яча від грудей, знизу та з-за голови обома руками в кільце, прикріплене на відстані 2,2 м від підлоги (землі); - предметів (м'яч, торбинка з піском) правою та лівою руками у вертикальну ціль – коло діаметром 40-50 см з відстані 1,5 м; - м'яча в ціль діаметром 70 см з відстані 5 м; - м'яча, торбинки з піском (масою 200 г) правою та лівою руками у горизонтальну ціль – обруч, що лежить на підлозі (відстань 1,5 м), а також в корзину (відстань 50 см); - маленьких м'ячів по декільком цілям (обручі, що лежать на підлозі); - м'яча обома руками один одному і вперед різними способами:
--	--	--

		<p>знизу, від грудей, з-за голови, від плеча. знизу з відскоком від підлоги.</p> <p>Перекидання м'яча з однієї руки в іншу.</p> <p>Удосконалення навичок ловіння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - м'яча обома руками не менш як десять разів підряд; - м'яча з різних вихідних положень (стоячи, сидячи); - обруча. <p>Збивання кеглів з відстані 4-5 м.</p> <p>Відбивання м'яча об землю на місці (не менше десяти разів підряд) та просуваючись уперед кроком (до 5-6 м).</p> <p>Супроводження дій мовленням (на доступному рівні).</p>
<p>Повзання, лазіння, перелізання</p>	<p>Розвивати загальну моторику і координацію рухів.</p> <p>Розвивати точність рухів, зосередженість.</p> <p>Розвивати вміння відтворювати рухи з пам'яті.</p> <p>Активізувати самостійне мовлення з опорою на піктограми.</p> <p>Збагачувати руховий досвід дитини, орієнтуючись на її індивідуальні особливості та можливості.</p>	<p>Засвоєння циклічності у рухах рук та ніг: приставний крок поступово змінюється на перемінний (однойменний та різнойменний способи).</p> <p>Удосконалення техніки повзання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по килимовій доріжці; - з підповзанням під натягнуту над підлогою мотузку (висота 30-25 см); - з підлізанням під дугу, мотузку, палицю, розміщені на висоті 40-50 см, - по лаві, колоді, похилій дошці в упорі, стоячи на колінах, спираючись кистями рук; - на передпліччях і колінах, штовхаючи перед собою головою м'яч (4-5 м); - на грудях та животі по лаві, рухаючи кінцівками поперемінно. - на боку, «по-пластунськи» через «ворітця».

		<p>Виконання тих же дій з уявними предметами. Називання предметів. Розповідь про те, що робить дитина, при виконанні дій з уявними предметами. Оволодіння складоритмом слів, фраз, які дитина використовує в своєму мовленні.</p> <p>Удосконалення техніки лазіння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по похилій драбині (висота 1,5-2 м) в упорі стоячи; - по канату: з положення вису на прямих руках зігнути ноги і підтягнути їх якнайвище, обхопити канат колінами і підйомами ніг; затискуючи канат ногами; випростати ноги, одночасно згинаючи руки і підтягуючи тулуб вгору; перехватом рук по черзі вгору перейти в положення вису на прямих руках; - по гімнастичній стінці перемінним кроком (різнойменним та однойменним способами) ритмічно, не пропускаючи східців, з правильною координацією рухів рук та ніг на можливу висоту; - по колоді, лаві, сидячи, пересуваючись вперед за допомогою рук і ніг. <p>Пролізання в обруч грудьми вперед, лівим та правим боками.</p> <p>Удосконалення техніки перелізання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - через лави, що стоять паралельно; - через колоду; - приставним кроком з одного прольоту гімнастичної стінки на інший; - з похилої дошки (заввишки 30-40 см) на гімнастичну стінку. <p>Усвідомлення зв'язків між м'язовими почуттями, руховим завданням та способом його вирішення: імітація руху павука,</p>
--	--	--

		<p>крокодила, машини тощо.</p> <p>Чергування повзання з іншими видами рухів — ходінням, бігом, переступанням тощо. Супроводження дій мовленням з опорою на піктограми.</p>
Формування рівноваги	<p>Розвивати м'язове (мускульно-суглобове) чуття.</p> <p>Розвивати статичні відчуття.</p> <p>Розвивати координацію рухів.</p> <p>Удосконалювати функції вестибулярного, м'язового та зорового аналізаторів.</p> <p>Формувати навички розуміти часові послідовності (спочатку, потім).</p> <p>Розвивати вміння виконувати рухи в супроводі звукових сигналів.</p> <p>Розвивати вміння відтворювати рухи з пам'яті.</p> <p>Розвивати вміння зберігати одну домінують протягом тривалого часу.</p> <p>Формувати вміння правильно відтворювати інтонаційно-ритмічний малюнок слова.</p> <p>Розвивати вміння називати дії</p>	<p>Удосконалення правильної постави при ходінні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - по дошці один за одним (ширина дошки 25 см); - по похилій дошці (завширшки 20-15 см, кут нахилу — 15-20°); - один за одним по гімнастичній лаві завширшки 20-25 см, заввишки 30-35 см прямо і боком приставним кроком; - по колоді (діаметр — 20 см) прямо і боком приставним кроком; - на носках один за одним; - на носках зі зміною положення рук (вгору, в сторони, на пояс); - по рейці гімнастичної лави боком приставним кроком; - по дошці, гімнастичній лаві, тримаючи в руках палицю, м'яч; - один за одним по залі з переступанням по ходу через рейки драбинки, покладеної на підлогу; - один за одним по залі з переступанням по ходу через палицю, мотузку (заввишки 25-30 см); - на носках, переступаючи через кубики будівельника (5-6 шт.), наступаючи на куби (висота 5-7 см); - по мотузці (завдовжки 8-10 м), покладеній на підлогу прямо, по колу, зигзагоподібно, з торбинкою на голові (маса — 500 г). <p>Удосконалення правильного виконання руху (переступання):</p> <ul style="list-style-type: none"> - через перешкоди (кубики, м'ячі) з чергуванням ніг;

	<p>(спряжено з педагогом, самостійно з пам'яті).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - через палиці, покладені на цеглинки на висоті 10 см (5-6 палиць) з чергуванням ніг; - з обруча в обруч, покладені на підлогу впритул один до одного, з чергуванням ніг (діаметр обруча не більше 0,5 м); <p>Формування навичок кружляння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на місці переступанням, руки на поясі; - на місці з переступанням та присіданням за звуковим сигналом; - парами, тримаючись за руки. <p>Збереження рівноваги в положенні стоячи на одній нозі боком до гімнастичної стінки та тримаючись рукою за рейку на рівні плеча.</p> <p>Збереження рівноваги в положенні стоячи на одній нозі, руки в сторони.</p> <p>Утримування на перекладині (до 20 с.).</p> <p>Піднімання на носки, повертання навколо себе, стоячи на гімнастичній лаві (колоді).</p> <p>Присідання на носках, руки в сторону, угору, на поясі після бігу, стрибків.</p> <p>Виконання «ластівки».</p> <p>Удосконалення володіння прийменниками, вживання їх у конкретних ситуаціях.</p> <p>Спряжене називання (з педагогом) дій. Відтворення слів за складоритмом, називання їх дитиною з пам'яті.</p>
--	--	--

<p>Формування правильної постави</p>	<p>Удосконалювати вміння виконувати рухи за словесною інструкцією. Удосконалювати руховий аналізатор. Розвивати вміння підпорядковувати свої рухи (дії) словесним вимогам дорослого. Розвивати фізичні якості: спритність, силу, гнучкість, витривалість. Розвивати уяву, зорове та слухо-зорове сприймання, словесну пам'ять. Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p>	<p>Ходіння боком приставними кроками: - по канату, гімнастичній палці; - по нижній рейці гімнастичної стінки (2-3 прольоти) один за одним; - по ребристій дошці; - з мішечком з піском на голові – один за одним, а також по дошці. Удосконалення лазіння: - по гімнастичній стінці на можливу висоту; - по похилій драбині; - на спині з притиснутими до тулуба руками. Підтягування тулуба по лаві або похилій дошці двома руками, лежачи на животі (висота піднятого краю дошки – 25-30 см, в подальшому до 50 см); Удосконалення кочення: - канату стопами сидячи; - середнього м'яча один одному, лежачи в парах на животі (відстань до 1 м). Поперемінні згинання та розгинання стоп сидячи. Рухання стопами назовні та всередину з упором п'ятками об підлогу, сидячи. Захоплення стопами мішечка з піском. Кидання м'яча вихователю через натягнуту над підлогою мотузку, лежачи на животі (висота 5-10 см). Стрибання: «жабки» – сидячи на лаві, дрібні підстрибування з просуванням вперед (спираючись руками об краї лави, носками</p>
---	--	---

		<p>– об підлогу).</p> <p>«Мавпячий біг»: швидке пересування групою до стіни з опорою об підлогу кистями та стопами.</p> <p>Оволодіння складоритмом нових слів, словосполучень, фраз.</p> <p>Слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу.</p>
Загальнорозвивальні рухи		
Вправи для рук і плечового пояса	<p>Розвивати навички виконувати рухи спряжено з вихователем.</p> <p>Розвивати вміння відтворювати серії рухів.</p> <p>Розвивати вміння відтворювати рухи з пам'яті.</p> <p>Розвивати вміння відтворювати послідовність рухів з пам'яті.</p> <p>Стимулювати формування та закріплення навичок вимови, поєднуючи елементи мовленнєвої ритміки з руховими вправами.</p> <p>Розвивати дрібну моторику кистей і пальців рук.</p> <p>Активізувати самостійне мовлення з опорою на піктограми.</p>	<p>Формування вміння виконувати одночасні рухи руками разом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вгору-вперед-в сторони-на пояс-до плечей-вниз; - вперед-угору-вперед-вниз зі зчепленими в замок пальцями (кисті повертати всередину тильною стороною); - перехресні розмахування вгорі над головою, внизу перед собою; - з положення руки перед грудьми, розводити руки в сторони, розгинаючи в ліктях; - з положення руки до плечей (лікть опущені, у сторони), піднімати руки вгору, розводити в сторони долонями вгору; - з положення руки за голову розводити руки, зігнуті в ліктях, в сторони, піднімати вгору; - кругові рухи вперед і назад прямими руками та зігнутими в ліктях (руки до плечей) Відтворення послідовності рухів з пам'яті (до 5-7-9) <p>Поперемінні рухи руками (правою, лівою):</p> <ul style="list-style-type: none"> - вгору-в сторони-вперед-вниз; - ритмічні ривки прямими руками назад; <p>Одночасні рухи кистями:</p>

	<p>Удосконалювати вміння розуміти схематичні зображення (піктограми) дій.</p> <p>Удосконалювати вміння відображати (виконувати) рухи (дії) за піктограмами.</p>	<p>- стискання та розтискання з одночасним підніманням та опусканням рук;</p> <p>- обертання, помахування, стискання, розтискання з різним положенням рук (вперед, вгору, в сторони);</p> <p>- піднімання й опускання кистей, стискання й розжимання пальців.</p> <p>Розуміння та відображення схематичних зображень дій (піктограми). Супроводження дій мовленням з опорою на піктограми.</p> <p>Супроводження рухів (дій) елементами мовленнєвої ритміки, наприклад,</p> <p>- плескати в долоні над головою, вимовляючи TATATA (голосно), перед грудьми - TATATA (тихіше), біля талії – tatata (ще тихіше), внизу – tatata (тихо);</p> <p>- руки опущені вниз: розвести руки в сторони, промовляючи тихо <i>мама</i>, звести руки на рівні грудей та вимовити МАМА голосом нормальної розмовної гучності, підвести руки вгору та голосно вимовити МАМА.</p>
<p>Вправи для ніг</p>	<p>Удосконалювати вміння відтворювати рухи спряжено з педагогом.</p> <p>Розвивати вміння відстроченого у часі відтворення засвоєних рухів з пам'яті (через 10 хв. після виконання, в кінці заняття</p>	<p>Присідання:</p> <p>- з опусканням рук вниз;</p> <p>- на носках у гімнастичної стінки, тримаючись за рейку на рівні пояса;</p> <p>- з вихідного положення руки за головою, ноги на ширині плечей на носках з прямою спиною, руки вперед;</p> <p>- кілька разів підряд з кожним разом нижче, піднімаючи пряму ногу вперед махом.</p>

	<p>тощо).</p> <p>Відтворення рухів за піктограмами.</p> <p>Розвивати гнучкість, витривалість.</p> <p>Розвивати вміння порівнювати програму руху з його фізичним виконанням.</p> <p>Навчати усвідомлювати взаємозв'язок між рухами різних частин тіла та розумовими операціями.</p> <p>Розвивати вміння називати дії, які виконують, виконувались.</p>	<p>Ритмічні піднімання на носки, руки на поясі.</p> <p>Переступання кроками в сторону на п'ятках, спираючись носками ніг об палицю, канат.</p> <p>Захоплювання предметів пальцями ніг; піднімання (на можливу висоту) й опускання, перекладання або пересування їх з місця на місце.</p> <p>З вихідного положення: руки за головою, ноги на ширині плечей – мах ногою вперед з плесканням під ногою.</p> <p>Лежачи на спині, руки над головою (або в сторони) – перехресні рухи прямими ногами.</p> <p>З вихідного положення: сидячи, руки в упорі ззаду – рухи ніг в сторони-навхрест, вгору-вниз («ножиці»).</p> <p>Стоячи на колінах, підніматися та вставати на коліна без допомоги рук.</p> <p>Перехресні ноги «по-турецьки»: сідати та вставати без допомоги рук.</p> <p>Супроводження дій мовленням, слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу.</p>
<p>Вправи для тулуба</p>	<p>Удосконалювати вміння відтворювати рухи спряжено з педагогом.</p> <p>Розвивати навички відтворювати послідовність рухів з пам'яті.</p> <p>Відтворення рухів за піктограмами.</p>	<p>Повертання тулуба в сторони, руки на поясі.</p> <p>Нахиляння тулуба вправо-вліво, руки на поясі або вгорі.</p> <p>З вихідного положення руки на поясі, ноги на ширині плечей, повертання тулуба вправо та вліво з розведенням рук в сторони.</p> <p>Сидячи обличчям до гімнастичної стінки, зачепившись носками за нижню рейку, лягати та сідати.</p> <p>Піднімання й опускання рук, стоячи та притиснувшись до стіни без плінтуса, потилицею, плечима, спиною, сідницею і п'ятками.</p>

	<p>Розвивати фізичні якості. Збагачувати руховий досвід. Розвивати образну пам'ять, наочно-дійове мислення, мовлення. Засвоювати складо-ритмічну будову назв дій.</p>	<p>Піднімання по черзі зігнутих і прямих ніг, притиснувшись спиною до гімнастичної стінки та взявшись руками за рейку (на рівні стегон). Нахилення вперед, угинаючись, стоячи обличчям до гімнастичної стінки, взявшись руками за рейку на рівні пояса. Нахилення вперед, намагаючись торкнутися долонями підлоги. Нахилення вперед, піднімаючи за спиною зчеплені руки. Приймання упору присівши, з упору присівши переходити в упор присівши на одній нозі, відводячи другу в сторону. Стоячи на колінах, сідати на підлогу справа і зліва від колін. Лежачи на спині, рухання ногами, схрещування їх. Лежачи на спині, підтягування голови, ніг до грудей — групуватися. Лежачи на животі, упиратися руками, випрямляти їх, трохи піднімаючи голову і плечі. Підтягування на руках по гімнастичній лаві. Засвоєння складоритму слів, словосполучень, фраз.</p>
<p>Вправи з предметами</p>	<p>Розвивати вміння відтворювати рухи спряжено з педагогом. Розвивати вміння виконувати рухи в супроводі звукових сигналів. Розвивати вміння узгоджувати рухи очей з рухами кисті руки та пальців.</p>	<p>Формування вміння виконувати вправи з прапорцями. Ходіння з реальними, а далі з уявними предметами: - один за одним з різним положенням рук (прапорці в зігнутих руках, вгорі, в сторони); - на носках з одночасним розмахуванням прапорцями рухами кистей; - на п'ятах, руки в сторони. - з утримуванням гімнастичної палки різними способами: повертання палки з горизонтального положення у вертикально</p>

	<p>Виконувати дії з реальними предметами. Розвивати вміння відтворювати послідовність рухів з пам'яті. Розвивати фізичні якості. Розвивати увагу, зорове та слухо-зорове сприймання, словесну пам'ять.</p>	<p>та навпаки; - з утриманням обруча перед собою, над головою. Одочасні рухи руками: - вперед-в сторони, вгору-вниз; - перехресні розмахування прапорцями вгорі над головою; - перехресні розмахування прапорцями внизу перед собою; - вперед-назад. Поперемінні рухи (правою, лівою) руками: - в сторони-вгору-в сторони-вниз; - вперед назад Присідання: - з опусканням прапорців на підлогу. - з обручем в руках. Розмахування прапорцями рухами кистей в положенні рук вперед-в сторони-вгору. Нахилення тулуба в сторони з прапорцями вгорі (ноги на ширині плечей). Передавання: - прапорців з руки в руку навколо себе; - прапорців один одному по колу. Виконання тих же дій з уявними прапорцями. Засвоєння та вживання прийменників, прислівників. Слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу.</p>
<p>Шиккування та перешиккування</p>	<p>Розвивати вміння орієнтуватися у відстані на основі зорового сприймання.</p>	<p>Формування вміння шиккування за допомогою вихователя, самостійно та за словесною інструкцією в супроводі звукових сигналів:</p>

	<p>Розвивати узгодженість рухів у колективі. Формувати рухові навички. Привчати виконувати вправи самостійно за словесною інструкцією.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - в шеренгу вздовж лінії; - в шеренгу з рівнянням по носках; - в колону по одному; - в колону по два, по три; - в коло – велике і маленьке. <p>Перешиковування з колони по одному в колону по три (чотири). Повертання вправо і вліво. Розмикання в колоні на витягнуті руки вперед, у шерензі, колі — на витягнуті руки в сторони. Супроводження дій мовленням, слухо-зорове сприймання мовленнєвого матеріалу.</p>
<p>Рухливі ігри та ігрові вправи (сюжетні з елементами змагання)</p>	<p>Розвивати уяву, закладати основи ігрової діяльності. Удосконалювати рухові реакції. Розвивати комплекс психофізіологічних функцій. Супроводжувати діяльність мовленням.</p>	<p>«Кішки та миші», «Ведмідь та бджоли», «Хто далі стрибне», «Хто далі кине», «Авто», «Хто запізнився?», «Іди обережно», «Зайці та вовк».</p> <p>Збагачення словникового запасу та активізація вживання фразового мовлення. Активне сприймання довкілля, прояв вольових якостей, різноманітних емоційних переживань. Емоційний та мовленнєвий супровід ігор.</p>
<p>Вправи спортивного характеру</p>	<p>Розвивати кінестетичні відчуття, оперативне мислення. Збагачувати руховий досвід дітей.</p>	<p>Футбол, катання на санках, на велосипеді, ходіння на лижах. Активне сприймання довкілля, прояв вольових якостей, різноманітних емоційних переживань.</p>

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- виконує за словесною інструкцією ряд рухів;
- знаходить своє місце в шерензі за сигналом;
- узгоджує темп ходіння та бігу зі звуковими сигналами;
- перешиковується в колону по одному і в пари за звуковим сигналом;
- ходить і бігає зі зміною напрямку;
- ходить на носках, п'ятах та зовнішній стороні стоп; по похилій дошці;
- стрибає на одній та двох ногах;
- лазить вгору і вниз по гімнастичній стінці;
- кидає та ловить м'яч;
- влучає в горизонтальну та вертикальну ціль;
- виконує комплекс ранкової гімнастики та тренувальні вправи протягом дня.

Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини

Шостий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Людина		
<p>Пізнання оточуючих людей</p>	<p>Розвивати увагу, словесну пам'ять, логічне мислення. Розвивати вміння слухати і розуміти мову дорослих. Стимулювати зв'язне мовлення. Удосконалювати знання про різні професії людей. Формувати почуття відповідальності. Продовжувати формувати поняття про стать людини, засвоювати словник (він, вона, вони), вміти замінити ними слова чоловічого, жіночого роду та іменники вжиті у множині.</p>	<p>Розглядання фотографій дітей групи в різні пори року, пізнавання один одного в дзеркалі (Я, Ти, Ми). Формування умінь називати дівчинку і хлопчика, жінку, чоловіка, тьотю, дядю; замінювати іменники займенниками <i>він, вона, вони</i>. Привчання дітей з бажанням вступати у спілкування з дорослими і однолітками, ввічливо відповідати на запитання. Виховання у дітей інтересу і пошани до праці дорослих. Розширення уявлення про діяльність людей найбільш поширених професій (вчителька, міліціонер, перукар, двірник, водій, кухар, лікар, продавець, будівельник). Ознайомлення з новими професіями (швачка, пожежник). Спостереження за їхніми діями; усвідомлення змісту та умов роботи, ознайомлення у грі з атрибутами їхньої праці. Виявлення знань дітей про вказані професії в процесі розглядання малюнків, фотографій. Організація дидактичних та сюжетно-рольових ігор.</p>

		Вираження в усній і писемній формі своїх побажань, говорити про виконану роботу, про проведену гру.
Формування уявлень про сім'ю	Продовжувати формувати уявлення дитини про себе. Знати своє прізвище, ім'я, адресу, вік; прізвища, імена батьків, членів сім'ї. Знати склад своєї сім'ї. Формувати уявлення про заняття і обов'язки членів сім'ї.	Формування добрих відносин між членами сім'ї (любить, піклується). Розглядання фотографій з життя сімей дітей, проведення бесіди. Знання складу своєї сім'ї (мама, папа, дідусь, бабуся, імена сестри, брата ті ін.). Ознайомлення з поняттями внук, онука. Формування уміння з'ясовувати і розповідати доступними формами мовлення, хто чим займається в сім'ї, де працює, що уміє і любить робити. Мовленнєвий матеріал типу: <i>Скільки років Андрію? Андрію шість років. Як мене звать? Як твоє прізвище? Тато пішов на роботу. Він шофер. Я люблю маму (тата), вона (він) хороша(ий).</i>
Пізнання тіла і обличчя людини	Формувати аналітико-синтетичне сприймання. Розвивати сприймання, увагу, пам'ять. Співвідносити частини тіла з їхніми функціями. Продовжувати навчати помічати стани дорослих і дітей.	Виділення частин тіла у себе, в інших дітей, дорослих, ляльок. Співвідношення частин тіла з їхніми функціями (дивиться, їсть, слухає, іде, миється тощо) та назвами. Проведення сюжетно-рольових ігор. Орієнтування в схемі власного тіла: є не лише права і ліва рука, але й права і ліва нога, вухо, око і так далі. Конструювання тіла і обличчя людини з різного

		<p>матеріалу. Називання частин тіла і обличчя в процесі конструювання.</p> <p>Збагачення уявлень про стани дітей і дорослих (спокійний, шумний, задоволений). Обігрування різних ситуацій.</p>
<p>Виховання культурно-гігієнічних навичок</p>	<p>Продовжувати формувати навички культурної поведінки, уявлення про гігієну.</p> <p>Заохочувати користуватися предметами для проведення водних процедур.</p> <p>Підтримувати бажання користуватися предметами для догляду за одягом і взуттям.</p> <p>Учити дітей надавати допомогу один одному.</p> <p>Розвивати вміння розрізняти одяг за порами року.</p> <p>Формувати вміння класифікувати, систематизувати, узагальнювати.</p> <p>Розвивати слухо-зорове сприймання.</p>	<p>Удосконалювання гігієнічних навичок, отриманих в попередні роки навчання.</p> <p>Формування умінь самостійно одягатися і роздягатися, умиватися, мити ноги, чистити взуття, одяг тощо. Слідкувати за чистотою тіла і охайністю одягу, чистити зуби кожен день, вмиватися, приводити в порядок волосся, користуватися носовою хусткою, туалетним папером, гребінцем.</p> <p>Знання алгоритму дій самообслуговування. (<i>Ти акуратний. Ти кудлата – причешиш.</i>)</p> <p>Навчання відкривати і закривати водопровідний кран, регулюючи натиск води за слухо-зоровим сприйманням. Формування вмінь на ніч мити ноги, з правильним користуванням рушника для ніг.</p> <p>Омовлення дій: <i>Я (Толя, він) вимив (вистер) руки (обличчя, ноги). Я (Оля, вона) умилась (не умилась). Я вимила руки, у мене чисті руки, у Вови чисті руки. Дай, будь ласка, серветку! Толя, дай, будь ласка, зубну щітку.</i></p> <p>Дотримання правил поведінки за столом: за стіл сідати в охайному вигляді, з чистими руками,</p>

		<p>причесаним, правильно користуватися столовим приладдям, не заважати товаришам за столом, за необхідності надавати допомогу. <i>(Оля, допоможи. Я допоможу.)</i></p> <p>Розширення уявлень дітей про одяг. Спостереження за одягом дорослих і дітей влітку, восени, зимою, весною. Розрізнення літнього, осіннього, зимового і весняного одягу. Встановлення причинно-наслідкових відносин: Чому ти одягнув чоботи? – на вулиці мокро (іде дощ). Пізнання деяких деталей одягу: комір, гудзик, блискавка тощо. Активізація знань з призначення і назв повсякденного дитячого одягу і взуття. <i>Я (Сергій, він) одягнувся (роздягнувся). Я (Аня, вона) наділа (зняла) чоботи.</i></p> <p>Привчання доглядати за одягом і взуттям (чищення від снігу, розпрямлення, чищення, сушіння одягу, пришивання гудзиків, сушіння і чищення взуття).</p> <p>Розвивати уміння надавати допомогу один одному під час одягання і роздягання, застібання гудзиків, зав'язуванні шнурків і поясу.</p> <p>Привчання привітно, без нагадування вітатися і прощатися з усіма дорослими і дітьми.</p>
<p>Трудова діяльність</p>	<p>Формувати уміння планувати (прогнозувати) діяльність. Виховувати самостійність, працелюбність.</p>	<p>Звітування про виконану роботу: послідовне перерахування дій, їхнє зображення піктограмами та аналіз власної діяльності.</p> <p>Спонування до розповіді про те, що буде робити</p>

	<p>Формувати уміння чергувати. Формувати у дітей навички елементарної трудової діяльності. Розвивати інтерес і любов до праці. Привчати виконувати трудові доручення старанно, акуратно. Виховувати прагнення наполегливо домагатися результатів в праці, доводити справу до кінця. Привчати регулярно виконувати деякі обов'язки в дитячому садку і вдома.</p>	<p>дитина. Продовження залучення дітей самостійно виконувати обов'язки чергових в їдальні, в живому куточку, в підготовці до занять. Активізація умінь розставляти тарілки, класти ложки, розкласти серветки, прибирати посуд після їжі; витирання пилу з меблів, підвіконня вологою ганчіркою, мити і витирати іграшки, прати ляльковий одяг; стежити за порядком в куточку природи, догляд рослин, розпушувати землю, допомагати вихователю в пересадці рослин, годуванні рибок, птахів, тваринок в куточку природи тощо. Супроводження дій мовленням типу: <i>Я (Андрій, він) черговий. Роздай фломастери (олівці, альбоми. Я прибрала посуд зі столу. Вимий пензлик (стакан). Вчора був черговий Толя. Сьогодні чергова Валя. Завтра буде черговий Вова (користуючись календарем погоди).</i> <i>У мене брудні руки – я буду мити руки (я вимию руки).</i> <i>Будемо збирати сухе листя. Будемо прибирати сніг, чистити доріжки. Ми копали, сіяли. Я (вона, ми) поливав(-ла, -ли) квіти, ти поливав (-ла) квіти. Хто поливав квіти?</i> Привчання дітей до роботи на ділянці. Залучення до праці в природі (восени, взимку, весною, влітку).</p>
--	--	---

		<p>Виховання бажання і уміння працювати на ділянці. Учити правильно користуватися совком, граблями, лопатою, лійкою. Закріплення знань у процесі праці про властивості матеріалів. Готовність брати участь в спільній трудовій діяльності (з дорослими, з дітьми). Зберігати матеріали і предмети праці, прибирати їх на місце після роботи з ними.</p> <p>Виховання шанобливого ставлення до праці дорослих, інтерес до роботи батьків, до продуктів і речей, які вони створюють, уміння цінувати і берегти працю дорослих і товаришів.</p> <p>Розказування дітьми про виконану роботу у вигляді зв'язного тексту з 2-3 речень.</p>
Оточуючі речі, предмети		
<p>Орієнтування в навколишньому середовищі</p>	<p>Продовжувати розвивати орієнтування дітей в просторі.</p> <p>Учити орієнтуватися не лише в просторі знайомих приміщень, але й на вулиці.</p> <p>Знати громадські будівлі.</p> <p>Сприяти орієнтуватися в місті, правильно переходити вулицю, знати дорогу до дитячого садка.</p> <p>Розширювати уявлення дітей про способи пересування (людина ходить, бігає; машина їздить;</p>	<p>Навчання дітей мовленнєво визначати своє положення серед навколишніх предметів, людей (<i>Я сиджу за столом; Я стою біля шафи; Я біжу за Оленою</i> тощо).</p> <p>Звернення уваги дітей на те, що, коли вони тримають книгу перед собою, то завжди читають зліва направо; пишуть також зліва направо.</p> <p>Закріплення уявлень дітей про парне розташування предметів: якщо один НА, то інший - ПІД, якщо один СПРАВА (праворуч), то інший – ЗЛІВА (ліворуч).</p> <p>Розуміння відношень між предметами по</p>

	<p>човен пливе; літак летить).</p>	<p>горизонталі: два предмети можуть бути не лише праворуч і ліворуч один від одного, але й <i>попереду</i> і <i>позаду</i> (перед-за).</p> <p>Зображення просторових відношень між елементами конструкції, між предметами та між частинами одного предмета за текстами-описами.</p> <p>Вживання в текстах, в усному мовленні слів і виразів типу: ВНИЗУ, ВГОРІ, НА, ПІД, БІЛЯ, ПРАВОРУЧ ВІД..., ЛІВОРУЧ ВІД..., ПОРУЧ, ПОПЕРЕДУ, ПОЗАДУ, ПЕРЕД, ЗА.</p> <p>Орієнтування в дитячому садку: вміння пройти до лікаря, в кабінет завідувача, в інші приміщення.</p> <p>Емоційна розповідь про заняття дорослих (за допомогою дорослого в усно-дактильній формі, за допомогою піктограм, самотійно).</p> <p>Спостереження за рухом транспорту. Розглядання картинок з транспортом, співвіднесення побаченого виду транспорту з його зображенням, зображення транспорту на малюнках. Розповідь про побачене за піктограмами, власними малюнками, фотографіями, картинками.</p> <p>Розуміння дітьми призначення різних типів машин: вантажна машина, легкова машина. Розрізнення назв транспорту (усно і письмово). Класифікація видів пасажирського транспорту: автобус, тролейбус, трамвай, потяг, літак, пароплав.</p>
--	------------------------------------	--

		<p>Називання узагальнюючим словом. Фіксування уваги дітей на стосунках водія і пасажирів, на правилах поведінки в громадському транспорті.</p> <p>Проведення сюжетно-рольових ігор: «Ми їдемо», «Автобус», «Шофери» тощо.</p>
<p>Формування уявлень про натуральні предмети на основі їх дослідження</p>	<p>Навчати дітей самостійно класифікувати предмети.</p> <p>Класифікувати предмети за різними ознаками.</p> <p>Пізнавати деталі різних предметів, матеріали, з яких вони зроблені.</p> <p>Вчити дітей розрізняти різні предмети, узагальнювати одним поняттям.</p> <p>Розвивати зв'язне мовлення.</p> <p>Розвивати словесно-логічну пам'ять, мислення.</p> <p>Розвивати вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати предмети.</p>	<p>Привчання дітей дізнаватися про знайомі предмети, явища, події, переглядаючи ілюстровані книги, журнали, телепередачі тощо. Стимулювання дітей дізнаватися про незнайомі предмети, явища, події.</p> <p>Обстеження предметів за виробленим алгоритмом на підставі дослідження та експериментування.</p> <p>Вивчення частин кімнати: підлога, стеля, вікно, двері, стіна. Називання їх, використовуючи складоритм слів і речень.</p> <p>Удосконалення наявних знань про меблі, посуд, одяг, взуття, іграшки. Розглядання картинок.</p> <p>Порівняння натуральних предметів з їх зображенням на картинках. Зіставлення натуральних предметів з їх мініатюрами, муляжами.</p> <p>Навчання дітей класифікувати предмети, користуючись табличками з назвами.</p> <p>Називання групи предметів узагальнюючими словами (меблі, одяг, взуття, посуд, транспорт тощо).</p> <p>Класифікація незнайомих предметів, обґрунтування виробленого угруповання: "Чому поклав так (тут)"?</p>

		<p>Навчання дітей виділяти «зайвий» предмет: «Що тут зайве»? Чергувати виділення «зайвого» за картинками з виділенням його за табличками з назвами предметів (за формою, за кольором, за величиною). Відповідь на запитання «Чому»? після виділення зайвого предмета.</p> <p>Самостійне складання груп предметів для виділення «зайвого».</p> <p>Називання, запам'ятовування назв предметів, засвоєння їх складоритмів, введення у слова, словосполучення, речення.</p> <p>Продовжувати знайомство з предметами та їхніми властивостями, що представляють небезпеку для життя і здоров'я дитини. Знання правил протипожежної безпеки.</p>
<p>Формування уявлень про призначення предметів; привчання до дослідження, визначення того, що забезпечує реалізацію їх призначення.</p>	<p>Знати призначення предметів, інструментів.</p> <p>Формувати у дітей уміння зображувати предмети, добирати до малюнків натуральні предмети, їхні іграшкові відповідники, називати їхні частини (деталі). Визначати, що забезпечує реалізацію їх призначення.</p>	<p>Навчання аналізувати та класифікувати предмети однієї групи за їхнім призначенням.</p> <p>Розрізнення за формою і призначенням предметів: тарілка глибока, мілка; ложка – столова, чайна; чашка, склянка; стілець, табуретка, крісло; черевики, туфлі, босоніжки використовуються в різну пору року.</p> <p>Практичне ознайомлення з результатами праці людей, з виробництвом предметів довкілля. Пізнавання де і з чого виготовляють одяг і взуття, роблять машини, меблі, посуд тощо.</p>

<p>Оволодіння розумінням зображень предметів, дій на малюнках. Формування розуміння малюнка як відображення дійсності.</p>	<p>Навчати дітей індивідуально, групами і колективно демонструвати те, що зображено на малюнку, і розповідати про це. Навчати розуміти схематичний малюнок, сюжетний малюнок. Розрізняти схематичний (пиктограма) і сюжетний малюнок. Встановлювати причинно-наслідкові зв'язки на основі логічної послідовності подій.</p>	<p>Відтворення цілісного зображення предмета за його частинами, замальовування предмета. Складання картинок з різною конфігурацією розрізу. Малювання за знайомими картинками, що раніше склалися. Малювання за картинками, які ніколи дітьми не склалися, а правильність малюнка перевіряти шляхом складання даної картинки. Навчання дітей асоціювати форми з предметами. Учити дітей самостійно створювати предметні картинки шляхом домальовування різних частин до запропонованих геометричних форм (дано півколо - можна отримати гриб, парасольку, їжака, черепаху тощо). Навчання дітей запам'ятовувати і відтворювати у малюнку і аплікації структурні елементи зображення, їхнє взаєморозташування. Відтворення у малюнку взаєморозташування структурних елементів тексту.</p>
<p>Засвоєння властивостей предметів (колір, форма, величина, запах, смак). Оволодіння уміннями та навичками аналізу предметів.</p>	<p>Забезпечити засвоєння сенсорних еталонів, формувати уявлення про основні різновиди кожної властивості предмета (колір, величина, форма тощо). Розвивати здатність до узагальнення, класифікації.</p>	<p>Продовження навчати дітей групувати предмети за чуттєво сприйнятими властивостями зі зміною основи (за кольором, формою, величиною, матеріалом). Групування предметів за зразком. Проведення спостережень за умовами і процесом приготування їжі, уточнювати, як миють, чистять, ріжуть овочі, фрукти, рибу, м'ясо. Простежити за ходом приготування салату, перших, других страв,</p>

		<p>компоту, заварювання чаю, випікання пиріжків. Відтворення (імітування) дітьми послідовності дій при приготуванні їжі, передавання послідовності дій за допомогою піктограм, відтворення послідовності дій з опорою на піктограми. Розповідь про діяльність з пам'яті.</p> <p>Розрізнення за зовнішнім виглядом, нюховим сприйманням і смаком найбільш поширених страв: суп, борщ, м'ясо, риба, картопля, макарони, компот, чай, сік тощо. Називати страви на основі засвоєного складоритму. Проведення дидактичних та сюжетно-рольових ігор.</p>
Засвоєння кольорів, їх назв та практичне користування ними	<p>Активізувати мовлення дітей.</p> <p>Вчити розрізняти відтінки кольорів, позначати відношення словами «темний», «світлий».</p> <p>Групувати предмети за кольором.</p>	<p>Вибирання кольору за словом-назвою. Розрізнення безпосередньо і з відстроченням основних кольорів (червоний, синій, жовтий, зелений, білий, чорний) та їхніх відтінків (коричневий, помаранчевий, блакитний, фіолетовий, рожевий тощо).</p> <p>Навчання дітей орієнтуватися на колір як сигнал до дії (проведення ігор "Світлофор", "Гараж", тощо).</p> <p>Актуалізація за словом кольору в процесі малювання, ліплення, аплікації. Омовлення власних дій.</p> <p>Групкування предметів за заданим кольором або відтінком.</p>
Формування уявлень дітей про форму предметів та	<p>Вчити вибирати пласкі та об'ємні геометричні форми за зразком,</p>	<p>Виділення геометричних об'ємних і пласких форм в процесі аналізу зразка, самостійно з пам'яті.</p>

<p>засвоєння відповідного мовленнєвого матеріалу</p>	<p>самостійно. Співвідносити пласку і об'ємну форму. Вчити конструювати різними формами. Розвивати зв'язне словесне мовлення. Учити дітей бачити проєкції реальних предметів і геометричних фігур за допомогою руху.</p>	<p>Надавання для вибору і для запам'ятовування складні фігури, назви яких діти не знають (спочатку дається 3-4 форми, потім більше (до 10-12)). Продовження навчання дітей співвідносити пласку і об'ємну форму: створювати конструкції за малюнком-зразком і замальовувати конструкції. Використовувати складні зразки. Продовження навчання дітей зіставляти форми предметів з геометричною формою-еталоном. При ускладненні користуватися тактильно-зоровим обстеженням. Навчання бачити, з яких частин може бути складена дана форма: круг з півкіл; круг з двох нерівних частин; квадрат з двох прямокутників; квадрат з 4-х квадратів; трикутник з двох прямокутних трикутників. Навчання дітей бачити проєкції реальних предметів і геометричних фігур за допомогою тактильно-зорового сприймання, обведення об'ємної фігури по контуру на аркуші паперу; використання печатки.</p>
<p>Формування уявлень про величину предметів</p>	<p>Закріплювати уявлення дітей про співвідношення величин. Продовжувати навчати дітей зіставляти предмети за величиною зорово з наступною перевіркою докладання,</p>	<p>Ознайомлення дітей з новим визначенням величини: <i>широкий</i> - <i>вузький</i>. При зіставленні широких і вузьких предметів застосовувати докладання та вимір. Закріплення у дітей уявлення про те, що визначення «короткий-довгий», «високий-низький», «широкий-</p>

	<p>підкладання, накладання або виміром. Познайомити дітей з новими поняттями: широкий-вузький.</p>	<p>вузький» уточнюють уявлення про величину, але не замінюють слів «великий-маленький». Наприклад, лавка може бути велика, довга, але низька; стіл може бути високий, але маленький (мало місця, нікуди покласти книги, зошити), а може бути низький, але великий (багато місця, усе можна покласти) тощо.</p> <p>Показування дітям, яке значення має різниця за величиною для практичних дій з предметами. Навчання дітей при аналізі конструкції враховувати не лише форму, але і величину будівельних елементів.</p> <p>Вживати в текстах-описах не тільки слова-прикметники <i>великий, маленький, високий, низький, довгий, короткий, вузький</i>, але й слова-прислівники: <i>більше, менше, ширше, вужче, довше, коротше</i>.</p>
Фенологічні явища		
<p>Фенологічні дослідження погоди, природи</p>	<p>Розширювати і поглиблювати уявлення дітей про навколишній світ. Бачити взаємозв'язок явищ природи, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; знати характерні ознаки і послідовність зміни пір року. Спостерігати за явищами</p>	<p>Диференціювання пір року за пейзажними картинками, за спостереженням явищ природи або одягом дітей (людей). Узагальнюючі слова-назви пір року надаються у випадку, коли діти безпомилково диференціюватимуть усі ознаки. Спостереження за станом погоди, ведення календаря погоди, добирання відповідних картинок з погодою і вербальних табличок (<i>Сонце світить. Сонця немає. Йде дощ. Дме вітер. Холодно. Тепло.</i>).</p>

	<p>природи, подіями в дитячому садку, вдома і розповідати про них. Розвивати часові уявлення як основу для оволодіння складними реченнями, для розуміння змісту тексту.</p> <p>Розвивати увагу, сприймання, пам'ять, мислення та зв'язне мовлення.</p>	<p>Відображене та самостійне проговорювання мовленнєвого матеріалу.</p> <p>Уточнення ознак осені, зими, весни, літа: стан погоди, природи, заняття людей, їх одяг. Створення ситуацій для дослідження і пізнання природних явищ. Створення умов для експериментування.</p> <p>Продовження навчати дітей розуміти причинно-наслідкові зв'язки в природі, розглядаючи одне явище як наслідок або прояв іншого. Заохочувати ставити запитання «Чому?». Оформляти спостереження в слові; визначати послідовність подій за картинками. Відтворення подій в логічній послідовності з використанням піктограм. Розповідь (доступним способом) про події з опорою на піктограми та з пам'яті.</p> <p>Виготовлення фігурок казкових персонажів, тварин з природного матеріалу.</p> <p>Привчання дітей самостійно визначати погоду. Змагатися — хто більше помітить змін у природі, погоди; хто краще скаже (розкаже) про це.</p> <p>Навчання дітей бачити красу доквілля: різнобарв'я восени, білизну зими, снігові дерева, ніжну зелень весняних листочків, весняні квіти; красу свята.</p>
<p>Формування часових уявлень</p>	<p>Знати характерні ознаки і послідовність зміни часу доби; знати заняття людей в різний час</p>	<p>Самостійне розкладання серії картинок в логічній послідовності (спочатку, потім).</p> <p>Драматизація послідовності подій, яку розклала</p>

	<p>доби, визначати послідовність днів тижня, їх назви, виокремлювати місяці, розуміти пори року. Формувати уявлення дитини про рік.</p>	<p>сама дитина (у разі, якщо картинки розкладені невірно, дитина діє так, як вона розклала картинки). Визначення не лише послідовності, але й причини залежності явища в тих випадках, коли вона добре виражена. Розкладання картинок в послідовності, яка показує причинний зв'язок явищ. Святкування в житті дитини. Розглядання ілюстрацій, бесіда про свято (що роблять на свято, подарунки, особливості одягу). Усвідомлення кінця і початку року. Свято Нового року. Усвідомлення власного віку дитиною. День народження дитини. Уточнення уявлень дітей про час доби. Звертання уваги на часові зміни шляхом спостереження і обговорення ознак різних часових відрізків (ранок, день, вечір, ніч) в різні пори року. Оформлення спостереження в слові, словосполученні, реченні на основі засвоєних складоритмів. <i>День пройшов. Що сьогодні робили? Який сьогодні день? – Сьогодні вівторок (користуючись календарем погоди).</i> Закріплення умінь правильно за змістом використовувати слова, що означають просторові і часові відношення: ранок, день, вечір, ніч, сьогодні, завтра, вчора; швидко-повільно. Проведення екскурсій в різні пори року. Усвідомлення змін днів тижня, використовуючи календар погоди.</p>
--	---	---

<p>Фенологічні дослідження при спостереженні за рослинами</p>	<p>Активізувати діалогічне та монологічне мовлення. Розширювати уявлення дітей про овочі і фрукти. Розрізняти культурні і дикорослі рослини, їх частини. Доглядати за рослинами, знати їх будову.</p>	<p>Розрізнення і називання більшої кількості овочів і фруктів. Ідентифікація виду дерева та відповідного фрукта. Поширювати знання дітей про використання сирих, варених, тушкованих, солоних овочів, фруктів (компот, сік, варення). Уточнити, де ростуть овочі і фрукти. Уточнення ознак і властивостей овочів і фруктів (колір, форма, величина, смак). Навчання дітей називати фрукти і овочі, пов'язані з ними дії (<i>Слива синя, солодка. Оля їсть сливу.</i>). Диференціювати овочі та фрукти. Впізнання рослин на ділянці: дерева, кущі, трави, квіти (<i>Тут велике дерево. Це кущі (трава). Трава зелена. Там квіти.</i>). Спостереження за деревами, кущами, квітами в різні пори року (опадання листя, набухання бруньок, поява листя). Виготовлення гербарію. Експериментування з природним матеріалом через його порівняння та групування. Встановлення зв'язку між зростанням і цвітінням рослин зі змінами в погоді (сонце, тепло). Проведення спостережень за зростанням рослин (листя стало більше, з'явилося нове листя тощо). Доглядання за рослинами (копання, поливання, викопування рослин).</p>
<p>Фенологічні дослідження при спостереженні за тваринами</p>	<p>Формувати узагальнюючі поняття: тварини, комахи, птахи. Розвивати мовлення, збагачувати</p>	<p>Розширення уявлень про тварин, птахів і комах. Уточнення особливостей зовнішнього вигляду, звичок, місця існування, особливостей харчування.</p>

	<p>словниковий запас. Виховувати любов до тварин. Продовжувати знайомити з дитинчатами тварин.</p>	<p>Розглядання ілюстрацій, діафільмів, кінофільмів про життя тварин, птахів і комах. Здійснення класифікації тварин, птахів. Уточнення відмінностей між свійськими і дикими тваринами: де живуть, чим живляться. Формування вміння добирати відповідні картинки за аналогією: мама – дитинча, великий-маленький, свійський - дикий тощо. Спостереження за рибками, способом їх годування, доглядом за акваріумом. Супровідна розповідь на основі власних вражень. Коментування дій: червона рибка підплила до трави. Рибка знову попливла тощо. за допомогою рухів Спостереження за комахами: мухою, жуком, комаром, способами їх пересування (летить, повзе). Спостереження за птахами. Підведення до узагальнень про тваринний світ. Розглядання картинок, муляжів, іграшок. Малювання і ліплення тварин. Дидактичні ігри «Хто як кричить», «Хто як ходить». Імітація рухів тварин, звуконаслідування, назви тварин та їхніх дій (<i>Кінь біжить. Корова їсть траву. Заєць стрибає.</i>). Розкладання на групи предметів, близьких за своїм призначенням, але які входять до однієї великої групи, тобто підведення дітей до тонких диференціювань при класифікації: тварини дикі і свійські, тварини і птахи, посуд і їжа тощо.</p>
--	--	---

		Проведення сюжетно-рольової гри «Зоопарк». Використання лексики необхідної для замислу гри та спілкування її учасників в процесі гри.
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- знає про різні професії людей;
- розрізняє і називає статі людей; доступними способами розповідає про сім'ю;
- уміє самообслуговуватися, користуватися предметами гігієни;
- виконує трудові доручення в групі та на території дитсадка; звітується про виконану роботу;
- орієнтується в просторі, мовленнєво визначає своє положення серед наколишніх речей;
- класифікує предмети за різними ознаками; узагальнює словесно групу предметів;
- уміє зображувати предмети;
- розуміє схематичний та сюжетний малюнок; встановлює причинно-наслідкові зв'язки;
- знає основні кольори, пласкі та об'ємні геометричні форми;
- співвідносить величини;
- спостерігає за явищами природи, подіями в дитячому садку, вдома і розповідає про них;
- розуміє часові характеристики;
- розрізняє і називає більшість овочів і фруктів; рослин; тварин; птахів;
- узагальнює різні конкретні поняття.

Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність

Шостий рік життя

<i>Зміст навчання та виховання</i>	<i>Компенсаторно-корекційна мета</i>	<i>Орієнтовні педагогічні технології</i>
Творчі ігри		
Предметно-відображувальні, сюжетно-відображувальні (сюжетно-дидактичні ігри) та сюжетно-рольові ігри		
Формування і удосконалення предметно-ігрових і рольових способів діяльності та гри:		
Підготовча робота з організації сюжетно-дидактичних тематичних ігор та сюжетно-рольових ігор.	Розвивати зорове сприймання, аналітико-синтетичне сприймання. Розвивати спостережливість, пам'ять, увагу.	Продовжувати різноманітну підготовчу роботу з організації сюжетно-дидактичних тематичних та сюжетно-рольових ігор: тематичні екскурсії, розгляд ілюстрацій, перегляд мультфільмів, відеофільмів, виготовлення атрибутів та їх обігравання.
Навчання попередньому плануванню майбутньої гри.	Розвивати прояви дитячої ініціативи та фантазування.	Навчання попередньому плануванню етапів майбутньої гри, знаходження необхідних для даної гри предметів. Формування здатності висловлювати свої задуми, позитивно відгукуватись на пропозиції однолітків, розуміти один одного.
Розвиток багатосюжетної гри.	Розвивати дитячу творчість. Розвивати мовлення, зокрема: діалогічне мовлення, внутрішнє мовлення;	Розширення тематики сюжетно-рольових ігор. Збагачення змісту кожної теми за рахунок розгортання нових, послідовно пов'язаних між собою ігрових ситуацій.

	<p>автоматизувати звуковимову у фразах, розширювати словниковий запас та удосконалювати граматичний лад мовлення.</p>	<p>Формування у дітей уміння пов'язувати у грі декілька дій в логічній послідовності: входити в ігрову ситуацію, брати на себе роль і діяти до кінця гри відповідно до обраної ролі та сюжету.</p> <p>Навчання поєднувати дві знайомі сюжетно-рольові ігри з розвитком декількох сюжетних ліній, одна з яких є головною, інша – допоміжною (наприклад, ігри «Автобус» і «Лікар», «Магазин» і «Мама і дочка»).</p> <p>Розвиток уміння включати в сюжет гри різноманітні споруди з будівельного матеріалу, використовуючи уміння, набуті на заняттях з конструювання.</p> <p>Відображення в іграх подій реального життя, перенесення в гру побаченого ними в процесі екскурсій, спостережень тощо.</p>
<p>Формування рольової поведінки.</p>	<p>Розвивати діалогічне мовлення, творчу уяву.</p>	<p>Формування і розвиток у дітей уміння брати на себе роль, діяти до кінця гри відповідно до обраної ролі, позначати її для тих, хто грається поруч.</p> <p>Розвиток уміння вступати у взаємовідносини з ляльками як заміниками людини.</p> <p>Навчання ігровим діям і встановленню взаємовідносин між двома діючими особами (дві ролі: лікар і пацієнт, продавець і покупець тощо).</p> <p>Формування уміння встановлювати ігрові взаємини між двома діючими особами, одна з яких – узагальнююча (пасажири, діти); інша – індивідуальна (водій автобуса, вихователь), але обидві поєднані ігровим сюжетом</p>

		(водій автобуса і пасажир, вихователь і діти тощо). Розвиток уміння розвивати ігровий сюжет, вміння встановлювати взаємовідносини між трьома діючими особами (касир, продавець, покупець тощо).
Використання різноманітних предметів-замінників.	Розвивати творчу уяву, словниковий запас мовлення.	Формування уміння діяти з уявними предметами, позначаючи їх словом-назвою; використовувати різноманітні предмети-замінники.
Формування умінь та навичок спільної гри.	Формувати вміння спілкуватися в процесі гри (усно, усно-дактильно, письмово), висловлювати прохання, ставити питання, пояснювати свої дії, висловлювати своє ставлення до гри, персонажів, мотивувати це ставлення (<i>мені подобається..., тому що...</i>).	Формування навичок спільної гри на рівні короткотривалих стосунків, уміння домовлятися між собою про розподіл ролей. Заохочення до гуманістичної спрямованості реальних взаємовідносин дошкільників. Привчання дітей діяти узгоджено, уникати конфліктів, самостійно знаходити вихід із складних ситуацій.
	Розвивати дитячу творчість, наочно-образне мислення, словесне мовлення.	Орієнтовна тематика ігор «Лікар», «Мама і дочка», «Магазин», «Аптека» (два персонажа, один з яких є об'єктом для іншого); «Лялька захворіла» (дві діючі особи, лялька в ролі доньки), «Автобус», «Свято ялинки», «Мама і дочки», «Гості», «Дитячий садок», «В кіно» (два персонажа, у одного з яких – узагальнена роль, в іншого – індивідуальна), «У лікаря», «Магазин», «Аптека», «Сім'я», «Театр»,

		<p>«Цирк», «Залізниця», «В кіно», «Перукарня» (три ролі, при цьому в деяких іграх одна з ролей може бути узагальненою – діти, пасажери, глядачі тощо; деякі ігри можна в подальшому об'єднувати, наприклад, «Автобус» і «Цирк», «Магазин» і «Сім'я» тощо).</p>
Конструктивно-будівельні ігри		
<p>Створення споруд з різноманітного будівельного матеріалу. Ускладнення будівельних конструкцій за змістом, формою та просторовим розташуванням. Здійснення відбору деталей для більш якісного будівництва окремих частин споруди, для основи, стін, вікон, дверей, прикрас. Ознайомлення з новими деталями, їх якостями.</p>	<p>Розвивати вміння спостерігати, виділяти характерні ознаки предметів, об'єктів, порівнюючи їх за ознаками. Розвивати вміння словесно описувати хід роботи, що виконується, послідовності майбутнього будівництва. Розвивати вміння аналізувати просторове розташування предметів та їх частин. Розвивати творче ставлення до будівельної діяльності, художній смак, почуття симетрії та пропорцій окремих елементів споруди, вміння поєднувати кольори, доцільно використовувати простір.</p>	<p>Створення умов для актуалізації знань конструктивно-будівельного змісту. Заохочення дітей до використання в іграх різноманітних матеріалів (тематичних конструкторів, дрібного та крупного будівельного матеріалу, універсальних пластмасових конструкторів, піску, снігу, паперу, картону, природного та штучного матеріалу тощо). Навчання поєднувати декілька невеликих площин в одну велику, робити споруди стійкими; зв'язувати між собою цеглинки, бруски, які рідко поставлені в ряд; готувати основу для перекриття, збільшувати складну конструкцію у висоту. Ознайомлення з новими деталями та їх якостями: пластинами, різними за формою, розміром (довгими і короткими, широкими і вузькими, квадратними і трикутними); брусками та циліндрами. Формування вміння замінювати деталі, яких не вистачає, іншими: куб складати з двох, трьохгранних призм, з цеглин, два кубика з чотирьох широких пластин тощо.</p>

	Розвивати уяву, слухову і зорову пам'ять, зорове і слухо-зорове сприймання мовлення у процесі відтворення ігрових дій з будівельним матеріалом, просторову орієнтацію.	Спонування до самостійного вирішення нескладних конструктивних завдань, наприклад, які деталі можна використати для будівництва стін, як побудувати гараж для певної кількості машин тощо. Використання при навчанні для аналізу орієнтовний зразок, на основі якого діти самостійно вирішуватимуть поставлені перед ними конструктивні завдання. Розвиток уміння розуміти призначення об'єкта. <i>Орієнтовна тематика споруд:</i> вантажний автомобіль, трамвай, пароплав, літак, міст, будинок, дитячий садок, вулиця міста тощо.
Орієнтована тематика конструктивно-будівельних ігор.		Здійснювати педагогічний супровід конструктивно-будівельних ігор з сюжетами з автомобілями, трамваями, теплоходами, літаками, вулицями міста, мостами, стадіоном, станціями метро, казковими хатками, поліклінікою, зоопарком, дитячим садком для ляльок, ігровими майданчиками, школою, ляльковим театром, залізничним вокзалом тощо, котрі діти створюють із конструктивно-будівельного матеріалу; паперова фабрика, бібліотека, вітрячки для наших ляльок, фабрика лялькових книжок (основний матеріал – папір та картон), кімната, річковий порт (меблі та споруди з сірникових коробок та інших вторинних матеріалів).
Ігри з природним матеріалом		
Проведення будівельних ігор	Розвивати тактильно-	Створення умов для будівельних ігор з об'єктами

з об'єктами природи.	кінестетичні відчуття, дрібну моторику пальців, просторове орієнтування, творчу уяву.	природи, враховуючи їх властивості. Тематика ігор з піском ідентична тематиці ігор з будівельними матеріалами. Навчання розумінню причинно-наслідкових відношення у грі. Проведення ігор з природним матеріалом відповідно до пори року.
Театралізовані ігри		
Показ дітям вистав театрів різних видів. Формування позитивного ставлення дітей до театралізованих ігор.	Розширювати словниковий запас, розвивати уяву, образне мислення, слухову і слухозорову увагу.	Влаштування для дітей вистав театрів різних видів. Підтримування та поглиблення інтересу до театралізованих ігор, який полягає у наданні дитиною переваги певному виду гри (драматизації або режисерській).
Освоєння різних видів театру (тіньового театру, театру ляльок з рухливими ніжками, театру п'яти пальців, театру бі-ба-бо та ін.), режисерської театралізованої гри, гри-драматизації: інсценування творів, постановка вистав.	Розширювати словниковий запас, розвивати діалогічне мовлення, егоцентричне мовлення, уяву, образне мислення.	Спонування дітей за власним бажанням розігравати інсценівки за змістом знайомих літературних творів та творів усної народної творчості. Створення умов для проведення театралізованих ігор, використовуючи різні види театру (театр дітей-виконавців, настільний театр, театр живих картинок, театр «рукавички»). Сприяння переходу від гри за одним літературним чи фольклорним текстом до гри-контамінації, в якій літературна основа поєднується з вільною її інтерпретацією дитиною або поєднується декілька творів. Створення умов і здійснення педагогічного супроводу

		режисерських ігор дітей.
Розвиток театральних ігрових умінь.	Розвивати вміння імпровізувати, підтримувати винахідливість, бажання щоразу по-новому розігрувати казки або інші твори за певним сюжетом.	<p>Розвиток спеціальних умінь, які забезпечують засвоєння комплексу ігрових позицій. Навчання виявленню свого ставлення до спектаклю, герою, самовиражатися за допомогою комплексу засобів невербальної, інтонаційної і мовної виразності. У процесі розгортання театру дітей-виконавців удосконалення навичок володіння мовою жестів та імітаційних рухів. Вправлення дітей у наслідуванні постави людей у різних життєвих ситуаціях. Навчання передаванню відповідними рухами дії людей (наприклад, як мати колише дитя).</p> <p>Закріплення вміння інтонаційно передавати емоційний стан персонажів гри-драматизації, голосом відтворювати почуття радості, суму, прикраси, тривоги. Навчання способам водіння ляльок, адекватних їх типу (образні іграшки, іграшки настільного театру, театру-рукавички, театру на фланелеграфі, тіньового театру, театру ляльок з рухливими ніжками, театру п'яти пальців, театру бі-ба-бо). Спонування дітей до самостійного придумування та розігрування казок як форми художнього відображення життя.</p> <p>Розвиток здатності дітей позначати місце «сцени» і «зали для глядачів», добирати, творчо використовувати предмети-замінники, самостійно виготовлені атрибути і</p>

		елементи костюмів, виготовляти афіші, запрошення тощо. Розвиток уміння використовувати позитивні прийоми спілкування з однолітками в процесі планування гри, під час її ходу (перехід від ігрового плану в план реальних відношень), при аналізі результатів театралізованої постановки.
Орієнтовна тематика ігор-драматизацій.		Розігрування казок «Колобок», «Рукавичка», «Вовк та семеро козенят», «Кіт, цап і баран», «Котик і півник». З текстами казок, призначеними для драматизації, діти знайомляться на заняттях з розвитку мовлення.
Режисерські ігри		
Формування у дітей рольового способу побудови сюжету режисерської гри, що передбачає оволодіння: – характерними для ролі діями з іграшками; – рольовим мовленням.	Розвивати уміння дітей здійснювати дії з персонажами у внутрішньому, уявному плані; розвивати емоційний досвід дитини, ініціативу, фантазію, творчість, егоцентричне мовлення.	Навчання дітей способам рольової поведінки: 1) характерним для ролі діям з іграшками (наприклад, лікар оглядає хворого, мама готує обід); 2) рольовому мовленню. Навчання дітей розігруванню ігрових ситуацій в уявному плані за допомогою іграшок і промовляння від їх імені. Виховання інтересу до гри з дрібними образними іграшками.
Розгортання змістовної рольової взаємодії персонажів в сюжетній індивідуальній грі режисерського типу. Використання рольового	Розвивати мисленнєві операції, зокрема узагальнення, егоцентричне мовлення, соціальний досвід дитини: уміння сприймати і	Навчання виділяти персонаж як носія рольової позиції та звертати на нього рольові дії (предметні тат мовленнєві). Сприяння розвитку характерної для рольової взаємодії специфічної мовленнєвої взаємодії – рольового діалогу

діалогу персонажів.	розуміти життєві ситуації, уявляти взаємини між людьми, їх дії і вчинки.	<p>персонажів.</p> <p>Створення умов для розвитку рольової взаємодії:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вчити дитину усвідомлювати себе та партнерів (в даному випадку – іграшок), як тимчасових носії ігрових ролей; – вчити дитину виділяти не лише зміст ізольованої ролі, а й встановлювати змістовно-сміслові зв'язки ролей. <p>Спочатку варто використовувати парні, добре знайомі дітям ролі: мати-донька, лікар-хворий, які спонукають до рольової взаємодії. Вихователь, вступаючи в діалог по телефону з дитиною-лікарем, дає зразок рольового мовлення. До гри залучити дві образні іграшки-персонажі з визначеною рольовою структурою, між якими дитина вчиться моделювати мовленнєву взаємодію.</p> <p>Потім пропонувати спільну гру вихователя з дитиною, де кількість ролей є більшою, ніж кількість учасників гри. Дитина виконує одну роль, а вихователь дві одночасно (попередня зміна ролей вихователем є зразком для дитини).</p> <p>Забезпечення особистісно-орієнтованої взаємодії вихователя з дитиною.</p> <p>Сприяння вільному вибору дитиною іграшок, визначення теми, формування та реалізації ігрового задуму.</p>
---------------------	--	---

		<p>Заохочення до режисерської гри сором'язливих, боязких, невпевнених у собі дітей, допомога їм у підборі іграшок, матеріалів відповідно до їхніх можливостей та інтересів.</p> <p>Забезпечення предметно-просторового середовища, необхідного для розгортання режисерської гри:</p> <ul style="list-style-type: none"> – індивідуального ігрового простору (ширми у вигляді завіси, розкладної книжки тощо); – дрібного ігрового та неігрового матеріалу, який є опорою для розгортання сюжету і стимулом-поштовхом для виникнення нових задумів: тематичні предмети (фігурка лікаря та медичних інструментів; маленькі ляльки, тварини, набори гри в «Зоопарк», «Свійські тварини» «Місто», «Казку», ляльковий будинок); тематично багатозначні (умовна фігура людини та платформа на колесах); тематично невизначені предмети (клаптики тканини, камінчики, гудзики, ракушки тощо).
Ігри за правилами		
Дидактичні ігри		
<p>Ознайомлення дітей з різними дидактичними іграшками.</p> <p>Розвиток умінь здійснювати різноманітні дії з предметами та дидактичними іграшками шляхом зорового</p>	<p>Розвивати зорове, слухозорове сприймання, просторове орієнтування, дрібну моторику пальців, координацію рухів руки, мисленнєві операції аналізу</p>	<p>Спонування дітей до самостійних дій з іграшками, спираючись на зорове орієнтування. Формування і розвиток умінь здійснювати різноманітні дії з предметами та дидактичними іграшками, орієнтуватися на різні якості предметів при виконанні ігрових завдань з дидактичними іграшками:</p>

співвіднесення.	та синтезу. Розвивати імпресивне і активне мовлення у процесі виконання дій з предметами та дидактичними іграшками. Сприяти через дидактичні ігри поглибленню знань і вмінь дітей, набутих у навчально-виховному процесі і власним життєвим досвідом, сприяти розвитку фізичних і розумових здібностей, естетичного ставлення до життя, морально-етичному вихованню. Розвивати у дітей бажання та вміння дотримуватися правил гри.	<ul style="list-style-type: none"> - самостійно збирати багатокільцеву пірамідку на рівні зорового співвіднесення; - самостійно збирати шляхом зорового співвіднесення багатомісні іграшки (мотрійки, кубики-вкладки, стаканчики-вкладки тощо); - відновлювати цілісний образ предмету при складанні кубиків з орієнтуванням на картинку, при складанні збірно-розбірних іграшок; при грі в лото-вкладки, при складанні розрізної предметної і сюжетної картинки з різною конфігурацією розрізу на 7 і більше частин, замальовувати предмет або сюжет з орієнтуванням на окремі розрізні частини.
Упізнавання, розрізнення близьких та відтіночних кольорів, групування предметів за кольором. <i>Орієнтовна тематика ігор.</i>	Розвивати зорове сприймання, мисленнєві операції аналізу та синтезу.	<p>Навчання розпізнаванню близьких та відтіночних кольорів: ігри «У кого такий самий колір?», «Кольорові круги», «Якого кольору предмети в групі?», «Якого кольору не стало?», «Добери предмети схожого кольору», «Кольоровий диск», «Вдягни ляльку красиво» тощо.</p> <p>Розвиток вміння групувати предмети за кольором без урахування предметності та якості: ігри: «Назви, що тут синє (біло, червоне тощо)», «Покажи, що червоне</p>

		<i>(синє, жовте) тощо», «Відгадай за описом» тощо.</i>
Розпізнавання подібних форм та форм, які значно відрізняються одна від одної.	Розвивати зорове сприймання, кінестетичні відчуття, мисленнєві операції аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації.	Розвиток уміння розпізнавати подібні форми та форми, які значно відрізняються одна від одної: ігри <i>«Впізнай на дотик», «Впізнай за описом», «Збери машину (собаку, рибу тощо) і опиши»</i> (вчити складати з набору геометричних з наступним називанням), <i>«З яких фігур складається предмет?»</i> , <i>«Різні будинки»</i> (вчити порівнювати картинку з рисунком-кресленням предмету, визначати відмінності та схожості складних частин будинку). Формування уміння групувати предмети за формою без урахування призначення та інших ознак: ігри лото, <i>«Хто перший?»</i> , <i>«Біжи до мене»</i> , <i>«Стань поруч»</i> тощо.
Розрізнення, групування предметів за величиною (об'ємом, шириною, висотою, товщиною), встановлення відносності величин.	Розвивати зорово-тактильні відчуття, зорове сприймання, уміння виділяти ознаки і властивості предметів та орієнтуватися на них.	Розвиток уміння групувати предмети за величиною без урахування їх призначення та якості (кольору, форми): ігри <i>«Побудуємо будинок»</i> (вчити добирати площинні деталі до зразка-стіни: дах, двері, вікна тощо двох величин); <i>«Добери правильно»</i> (вчити співвідносити об'єкти за величиною). Продовжувати формувати уміння розуміти відносність величин: ігри: <i>«Наведи порядок», «Чиє місце в ряду?»</i> , <i>«Збери яблука», «Обери ляльці одяг», «Три ведмеді»</i> тощо.
Визначення якості предмету за матеріалом.		Розвиток уміння визначати якість предмету за матеріалом: ігри <i>«Впізнай на дотик», «Назви, що тут дерев'яне, металічне, скляне», «Впізнай за описом»,</i>

		«Поклади правильно», «Наведи порядок» тощо.
Визначення зміни в розміщенні предметів в просторі: внизу – вгорі, праворуч – ліворуч, за – перед, на – під, попереду – позаду.	Розвивати просторове орієнтування.	Розвиток уміння визначати зміни в розміщенні предметі в просторі: ігри «Де лежить, де стоїть?», «Відгадай, де?», «Опиши кімнату ляльки», «Правильно-неправильно» тощо.
Закріплення назв предметів, дій, узагальнених понять, впізнавання предметів за окремими характерними ознаками, уточнення призначення предметів тощо. <i>Орієнтовна тематика ігор.</i>	Розвивати уміння дітей аналізувати, порівнювати, узагальнювати предмети та явища. Формувати уміння правильно вести себе під час колективних дидактичних ігор. Виховувати самостійність у вирішенні поставлених завдань. Розвивати у дітей спостережливість, увагу, пам'ять, допитливість. Продовжувати використовувати дидактичну гру з метою розвитку і збагачення змісту сюжетно-рольових ігор (настільно-друковані ігри «Магазин», «Перукарня», «Лікарня»).	Розвиток уміння впізнавати предмети за окремими характерними деталями: ігри «Кому що підійде?», «Відремонтуй іграшку», «Знайди пару», «Куди покласти?» тощо. Проведення дидактичних ігор та ігор-занять для уточнення призначення предмету, закріплення узагальнених понять тощо: ігри «Хто де живе?», «Не заблукай», «Хто що загубив?», тематичне лото (овочі, фрукти, свійські і дикі тварини тощо), «Що росте – що не росте», «Що їдять – що не їдять», «Буває – не буває», «У саду та в городі», «Впізнай за описом», «Транспорт» (настільно-друкована гра), «Розсипані слова» тощо.

Рухливі ігри

<p>Подальше формування умінь виділяти правила гри і діяти відповідно до них, виконувати в рухливих іграх різні ролі згідно сюжету гри (в тому числі і ведучого).</p>	<p>Розвивати умінь діяти в умовах уявної ігрової ситуації в процесі використання рухливих ігор. Розвивати умінь, пов'язані з переробкою та засвоєнням інформації: концентрувати увагу на чинниках, які безпосередньо стосуються змісту і правил гри, сприймати мовленнєвий матеріал, ігрові дії, запам'ятовувати їх.</p>	<p>Формування умінь виділяти основні правила гри і діяти відповідно до них. Навчання дітей виконувати в рухливих іграх різні ролі, в тому числі і ведучого. Розвиток умінь передавати за допомогою специфічних рухів характер персонажу, його звички, особливості поведінки.</p>
<p>Орієнтування в просторі кімнати, зали.</p>	<p>Розвивати навички орієнтування в просторі.</p>	<p>Розвиток умінь орієнтуватися в приміщенні, діяти за сигналом (праворуч-ліворуч, позаду-попереду, внизу-вгорі), знаходити найкоротших шлях від свого місця до вказаного.</p>
<p>Залучення всіх дітей групи до рухливих ігор різної складності.</p>	<p>Удосконалювати загальну і дрібну моторику, зорово-рухову координацію, зорове орієнтування у просторі.</p>	<p>Активне залучення всіх дітей в ігри різної складності, які потребують спритності, швидкості, просторового орієнтування, взаємопов'язаних дій. Формування умінь грати в ігри з елементами змагання між групами, окремими дітьми. Виховання навичок колективної гри, формування в процесі ігор позитивних взаємовідношень між дітьми.</p>
<p>Заохочення самостійних ігор з</p>	<p>Розвивати умінь</p>	<p>Створення умов та сприяння виникненню самостійних</p>

м'ячами, скакалками, обручами.	здійснювати самостійний вибір виду діяльності, основних рухів.	ігор з м'ячами, скакалками, обручами.
Орієнтовна тематика рухливих ігор.	Розвивати довільну увагу, опосередковане запам'ятовування, уяву, мисленнєві операції словесно-логічного рівня. Використовувати рухливі ігри з метою корекції фізичного розвитку, координації, узгодженості рухів, відчуття рівноваги. Удосконалювати фонематичний слух, слухову увагу, слухову пам'ять, слуховий контроль.	«Гуси-лебеді», «Ми — веселі діти», «Зроби фігуру», «Каруселі», «Хто перший?», «Мишоловка», «Квач», «Карасі й щука», «Хитра лисиця», «Шпаки», «Кольорові автомобілі», «У ведмедя у бору» (ігри з ходьбою, бігом, рівновагою); «Ведмідь і бджоли», «Хто швидше до прапорця?», «Курочка і горошинки» (ігри з повзанням і лазінням); «Мисливці і зайці», «Підкинь і злови», «Попади в обруч», «Збий кеглю», «Передай м'яч» (ігри з киданням та ловінням предметів); «Вудочка», «Хто краще стрибе?», «Чижик у клітці», «Снігурі і кіт» (ігри зі стрибками); «Піжмурки», «Схованки», «Заборонений рух», «Бережи предмет», «Чий вінок кращий?» (ігри на орієнтування у просторі).

Орієнтовні показники успішного розвитку на кінець навчального року:

- створює задум майбутньої гри та втілює його в життя, бере на себе роль, налагоджує взаємодію з партнерами по грі (2-3 діючі особи);
- розвиває ігровий сюжет, поєднуючи декілька ігрових ліній, діє з предметами-замінниками і уявними предметами; володіє узагальненими способами побудови ігрового образу;
- володіє простими способами рольової поведінки під час розгортання режисерської гри, розіграє ігрові ситуації в уявлю вальному плані за допомогою іграшок і промовляє від їх імені;
- створює складні споруди з підлогового будівельного матеріалу, відбираючи необхідні елементи; самостійно реалізовує будівельне завдання, користуючись деякими допоміжними орієнтирами: орієнтовний зразок, отримані враження тощо; словесно описує хід будівництва, уміє дати словесний звіт про виконану роботу;
- орієнтується в різних кількостях об'єктів при виконанні ігрових дій з дидактичними іграшками на рівні зорового орієнтування; розуміє правила гри і уміє діяти відповідно до них;
- бере участь в іграх різних видів.

Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання

Шостий рік життя

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
<p>МАЛЮВАННЯ</p> <p>Предметне малювання Сюжетне малювання Декоративне малювання</p>	<p>Удосконалювати вміння та навички в предметному, сюжетному та декоративному малюванні.</p> <p>Називати основні властивості і якості предметів, їх просторове розташування.</p> <p>Формувати відношення до зображення як до результату роботи, виховувати самостійність при оцінці свого і чужого виконання.</p> <p>Відображати ознаки предметів в зображеннях; передавати цілісний образ предмета.</p> <p>Удосконалювати уміння порівнювати і розрізняти предмети за кольором, величиною, формою.</p> <p>Розуміти і відображати в зображеннях просторові взаємини як окремих предметів, так і частин.</p> <p>Розвивати увагу, пам'ять, зорово-рухову координацію.</p>	<p>Малювання за допомогою піктограм.</p> <p>Малювати за індивідуальним або самостійно індивідуальному ігровому задуму;</p> <p>Створення умов для відображення в образотворчій діяльності власного життєвого та ігрового досвіду.</p> <p>Удосконалення вміння малювання предметів за показом вихователя та без нього. Малювання (без показу) за уявою на основі спостережень на вулиці, у дворі, на ділянці, в групі.</p> <p>У декоративному малюванні вправляти в розфарбовуванні контурних зображень.</p> <p>Удосконалення вміння переносити візерунок з одного боку малюнка (чи геометричної форми) на іншій за індивідуальним зразком.</p> <p>Передавання в малюнках елементарного зв'язного змісту, вражень від святкових ранків і самостійних спостережень на вулиці.</p> <p>Розвивати образотворчий задум, уміння словесно його формулювати, зберігати задум до кінця роботи; направляти на віддзеркалення ширшого</p>

	<p>Учити формулювати задум перед початком роботи; розповідати зміст своєї роботи.</p> <p>Звертати увагу на розвиток уміння адекватно оцінювати своє і чуже виконання.</p>	<p>змісту (пов'язаного з сюжетною грою і життєвим досвідом).</p> <p>Планування за допомогою дорослого етапів майбутньої діяльності та надання словесного звіту про виконання.</p> <p>Удосконалення уміння дітей аналізувати натуру перед малюванням; самостійно виділяти форму; користуватися при визначенні форми порівнянням її з формою-еталоном; учити бачити і передавати особливості форми предметів.</p> <p>Формування технічних умінь та навичок малювання: правильно користуватись олівцем та пензлем; малювати кінчиком пензля; помірно натискувати на олівець; змінювати положення руки при виконанні різних завдань.</p> <p>Удосконалення прийомів зафарбовування малюнка олівцем, пензлем. Формування прийомів роботи з аквареллю.</p> <p>Малювання за текстом, поданим вихователем.</p> <p>Словесний супровід дій дитини., пояснення нею того, що вона робить, що зробила, що хоче робити (без порушень її творчого процесу).</p> <p>Формування уміння розміщувати на аркуші паперу декілька предметів, передаючи особливості їх форми і будови.</p> <p>Удосконалення уміння розташовувати декілька</p>
--	---	---

		<p>предметів на одній лінії.</p> <p>Розписування за зразком густою гуашшю глиняного посуду; прикрашання за індивідуальним зразком виробу.</p> <p>Удосконалення різноманітних способів декоративного малювання: ставити крапки, малювати хвилясті лінії, хрестики, кружечки, галочки; закріплення навичок роботи з пензлем (примакування, торкання, малювання кінцем пензля). Освоєння нових слів, словосполучень, фраз на основі складоритму, відтворення їх з пам'яті.</p>
ЛІПЛЕННЯ	<p>Удосконалювати вміння та навички в предметному, сюжетному та декоративному ліпленні, ліпленні за текстом.</p> <p>Формулювати задум перед початком роботи; після закінчення ліплення розповідати її зміст, знати послідовність виконання; піклуватися про максимальну самостійність дітей під час попереднього планування і словесного звіту; самостійно ділити глину на частини в ході ліплення за уявленням.</p> <p>Удосконалювати уміння діяти з</p>	<p>Ліплення нових предметів за самостійним вибором дітей.</p> <p>Ліплення сюжетних композицій за уявленням.</p> <p>Ознайомлення зі скульптурним способом ліплення (ліплення з одного шматка).</p> <p>Використання конструктивного і скульптурного (з одного шматка) способів ліплення.</p> <p>Передавання цілісного виразного образу в ліпленні.</p> <p>Ознайомлення з різним керамічним посудом та його самостійне ліплення, використовуючи знайомі технічні прийоми. Розмальовування посуду з глини.</p> <p>Ліплення після попереднього обстеження.</p>

	<p>глиною і пластиліном. Розвивати зорове, тактильне сприймання. Розвивати операційні уміння.</p>	<p>Прикрашання ліплення розписом (розпис виробів проводити на заняттях декоративним малюванням). Ліплення з пластиліну простих сюжетних композицій до казок або сюжетів різних ігор за завданням дорослого, за вибором дитини, за уявою. Ліплення за задумом. Визначення послідовності виконання, вміння розповідати про етапи роботи, ; перед початком роботи; після закінчення ліплення розповідати її зміст, Виконання індивідуальних завдань, доведення їх до кінця, застосовуючи при цьому скульптурний і конструктивний способи ліплення. Формування уміння регулювати силу натиску пальців на пластичний матеріал, робити вм'ятини різної величини, глибини з різною силою стискування та відтягувати глину пальцями, згладжувати поверхню примазувати місця скріплення частин, створювати округлі форми різних пропорцій. Розписування та обігравання виробів ліплення. Ліплення на підставці, закріплення готових фігурок на пластиліновому покритті. Адекватне оцінювання своїх і чужих робіт. Ліплення предметів з 4-5-х частин.</p>
--	---	---

<p>Аплікація</p>	<p>Удосконалювати вміння та навички в предметній, сюжетній та декоративній аплікації, аплікації за текстом.</p> <p>Навчати виготовляти аплікації з природного матеріалу.</p> <p>Учити адекватно оцінювати результати своєї та чужої роботи.</p> <p>Розвивати зорове, аналітико – синтетичне сприймання; уміння порівнювати, знаходити спільне.</p> <p>Вдосконалювати уміння користуватися ножицями; вирізувати прості форми для аплікації.</p>	<p>Складання за зразком візерунків з листя, плодів по краях різних форм (кола, овалу, квадрата), дотримуючись принципу чергування.</p> <p>Складання та наклеювання зображень живих істот з окремих частин. Складання цілого без показу дорослого і без наочного підкріплення.</p> <p>Вправлення дітей в чергуванні елементів декоративної аплікації за певною ознакою.</p> <p>Вирізування та наклеювання простих форм.</p> <p>Виконання сюжетно-тематичної аплікації.</p> <p>Виготовлення та прикрашання серветки овальної, прямокутної, трикутної форми, з симетричним відтворенням візерунку.</p> <p>Заохочення дітей до самостійного вибору потрібних елементів та їх розташування на аркуші.</p> <p>Розташування елементів по діагоналі, позначаючи центр.</p>
<p>КОНСТРУЮВАННЯ</p>	<p>Учити порівнювати схожі фігури; звертати увагу на відмінності; добирати відповідно до зразка необхідні елементи будівельних наборів; відображати сприйняте в мовленні з метою формування уявлень про форму, величину, просторові відношення.</p>	<p>Створення простих будівель з дерев'яного будівельного набору за об'ємним зразком з наступним замальовуванням.</p> <p>Використання одних елементів будівельних наборів замість інших (складати брусок з кубиків, двох пластин тощо).</p> <p>Порівняння будівель зроблених дітьми зі зразками.</p>

		<p>Аналіз нескладних конструкцій-зразків, малюнків-зразків (прості креслення) під керівництвом вихователя.</p> <p>Самостійне визначення та називання головних частин зразка, основних ознак частин і цілого (форма, розмір, розташування тощо).</p> <p>Формування уміння за допомогою дорослого планувати етапи роботи, наслідувати їх в ході конструювання, а також після закінчення роботи давати словесний звіт про хід виконання.</p>
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- називає основні властивості і якості предметів, їх просторове розташування;
- передає в зображенні елементарний зв'язний зміст;
- передає в зображеннях зміст діяльності, яка здійснювалась раніше, пригадуючи її послідовність;
- планує за допомогою дорослого етапи майбутньої діяльності;
- застосовує супровідне мовлення (в процесі діяльності), розповідь про виконану діяльність та про ту, яка буде виконуватись (з опорою на зображення та, по можливості, без опори);
- володіє вказаними технічними уміннями та навичками зображувальної діяльності;
- самостійно обирає об'єкт для майбутньої зображувальної діяльності.

Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини

Шостий рік життя

Зміст навчання та виховання	Компенсаторно-корекційна мета	Орієнтовні педагогічні технології
Розвиток емоційного сприймання музики.	Виховувати інтерес до музики, учити живо реагувати на зміни в її звучанні. Розвивати музичну та словесну пам'ять.	Заохочення елементарних творчих проявів дітей - спроби передавати рухом деякі компоненти засобів музичної виразності. використання «діалогічного» співу – один рядок співає одна дитина, інший – інша. Розвиток слухового сприймання. Накопичування слухових вражень, що виражаються дітьми за допомогою знайомого образу. Формування емоційного відгуку на характер музики, пов'язаний з різноманітними образами, рухами на матеріалі побутової тематики: «Мама та донька»; «Няня та діти» тощо. Діти розігрують сценки під музику, передаючи емоції героїв згідно музики, яка звучить.
Удосконалення слухового сприймання	Учити розрізняти на слух, супроводжувати мовленням, звукоутворенням музичні фрагменти.	Сприймання музичних п'єс у зв'язку зі зміною темпу : спокійного (маршу), швидкого, повільного (сприймання слухове); відтворення мелодій голосом (складами), називання словами. Слухання п'єс радісних, веселих, бадьорих і ласкавих, тихих, плавних (сприймання слухове). Відтворення мелодій з допомогою знайомих персонажів, образів тварин тощо.

		Слухання регістрів (низького, середнього, високого) за характером образу (ведмідь, зайчик, пташка); використання різноманітних ігрових і танцювальних дій.
Ритмічна стимуляція і хорова декламація	Розвивати ритмічність руху і мовлення (діалогічного, монологічного).	Застосування різних поєднань рухів (кроки, стрибки, плескання, помахи, похитування та ін.), склад інструментів шумового оркестру, навчання відтворювати довгі і короткі за тривалістю звучання ритми основних складосполучень: та-ТА, ТА-та, ТА-та-та, та-та-ТА, Та-ТА-та. Підводити дітей до усвідомленого виконання ритмічних вправ з опорою на звучання ритмів і їх графічне зображення. Від ритмізованих складових вправ переходити до хорової декламації лічилок, віршів, ігрових прийомів. Приклад: Бабуся! Бабуся! (Твоя?) Так! Так! Бабуся! Бабуся! (Твоя?) Ні! Ні! Ось моя бабуся! Так, так, так!
Розвиток рухів під музику і орієнтування в просторі.	Учити дітей координувати свої рухи, співвідносячи їх з рухами усіх дітей в колективних діях. Розвивати рухову та словесну пам'ять.	Удосконалення уміння ходити в колоні по одному і по два, прямим рухом, що розходиться; бігати врізнобіч і перебудовуватися в колону (шеренгу, круг); ходити бадьоро, ритмічно; бігати легко, на носочках; підстрибувати, викидати ноги вперед при

		<p>стрибку; передавати ігрові образи різного характеру; виконувати різні рухи з предметами.</p> <p>Виконання дій за педагогом, одночасно з педагогом.</p> <p>Відтворення низки дій з пам'яті. Супроводжувати початок дій, їх протікання мовленням. Повідомлення про виконану низку дій.</p> <p>Самостійно танцювати, підбираючи до музики знайомі рухи.</p>
--	--	---

Орієнтовні показники успішного розвитку дитини на кінець року:

- відтворює ритмічний малюнок простої мелодії;
- усвідомлено виконує ритмічні вправи з опорою на звучання ритмів та на їх графічне зображення;
- декламує вірші, лічилки;
- відтворює музично-ритмічні рухи з пам'яті, самостійно танцює, обирає рухи до музики.

Використана література

1. Алябьева М. Н. Физическое воспитание детей раннего возраста. 2-е изд. Киев : Здоровье, 1978. 163 с.
2. Бельтюков В. И. Взаимодействие анализаторов в процессе восприятия и усвоения устной речи. Москва, 1977.
3. Бельтюков В. И., Нейман Л. В. Восприятие звуков речи при нормальном и нарушенном слухе. Москва : АПН РСФСР, 1958.
4. Бельтюков В. И. Об усвоении детьми звуков речи. Москва : Просвещение, 1964.
5. Венгер А. А., Выгодская Г. Л., Леонгард Э. И. Отбор детей в специальные дошкольные учреждения. Москва : Просвещение, 1972. 42с.
6. Виховання і навчання дітей дошкільного віку з вадами слуху (об'єднані тексти програм дошкільних закладів для глухих дітей і дошкільних закладів для слабочуючих дітей) : Програма для спеціальних дошкільних закладів / За ред. Л. І.Фомічової та Л. О.Малини. Київ : ІЗМН, 1997. 365 с.
7. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Фізичне виховання дітей у дошкільному закладі. Київ, 2001.
8. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах : Навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2008.
9. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.

10. Воспитание и обучение глухих детей дошкольного возраста. Программа для специальных дошкольных учреждений. Москва : Просвещение, 1991. 160 с.
11. Дмитренко Т. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей раннього і дошкільного віку. 2-ге вид. Київ, 1979.
12. Дошкільне тіловиховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку / Автори-упорядники : Л. В. Калуська, З. В. Калуський, М. М. Гуменюк. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 184 с.
13. Исенина Е. И. Родителям о психическом развитии и поведении глухих детей первых лет жизни. Москва : ОАО ИГ «Прогресс», 1999. 80 с.
14. Леонгард Э.И. Воспитание и обучение глухих дошкольников в детском саду. Москва, 1987. 273 с.
15. Луцько Е. В., Дубовская Н. А., Авраменко Т. И., Ронявская З. П. Дидактический материал для развития слухового восприятия у глухих детей. Киев : Радянська школа, 1987.
16. Луцько К. В. Діагностика психічного розвитку, орієнтована на виявлення потенційних можливостей дітей з особливими потребами. *Нива знань*. 1999. Ч. І. С. 15-17.
17. Луцько Е. В., Мороз Б. С. Методика развития устной речи у глухих детей с использованием сурдопедагогических приборов и полифонаторов (ПФ-03-1, ПФ-03-2) и слухо-речевых тренажеров (СРТ-05, СРТ-10). Начальный этап. Киев : ВАБОС, 2000.
18. Луцько К. В., Мороз Б. С. Методика розвитку усного мовлення у дітей з порушенням слуху з використанням сурдотехнічних приладів: "Поліфонатора", "Слухо-мовленнєвих тренажерів" (початковий етап). Київ, 2001.

19. Луцько К. В. Мовленнєвий розвиток дитини та деякі умови його забезпечення у ранньому віці. *Сучасні технічні засоби реабілітації й навчання дітей з вадами слуху та мовлення*. Наук.-метод. зб. : Вип. 3. / За ред. Б. С. Мороза, К. В. Луцько. Київ : А&Р, 2002. С. 35-67.
20. Луцько К. В. Особливості формування мовлення у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, його розвитку з використанням слухо-мовленнєвого тренажера. *Сучасні технічні засоби реабілітації й навчання дітей з вадами слуху та мовлення*. Наук.-метод. зб. : Вип. 3. / За ред. Б. С. Мороза, К. В. Луцько. Київ : А&Р, 2002. С. 68-107.
21. Луцик І. В. Рухливі ігри в дитячому садку. – Харків : Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008. 110, [2] с.
22. Луцик І. В. Фізичне виховання дітей дошкільного віку. П'ятий рік життя : Метод. посіб. – Харків : Вид. група «Основа», 2007. 208 с.
23. Мороз Б. С., Луцько К. В., Овсяник В. П., Цісаренко О. М. Проблеми сучасної сурдотехніки. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі*. Вип. 1. Київ, 2000. С. 26-31.
24. Мороз Б. С., Овсяник В. П., Луцько Е. В. Актуальные вопросы кохлеарного слухопротезирования. Киев : ВАБОС, 2005.
25. Мороз Б. С., Овсяник В. П., Луцько К. В. Корекційні технології у слухопротезуванні дітей. Київ : ВАБОС, 2008.
26. Николаева Т. В. Комплексное психолого-педагогическое обследование ребенка раннего возраста с нарушенным слухом : Методическое пособие. Москва : Экзамен, 2006. 112 с.

27. Овсяник В. П., Мороз Б. С., Луцько К. В. Деякі аспекти кохлеарної імплантації та можливості її проведення в Україні. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи*. 2005. Вип.6.
28. Слободян Л. М., Слободян О. І. Довідник педіатра та сімейного лікаря. Тернопіль : Богдан, 2008. 464 с.
29. Соботович Є. Ф. Концепція загальномовленнєвої підготовки дітей до навчання у школі. *Дефектологія*. 1997. № 1. С. 2-5.
30. Соботович Є. Ф. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дитини. *Дефектологія*. 1999. № 1. С. 11-16.
31. Тимофеева Е. А. Подвижные игры для детей младшего дошкольного возраста. 2-е изд. Москва, 1986. 79 с.
32. Трофимова Г. В. Развитие движений у дошкольников с нарушениями слуха : Пособие для воспитателей. Москва : Просвещение, 1979. 112 с.
33. Фізична культура в дошкільному навчальному закладі. Молодша група / Упоряд. М.С.Шкуратова. Харків : Вид-во «Ранок», 2010. 160 с.
34. Чефранова А. М. Использование наглядных средств при обучении глухих дошкольников. Метод. реком. Киев : РМК Минпроса УССР, 1987. 32 с.
35. Шматко Н. Д., Пельмская Т. В. Если малыш не слышит. Москва : Просвещение, 1995.
36. Шматко Н. Д., Новикова О. О. Речевая ритмика для малышей. Занятия с глухими и слабослышащими детьми 2-3 лет : Методическое пособие для педагогов и родителей. Москва : Советский спорт, 2003. 68 с.

Реалізація змісту програми між педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти

	<i>Педагогічні працівники</i>	<i>Розділи програми</i>
1	<i>Сурдопедагог</i>	Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини
		Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови
		Фонетична ритміка
		Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини
2	<i>Вихователь</i>	Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини
		Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини
		Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність
		Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання
3	<i>Музичний керівник</i>	Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка	2
2	Ранній вік (перший – другий роки життя)	22
	Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини	22
	Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини	30
3	Третій рік життя	39
	Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини	39
	Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови	49
	Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини	59
	Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини	64
	Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини	78
	Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність	94
	Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання	104
	Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини	109
4	Четвертий рік життя	113
	Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини	113
	Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови	119
	Фонетична ритміка	126
	Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини	135
	Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини	142
	Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини	159
	Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність	178
	Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання	196

	Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини	203
5	П'ятий рік життя	206
	Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини	206
	Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови	213
	Фонетична ритміка	220
	Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини	228
	Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини	235
	Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини	253
	Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність	272
	Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання	289
	Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини	297
6	Шостий рік життя	308
	Розвиток мовлення та комунікативна діяльність дитини	308
	Розвиток слухового (слухо-зорового, слухо-зоро-тактильного) сприймання та формування вимови	315
	Фонетична ритміка	322
	Розвиток елементарних математичних і сенсорних уявлень та предметна аналітико-синтетична діяльність дитини	331
	Фізичний розвиток та здоров'язбережувальна діяльність дитини	337
	Пізнання довкілля: сенсорний розвиток і дослідницька діяльність дитини	355
	Емоційний розвиток дитини та ігрова діяльність	373
	Художньо-естетичний розвиток дитини та образотворча діяльність і конструювання	389
	Розвиток музично-ритмічних та складоритмічних відчуттів дитини	395
7	Список використаної літератури	398
8	Реалізація змісту програми між педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти	402

9	Зміст	403
---	-------	-----